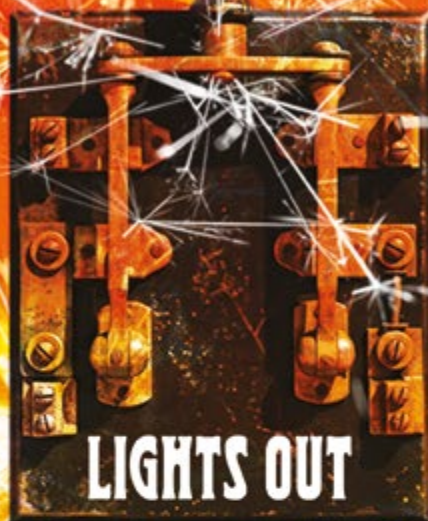

AUDREY HORNE

EUROPE—AMON AMARTH—SPREAD EAGLE—DEEP PURPLE—URARV
FEAR FACTORY—GLORYHAMMER—GREEN CARNATION—HAENESY
MAGMA RISE—METAL CHURCH—CRIMSON GLORY—THE PINEAPPLE THIEF

DIRTY HONEY

EU/UK TOUR '27

FEBRUÁR 17.

AKVÁRIUM KLUB

JEGYEK: LIVENATION.HU & DIRTYHONEY.COM

LIVE
NATION

Redzer

DARKSIDE EUROPE TOUR

2026 PART I

NOVEMBER 17.

BUDAPEST - AKVÁRIUM KLUB

JEGYEK: LIVENATION.HU

LIVE
NATION

AMON AMARTH [32] **AUDREY HORNE [26]** CRIMSON GLORY [52] DEEP PURPLE [38]
 EUROPE [56] FEAR FACTORY [35] FORSMÁN [74] GLORYHAMMER [72]
 GREEN CARNATION [30] GRIEF COLLECTOR [54] HÆNESY [44] LADY MACBETH [48]
 MAGMA RISE [59] METAL CHURCH [65] SKÁLD [62] SPREAD EAGLE [68]
 THE PINEAPPLE THIEF [41] URARV [50] ZISKÓ OLIVÉR [76]

A HÓNAP ALBUMAI [5] A MÚLT ZENÉJE [46] A MÚLT ZENÉJE² [64]
 FILMKLUB [78] LEMEZRŐL LEMEZRE [71] UNDERWORLD KLUB [4]

UNDERWORLD független zenei magazin

ISSN 3094-3914 DIGITÁLIS / ISSN 3094-3906 NYOMTATOTT

Kiadó: Posta János e. v. 1181 Budapest, Est u. 13. Telefon: +36202145640 Adószám: 67337428-1-43 metal@underworld.hu – Alapító, felelős szerkesztő: Posta János – Munkatársak: Bali Dávid, György Zoltán, Gyuricza Ferenc, Gyuricza Tamás Marcell, Kánya Ferenc, Kiss Daniella, Kovács Bedlam Péter, Milán Péter, Schmidt Péter, Uzseka Norbert, Valachi Samu, V. A. és az Underworld Klub – Fotók: kiadói és zenekari archívumok – A közölt cikkek, fotók és grafikai elemek szerzői jogvédelem alatt állnak, bármilyen nemű felhasználásuk a jogtulajdonos írásos hozzájárulása nélkül tilos! – A digitális magazin kizárólagos terjesztői: www.underworld.hu és szerződött partnerek. – A nyomtatott magazin előfizethető a Magyar Postánál, megrendelhető a kiadónál, valamint személyesen megvásárolható a Premium Vinyl, az MG Records és a Wave budapesti üzletekben. – Címlapfotók: Audrey Horne (Jens Kristian Rimau) és The Pineapple Thief (Martin Bostock).

AHOL SZÁMÍT A VÉLEMÉNYED!

AZ UNDERWORLD KLUBBAN PONTOZHATOD A HÓNAP ALBUMAIT, ÉRTÉKELHETED AZ ELŐZETES CÍMLAPTERVEKET, POSZTERŐTLETEKET ÉS KEDVEZMÉNYT KAPSZ A NYOMTATOTT MAGAZIN ELŐRENDELÉSÉNÉL!

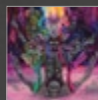
A TAGSÁG INGYENES, JELENTKEZZ A KLUB@UNDERWORLD.HU CÍMEN!

Az Underworld sem a nyilvános, sem a Klubhoz kapcsolódó zárt felületén nem oszt meg megjelenés előtt álló hanganyagot.

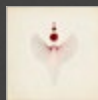
EUROPE
COME THIS MADNESS

8,29

MASTODON
MARROW DEEP

8,27

THE OCEAN
SOLARIS

8,00

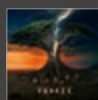
FIRTAN
HELIOS

8,00

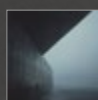
FORBIDDEN
FORBIDDEN

7,86

TEMIC
CEIBA

7,57

HIPPOTRAKTOR
ANNIHILIST

7,55

INSOMNIUM
NETHERWORLDS

7,54

WOLVES IN THE THRONE ROOM
ESTUARY

7,45

GRAVEYARD
FEVER

7,31

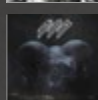
AMON AMARTH
THE ALLFATHER AWAKENS

7,06

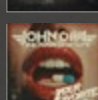
LACRIMAS PROFUNDERE
LAY ME DOWN O SILENT FEAR

7,00

RAM
AGAINST

6,50

JOHN DIVA AND THE ROCKETS...
YOUR FAVORITE DRUG

6,25

GODFLESH
DECAY

6,07

EUROPE

„Hihetetlen, hogy még mindig felszínen van a vén Europe. Azon kevés zenekarok közé tartozik az együttes, akik nem maradtak a nagy slágerek árnyékában, hanem abból (bátran) kilépve folyamat tudnak frissen, újszerűen megszólalni, jó dalokat írni.”

Tóth Tamás / 8 pont

MASTODON

„Epikus és progresszív, ergo nagyon is nekem való. Egyből kedves is lett a szívemnek, azonnal olyan érzés szállt meg, mintha megszabadultak volna a Rush próbatermébe és nekiálltak volna velük jammelni. Nem egyszerű hallgatnivaló, de megéri a ráfordított időt.”

MGM / 10 pont

THE OCEAN

„Valahol ez is biztonsági játék, már-már mint hogy megbízhatóan kapjuk a komplex kiszámíthatatlanságot. Kezdetben sem volt egydimenziós, de ma is kifejezetten izgalmasnak tartom a The Ocean kollektíva világát, azonban a zenéjüket nem tudom napi szinten hallgatni. Ezzel együtt tetszik az új anyag – bár még szokni kell –, és várós a novemberi koncert.”

PSZ / 9

FIRTAN

„Az európai black metal-színtérenél sosem volt erősebb, a tengerentúl csak jelenthet. Íme a tökéletes példa, hogy nem csak féktelen darálásról meg jellegtelen kárográsról szól a műfaj, hanem igazi művészi tehetségről.”

Varga Balázs / 9

FORBIDDEN

„Ugyanazt tudom írni, mint a Flotsam új lemeze kapcsán: nagyon örülök, hogy a veterán zenekarok magasra emelik az alapstílus zászlaját, és teszik ezt olyan dalok tolmácsolásával, amelyekből libabőrös lesz a jóra való rockerek karja! Nostalgiafaktor modern elemekkel teletűzdelve, és totál kimaxolva!”

Dimmortal / 10

HIPPOTRAKTOR

„A megmosolyogtató zenekarnév mögött lehangoló (akáram mondani: megsemmisítő) erejű dalok rejlenek. Pontosan olyan a zene, mint a lemez borítója: steril, éles, rideg.”

Tóth Tamás / 8

TEMIC

„Többen emlegetik itt a Dream Theater! Kövезetek meg, de szerintem a Temic mérföldekkel befogathatóbb és kellemesebb progresszív metal zenét játszik, mint a virtuóz, öncélú hangszeres megnyilvánulásoktól hemzsegő DT! Továbbá Fredrik Klemp hangja is jobban passzol az összképbe, mint ahogy az a már említett zenekar és énekese esetében történik! Erős album!”

Dimmortal / 9

INSOMNIUM

„Különbözőbb spanyolviasz-feltalálással a finn melodeathes urak esetében sem találkozhatunk, de olyan remek arányban osztják el a súlyokat és a dallamokat, hogy a nóták orvul megülnek a füledben, ami már kapásból egy jó ajánlólevél. Tetszik!”

MGM / 8

WOLVES IN THE THRONE ROOM

„Az első zenekar ami rögtön eszembe jutott az a Sear Bliss. Az énekes orgánuma is Nagy Andrásra emlékeztet. Kellemes atmoszféra szívemnek, lelkemnek, de ha nem haragudtok meg rám, inkább maradnék idehaza. Itthon otthon vagyok.”

Varga Balázs / 8

GRAVEYARD

„Szinte tapintani lehet a teraszra kirakott asztalról párologó sör- és füvescigi-mennyiséget, meg a '60-as évekbeli verdák kipufogógázát. Ezt hívják úgy mifelénk, hogy életérzés...”

MGM / 9

AMON AMARTH

„Biztonsági játék. Az utóbbi tizensok évben mindig meghallgattam a menetrendszerűen érkező lemezeiket, de ott véget is ért a történet a következő megjelenésig. Élőben viszont még mindig szórakoztató a csapat.”

PSZ / 6

GODFLESH

„Húha! Ezt aztán komolyan gondolják. Tizenhat tonnányi massa, szigorúan monoton és korlátozott, mint az arkusz tangens függvény, viszont ahhoz hasonlóan eredeti is. A 11 és fél perces záró tétel lehúzott, a többi kibírtam. Mélynyomók és cizellált lelkek veszélyben!”

Opé / 6

A HÓNAP ALBUMAI

BAL
DAVID

GYÖRGY
ZOLTÁN

GYURICZA
FERENC

GYURICZA
TAMÁS MARCELL

KÁNYA
FERENC

KISS
DANIELLA

KOVÁCS BEDLAM
PÉTER

MILLÁN
PÉTER

SCHMIDT
PÉTER

UZSEKA
NORBERT

UNDERWORLD
KLUB

EUROPE: COME THIS MADNESS

8,45

7 9 9 9 8 9 9 7 9 9 8

MASTODON: MARROW DEEP

8,36

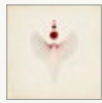
7 8 9 8 8 9 8 9 9 9 8

FORBIDDEN: FORBIDDEN

7,91

7 6 9 7 9 8 8 7 9 9 8

THE OCEAN: SOLARIS

7,82

6 10 8 7 9 8 8 7 7 8 8

GRAVEYARD: FEVER

7,82

7 8 8 7 9 8 9 7 8 8 7

WOLVES IN THE THRONE ROOM: ESTUARY

7,45

8 6 8 7 8 7 5 9 8 9 7

FIRTAN: HELIOS

7,45

7 8 7 6 9 8 6 7 8 8 8

RAM: AGAINST

7,36

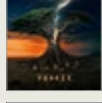
6 7 7 7 10 7 8 7 8 7 7

INSOMNIUM: NETHERWORLDS

7,27

6 8 9 9 7 7 6 7 6 7 8

TEMIC: CEIBA

7,27

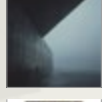
6 8 7 8 8 7 7 7 7 7 8

AMON AMARTH: THE ALLFATHER AWAKENS

7,18

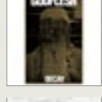
5 7 9 8 7 7 7 7 8 7 7

HIPPOTRAKTOR: ANNIHILIST

7,09

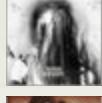
7 8 6 6 7 7 8 7 6 8 8

GODFLESH: DECAY

7,00

6 9 6 6 8 7 7 9 5 8 6

LACRIMAS PROFUNDERE: LAY ME DOWN O SILENT FEAR

6,55

2 7 8 8 6 7 8 7 5 7 7

JOHN DIVA AND THE ROCKETS OF LOVE: YOUR FAVORITE DRUG

6,27

5 7 7 8 6 7 8 6 4 5 6

EUROPE Come This Madness

SILVER LINING MUSIC / UZSEKA NORBERT / 9

Négy évtizeddel ezelőtt a svéd Europe letarolta a világot a The Final Countdown dallal és albummal. Kölyökként nekem az volt a kapu a metalhoz, és nyilván nem gondoltam volna, hogy negyven évvel később egy új Europe-albumról fogok lemezkritikát írni. Azt meg pláne nem, hogy ennyire jó lesz az új anyag. Már a Countdown előtt is volt két remek albumuk, de hosszas szünetekkel tarkított pályájuk során volt pár mellényúlásuk is. Igaz, az utóbbi két lemez nagyon is betalált, de a legutóbbi Walk The Earth óta is eltelt kilenc év... Ám tényleg jobb, ha akkor ad ki bármit egy zenekar, ha van is mit mondania.

Ahogy már a lemez cím és a borító jelzi, a Europe továbbra sem csak tipikus hard rock témákról tud szólni, de hát már a Final Countdown sem hajmetal toposzokat feszegetett. Ahogy a One on One eleji vonós-filmzenés résszel elindul az új album, az már rögtön elárul egy csomó dolgot arról, hogy mire is képesek ezek a jócskán hatvanas fazonok. Már az utóbbi lemezeken is megvolt az a fajta klasszikus hard rock irány, amit inkább lehet kötni mondjuk a Deep Purple-höz, mint a csajosós-partizós, '80-as évekbeli MTV-slágerekhez. Ezzel együtt a Come This Madness úgy hozza ezt a veretes, kiművelt vonalat, hogy közben talán jobban megjelenik az a Europe, ami világsztár lett egy rövid időre, mint az utóbbi lemezek. Joey Tempest sosem a pusztá hangszál-akrobatikával tűnt ki a tupírozott hajú énekesek közül, most is az elképesztő dallamérzéke teszi olyan azonnal megszerethető, de hosszabb távon is élhető melódiákká, amit énekel. Mic Michaeli billentyűsnek csaknem John Norum gitárossal egyező szerep jut a dalokban, bár Norum messze többet szólózik (a rá jellemző ízes virtuozitással). John Levén basszer és Ian Haugland dobos játéka, remek alapozása és finom díszítései is csak emelik a gyönyörűen szóló album fényét. Tom Dalgety (Ghost, Rammstein, The Cult, Opeth) volt a producer, Mike Fraser (AC/DC, Van Halen, Metallica, The Cult) pedig a keverésért felelt, továbbá számos nagyzenekari, ill. vonós rész is felbukkan a lemezen.

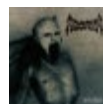
De túl a csodás dallamokon, szuper zenészi játékon, ami igazán megfogott a lemezben, az a hangulata. A páratlan svéd dallamérzék ma már ritkán tapasztalt sziporkázása miatt is, de a Europe – nevéhez méltón – képes megjeleníteni Európa hangulatát, azt, amiért annyira jó ezen a földrészén élni. Nem a vérvivataros történelemre gondolok persze, hanem arra a hovatovább emelkedett, emberhez méltó, emberi kultúrára, amit valószínűleg pártállástól függetlenül nagyon sok itt élő átérez. Nem arról van szó, hogy a Europe ne tudna lazán zenélni, de végig van valami alapvető elegancia ezen a lemezen (és majd' az összes többi anyagukon is), ami miatt azok is komolyan tudják őket venni, akiknek amúgy nem kenyerre ez a fajta zene.

Mindezt megfejtették (eddig) négy remekbeszabott videóklippel (One on One, Scandinavian Eyes, The Cult of Ignorance, címadó), amik a csapat emberi oldalát is megmutatják, s felbukkan bennük sok egyéb mellett Mikael Åkerfeldt (Opeth) és Tobias Forge (Ghost) is. Egymást érik a himnikus refrének, a tényleg dögös, megdörrenő rifek, de akad néhány melankolikusabb tétel is, pl. This Time of Year vagy a másfél perces In the Absence of Grace. Utóbbi annyira zongorás-filmzenés, hogy egy hajszál választja el attól, hogy Disney-s legyen, s mégsem az, elég csak odafigyelni a szövegre...

Új Final Countdown viszont nincs az albumon (sem Cherokee vagy Open Your Heart), és nincs is rájuk szükség, ez a lemez, negyven évvel a Europe-robbanás után, annyira erős és méltó, hogy alig tudnék hasonlót mondani ennyire hosszú karriert befutó zenekaroktól. Amire viszont szükség lett volna, az egy magyar dátum a Countdown negyvenéves jubileumi turnéján, de sajnos ez nem adatik meg.

ABORYM Metachaos

AVANTGARDE MUSIC / MILÁN PÉTER / 7

A '90-es évek végén az olasz Aborym sajátos színezetű (indusztriális) black metal „robbant be” az undergroundba, a Kali Yuga Bizarre (1999), a Fire Walk With Us (2001) és a With No Human Intervention (2003) emlékezetes lemezek. Az első időkben Csihar Attila volt a hivatalos énekesük. Később sem adtak ki csapnivaló dolgokat, inkább a black metal, sőt, maga a metal kezdett elszivárogni a zenéből, s egy elektronikus, masszívan kísérleti irány vette át a főszerepet. Én ezekben is találtam értékeket, többször is meginterjúvoltam az Aborymot. Úgy tűnik, Fabban énekes/basszusgitáros/zenekarvezető kimerítette az experimentális irányt, ugyanis öt és fél évvel a Hostile után a visszatérő Metachaos-album újra metalos fegyverzetben látatja a csapatot.

Az Aborym sokféle felállással létezett korábban, tavaly két új tag csatlakozott Fabbanhoz, akik valójában régiek, hiszen az Aborym-tagok black metal-zenekarában (Malfeitor) játszottak mindhárman. Vagyis az új Aborym-tagság valójában az egykori Malfeitor-gárdával egyenlő. Pontosabban annak háromötöde. Már ebből kiindulva sem meglepő, hogy az Aborymban ismét felrobajlottak a gitárok, a dobok, újfent bősz és agresszív az ének. Ugyanakkor nem felhőtlen az öröömöm, ugyanis furcsán szikár és szögletes a Metachaos anyaga. Valószínűleg ez lehetett a cél, ugyanis a rifekben sok a csontszáraz thrash-hatás, emellett a gépiesség sem tűnt el – Atum dobolásában megérinthetjük az indusztriális világ átmentését a jelenbe.

A gitárszólók a hagyományos metalhoz való kapcsolódást mutatják fel az élesen, metszően riffelés anyagban, s helyenként billentyűs effekteket is elhelyezett a trió a hangulatot valamelyest emelni szándékozván. Pár meghallgatás után nem érzem úgy, hogy a korai lemezek bizzar grandiozitása visszatért volna, de ezt kár is lenne várni. A mai Aborym, jelesül Fabban, minden bizonnyal újra szeretett volna durva metalt játszani, ebbe kisebb csavarokat elhelyezni; úgy feleleveníteni az Aborym extrém korszakát, hogy abban a mai érettség is jelen legyen. A dalszerzés nem száz százalékos, de visszatérés gyanánt elfogadható mű a Metachaos.

ACCEPT Teutonic Titans 1976–2026

NAPALM RECORDS / KOVÁCS PÉTER / 10

Aki nyomon követi mostanában az Accept és a Judas Priest működését, az pontosan tudja, hogy a két zenekar a klasszikus heavy metalt az utóbbi 8–10 évben

kiválóan tudta egy új szintre emelni. Ez az album tökéletesen illeszkedik ebbe a sorba. A cím kicsit csalóka, hiszen az album tulajdonképpen az Accept nagyjából egy évtizedes, legklasszikusabb korszakát öleli fel a '80-as évekből. Mielőtt bárkiben felmerülne a kérdés: igen, az Eat the Heat is itt van. Egyetlen dallal képviselteti magát, a Hellhammerrel, ami egészen jól sikerült.

A lemez nem egy szimpla best of válogatás, hiszen a számokat újra felvették különböző vendégekkel. Nem akarok végig menni az összes zenészen, mert egészen komoly lista jött össze. Ráadásul vannak dalok, amelyekben az Accept tagjai játszanak, vannak, ahol vegyes a felállítás, és olyanok is, ahol szinte kizárólag a vendég rakták fel a nótát.

A teljesség igénye nélkül: Judas Priestből Rob Halford és K. K. Downing, a Metallicából Kirk Hammett, a Panterából Phil Anselmo és Rex Brown, a Megadethből, illetve annak különböző korszakaiból David Ellefson, Shawn Drover és Glen Drover, a Testamentből Chuck Billy és Alex Skolnick, az Exodusból Gary Holt, az Anthraxból Frank Bello és a méltán szeretett John Bush. És itt

érdemes megjegyezni, hogy bár a lemez nagyon könnyen csúszik, kevés olyan vendégénekes van, aki karakterében vagy stílusában igazán eltér az eredeti Accept-világtól, John Bush viszont ilyen. Az ő hangja messziről felismerhető, és hatalmas hangulatot ad az Up To The Limitnek.

Ha végigmegyünk a dallistán, akkor nyilván nem hagyhatjuk ki a nyitó Fast As A Sharkot. Phil Anselmo végigrecsegi a dalt, Kirk Hammett pedig pörgöt benne egy zseniális, wah-pedállal dústott szólót. Ahogy pedig Mikkey Dee a dobok mögött dolgozik, az egészen elképesztő. Minden benne van az új verzióban az eredetiből, de mégis új szintre helye ezt a (talán) első speed metal dalt.

A Balls To The Wallban ki más lehetne az énekes, mint Rob Halford. Mellette ott van a Scorpionsból Matthias Jabs, és az egész dalnak van egy olyan súlya, amitől tényleg működik ez a vendégeskedős koncepció. Nagyon tetszik a Run If You Can is, Todd La Torre-val (Queensrÿche), gitáron mindenki kedvenc youtuber gitáros Ola Englung, dobban pedig Roy Mayorga hallható, akit ezer helyről lehet ismerni.

Nagyon-nagyon tetszik a Metal Heart is, amelyben Dino Jelusici hozza az éneket. A horvát srácot nemrég Magyarországon is láthattuk a Priest előtt, és megint bebizonyítja, hogy elképesztően jó. A dalban hegedűn közreműködik Ava-Rebekah Rahman, Wolf Hoffmann felesége, aki klasszikus képzettségű művész, és egy ideje az Accept koncertjein is rendszeresen szerepel. Az ő jelenléte érdekes extra ízt ad a lemeznek, ahol eleve adott a klasszikus zene és a heavy metal találkozása.

A Losers and Winnersben Hansi Kürsch szintén nagyon kellemes meglepetés. A Blind Guardian frontemberének hangja meglepő természetességel simul bele ebbe a nótába. A Wrong Is Rightban Ralf Scheepers énekel, akinek a hangja, anyanyelvén és stílusban nagyon hasonló karaktert képvisel ahhoz, amit az Accepttől megszoktunk. John Norum gitárjátéka pedig külön bónusz.

A Love Child viszont egy igazi kakukktójas (is lehetne). Billy Corgan, a Smashing Pumpkins énekes-gitáros szerepel benne, David Ellefson basszusgitározásával és Tommy Aldridge dobjátékával kiegészítve. Corgan karaktere nagyon nem metal, mégis nagyon jól működik ebben a környezetben. Nagyon vagány a Breaker is, amit Girish Pradhan indiai énekes nyomott fel.

Aztán ott van a szintén zseni T.V. War, Joe Lynn Turnerrel és Rudy Sarzóval. Sarzo hatalmas egyéniség, akit a Quiet Riotból, Ozzy Osbourne mellől és a Whitesnake-ből is ismerhetünk. A London Leatherboys érdekessége, hogy Sebastian Bach régen még igazi szírién volt, de azért az évek az ő hangját sem kímélték. Éppen ezért nagyon jól illeszkedik ehhez a kissé rozsdás, öregedő, mégis baromi karakteres Accept-hangzáshoz. Nagyon jó a Monsterman is Jeff Scott Sotóval, de természetesen nem szabad elfelejteni a lemez záródarabját, a Restless and Wildot sem, amelyben K. K. Downing gitározik.

Az egész tizenkilenc dalos anyagnak van egy közös ünneplés-jellege. Jó érzés, jó hangulat árad

belőle, és ez szépen egybecsomagolja az egészet. Nem kis munka lehetett ezt összehozni Wolf Hoffmannéknak, de minden egyes percét megérte. A Teutonic Titans 1976–2026 végül sokkal több lett egy egyszerű újrakiadásnál, remasternél vagy egy jubileumi válogatásnál. Az Accept a saját történelméhez nyúlt vissza, majd fogta a klasszikus dalokat, odaadta őket egy rakás különböző karakterű zenésznek, és hagyta, hogy mindenki tegyen hozzá valami egyénit. A végeredmény pedig nem múzeumi darab lett, hanem egy kifejezetten élő, energikus és szerethető lemez.

AIRBOURNE Airbourne

THUNDERPOINT PTY LTD. / GYÖRGY ZOLTÁN / 9

Az AC/DC mindig is egy külön polcot foglalt el a kedvenceim között, és mindig rácsodálkoztam, hogy micsoda zsenialitásnak kell ahhoz működni, hogy ugyanazt a dalt szá-

zadjára is meg tudják írni úgy, hogy mégis minden dalnak külön egyénisége van, és megkülönböztethetőek egymástól. Erre jött kb. pont negyedszázada egy másik ausztrál gárda, az Airbourne, akik még csavartak a dolgon, úgy írnak AC/DC-dalokat, hogy azoknak itt is megvan az egyénisége és azokat még a nagy elődtől is meg lehet különböztetni! Volt régen egy mondásunk, hogy AC/DC- és Enya-lemezekkel nem lehet soha mellé lőni, akkor is tudod mi van rajta, ha még nem is hallottad. Haha! Hát ezen a listán jó ideje már az Airbourne is ott tanyázik.

Ha megkérdezitek mikor jelent meg a legutóbbi Airbourne-lemez, azt felelem, hogy kb. két éve? Persze nagyot tévednék, közel hét évet kellett várni az új lemezre, de ez is azt jelzi, hogy a banda becsücsült egy polcra, ahol az idő megszűnik létezni, aztán néha onnan leejtenek egy albumot. Mondjuk a 2019-es Boneshaker pont nem a karrierjük csúcsa, egy eléggé közepes albumocska volt a maga fél órájával, de náluk úgyis az a lényeg, hogy szanaszét turnézzák magukat, és tolják a brutális energikus koncerteket.

Húzom az időt, lassan illene valamit írni az új lemezről is. Poénkodtunk a haverokkal, hogy bőven elég lenne ennyi: „Megjelent az új Airbourne. Atom, mint mindig, tők AC/DC, mint mindig. 9 pont. Sziasztok!” Haha!

Szóval a Boneshaker tényleg egy felejthető lemez volt, sőt a Breakin'... is, így az már az első hallgatásra átjön, hogy a 2013-as Black Dog Barking óta nem volt ilyen erős anyaguk. A nyitó Gutsy egy piszok erős dal, izzig vérig AC/... Airbourne, alig várom, hogy a „Get, get, get... gutsy” kiabálós részre rázzam az öklöm koncertem. Aztán ami a második blikkre feltűnik, hogy ez a „bátorság” az egész albumra kiterjed, és mintha egy icipicit, tényleg csak egy paraszthajszálynit tágitottak volna az univerzumukon, és mintha dallamosabb lenne az anyag, mint másokor. Jó, eddig sem metalcore-ban gondolkodott a banda, de pl. a Here She Comes óóóó-zós vokáljai kapcsán

kicsit felsejlik a Bon Jovi, a Kid In A Candy Store alatt a Zodiac Mindwarp ugrik be, a Bogota erős Aerosmith-hatásokat mutat stb, stb.

Mintha az arányok kicsit eltöltődtek volna a '90-es évek elejei sleeze/dirty rock irányába. Jobban oda lehet most tenni a bandát a korszak epigonjai mellé, mint pl. a Rhino Bucket vagy a Johnny Crash, mint maga az AC/DC mellé. Megkockázatom, talán az első lemezük, ami nem 100%-os AC/DC, de most mintha kicsit jobban illene ebbe a világba a csapat, mint a nagy alapköhöz. De hangsúlyozom, ezek tényleg csak nüansznai különbségek, halvány fogódzók, amik kikidikálnak a nagy AC/DC lepel alól, és az is lehet csak azért érzem ezt, mert most tényleg nagyon fogós dalokat sikerült írniuk, amik összehasonlítás nélkül is megállnak a lábukon. De bárhogyan is van, akár jól érzem, akár nem, az tény, hogy rég volt ilyen jó lemezük, amit simán oda lehet tenni a dobogóra a korai albumok mellé, és csakis ez a lényeg, semmi más!

ATOMIC Sátán Metál

NUCLEAR WAR NOW! PRODUCTIONS / GYÖRGY ZOLTÁN

Képzeld el, hogy volt egy olyan korszak alig néhány évtizeddel ezelőtt, amikor a hosszú hajért és a szűk nadrágért simán kaptál egy gumibotozást szombat este a rendőrkötől. Ha ennek ellenére mégis rocker voltál, mi több zenélni akartál, akkor sokszor csempészett vagy silány csehszlovák másolat hangszereken tudtál csak játszani, de az is bőven belefért, hogy a dobokat vödörökkel, fazekakkal helyettesítetted. Stúdióról, lemezről meg még a nagyok sem ábrándoztak, legtöbbször maradt az ócska Videoton magnó, ahogy leraktátok a próbaterem közepére, a felvett kazettára jó nagy betűvel ráírtátok, hogy „DEMO” és ezt próbáltátok terjeszteni fűnek, fának, de leginkább a haveroknak.

No, ebben a közegben született 1983 környékén a miskolci Atomic zenekar, és a korai demóik jöttek most ki vinylen. A Sátán Metál eredetileg 1985–86 környékén készült, és bevalom nem emlékszem, meg volt-e ez anno kazettán, egyáltalán létezett-e, vagy csak az Atomkorszak volt az első hivatalos demójuk. Volt valami szörnyű minőségű koncertfelvétel tőlük, de szerintem az már későbbi volt, bár végül is mindegy, a fent taglaltak miatt minden felvétel kincset ért akkoriban, Szent Grálként hordoztuk körbe, ha bármi hasonlóhoz hozzájutottunk. Talán a korszak iránti nosztalgia szülte ezt a kiadványt, vagy egyszerűen csak megtalálta Tomi (Szilágyi Tamás – gitár, ének) a fiók mélyén az anyagot, és emléket akart állítani neki, de most újra átélhetjük ezeket az éveket. Igaz, nem újkeletű a dolog, az anyag már korábban is megjelent, 2019-ben stílszerűen kazettán (20 példányra limitálva, szóval igazi kincs!), aztán tavaly CD-n is, de most végre vinylen is polcra tehetjük.

BALI DÁVID

1. 156/SILENCE
From a Distance
2. TYPE O NEGATIVE
Life Is Killing Me
3. MOTHER OF GRAVES
The Light That Keeps Us
4. ALEXISONFIRE
Crisis
5. COILGUNS
Everything We Love, We Destroy

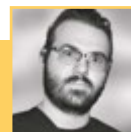
GYÖRGY ZOLTÁN

1. THE OCEAN
Solaris
2. MARILYN MANSON
One Assassination Under God, Chapter 2
3. AIRBOURNE
Airbourne
4. THE JIM CARROLL BAND
Catholic Boy (1980)
5. SODAKILL
Sodakill

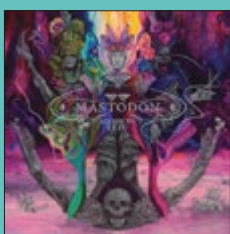
GYURICZA FERENC

1. INSOMNIUM
Netherworlds
2. EUROPE
Come This Madness
3. CORONER
No More Color
4. FORBIDDEN
Forbidden
5. FASTER PUSSYCAT
Wake Me When It's Over

GYURICZA TAMÁS MARCELL

1. EUROPE
Come This Madness
2. ICED EARTH
Dystopia
3. INSOMNIUM
Netherworlds
4. THE 69 EYES
Devils
5. SADDOLLS
Grave Party

MASTODON

Marrow Deep

LOMA VISTA / VALACHI SAMU / 9

Nem találkoztam még olyan zenekarral, aminek a történetében annyira meghatározó lenne a személyes tragédiák sorozatának művészté formálása, mint a Mastodonnál. A Remission, a Crack the Skye, a The Hunter, a Once More 'Round the Sun, az Emperor of Sand és a Hushed and Grim mögött is ott húzódtak a tagokat és családtagjait érő veszteségek. Ezt a sort folytatja a Marrow Deep: Troy Sanders családja a Helene hurrikán miatt elveszítette floridai otthonát, Brann Dailor édesanyja meghalt, majd 2025 augusztusában Brent Hinds is életét vesztette egy motorbalesetben, néhány hónappal azután, hogy a zenekar megvált tőle.

A Mastodon ezt a rengeteg gyászt és pusztítást ismét zenébe csatornáztta. A Marrow Deep az első albumuk Hinds nélkül, egyben az első Nick Johnstonnal, valamint a hivatalos ötödik taggá vált João Nogueira billentyűssel. Az album megjelenése előtt három single látott napvilágot. A Your Ghost Again nem vesztegeti az időt, monumentális riffel és mennydörgő üvöltéssel robban be, majd pszichedelikus lélegzetvétel után újra szabadjára engedi a szörnyeteget. A Snakes for Dinner nyers és féktelen, mégis meglepően könnyen befogadható. A két dal Dailor édesanyja, illetve Hinds előtt tiszteleg, ahogy Dailor énekel: „Amikor elmentél, magaddal vitted a szívünket és az elménket / Amikor elmentél, magaddal vitted a Holdat és a csillagokat.”

A Marrow Deep nem szűkölködik sztárvendégekben. A nyitó Barbarians Bloodban a Converge dobosa, Ben Koller játszik az ütőhangszereken, míg az A Vampire's Demeanor csordavokáljaiban Randy Blythe (Lamb of God) és Nate Newton (Converge) hallható. Utóbbi pontosan olyan sötét és fenyegető az üvöltő énekkel és rendíthetetlen riffekkel, mint a címéből gondolhatnánk. A Snakes for Dinnerben pedig Josh Homme is feltűnik, aki a 2006-os Blood Mountain óta először vendégeskedik Mastodon-lemezen. A The Vanishing mélyen merít a Mastodon és a Black Sabbath örökségéből: a basszusintrót maga Geezer Butler játssza, aki saját bevallása szerint is nagy Mastodon-rajongó, és nagy valószínűséggel neki volt köszönhető, hogy a Black Sabbath búcsúkoncertjén, a Back to the Beginningben felléptek a fiúk. A pszichedelikus ködbe burkolózó dalban a Gojira énekes-gitárosa, Joe Duplantier is megjelenik. Az egész dal egy LSD-s utazás: színes és békés, mégis amorf és kiszámíthatatlan.

A leghosszabb kompozíció a lemezt záró The Three Fates. Rengeteg zenei tájon vezet keresztül. Prózái részét Neil Fallon (Clutch) narrálja, az érzelmileg súlyos szöveg pedig tökéletesen illeszkedik a dal földrengető hangzásvilágához.

Tizenkét dal manapság elég soknak számít, főleg ilyen sűrű, progresszív, és nehezen emészthető zenéből, a Mastodonnak azonban ismét bőven volt mit kiadnia magából. A Marrow Deep talán az egyik legsokszínűbb lemezük: persze most is megkapjuk Bill Kelliher riffgyáros technikásan csontzúzó riffjeit, Dailor szinte folyamatosan a túlzás határát súrolóan sűrű dobjátékát és Sanders ősemberi hangját. Mindezt új színekkel egészítik ki Nick Johnston elképesztően virtuóz szólói és saját karakteres riffjei, ráadásként João Nogueira – aki már a Hushed and Grim-en is új dimenziót adott a zenekar hangzásához – most még bátrabban engedi szabadjára pszichedelikus játékát.

Hinds hiánya persze így is egyértelműen érezhető. Rajongóként többször azon kaptam magam, hogy várom azokat a jellegzetes banjo metalos textúrákat, és a tény, hogy az eddig folyton váltakozó három énekhang között csökkent, furcsán gyászos hatású volt. Brent örült zseni volt, olyan egyedi stílussal, amit egyszerűen képtelenség helyettesíteni. De úgy érzem, az új zenésztársakkal és ennyi sztárvendéggel mégis sikerült valamennyire betölteni az űrt. Számomra a Marrow Deep a fájdalom újjászületéssé formálásának története, és a Mastodon egyik legcéltudatosabb munkája, egy zenekaré, ami ennyi veszteség után is karmaival kapaszkodik vissza a csúcsra. Tovább gyarapodott az örökségük, lezárult a régi, és egy új korszak vette kezdetét.

És hogy milyen a zene? Nehéz ezt megfogalmazni! Valójában ez nem is egy lemez, ez egy kordokumentum. Méltó mementója annak, milyen volt a magyar thrash metal a '80-as évek közepén, amikor még a fent taglalt körülmények között játszottuk és hallgattuk ezt a zenét. Azt is elfogadom, hogy az avatalan fül azt kérdi, hogy mi ez a csörömpölés. Viszont nekünk, akik ott voltunk már '87-88 környékén Miskolcon az Adyban vagy a Molnár Bélában (művelődési házak egyben kulturális koncerthelyszínek akkoriban), könnyet csal a szemünkbe, elveszett ifjúságunk lenyomata ez. Rádásul több dal a nosztalgiafaktoron túl is megállja a helyét. Például a War, az Atomic vagy a Pontos légy kaszás mai füllel is emlékeztet témákat tartalmaz, és ha ezek a dalok egyszer rendes stúdióminőségben elkészülnek, simán oda lehetne tenni egy akkori Sodom-, Destruction- vagy Kreator-album mellé. Itt még domináns volt a teuton thrash hatása, de van venomos black metal (Atomkorszak, Death Metal), sőt még a korszak hazai punkzenéje is (Nem érdekel semmi).

Né feledjük, 1986-ot írunk, a fent említett bandáknak is épp hogy megjelent az első lemezük, és pont ezért annyira jelentős ez az album vagy demó, mert igenis a sötét Borsodban is volt már akkor egy banda, aki ki***rta a spanyolviaszt, és letett egy ilyen anyagot az asztalra. Pontot nem adok a lemezre, a fentiek miatt objektíven nem lehet ezt az anyagot értékelni, de ha érdeklődsz a korszak után, esetleg gyűjtöd a korabeli ritkaságokat, akkor feltétlenül csapj le rá!

BESVÁRJELSEN

Till Glömskan – Ad Oblivionem

MAGNETIC EYE / POSTA JÁNOS / 9

Besvårjelsen. Ha lenne gitárállvány az Ikeában, ezt írnám rá. A svéd heavy rock társulat harmadik albuma már a Till Glömskan – Ad Oblivionem, és szavamra, simán

ismernie kellene mindenkinek. Az előzetes Accelerating Hearts szippantott be, sodró és fogós, arányaiban is hibátlan, jól jellemzi a teljes lemezt – ha tetszik, bátran engedd végig a tizenegy számot. A záró Oblivionig mindet belengi valami szomorkás, bluesos, enyhén doomos hangulat, de közben meg lendületes, és változatos az egész. Erős a basszus alap és meghatározó az énekesnő Lea Amling Alazam hangja is. A sivatagi rockra rimeltetve erdei rocknak címkézik magukat, talán van is benne valami extra varázslat. Nézzük meg koncerten!

BLACK SPIKES Ydos

NAPALM RECORDS / GYÖRGY ZOLTÁN / 9

Van egy olyan sejtésem, hogy az, amit manapság modern metálnak nevezünk elérte a csúcst. Zeneileg legalábbis mindenképp, a bandák már szinte minden létező zenei

fűszert bedobtak a nagy űstbe, a filmzenei elemektől az elektron át a trapig. Nehéz újat mutatni, így szinte már csak az extrémítás fokozásával vagy egy érdekes koncepcióval lehet kiemelkedőt nyújtani, már persze a dalokon túl. Szerencsére a Black Spikes ez utóbbi utat választotta, és különösen az új lemezen egy nagyon érdekes koncepcióból építkezik.

A bandára még tavasszal az Infected Rain előzenekaraként figyeltem fel, kis túlzással, el is lopták aznap este a show-t, mindenesetre az újdonság ereje mellettük állt. Már a származásuk is ad egy egyedi ízt a zenéjüknek, a litván nyelv használata, a balti és szláv mitológia beemelése és egy táncos szerepeltetése (aki egyébként a fotók alapján teljes jogú tag lehet) ismeretlenül is megvették a koncerten. Az akkori program még a második lemezükre, a NIL-re épült, de most végre itt az új album is, melyet már a Napalm támogat, így minden eddiginél szélesebb körhöz juthat el a zenéjük.

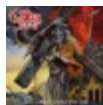
A lemez már lassan egy hónapja hallgatom, és örülök, hogy nem írtam meg azonnal a recenzíót, hisz csak a zenét hallgatva nem biztos, hogy ennyire bejött volna, és érdemben tudtam volna írni azokról a finom dolgokról, amit már a bevezetőben taglaltam. (Ne feledjük, a zenekar az anyanyelvén, litvánul szólal meg, így az azonnali szövegértés sajnos szóba se jöhet.) Viszont olvasva riportokat és a sajtóanyagot egy nagyon érdekes kerettörténet kezdett kibontakozni. Merthogy az Idyos egy konceptlemez, ami a hét főbűn tematikáját veszi alapul, de egy nagyot csavarva a témán. A történetet a szláv mitológia keretibe helyezi, egy olyan mesébe, ahol a bűnök, az emberi gyarlóságok alakot öltenek és démonként járnak köztünk. Az intro, a Pasaka (magyarul Mese) indítja a történetet, ahol a második dalban az Anya (Motina = Anya) megszüli ezeket a démonokat, akik az emberek között élnek tovább napjaikat. Érdekes, hogy a bűnök nem a tulajdonságuk alapján vannak elnevezve, minden démon nevet kap, ezzel is humanizálva őket, ezek a nevek maguk a dalok címei is (Melas = Hazugság, Mara = Kíváncsiság, Zelvar = Kapzsiság, stb). A történet végül itt is az elmúlással zárul, porrá leszünk (Dulkės = Por), de ebben ott a megtisztulás és újrakezdés lehetősége is. Érdemes a lemezt hallgatva kutatni kicsit a történet és a téma után, illetve megnézni a csapat videóit, iszonyat erős vizualitás és történetmesés-lés társul a dalokhoz.

„Oké, de milyen a zene?” – kérdezhetnéd, és jogos, rá is térek, de mindenképp szeretem volna ezekről a dolgokról mesélni, hogy értsd miért tartom kimagaslónak a bandát. Valójában felületesen hallgatva a lemezt nem nagyon tér el a szintér aktuális trendjeitől. Az Infected Rain hatása már a földrajzi elhelyezkedés miatt is erős, ahogy pl. a Jinjeré is, de akár a Sleep Token is felhozhatnám, különösen, hogy a banda is kihasználja a rejtélyes maszkok és külsőségek adta lehetőséget. Ami mégis a szintér fölé helyezi a csapatot, az az énekesnő Agnieška Vrubliauskienė hangja és előadásmódja. Nem egyszerűen elénekli a dalokat, hanem előadja azokat, mint egy színész, a történetnek megfelelő stílusban és hangszínben. Az, hogy egy nő jól és erősen hőrög ma már nem nagy kunszt, és Agni hangja is attól különleges, hogy az érzelmek mekkora tárházát képes belevinni. A lemez legjobb/legszebb pillanatai azok, amikor „csak” egyszerűen énekel, olyan angyali vékony hangja van, mint egy gyereknek és ez tényleg nagyon szép kontrasztban van azzal, amikor rákapcsol. A szláv gyökér zeneileg is visszaköszön, a dallamokban, különösen az éneknél sokszor tetten érhető és maga a zene is sokszor nagyon szépen alátámasztja a koncepciót. Jó példa erre pl. a Melas, azaz Hazugság című dal, aminek az alapja szintisztizta trap. Hogy lehet annál jobban meghazudtolni a metalzenét, mint egy ilyen témával? És működik a dolog, ez nem egy zenei geg, hanem a koncepció szerves része.

Számtalan hasonló példát tudnék még felhozni, de meghagyom neked a felfedezés örömét, érdemes odafigyelve, a témába belemélyedve hallgatni a lemezt.

CLOVEN HOOF Never a Prophet in Your Own Land

HIGH ROLLER RECORDS / KÁNYA FERENC / 10

Azt gondolom, hogy ezt a zenekart nem kell bemutatni annak, aki belekezdett ennek a cikknek az olvasásába. Nálam a Cloven Hoof iránti rajongás elsősorban a korai évekhez kötődik, a banda NWOBHM korszakának albumai jelentették a nagy szerelmet, a legnagyobbat mindenképp az első. Az ezredforduló környéki újjáalakulás utáni időszakot figyelemmel követtem, rendre belehallgattam az új lemezekbe, de valahogy nem találtuk egymáson a fogást. Még a kiváló hangú George Call neve fémjelzte éra sem tudott megérinteni. Ez a refrénpontot, hard rockos-modern power metalos irány egyszerűen nem az én világom, még akkor sem, ha éppen a Cloven Hoof játssza.

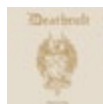
Az első pozitív fordulatot a Time Assassin jelentette, ami érezhetően visszafordult a zenekar teátrálisabb megközelítéséhez. Aztán 2022-ben George Call távozott, helyére pedig Harry Conklin érkezett, a legendás Jag Panzer torka. A Cloven Hoof ma egyetlen alapító tagja, a basszusgitáros-bandafőnök Lee Payne egy interjúban elmondta, hogy Call – amerikai lévén – a Brexit után brutálisan megrágtult repjegyárak miatt túl költségesé vált a zenekar számára, ezért megváltak egymástól. Később megtudta, hogy Conklin, az amerikai metal egyik legnagyobb torka – aki ráadásul Cloven Hoof-rajongó – a covid alatt Európába költözött a feleségéhez. Telefon: „Volna-e kedved?”, „Persze!” – és innen már történelem.

A vele készült Heathen Cross a klasszikus Cloven Hoof modern reinkarnációja, ugyanakkor egy kicsit panzeres is, hogy Conklinnek is kényelmes legyen, tehát volt egy icipici kompromisszum, de hosszú idő után az első Hoof-lemez volt, ami megfogott. A Never a Prophet első két kislemezével (Iron Mask, Conquistador) viszont azt vettem észre, hogy a nóták visszatértek a klasszikus brit metalhoz, a melodramatikussá megközelítéshez, a '80-84 közötti időszak örökségéhez. A Never a Prophet in Your Own Land gyakorlatilag a bemutatkozó Cloven Hoof-album kvázi folytatása. Conklin hangja elkepesztően jól áll ezeknek a daloknak, mintha mindig is erre a szerepre várt volna. A nyitó Terror from the Sky tökéletes esszenciája ennek a Cloven Hoofnak, Chris Dando Hammondja pedig hatalmas atmoszférát tol a dal közepébe. A billentyű már a Heathen Crosson is jelen volt, de itt hallani igazán, mennyit tud hozzáadni a dalok karakteréhez. A Gypsy Roller egy lazább, amolyan nightstalker-szerűen rockos hangvételű nóta, amiben a Hammond ismét főszereplő – a Purple/Heep párhuzamok itt szinte maguktól adódnak. Az Iron Mask eközben Bach Badineri-jével játszik – a klasszikus brit metal- és a komolyzenei motívumok találkozása, akárcsak a Gates of Gehenna annak idején. Luke Hatton neoklasszikus szóló-lezárása csak egy kedves gesztus, egy aján-dék hozzá.

Az album legnagyobb erénye azonban nem egy-egy konkrét dalban keresendő, hanem abban, hogy bár változatos, végig egységes képet mutat, darabként működik. Nem nosztalgiaigyakorlat, hanem tudatos visszanyúlás a gyökerekhez. Azt gondolom, hogy Conklin hangi adottságai inspirálták ezt az irányváltást, amivel a Cloven Hoof megtalálta az egyensúlyi állapotot, ahol egyszerre idézi meg a Potter-korszak varázsos szellemét és szólal meg mai hangzással. Szándékolt tehát ez a visszakanyarodás a '80-as évek elejére, de nincs ezzel különösebb baj – nagyon jó lemez született ebből a szándékból, amit sokszor fogok még elővenni a következő hónapokban.

DEATHCULT Cult Of The Dog

SOULSELLER / MILÁN PÉTER / 6

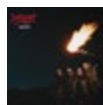

Éppen húsz évvel ezelőtt alakult Bergenben a Deathcult, mely csapat idén ősszel adja ki visszatérő albumát. Nem hajtották túl az aktivitást, mivel a Cult Of The Dog a harmadik nagylemez. Lehet, hogy ennek is van szerepe abban, hogy ma is energikusak, cseppet sem higgadtak le. Nagyjából tíz évente izzadt ki magából egy albumot a norvég alakulat, az előző, a Cult Of The Goat 2017-es keltezésű. Annak idején hallottam, ahogyan a Cult Of The Dragon debütlemte is, de nem hagytak bennem mély nyomot.

A legismertebb tag Hoest, a Taake mindenesé, aki a Deathcultban basszusozik. A közel 45 perces Cult Of The Dog szinte végig támadó jellegű anyag, annyi bizonyos, hogy ez nem szofisztikált black metal. A hangzást nem akarta szétmászlatolni a csapat, az agresszív él magukban a rifekben, a szélesebb tempókban és a vad ascarkadókban (ének) testesül meg, de a produkció átlátható, nem folynak össze a hangszerek. A black metalt a durvulás felől megközelítő Deathcult lemezen számos olyan elemet, rifet, gitártémát találtam, amelyek túl közel állnak nevesebb, komolyabb nivót képviselő bandák egyes számaihoz, ötlethez (pl. Mayhem), s a darálások, cséphadarások közepette csak elvétve bukkantam néhány jobb témára, alkalmasint dallamosabb részletre. A záró Imperium Satana erősebb tétel a többinél, de összességében nyugodtan nevezhetjük mezei stílusgyakorlatnak a Deathcult anyagát. Jött és ment.

DEATHCHANT KOVA

RIDINGEASY RECORDS / BALI DÁVID / 8

A kaliforniai Deathchant a legutóbbi három nagylemezén már kialakított egy sajátos zenei világot, amiben megidézte a Thin Lizzy-féle gitáros harmóniákat, a Melvinstől megörökölt zajosságot és punk-attitűdöt, és az egészet átszötte egyfajta proto-pszichedelikus atmoszférateremtési vágy is, de őszintén bevallom, hogy ez nálam csak arra volt elég, hogy

KÁNYA FERENC

1. RAM
Against
2. CLOVEN HOOF
Never a Prophet in Your Own Land
3. HATESPHERE
Guillotine
4. THE BLEEDING
Godless Communion
5. WATCHER
Mistress Of Our Time

KISS DANIELLA

1. EUROPE
Come This Madness
2. CROSSBONE SKULLY
Riding with Angels (dal)
3. MASTODON
Marrow Deep
4. MARILYN MANSON
The Pale Emperor
5. AIRBOURNE
Airbourne

KOVÁCS PÉTER

1. ACCEPT
Teutonic Titans 1976–2026
2. GRAVEYARD
Fever
3. EUROPE
Come This Madness
4. SAVATAGE
Wacken set
5. THE HAUNTED
összes

MILÁN PÉTER

1. URARV
Nychta Psychis
2. WOLVES IN THE THRONE ROOM
Estuary
3. HÆNESY
Essentie
4. GODFLESH
Decay
5. NUCLEARHAMMER
Chaos 333

FORBIDDEN

Forbidden

BLKIIBLK / KOVÁCS PÉTER / 8

A Forbidden hosszú utat tett meg azóta, hogy 1988-ban megjelentette első lemezét. A zenekar a Bay Area-i thrash metal második hullámának egyik meghatározó csapataként robbant be, nagyjából a Death Angel és az Evil Dead által fémjelzett időszakban. Az első két album után következett egy kisebb szünet, majd megérkezett a Distortion, amely személy szerint a kedvenc Forbidden-anyagom. Ezt követte a Green, amely már egy jóval extrémebb, modernbb metalos irányt képviselt. Aztán ismét hosszú csend következett, egészen 2010-ig, amikor megjelent az Omega Wave. Azóta újabb hosszú szünet telt el, és 2026. október 23-án érkezik az új korong, amely egyszerűen a Forbidden címet kapta.

A zenekar közben természetesen alaposan átrendeződött. A jelenlegi felállásban az egyetlen eredeti tag Craig Locicero, aki a zenekar máig meghatározó kreatív ereje. A 2023-as újrainduláskor Steve Smyth gitáros is a csapat tagja volt, őt később Daniel Mongrain (Voivod) váltotta, majd érkezett a helyére Jeremy Von Epp. A basszusgitárosi poszton Matt Camacho még képviselte a stúdióban az eredeti tagságot, ő azonban a mostani turnén már nem vesz részt, helyette Every Thurman áll majd a színpadra. Chris Kontos dobos (aki a zenekar másik kreatív ereje) szintén nem vállalta az idei USA-körutat, így őt Ali Lucas helyettesíti.

Azt gondolom, hogy aki a Forbidden teljes zenei skáláját szívóbb szereti, az ezt a lemezt is ugyanúgy szeretni fogja. Négy felvezető dal már napvilágot látott, így a zenekar egyáltalán nem árul zsákbamacskát: egy enyhén modernizált Forbiddent hallunk, iszonyatosan jó, tömör sounddal, elképesztő dobolással, fantasztikus gitártémákkal és nagyon jó énekléssel. Norman Skinner személyében ráadásul olyan frontembert találtak, akinek a hangjában nem érzek különösebben nagy távolságot a nagy előd, Russ Andersonhoz képest. Sőt, szerintem egészen kiválóan tölti be ezt a szerepet. Olyan, mintha egy fiatalabb Russt hallanánk.

A zenei stílus szempontjából pedig nagyon erősen érződik Craig Locicero zenei ízlése. Róla köztudott, hogy hatalmas rajongója a Bay Area thrash korai világának, ugyanakkor nagyon közel áll hozzá az akkoriban kibontakozó klasszikus heavy metalnak az a komplexebb, kevésbé egyértelmű, „agyasabb” vonala is, amelyet például a Mercyful Fate fémjelez. Nem véletlen, hogy a bakelit kiadás bónuszdala is egy Savatage-szám lett.

Ez a két irány gyakorlatilag tökéletesen lefedi az egész lemezt. Nagyon összetett, sokrétű és többszörösen rétegzett zenét hallhatunk közel 63 percben. Folyamatosan egymásba simuló témák követik egymást, változatosak a tempók, és az egész album rendkívül erősen egybeforrt. Nincsenek igazán üresjáratok, a dalok folyamatosan építkeznek, a tempók forognak és a riffek váltakoznak.

Nem véletlen, hogy a Sycophantasyben Brann Dailor vendégeskedik a Mastodonból. Ha áttételesen is, de nagyon hasonló a megközelítése a két zenekarnak.

Ugyanakkor nekem egy picit hiányoznak a fogódzók. És ezt úgy mondom, hogy Norman Skinner nemcsak az éneket hozza nagyon meggyőzően, hanem a szövegeket is ő írta, és feltételezem, hogy a dallamok kialakításában is fontos szerepe volt. Mégis, bizonyos pontokon hiányérzetem van az azonnal megjegyezhető refrénekből. Ez egyébként szerintem az egész Forbidden pályafutás egyik Achilles-sarka: igazán fogós témákat viszonylag ritkán pakoltak a lemezeikre. Nekem éppen ezért is volt különösen szerethető a Distortion, mert azon a komplex, rétegzett zenei világ mellett valamivel erősebben előtérbe került a refréncentrikum. Ez most viszont nem történt meg.

Akinek a polcán ott van az összes Forbidden, az egész nyugodtan mellé teheti az albumot. De aki kiemelkedően erős visszatérést keres, az másfelé kutakodjon.

megjegyezzem őket, semmint hogy rendre visszatérjek a lemezeikhez.

Megannyi hasonló zenekar van, amelyik évek kitaró munkájával saját formanyelv és zenei világ felépítésén dolgozik, de ez nem jár automatikusan azzal, hogy befogadói oldalról is maradéktalan rajongás övezzé a szándékot. Ezen változtatott nálam radikálisan a KOVA, a zenekar negyedik nagylemeze, egyben az idei év egyik legjobb rock-zenei albuma is.

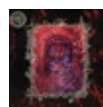
Ha nagyon röviden kellene megérvelnem, hogy mi vezetett ide, akkor azt mondanám, hogy a KOVA, mint egy újabb gyászlemez az idei évben, megtalálta az eddig hiányzó láncszemet az összehatásból, aminek hatására a Deathchant minden korábbinál fókuszáltabb és letisztultabb módon elegyíti saját, időben és térben is sokszínű zenei hatásait. Az alig több mint félórás lemez a legközelebbi rokonságot a korai Baroness zeneiségevel mutatja: a feszes, rövid dalokban megmaradt a zajos lüktetés, miközben az enyhén fuzzos-pszichedelikus szőnyegek színesítik és bontják a témákat, semmint elvonnának tőlük levegőt vagy teret, miközben a Thin Lizzy-s, ikergitáros harmóniák valódi fókuszot kapnak a szerzeményekben.

Ehhez nagyban kell a gitáros-énekes Thomas J. Lemieux sajátos orgánuma is, aki Lemmy-re emlékeztető, öblös tónusával végig képes olyan éneklésre, amitől a Deathchant is végig izgalmas marad. A KOVA – aminek dalaival a zenekar egy közeli barátjától búcsúzik el – emiatt egy íz-ig-ig szeretettel megírt rocklemez lett, magán hordozva a Savannah-hangzás kreativitását és időtlen megszólalását, a klasszikus heavy metal gitárközpontúságát, és közben ritmikailag szempontból is van annyira izgalmas és magával ragadó, hogy a Torche, a Mastodon, a Motörhead és a Wishbone Ash rajongói is utat találnak majd groove-központú, dallamérzékeny, szenvedélyes dalaihoz. Számomra külön értékes az, hogy az albumon nincsen igazi húzódal vagy sláger: a kilencszámos felvétel végig egységesen magas színvonalat képvisel, és analóg bájának köszönhetően valódi lemezelményként, elejétől a végéig hallgatva működik igazán.

A Deathchant alaposan meglepett, mert a KOVA-t tényleg az idei év egyik legerősebb rocklemezeinek tartom. A dalai őszinték, hatásosak, sodornak magukkal, és miközben ebben a hangzásban a többi produkció már elindult egy olyan önkifejezésvezérelt módon, amiben több tere van a kísérletezésnek, megnyugtató úgy visszatérni az alapokhoz és az ősforrásokhoz, hogy a végeredmény közben nem éri be mások árnyékának növelésével. Negyedik lemezével a Deathchantnak elsőre felismerhető, saját arcú-lata van, piszok jól megírt dalokkal. És őszintén remélem, hogy ez megérdemelt szintlépést hoz majd a karrierjükben.

DEVIL MASTER Bloody Dreams

RELAPSE RECORDS / BALI DÁVID / 8

Philadelphiában az elmúlt években egy önálló szubkultúra szerveződött azzal a céllal, hogy a japán hardcore/punk nyolcvanas éveket megidéző, borzongató, erőszakos vonalát – olyan zenekarok hatásából kiindulva, mint a G.I.S.M., a Zouo vagy a Gastunk – a saját képükre formálhassák friss zenekarok, ebben pedig már a kezdetektől fogva élen jár a Devil Master.

A Relapse szárnyai alatt ténykedő zenekar szoros együttműködésben van olyan más, nem kevésbé szerethető helyi zenekarokkal, mint a Zorn vagy a Cape of Bats, és a közös zenélések és dalszerzések mind ugyanabba az irányba fújják a szelet: a black metal hangközeit és fenyegető atmoszféráját keverik d-beates lüktetéssel, tisztán szóló gitárokkal, heavy metalos tekerésekkel és végtelenül szórakoztató, gótikus színezetű, rövid dalokkal. A Devil Master hangzása ilyen értelemben kiszámítható és homogén, viszont ebben

a műfaji keretben még így is az teszi igazán szórazótává a zenekart, hogy minden lemezük egy kicsit eltér a tábortól: a tábla áll, a játékosok meg mozognak rajta, és a Bloody Dreams, a nemrég Budapesten járt zenekar harmadik nagylemeze, rövidebb, tömörebb elődeinél, de zeneileg mégis többet ad most a történetmesélés erejére.

A narratív és hangulatfokozó közbevetéseken túl az alig félórás lemez meglepően gazdagon van hangszerelve, és a mellotron vagy a fuvala használata is mindig a legjobb érzékkel fokozza az analóg bájú dalok sodrását. A Devil Master ilyen értelemben végig játszik a fogékony hallgató figyelmével, és miközben zeneileg nagyon zárt rendszerben alkot, ez a kiszámíthatóság mindig háttérbe szorít annak köszönhetően, hogy a lemezen belül az egyes arányok eltolódása mennyire változatos-t teszi a kiadványt. Persze minden korábban említett műfaji elemnek megvan a maga helye, a klasszikus galoppozások, a d-beatesen pumpáló ütemek, az effektekkel eltorzított gitárbontások sosem hivalkodóbbak annál, mint amit a lemez megkíván, és ettől a Devil Master semmiképpen sem bázisává, miközben mindvégig képes szórakoztatni.

A Bloody Dreams a megbízható folytatások sorát erősíti, és megérte rá négy évet várni. Ha most ismered meg a zenekart, és tetszeni fog az összehatás, az előző lemezekben sem fogsz csalódni. Ha pedig általánosságban szeretted az extrémzene azon vonulatát, ami a nyolcvanas évek hatásait merevíti ki egy időtlen, bizarr műfaji eleggyé, akkor jó eséllyel sajnálni fogod, hogy (ismét) lemaradtál a zenekar budapesti koncertjéről, mert a Devil Master egy dolgot tud csinálni, de azt pokoli jól teszi, és ebben a finn Arnaut Pavlén kívül nincs is érdemi kihívója a nagyvilágban.

DISSIMULATOR Artifice Dissolves

20 BUCK SPIN / BALI DÁVID / 7

Két évvel ezelőtt a kanadai Dissimulator az év egyik legszerethetőbb, okosan megírt thrash bemutatkozásával rukkolt elő.

A Lower Form Resistance egy bátran vállalt szerelmeslevegő volt a Voivod első időszakának címeze, egészen a Killing Technologyig bezárólag, így a fífikás, okos dalszerkezetekkel megírt, múltidéző thrash/death metalban nálam a mai napig nincs is kihívója a zenekarnak.

A trió a Chthe'ist három tagjának sajátos víziójában a zeneiségen túl a sci-fi-hagyományok átvétele is meghatározó gesztus – amit a Voivod mellett a másik kanadai legenda, az Oblivion is hallhatóan inspirált –, miközben a folyamatosan örvénylő rifekbe korántsem alaptalan, ha éppen a korai Morbid Angel pengetéseit hallanád bele. Az pedig már a Lower Form Resistance megjelenését követően is biztossá vált, hogy a Dissimulator nem egy hagyományos ütemezés-sel működő zenekar lesz, viszont az elmúlt két évben úgy álltak össze az Artifice Dissolves dalai,

hogy abban nincs helye sem görcsösségnek, sem megfélemlésnek.

A sokadik hallgatás után is azt érzem, hogy a Dissimulator tagjainak ez az album elsősorban az elmozdulásról szól: arról, hogy az első egyértelmű hatások jelenlétén hogyan tudna csavarni egy nagyot a trió, és ha a motiváció felől nézzük a dolgot, sikerrel is jártak. Az Artifice Dissolves dalait továbbra is átjárja a Voivod hagyatéka – és garantálom, valahányszor vocodert hallasz a lemezen, ugyanarra fogsz gondolni, mint én –, a dalszerkezetek viszont még összetettebbek lettek, jobban kihangsúlyozva a death/thrash közötti arányok szabad átjárását, miközben az összehatás nem lett progresszívebb vagy terpeszkedőbb.

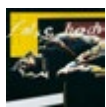
Ez a változatosság azonban, nem tagadom, nehezebben hozzáférhetővé teszi az albumot is. A sűrű váltásokkal tarkított dobok, a többszörösen összetett gitárkörök hallatán elvitatathatlan, hogy a Dissimulator célja a szintlépés volt, viszont az Artifice Dissolvesban van egy olyan, az átmenetiség érzetét keltő hangulat, ami miatt azt érezheti a hallgató a sokadik próbálkozás során is, hogy az elmozdulás valóban megtörtént a nagy öregek árnyékából, de ez még nem a cél, ahol most tartunk. Erős pillanatai persze így is vannak a lemeznek – mint a Hungry Ghost hangulatos gitáryúzásai és változatos énektemái, vagy a záró Robostrobos tűzijátékyszerű riffelése –, és összességében a Dissimulator továbbra is az egyik legizgalmasabb zenekar egy nagyon szűk niche-en belül, csak az a kockázatvállalás, amit a lemezzel bevállaltak, művészileg elismerendő, élvezeti értéket tekintve pedig néha próbára teheti az embert.

Mindezzel együtt, vagy mindezek ellenére is, ha szeretnél hallani egy olyan, alapvetően a nyolcvanas évek vége által megihletett, minden pillanatában céltudatos és a szó legjobb értelmében véve mázsás megjelenést, ami extrémzenei értelemben is a death és a thrash metal első fénykora előtt hajt fejet, muszáj hallanod ezt a lemezt. Abban pedig már most biztos vagyok, hogy ezen az ösvé-nyen továbbmenve a következő album is fittyet hány majd a konvenciókra, és őszintén mondom, hogy nem is várok tőlük kevesebbet.

FALSE BODY

Tomorrow Starts Without You

WAX VESSEL / BALI DÁVID / 7

Az edmontoni False Body a kanadai extrémzenei underground egyik legnagyobb ígérete volt az utóbbi években, és az aktívan turnézó négyest nagyon hamar befogadta az online szaksajtó. A Michelle Belec énekesnő köré szerveződő zenekar a kaotikus, matekos metalcore/grindcore eleggyével lemezzel lemezzre igyekezett emelni a színvonalat, és a Tomorrow Starts Without You című második nagylemezre négy évet kellett várni, viszont az már elővételben el is fogyott, már ami a fizikai formátumot illeti.

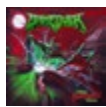
És hogy megalapozott-e a zenekarra irányuló várakozás? A kilencszámos, alig húszperces lemez arra bizonyosan választ ad, hogy a False Body ma egy modern felfogású grindcore produkciójaként definiálja magát, aminek legfőbb hatásaiként a Napalm Death-t, a Converge-et és a Magrudergrindot azonosíthatjuk be. Ilyen értelemben megjelenik a sodró, de mégis gitárérzékeny grindcore dinamikája, a disszonáns gitározásból eredő feszültséggel és ritmikával való játék, valamint az alapvetően skandináv hangzás amerikai újraértelmezése is, ami minden dalt fókuszáltta, erőszakossá és kényelmetlenül levegőtlené teszt.

Ugyanakkor a Tomorrow Starts Without You még a legerősebb pillanataiban is érthető módon azokat (a fiatalokat) szólítja meg a legkönyebben, akik maguk is újdonságként tekintenek egy ilyen műfaji elegyre. Félreértés ne essék, az album jó érzékkel van megírva, a dinamikai váltások végig ülnek, és mivel a játékidő is tömör, így maradéktalanul el is mondható, hogy a lemez faltól falig kihasznál minden pillanatot. Ugyanakkor egy ennyire determinált, a matekos-határfezgető tördeléseket már teljesen háttérbe helyező hangzásban a False Body is másképp veszélyes, mint eddig volt, és ez az elmozdulás az erőszakos, kortárs grindcore felé nemcsak lehetőséget, hanem korlátokat is hozott. Szerencsére így is van csúcspont a felvételen: például a Grief, Please Stay szenvedélyes gitártémája és crustos pumpálása kétségkívül az album csúcspontja, ugyanakkor ez is annyira a Ballou-iskolára néz vissza, hogy még a legerősebb pillanataiban is megmarad egy meg-ihlető produkció árnyékában.

A Tomorrow Starts Without You egy minden pillanatában tisztességesen megírt, bizonyítástvágytól feszített kortárs grindcore lemez lett, feszes riffelésekkel, okos dobtémákkal és egy karakteres női énekessel. A lemezen rajta lehetne a Relapse logója is, akkor sem vallana szégyent, ugyanakkor a saját karakter hiányát nem képes maradéktalanul felülmúlni a hangfelvétel színvonala. Ugyanakkor még így is inkább tenném a tétjeimet a False Body-ra, minthogy egy újabb Bratet vagy Escuela Grindot kelljen hallgatnom.

GAME OVER When Darkness Falls

SCARLET RECORDS / KÁNYA FERENC / 8

A talján thrasher Game Over esetében nálam a Claiming Supremacy volt az utolsó album, amelyet annak idején alaposabban körbejártam.

Azóta nemcsak évek teltek el és lemezek jelentek meg, hanem a zenekar felállása is szinte teljesen megváltozott. 2024-ben távozott az alapító bőgős-énekes Reno, majd idén a gitáros Sanso is elhagyta a fedélzetet, aki nemcsak szintén alapító tag volt, de az egyik fő dalszerző is. A régi magból mára gyakorlatilag csak Ziro maradt, így adja magát a kérdés: vajon mennyire ugyanaz még a Game Over? Visszakérdezek: miért is kellene ugyanolyannak

POSTA JÁNOS

1. PUSCIFER
Normal Isn't
2. THE MEFFS
Business
3. FIRTAN
Helios
4. THE NIGHT ETERNAL
Cold Velvet
5. SPIRIT MOTHER
Thistle

SCHMIDT PÉTER

1. FORBIDDEN
Forbidden
2. MASTODON
Marrow Deep
3. EUROPE
Come This Madness
4. RAM
Against
5. RAINBOW
Bonnet/Turner-albumok

UZSEKA NORBERT

1. EUROPE
Come This Madness
2. MASTODON
Marrow Deep
3. WALL OF SLEEP
Monolith EP
4. MAGMA RISE
The Window with Darkness Behind
5. FORBIDDEN
Forbidden

VALACHI SAMU

1. MASTODON
Marrow Deep
2. METRIC
Synthetica
3. TEMIC
Ceiba
4. THE NEAL MORSE BAND
L.I.F.T.
5. LINKIN PARK
A Thousand Suns

THE OCEAN Solaris

PELAGIC RECORDS / GYÖRGY ZOLTÁN / 10

Emlékszem, milyen nagy hatással volt rám Lem Solarisa, mikor először olvastam. Nem teljesen értettem még akkor, kb. 12 éves fejjel, de lenyűgözött az élő óceán gondolata, és az, hogy vissza tudná hozni az elvesztett dolgokat, legyen az egy elhagyott játék az iskolában vagy az akkoriban elhunyt imádott nagymamám. Hetekig, hónapokig játszottam a gondolattal, de utána is még hosszú évekig nem engedett a történet, többször olvastam a könyvet, láttam a filmeket.

Ez a bevezető azért is fontos, mert az új lemez kapcsán most pont azt érzem, mint akkor, csak természetesen zeneileg. Itt van az az élő, állandóan változó összetételű zenekar, a The Ocean, akik szinte megérzik, mi az, amit ma szeretek a zenében, és manifestálják egy csodálatos albumban. Mintha az óceán egy éjjel belenézett volna a fejembe és tudná, mennyire szeretem mostanában a posztmetalt, a nagy ívű utaztató témáival, amire erősen hat a Pink Floyd progresszív, de soha nem túljátszott világa; tudja, hogy szeretem a nagy ívű 10-12 perces dalokat, a sok egymásba folyó, de sosem tolazkodó és öncélú témákkal; tudja, hogy mennyire szeretem a crossover zenéket, amikor két-három elsőre össze nem illő stílust egymásra zavarják és valami csodálatosan egyedi jön ki belőle; tudja, hogy imádom a dobokat, az ütőhangszereket, minél többet, annál jobb; vagy milyen közel áll hozzám az elektronikus zene, pláne ha az a tribal, experimental vagy a psy trance köpeny alól bújkik ki... Kb. ez a The Ocean új lemeze, ami annyira nagy hatással volt rám, hogy elsőre nem is tudtam megírni ezt a recenzíót, kellett hozzá majd egy hónap és 20-30 meghallgatás, hogy minden réteget, minden hangulatot be tudjak fogadni.

A tagcserékre, a zenekar jelenére, Robi Staps világára most nem fogok kitérni, olvassd el Bali Dávid kollégám kiváló interjút a szeptemberi lapban. Pontosabban de, az új énekesekre muszáj! Enrico Tiberi az állandóságot hozza, hangja kicsit emlékeztet is Loicra, de az igazi nagy durranás egy énekesnő Lane Shi. Egy kínai multiinstrumentalista hölgyről van szó, aki valami csodálatos témákkal fűszerezi a dalokat, kvázi hangszerként használva a hangját. A Light Pollution gyönyörű példája ennek, mintha a Pink Floyd a Dark Side-os korszakukban elkezdene posztmetalt játszani. Tiberi és Lane kettőse később is többször eszembe juttatták ezt a párhuzamot, de a Crippled Black Phoenix fantasztikus utolsó albuma is jó példa ezekre. Ahogy Justin Greavesék is az utolsó albumon, úgy Staps is teljesen új világokat, hangszereket emelt be a zenébe. Hátborzongató, ahogy az intróval összekapcsolt Departure Song kalimbás, akusztikus gitáros, a Current 93 szelíd világát idéző nyitánya kicsúcsosodik egy mennydörgő posztmetaltételben. De ugyanezt az élményt hozza az album központi tétele a csodálatos, 18 perces Simulacra is. Az ősrajongókhoz szól a Belligerence, ez a dal inkább a kollektív régi progmetalos világot hozza, csakúgy az Ultima Esperanza a toolos témáival. Végül a Milk of My Dreams az outtroval összekapcsolt 9 perces, ami engem teljesen elvarázsolt. Tudom, hogy ez a két elektronikus tétel nagyon meg fogja osztani a rajongókat, viszont számomra ez volt az, ami végképp a csúcsra repítette a lemezt. A recenzio elején említett tribal és trance hatások, itt már nem csak nyomokban vannak, ténylegesen erre építenek, és ebben nem kisebb név segít be nekik, mint Thorsten Quaeschning a Tangerine Dreamből. Csak a hazai Korai Örömhöz tudom hasonlítani azt a csodát, amit itt hallok, nem tudok betelni vele!

Volt már az évben pár csodálatos album. Ott van az utolsó Crippled Black Phoenix, meg az Oh Hiroshima, de talán egyik sem nyújtotta azt a lebegő, éteri érzést a zene hallgatása közben, mint most a Solaris. Mintha ott állnék magammal szemben, csak zene formájában! Hátborzongató! Ha máshogy is, ahogy anno elképzeltem, de végül valóra vált a gyerekkori álmom, és a The Ocean elhozta az én személyes Solarisom. Nagyon várom, a hivatalos megjelenést, hogy kijöjjön az anyag vinylen (gyönyörű az artwork, mint mindig!), bekuckózzak a fotelomba és újra elolvassam a könyvet. Nagyon kíváncsi vagyok, hogy a zene tükrében mit fog most nyújtani ez a történet.

lennie? A rajongók már a 2025-ös Face The End albumon megismerkedhettek Danny Schiavina hangjával, így az új énekes jelenléte már nem újdonság. Danny orgánuma kevésbé karcos és ösztönös, mint Renoé volt, ugyanakkor több dallamosságot és nagyobb változatosságot visz az énektémákba. A When Darkness Falls a banda hetedik lemeze, ami már nem az új frontember miatt érdekes, hanem azért, mert ez az első olyan lemez, amelyen mérhető, hogy hat a produkcióra Sanso hiánya. Nos, a Game Over nem esett szét, ellenben frissebben szólal meg, mint az elmúlt években bármikor. A dalokon ugyan érződik, hogy egy kézről valók, mégsem válnak egysíkúvá vagy önismétlővé. Mind tempóikat, mind hangulataikat tekintve változatosak, a refrének pedig több-kevesebb sikerrel igyekeznek emlékeztetésté válni. A szólók esetében sem érzni, hogy kiüresedett volna a hangszerelés: Zironi elég határozottan tölti be a rendelkezésére álló teret. Mentalitását tekintve a lemez számomra egyértelmű visszakanyarodás a Claiming Supremacy korszakához. A Supremacy volt az első album, ahol már nem a korai, crossoveres, „játékos” Game Overt hallottuk, hanem azt a zenekart, amely megtalálta saját identitását, technikai és dallamvilágát tekintve is fejlettebb a felmenőinél, valamint komolyabb, sötétebb hangvételben fogalmazza meg mondani valóját. A When Darkness Falls egy sokszínűbb, de többségében tradicionálisabb, „bayareásabb” és keményebb anyag, mint a Face The End vagy akár a Hellframes, ugyanakkor nem kevésbé Game Over. A hangzásért ismét Simone Mularoni felelt – ezúttal sem lehet belekötni a munkájába. A megszokott steril modern thrash helyett most valamivel nyersebbnek, élőbbnek és energikusabbnak hat az összkép, ami különösen jól áll a daloknak. A megjelenésen sem változtattak: Mario López ismét színes, látványos, horror-képregényes grafikával jelentkezett. A Game Over hangzása és esztétikája tehát tovább él, ahogy a zenekar identitása is. A When Darkness Falls jó és fontos album. Nem feltétlenül a Game Over legjobb vagy legfontosabb albuma, viszont rámutat arra, hogy a zenekar a jelentős veszteségek ellenére sem pusztán túlélte az átalakulást, hanem építkezni tudott utána. Aki a Claiming Supremacy idején szerette a négyest, annak jó eséllyel ez lesz az a lemez, amely újra felkelti az érdeklődését.

GENERATION STEEL Steelmachine

FIREFLASH RECORDS / KÁNYA FERENC / 8

A Generation Steel – bár 2019-ben alakultak – nem az a tipikus „fiatal banda-fiatal arcok”. A zenekar agya és fő dalszerzője, Jack a 90-es évek eleje óta harcol a német heavy/power undergroundban. A Generation Steel a megalapítása óta többgenerációs banda: Jack ugyanúgy szeret magafajta hardedett zenészekkel dolgozni, mint fiatalokkal. A banda felállása szinte folyamatosan változik, gyakorlatilag nem készült még két lemez ugyanazzal a csapattal. A harmadik album, a Steelmachine azonban így is új korszakot nyit, mert itt egy teljesen megújult formáció mutatkozik be. Új a ritmus-szekció, és még a frontember is, de a legnagyobb igazolás kétségtelenül Thilo Hermann, a német metal egyik emblematikus alakja, a Risk, a Holy Moses, a Running Wild és a Grave Digger egykori gitárosa. A dalszerzésbe valószínűleg nem folyt bele – a Risken kívül inkább hangszeres szereplő volt a korábbi bandáiban is – a szólókban viszont hallom. A Generation Steel hangzásának változása azt gondolom részben az ő jelenlétének köszönhető, részben pedig Piet Sielck produceri kézjegyét hordozza. A Steelmachine gitárai vastagabbak, a dobok feszesebbek lettek, a szólók pedig olyan karaktert kaptak, ami eddig észrevétlenül is hiányzott a Generation Steelből. Hermann jelenleg a nemzetközi Tolkien-metalos Feanor tagja is, innen jött vele a svéd Micke Stark énekes is, akinek a mélyebb lágúja, de nagy terjedelmű, markáns hangjával a banda az első pillanattól kezdve

„emberesebb”, „germánabb”: tömören, mégis pattogósan szólnak, kemény verzetémákkal, himnikus refrénvilággal és kiváló szólómunkával. A dalok gerincét továbbra is Jack és a klasszikus német tradíció adja: egyszerű, jól működő riffek, menet- vagy rohamtempó, epikus dallamosság és giccsmentesen true metalos attitűd, öklörlázás, kőarcú bólogatás garantált. A dalok egyszerre idézik a Grave Digger, az Iron Savior, a Paragon és a Primal Fear hangzását és zenei világát, de semmit nem utánérzéseként, hanem egyfajta természetes metszésként. A Generation Steel minden albuma másképp szólott eddig, egyik sem volt rossz, viszont a Steelmachine az első, ahol minden elem összeér. Most sem találták fel újra a német metalt, még csak nem is újítták meg, viszont működő és megbízható masinát alkottak a régi teuton acélból. Ha ebben a saját hagyományokkal, saját hangzással bíró heavy-power ökoszisztémában nem a formabontást meg korszakalkotást tartod a legfőbb szempontoknak, akkor bátran hallgasd meg őket!

GRIEF COLLECTOR The Death Of All Dreams

NINE RECORDS / SCHMIDT PÉTER / 9

Az énekes Robert Lowe neve először még a nyolcvanas évek végén, az akkortájt induló Solitude Aeternus kapcsán épült be a nemzetközi metalszíntré kollektív tudatába. Később a Candlemass frontjára is ő került, akikkel három nagylemezen, egy EP-n és egy rakás egyéb hanghordozón (élő albumok/DVD-k, single és split kiadványok) szerepelt közösen. Azt már kevesebben tudják, hogy a Concept Of God zenekar 2007-es egyetlen albumán (Visions) is ő énekelt, illetve a jelen írás tárgyát képező Grief Collector korai anyagaiban – From Dissession To Awwal (2019) és En Delirium (2021) – ugyancsak ő vokalizált. Aztán ahogy fordult az idő kereké, emberünk a papírforma szerint mai napig is aktív Concept Of God kivételével az összes imént citált formációból kikerült – ezennel tehát engedjük el mi is a kezét, és lassuk közelebből a már nélküle üzemelő Grief Collector jelenét.

Hasonlóan a még Lowe hangjával készült első két kiadványhoz, a német Julian Küster énekessel felvett 2023-as In Times Of Woe epikus doom mércével mérve újra csak kifejezetten jól sikerült, annak idején rendesen meg is dicsérttem. Ennek világához képest a The Death Of All Dreams hozott bizonyos változásokat – szerencsére egyáltalán nem a minőség rovására, hanem más egyéb szempontokból. A viszonylag hosszú, 56 perces, kilenc saját dalt és egy feldolgozást (The Moody Blues: Nights In White Satin) rejtő lemezanyag megközelítése és hangzásvilága összességében valamivel szellősebb és – ha úgy tetszik – pszichedelikusabb lett elődeinél, azzal együtt, hogy az általános atmoszféra jótányi-val sem lett napfényesebb vagy könnyedebb. A súlyosabb, riffelősebb részek mellé szép számmal érkeztek be torzítatlan és akusztikus gitárok, sőt vonós hangszeres, elszállósabb témák, amik ugyanakkor csak hangzásukban finomabbak, ám ezek célja ugyanúgy a komor tónusok, sötét színek felfestése (pl. Cosmic Loneliness, Agony Eater, Nightmares Wide Awake). Talán meg a szürke és fekete ötven árnyalata is felvonul itt. A borító és az albumcím ugyancsak önmagukért beszélnek.

A Lowe-t az előző lemeznél váltó Julian Küster teljesítményét és adottságait már a múltkor is méltattam, és róla most sem tudok másként nyilatkozni: nála méltó kezekbe került az elődje által képtelenen hátrahagyott mikrofon. Egyértelműen a hangulat irányából érdemes ráközelíteni az albumra, és ha elkapod a fonalat, akkor tuti, hogy nem eresz a Grief Collector új – szerintem legjobb – opusza. Első hallgatáskor ugyan még nyolc pontot mutatott nálam a metallométer, de

ahogy jobban elmerültem a dalokban, felkúszott kilencre. Nagyon erős anyag ez, főként az epikus doom vonal híveinek ajánlom.

GOTHMINISTER We Are All Demons

NAPALM RECORDS / GYÖRGY ZOLTÁN / 7

Az európai goth/industrial-vonal mindig is erős volt, a Rammstein népszerűségének növekedésével meg kiemelt figyelmet kapott ez a vonal. Egy időben én is vadásztam ezekre a bandákra, így találtam rá még a 2000-es évek elején Bjørn Alexander Brem projektjére a Gothministerre. Az első, 2003-as lemez (Gothic Electronic Anthems) nagy kedvencem volt, aztán ahogy lemezről lemezre billent egy kicsit a mérleg nyelve a goth/ebm iránytól a teatrális industrial metal felé kicsit csökkent a lelkesedésem, de ettől függetlenül minden lemezüket örömmel hallgattam, ha nem is maradtak már tartós kedvencek ezek az albumok.

Aztán a Pandemonium nagy dupla sztorijánál lett még egy jelentősebb stílusváltás, Bjørn itt már jócskán beépítette a dalokba az opera metal elemét is, és most ezt a vonalat viszi tovább az új lemezen is, ha lehet még jobban kitolva erre a határokat. A lemez hallgatása közben többször beugrik Tarja világa, különös az új lemeze kapcsán, és van az egésznek egyfajta bájos euroviziós íze is, valami olyasmi, amivel a Lord of The Lost is próbálkozik. Viszont míg náluk ez sajnos sokszor elég erőltetett, itt – talán Bjørn lassan három évtizedes zenei múltjának köszönhetően – működik. A dalok témája továbbra is megmarad az okkult horror és fantasy mezsgyéjén, és bár nincs meg az a filmszerű folytonosság a dalokban, mint a Pandemoniumnál, nem lennék meglepődve, ha itt is lenne valami történet a dalok közt.

Természetesen a régi rajongókat sem akarják elveszteni, a katonás, rammsteines alapok, az ebm-es témák továbbra is a zene szerves részét képezik, pl. a Welcome to Hell vagy a Darkness is My Throne biztos, hogy az ősfanok kedvencei lesznek, számomra is ezek a csúcspontok. És ha már az Euroviziót emlegettük, akkor beugrik a Lordi is, pl. a We Are All Demons olyan mintha lenne egy közös daluk Tarjával. Az első kislemezzel – amihez egy remek klip is készült –, a The Dark pedig kiváló választás lett, a dal tökéletesen összefoglalója a csapat eddig munkásságának.

Igazi bűnös élvezet lett a lemez, amit akár az egyre divatosabb bulimetal (lásd Electric Callboy, Baby Lasagna) fanoknak is tudok ajánlani, de ha eszembe jut a csapat, továbbra is a korai lemezeit fogom elővenni.

HÄNESY Esentia

FRACTIONS OF LIFE RECORDS / MILÁN PÉTER / 9

A Hänesy nevű budapesti zenekart a 2021-ben megjelent Garabontzia-albummal ismertem meg, s azonnal megragadtott a zene sodrása és a zene által közvetített egyedi hangulat. A 21. századi atmoszferikus black metal, vagy éppen a blackgaze, a „cascadian black metal” nem szökölködik komoly produkciókban, művészi teljesítményekben, azonban a Garabontzia e széles spektrumot felölelve is különleges hangzással képviselt. A debütálumbot (Katruza) ezt követően hallgattam meg. A zenekar kedveli a más csapatokkal közös kiadványokat, több spliten is szerepeltek az elmúlt években, azonban a legfontosabb, hogy most megjelent a harmadik Hänesy-album.

A Garabontziával magasra helyezte a lécezt a zenekar, amit az Esentia nem vert le, mégis, más lett az anyag elődjéhez képest. Az előző lemezen a gitárok hangulata, az általuk keltett dallamos hangulata, a zuhatagszerű áradat, amit keltének, leginkább az ragadtott meg. Mihelyt elindul az Esentia nyitószáma, a Pæan To Reverie, egy másik

világ tárul fel az ismerős hangszeres megoldásokkal, a dallamos gitár jellegzetesen effektelt megszólalásával. Már ebben az első dalban mintha kiterjesztette volna a zenekar azt a monumentális hangzást, ami a Garabontzián jelen volt. Az intenzív, black metalos részeket gyakorta szakítják meg torzításmentes, finom részletek. A főtéma miunduntalan vissza-visszatér...

A zenekar az interjúban kitér ilyesmire, de magam is úgy érzem, mintha ez az anyag valamivel emelkedettebb lenne a Garabontziánál. A black metal nyilvánvalóan egy komor, vészjósló aurájú zenei világ (még akkor is, ha már elég régen ezer ágra szakadt), de a Hänesy zenéjét inkább finom melankólia jellemzi, ami nem taszítja le a hallgatót a földre, inkább elgondolkodtatja a létezés, az elmúlás örök, egyben legfontosabb kérdésein. Azért (is) nagyszerűek az effajta zenék, mert az embert képesek túlemelni a hétköznapi laps banalitások szürke zónáján. Ez nem közönséges, mezei rockzene (már elnézés), hanem a komoly művészeteknek megfelelően csatornákat nyithat meg a földies szférákon felülemelkedve.

A kettes dal (The Glimmering Expanse) halatán megemlítenék egy zenekarnevet, amely minden alkalommal eszembe jut, amikor ideérek a lemezhallgatással: ez a Windir. Vélhetően indirekt a hasonlóság, de a dallamfűzés, a magasán szárnyaló atmoszféra a gyors részeken a rendkívül tehetséges, néhai Valfar (RIP) felejtethetetlen zenekarát juttat eszembe. A Pæan To Qualm továbbbővíti a sejtelmes hangulatok szinte nem evilági áramlását. A Hänesy zenéjét annyira áthatja, átítatja a vázolt atmoszféra, ami el sem választható magától a hangszeres játéktól, hogy fel sem merülhet, hogy az ének kapcsán bármilyen hiányérzetünk legyen. Pap Márton extrém énekstílusa, black metalos sikolyai együtt vonulnak, kondulnak, vágatnak a zenefolyammal, annak kiegészítőjeként, szerves részeként, láthatatlan, virtuális narrációjaként.

Öröm látni, tapasztalni, hogy ilyen tehetséges zenekarok működnek hazánkban. Az Esentia kiváló teljesítmény, dicséret illeti az alkotókat.

HELL-BORN VII

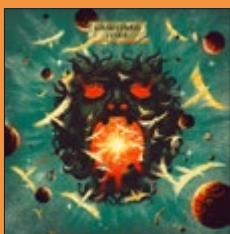
DEFORMEATHING PRODUCTION / MILÁN PÉTER / 6

Az 1996-ban alakult Hell-Born a lengyel black/death metal-színtré tapasztalt veteránjaiból áll. Konkrétan Les és Baal Ravenlock, a két régi tag, a Behemothban is játszott, de a Damnation death metalját is erősítették és erősítik ma is. Nem követtem lemezről lemezre a Hell-Born működését, a rendkívül kiterjedt lengyel mezőny e szorgos iparos bandáját, azonban olykor belefutottam egyik-másik kiadványba.

A VII nem meglepő módon a hetedik album, s olyan death metal kínál, ami a „régiságban” gyökeredzik, emellett határos a black metallal. Előrebocsátom, hogy a hangzás nem túlzottan tetszik. A dobok túl sterilen szólnak, és az összprodukció is „kipucoltabb”, mint ami egy ilyen zenémű ideális lenne. A súly megvan, a lendület úgyszintén, az agresszív él sem veszett el, azonban a gépiesen csattogó pergődob kissé idegesítő. Old school módra sok gitárszólót hallhatunk a számokban, a riffek pedig főleg a tengerentúli death metalt idézik. Sorolhatnám a neves alapcsapatokat, amelyek nyilván hatottak a lengyelekre, de bárki felismerheti ezeket a lemez hallatán.

Mindezek ismeretében sem érzem úgy néhány meghallgatás után, hogy a Hell-Born megkezdhetetlen művet adott volna ki 2026-ban. Riffelnek becsülettel, az aprítások között hallunk lassabb részeket is, ám az összkép abba az irányba mutat, ahol a stílusgyakorlatok áthatolhatatlan erdejét találjuk. Ez azt jelenti, hogy a szürke zónát csak ritkán lépi át a lengyel négyes, így a lemez csak a megrögzött gyűjtők számára lesz érdekes.

GRAVEYARD

Fever

NUCLEAR BLAST / SCHMIDT PÉTER / 8

A svéd Graveyard idén két évtizedes eddigi pályájának már rögtön az elején egyik élvonalává vált az undergroundban gyorsan felfutó blues-rock, pszichedelikus rock, ós-hard rock alapú retrospektív irányzatnak. A késői '60-as, korai '70-es évek nagyjai, tehát a Cream, a Led Zeppelin, az ós-Black Sabbath, a korai Fleetwood Mac és társaik mellett náluk a skandináv folkzene hatásai is időről időre felbukkannak, mindez pedig egy rendkívül autentikus, nyers, fűzzes hangzással és ehhez illően karcos énekstílussal párosul. Eddigi hat albumuk közül én egyedül a 2023-as 6 című opusszal vagyok bajban – ez a covid-éra klausztrófób bezártságélményét feldolgozó, roppant introvertált és enervált, belassult anyag engem többszörre sem tudott magával ragadni.

Szerencsére a Fever kapcsán a brigád újra rátalált a torzítópédálokra és a húzósaabb-feszesebb tempókra, úgyhogy már az első hallgatás alkalmával jóleső megkönnyebbüléssel dőltem hátra, konstátálva, hogy a Graveyardot továbbra sincs okom kiengedni a látóteremből. Svédjeink rögtön a nyitó, beszédes című Back From The Grave-ben nyilvánvalóvá teszik, hogy újra felvették a pandémia folyamánként elejtett fonalat, és ismét a régi, karcos-energikus vonalat kívánják folytatni. Olyannyira így van ez, hogy a kettős Tongue Tied már szinte punkos tempóban pörög – ilyen gyors nóta a későbbiekben aztán már nem lesz, de az általános megközelítés ezzel együtt is visszatérést jelent a régebben megismert és megszeretett hangvételhez.

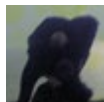
Joakim Nilsson ráspolyos, bluesos-ósröckos orgánumának őserét Truls Mörck valamivel finomabb hangja ellenpontozza időnként – régi trükk ez már náluk, de még mindig nagyon jól működik. Egyik fő favoritom a lemezről egyébként az a Year Of The Horse dal, ami kissé stoneres húzásával akár egy Monster Magnet-albumon sem mutatna rosszul. De a záró Dead Note is kiváló momentum a maga visszafogottabb, érzelemgazdag valójában. Jó pont nálam a szőrös-kócos, ide illően garázsos megszólalás is, aminek megszületése körül a banda egyébként saját hatáskörben ügyködött. Habár a Lights Out és Peace lemezek elsőségét nem veszélyeztetik vele, azért ez a korong is teljesen rendben van, bármikor jó érzéssel lehet végigpörgetni.

A Graveyard tehát egy alapos elgyengülés után végre megrázta magát, és visszatáncolt a sír széléről – ha a 6 hallatán anno hozzám hasonlóan elbizonytalanodtál volna, hát akkor ezt tedd múlt időbe, és pörgesd végig a Fever kilenc nótáját. Szeretni fogod, ami hallasz.

HADOPELAGYAL

Zalmatic Necroichorion

AMOR FATI / MILÁN PÉTER / 7

Vannak csapatok, amelyek szinte már művészi, „artisztikus” szintre emelik a szintiszta zajjá transzformált metalt. Tán nem kell mondanom, hogy a metalt annak legextrémebb, minden határt átlépő valóságában kell tekinteni, ahol nincs konvenció, nincs szabály, hacsak nem az, hogy a zajforgetegnek mindenent át kell törnie. Az éppen tíz év óta aktív német Hadopelagyal a vezérelvek mentén alkot.

Érdekeség, hogy e pusztító black/death-formáció fő alakja, énekes-gitáros-szövegírója nő (Hekla), míg bizonyos Augur a dobos teendőit látja el. Érdemes hangsúlyozni, hogy a metálnak egy speciális területén tartózkodunk, s meggyőződésem, hogy edzett fül, bizonyos hallás szükségeltetik ahhoz, hogy valaki képes legyen eligazodni, hogy egy-egy ilyen produkción mikor mi történik. A feladat nem egyszerű. A Hadopelagyal két korábbi albuma (Nereidean Seismic End

– 2022, Haematophoryktos – 2025) és a köztes kiadványok alaposan feladták a leckét, s a zenei hadjárat az enigmatikus című Zalmatic Necroichorion EP-n folytatódik tovább.

Sok efféle csapat, miként ez a duó is, olyan zajos gitárokkal, basszussal dolgozik, hogy valójában zajtextúrákat vonultat fel, legalábbis a fül számára egyrészt először egy kvázihomogén masszaként jelenik meg a riffek szóttese, másrészt idővel és némi energiáfordítással szinte magától megkezdődik az egyes részletek elkülönítése, értelmezése. Például a korbácsszerű gitárszóló a Tombwake Liturgia tételében. Az egész zajfolyam hullámlzik, pulzál, lüktet, alakul, formálódik a füleinket ostromlván, amibe beletartozik, hogy megkülönböztethetünk tisztábbnak tetsző részeket, és olyan szegmenseket, amikor a hangkép elmosódottabbnak látszik, a hangszövevényekből egyre több szál tűnik fel-fesleni, szétfoszlani. Majd hirtelen beáll a csend, ami felér egy újabb kalapácsütéssel.

A duó nem ismeri az olyan kifejezéseket, hogy „kímélet”, „lecsendesedés”, „tűzszünet”, tehát a hangok szönyegbombázása közepette kell megtalálnunk a harmóniát – más lehetőség nincs,

mert az emberi torokból, s a hangszerekből egyaránt harci zajok morajlanak, áramlanak felénk. Nincs kilátás a megfélemezésükre...

ISKALD Curse Of The Mind

DUSKSTONE / MILÁN PÉTER / 8

A 2005-ben alakult Iskald bizonyos mértékig és értelemben speciális helyet foglal el a norvég black metalon belül. Norvégia északi fertályán székel a csapat, s

ugyan élnek, működnek, a lemezkiadás elég hektikus, utoljára 2018-ban jelentkeztek albummal (Innhøstinga). Az Iskald első lemezei nem voltak igazán jók, de 3-4 album kiadása után kezdett emelkedni a színvonal. Amennyire emlékszem, a Nedom Og Nord környékén már egészen jól komponáltak a norvégek. Egész pontosan Simon Larsen gitáros/énekes/zenekarvezető. Nyolc év után jelenik meg a hatodik album, a Curse Of The Mind.

Az Iskald mezőnytől való elszigeteltsége bizonyos jót tett annak, hogy Larsennek és mindenkorai társainak sikerült egy viszonylag sajátosnak mondható black metalt kikovácsolnia. Nyilván megvannak a gyökérszáalai a zenének, amelyekben ott van a korai Borknagar, talán csipetnyi Solefald is, ám érdekes módon bizonyos svéd csapatok megközelítésével inkább rokonítható az Iskald dalszerkesztési metódusa. Larsen black metalja a korábbi lemezeken is elég cirkalmas volt, s most is ezt az utat követi. Egy Naglfar, vagy éppen a finn Istapp világa közelebb áll az Iskald zenéjéhez, mind a legtöbb norvég csapat, így a fent említett norvég neveket inkább el kell felejteni.

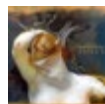
Az Iskald egyedi felfogása abban keresendő és találandó is meg, hogy Larsen nagy mennyiségű anyagból dolgozik: riffek, gitárdallamok, tremoló-témák sokasága építi fel a Curse Of The Mind valamennyi tételét, s ennek kapcsán már-már progresszív black metálnak titulálhatnánk a bandát. Persze a progresszivitás nem a témák számán mérendő, azonban az Iskald tekervényes dalszerkesztési módszere nem egy gyakorta járt út a műfajban. Kimondottan nehéz ez az anyag, számos végighallgatás után sem tudom, hányadán állok az albummal, de leszűrtem, hogy érdemes lesz foglalkozni vele.

Amikor egy-egy hangokkal, gitártémákkal sűrűn teletűzdelt dal után érkezik egy Invocation-tétel (négy db van belőlük), amelyek koncepcionális keretbe rendezik a lemezanyagot, kisimulnak az idegszállaink, a fülnk is megpihen, mert ezek finomabb darabok kórusokkal, lágyabb, dallamosabb részekkel. Mindazonáltal a hamisítatlan északi, fagyos hangulat az egész albumot áthatja. A szövegek az északi mítoszokkal foglalkoznak, azonban ezeket az elmében lejátszódo folyamatokkal állítja analógiába a zenekar. Egyébként Simon Larsen mellett Aage André Krelking énekes, aki a BM-bőrdületeket hozza, a másik eredeti tag.

A bőrbő fúródo jószágilánkokként támadó, folyamatos gitárkavargásokon sokat segített Tobias Aubert basszusjátéka, amely finom hálót sző a szikár gitárözön köré. Intenzív, masszív album a Curse Of The Mind, de időbe telik utat vágni a témarengetegben. Valami azt súgja, hogy megéri a fáradságot.

JANVS Fatum Est

AVANTGARDE MUSIC / MILÁN PÉTER / 8

Több, mint tizenkét éve nem hallottam magáról Itália egyik legjobb black metal zenekara, a 2004-ben Genovában alakult Janvs. A zenekar három albumot jelentetett meg (Fvlgvres – 2007, Vega – 2008, Nigredo – 2014), melyek közül az utóbbi a Nigredo című demó teljes egészében újravett anyaga, plusz egy feldolgozás: Enslaved – 793. Engem legalább olyan meglepetésként ért a Janvs új anyaga, mint az

Avantgarde Music kiadót, amikor tudtukra hozták, hogy új anyagon dolgoznak.

A Fatvm Est egy vadonatúj EP öt tétellel. A black metal egyik sajátossága, hogy pl. amikor egy zenekar sebesen játszik (magától értetődően a műfaj nívós képviselőiről beszélünk), akkor is érezhető, akár a masszív hangáradaton keresztül is, hogy melyik csapatról van szó, s akár az adott régió zenei sajátosságaira is hallhatunk kitekintéseket, utalásokat. Elkezdődött az új Janvs-EP első dala, a Bucefalo, s nem volt kétséges, hogy az olasz csapat játszik. A sodráson, hangfüggönyön át is fel lehet ismerni Matteo „Vincitor” Barelli gitározását, s ezt az érzetet erősíti a folytatás, a Filo d’Arianna is. Az Argonauti énekileg markánsabb darab, megjegyezhető refrénszerűséggel bír, s összességében az egész EP-n átsüt az olaszok stílusa.

A Quis tantus furor atipikusabb szerzemény: Barelli roppant érdekes dolgokat ad elő gitáron, s e tekervényeket illesztette bele a trió a Janvs-féle black metal keretébe. A záró Gaugamela visszatérés az agresszívabb BM-világhoz, de e helyütt is megvannak a védjegyszerű elemek. Az ének vad és extrém, de ezzel együtt is átszövi a Janvs zenéjét egy láthatatlanul érzékelhető művészi aura. Ebben benne foglaltatik a finom basszusjáték és az anyagban a hangok között megbújó halvány mélabús hangulat. Fontos megjegyezni, hogy a Janvs – amire a klasszikus kort idéző borítófestmény is utal –, antik, tradicionális témákat fejteget a szövegekben.

Remélem, album is követi majd ezt a jól sikerült EP-t.

KICKIN VALENTINA Anthems From The Underground

MIGHTY MUSIC / GYÖRGY ZOLTÁN / 9

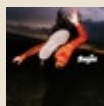
Az atlantai Kickin Valentina azt a korszakot hozza vissza az ötödik sorlemében, amikor még olyan bandák bújtak ki a földből a Guns és a Mötley farvizén mint a Junkyard vagy Faster Pussycat. 2013 óta szállítják a minőségi sleaze-zenét, de igazán akkor kerültek képbe nálam, mikor 2019-ben a Jetboy korábbi énekese, D.K. Revelle lett a frontember.

Érdekes a lemez címe. Míg 1990 környékén ezzel a zenével milliók lemezeladásokat lehetett produkálni, és a kiadók nagyítóval keresték ezeket a csapatokat, mára ők számítnak az undergroundnak, akik legtöbbször kis klubok vagy motorostalálkozók színpadjaira szorultak. Sőt volt idő, mikor még kontinenst is cseréltek, és Amerikáról inkább a Skandináv-félszigetre kellett tekinteni, egy-egy minőségi albumért. Mindenesetre amíg ilyen bandák léteznek, mint a Kickin Valentina, nincs gond, tovább él a szubkultúra, de érdekes, hogy immáron pont annyira hat az újabb bandákra ez az európai vonal is, mint a nagy amerikai elődök. Inspirációnak ugyanúgy megtaláljuk a Backyard Babiest vagy Michael Monroe-t is, mint a fent említett amerikai elődőket.

Hemzseg az album a jobbnál jobb motoroshimnuszoktól: tíz feszes dal, 38 perben. Nincs túlgondolva, nincs felesleges cicoma és bár kimagasló teljesítmény sincs, attól az album még mindenképp a zenekar karrierjének, sőt a stílus mostani kínálatának a felső polcán helyezkedik el. Valljuk be, nehéz már ebben az egyszerű, rock’n’roll-alapú zenében újat mondani, maximum jó dalokat lehet csinálni az ismert alapokból, és ez sikerült. A Dance of Destruction a korai Guns világot hozza vissza, a Silver Moon vagy Bulletproof Sound a Faster Pussycatot idézi, az Overdose on Cloud 9 a Rhino Bucketet, a Don’t Be Mad a Poison stb-stb... Ha nagyon akarunk minden dalra találhatunk egy már létező mintát, bár lehet ettől működik igazán, mert a legtöbb mostani hasonló bandával ellentétben (lásd pl. John Diva) a Valentina valóban profin és hitelesen visszahozza ezt a korszakot. Szóval péntek este csak nyomd be tők hangerőn a lemezt a haverokkal, és mehet buli!

KAREN DIÓ Fugaz

HOPELESS RECORDS / GYÖRGY ZOLTÁN / 9

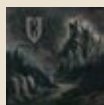
Karen Dió az idei Sziget egyeik nagy felfedezettje számomra, még úgy is, hogy a koncertjéből alig 15 percet láttam csak, egy szintén női punkbanda a Sodakill miatt. Mikor utánanéztem a karrierjének akkor lepődtem meg igazán. Színpadi jelenléte alapján egy a húszas éveiben járó új előadóra tippeltem, erre kiderült, hogy ez a pici brazil lány, már több mint húsz éve koptatja a színpadot odahaza, bár tény, hogy szólókarrierbe csak nemrég kezdett. Brazíliából átköltözött a punk fellegvárába, Londonba, ahol szinte azonnal berobban a zenei életbe. Nagyon okosan egyengeti karrierjét, a Garbage-től a Limp Bizkitig többféle közönségnek is megmutatta már magát supportként, egyre nagyobb sikerrel. Nem véletlenül került nálunk sem a Nagyszínpadra a Szigeten.

A Fugaz a második EP-je (a nagylemez még várat magára), és hiába csak hat dalt kapunk, ez a 15 perc egy nagyon kerek kis feszes anyag. Gondolom a fentiek alapján már rájöttél, hogy ismét egy punkelőadóról beszélünk, szintén a női vonalból. Dió zeneileg leginkább a ’90-es–2000-es években érzi jól magát, mikor olyan csapatok mentek, mint a Hole, a Babes in Toyland vagy a Breeders. Vagy a Garbage. Az EP-t hallgatva többször is beugrott a zenéjük és Shirley Manson előadásmódja is. A dalokban sokszor visszaköszön a fuzziós, torz basszus, a posztgrunge-os gitárok, Dió pedig hibátlan, markánsan uralja az egészet, jobbnál jobb dalokat prezentálva. Az Euphoria, a Free Yourself és a Rat Race a dallamosabb punk vonalat viszi, a Choke a dühösebbet, a Crawling és a Fugaz pedig a grunge-ba kóstol bele kicsit, olyannyira, hogy ez utóbbira Kurt Cobain is büszke lenne.

Fura, de tényleg nincs hiányérzetem amiért csak hat dalt kaptunk. Így nincs sallang, nincs töltelék, nincs üresjárat, és újra és újra indítód előről a lemezt.

KROLOK Hričov – Súlöv – Lietava

OSMOSE / MILÁN PÉTER / 8

Pozsonyban, a szlovák nemzetiségűek között létezik egy kisebb black metal-szintér, melynek olyan alakjai vannak, mint az egy ideje inaktív Remmirath, a Malokarpatan, vagy tárgyunk, a Kroklok. Utóbbi zenekar, kisebb kiadványok mellett, két albumot adott ki (Flying Above Ancient Ruins – 2017, Funeral Winds & Crimson Sky – 2021), tehát az ez év szeptemberében megjelent Hričov – Súlöv – Lietava harmadik teljes hosszúságú anyag öt év után lát napvilágot. A tagok más csapatokban is játszottak, ketten az említett Malokarpatan soraiban erősítik, s ezzel a csapattal, nem meglepő módon, közös zenei szálak is vannak.

Az előző két lemezről csak homályos emlékeim vannak – a Malokarpatant jobban kiveséztem –, de a Hričov – Súlöv – Lietava felettébb meggyőző teljesítmény. Ha szélesebb kontextusban szemléljük a Kroklok zenéjét és konkrétan az új albumot, nem nehéz arra a következtetésre jutni, egész pontosan már az első hangok ezt támasztják alá, nevezetesen, hogy a black metal jellegzetesen közép-kelet-európai változatát halljuk. A cseh Master’s Hammer neve aligha mellőzhető (Silenthell, a Master’s Hammer üstdobosa vendégeskedik az új Kroklok-albumon), de a Tormentort is megjegyezhetjük mint a kelet-európai black metal prominenseit. E körön belül a Kroklok is kialakította a maga hangzását, zenei világát.

A Kroklok egészen a ’80-as évek proto-black metaljáig nyúl vissza, így helyenként érezhető a Bathory hatása, de ezt jól kell érteni, valóban hatásról van szó, maga a zene nem hasonlít a Bathoryra. Főleg annak fényében, hogy Graf Von K. énekes/gitáros/billentyűs és társai sok

egyéb elemmel kiegészítve szövik zenekaruk kompozícióit. Ahol a zene gyors és monumentális, nem olyképpen az, mint az északi black metalnál, hanem van egy olyan kísérteties jellege, amely a helyi folklórhoz kapcsolódó tematikában gyökeredzik. Ezt a hangulatot hivatottak erősíteni a billentyűs hangszerek, melyek fontos szerepet játszanak a nyers gitárokkal és dobokkal, baszzussal rendelkező tételek atmoszférájának végső kialakításában.

Fontos kiemelni az olyan, zömmel instrumentális szerzeményeket (Pod Skalnou bránou, Dolu Válmom, Posledný zárez v čase), melyek nagyban szélesítik a Kroklok eleve nem egydimenziós repertoárját. Nagyon hangulatos darabok, melyben akusztikus/ambient-részeket hallhatunk. Az említett zenei eszközök mellett olyan népi hangszerek is megszólalnak, mint a doromb, de az alapvetően recsegős black metalos ének mellett néha egy-egy fennkölt kórus is elzengi dallamait. Mindez egy koncepciózus, ötletekkel teli, erős atmoszférával rendelkező lemezanyaggá áll össze.

MAGMA RISE The Window with Darkness Behind

H-MUSIC / UZSEKA NORBERT / 9

Kétszámos kislemez a honi doom metal szintér egyik alapzenekárától, mely 7”-es vinylen is kijött. Egyben az első felvétel, melyen a Bánfalvi Sándor dobos helyére érkezett Kludovác Csaba (ex-Stereochrist) játszik. Bár egész más felfogásban dobol, mint fenn és okkal méltatott elődje, a zene egésze nem változott: ugyanolyan kortalan, lecsupaszított, mégis elképesztően izes doom ez. Ahogy azt anno a Black Sabbath megálmodta, és az olyan, ma már szintén ősnak számító utódok továbbvitték, amilyen a St. Vitus vagy a Pentagram. A (jobbára) New Orleans-i sludge/stoner vonal (pl. Crowbar, C.O.C., Down) hatása még a Moodon is jobban érződött, mint itt.

Ugyanakkor nagyon is egyedi, amit a Magma Rise nyújt. Elsősorban az itt basszusgitárosként is működő énekes, Holdampf Gábor jellegzetes hangjának, énekstílusának köszönhetően. A korai Magma Rise-anyagokon sokszor hiányoltam tőle a dallamosságot, a megjegyezhetőbb melódiákat, ám a 2024-es, eddig utolsó stúdióalbum, a Neither Land Nor Sea már hozta a Moodnál (ill. a Gáborral indult Wall Of Sleepnél) megszokott szintet, s ez a két új dal is. Ebben persze a Hegyi Kolos (szintén ex-Mood) és Herczeg László (ex-Stereochrist/Sunday Fury) alkotta gitárpáros is szerepet kap, akik a masszív riffek mellett a gitárdallamok és -szólók terén is gyönyörűségeket hoznak. Annak idején a Mood kapcsán számtalanszor leírtuk, hogy mennyire feelingesen zenélnek, hát ez itt is megvan. S közben mégis más a Magma Rise egésze. Ez a zene az első daltól kezdve komorabb, puritánabb volt. Gábor szövegei is sötétebbek, keserűbbek, de ugyanolyan sokat adnak a hallgatónak.

A főgós refrénrel bíró címadó dalra a Fertőrákosi Kőfejtő és Barlangszínházban készítették ennek klipet – kb. a ’90-es évek eleje óta vártam ezt a pilanatot, mert annyira zseniális az a hely. A nőta maga nyers, erősen vonalú, s minden jól hallható benne. Nincs erőlködés, nincs metalkodás, végtelenül természetes az egész (ez nyilván Schmiéd Tamásnak is köszönhető, hiszen az ő, soproni MD Stúdiójában készült a felvétel).

A The Child Who Inhaled The Moment And Exhaled The Universe hosszú címe dacára mindössze öt és fél perces, ősröckosan indul, egyszersmind baljóslatúan, és amennyire gázós, annyira megvan benne a Gáborra és társaira oly jellemző karakán tartás. Ez a zene nem rohan sehova, nem bizonygat semmit, olyan, mint egy ősrög, egyenesen, megingathatatlanul álló fa, amelyet kikezdehet a vihar, de le nem dőnhet. Úgyhogy mindig jó hallgatni, de 2026-ban meg végképp.

WOLVES IN THE THRONE ROOM

Estuary

RELAPSE / MILÁN PÉTER / 9

Az idő könyörtelen múlását jelzi, hogy már egy, a harmadik évezred elején alakult zenekar is csaknem egy emberöltőnyi pályafutást tudhat magáénak. A Weaver fivérek által alapított Wolves In The Throne Room azon csapatok egyike, amelyek meghatározó szerepet játszottak abban, hogy a black metal a 21. századra új hangzásokkal bővült. Tevélegesen járult és járul hozzá a zenekar a mai napig, hogy a black metal spektruma kiszélesedett. A Wolves In The Throne Room első lemezei igen fontosak ezen a téren, de a csapat azóta is folyamatosan járja a maga útját, s közben nem restek egy-két új színnel tovább gazdagítani a palettát. Az Estuary című új album is része ennek a folyamatnak...

A csapat hangzása az utóbbi lemezeken, főleg a Primordial Arcanán mintha „tisztulási folyamaton” ment volna keresztül, ám megszólalásuk olyan egyedi, hogy nem rónám fel nekik. Hozzám a nyersebb sound közelebb áll, de ahogy hallgatom az Estuary anyagát, ez a roppant érdekes hangokkal, effektekkal, be-beszúrt hatásos zajokkal, billentyűs aláfestésekkel dúszított produkció nagyon magával ragadó. Itt nem kérdés: a hangzás és a zene, a megszólalás és a szerzemények nem csupán egymást szolgálják, hanem egy szerves egésszé forrtak össze. Az effekt már több, mint pusztán a hangzás része: szerves alkotóeleme a dalszerzésnek. Ugyanakkor a trió nem esik bele abba a hibába, hogy pusztán egy markáns hangzásokkal blöfföljön, hiszen Nathan Weaver énekes/gitáros/billentyűs a néha egészen monumentálissá dagadó folyam közepete is képes egészen fülbemászó, a csapatra jellemző gitárdallamokat hozni – pl. The Orca Cliffs. Ezek a vízesésszerű gitárdallamömlések a védjegyszerű hangzással együtt alapvetően határozzák meg a WITTR világát. A zenekar valósággal játszik a különféle hangzásokkal, hiszen az említett dal után következik a Ghosts Among The Obelisks, mely egy egészen új szólógitárhangzással és -dallammal indít. Az album minden pillanata új csemegékkel szolgál.

A trió jól bánt a tempókkal: nem stílusgyakorlatról beszélünk, ahol a sebességhajszolás a fő szempont, hanem az adott tétel karakterének megfelelően változnak az ütemek. Jó példa erre az album egyik legjobb dala, a Foretold In Reflections. Alapvetően egy lassabb darab, melyben a WITTR kísérleti oldala éppúgy megvan, mint a black metal és az ambient-megközelítés. Fogalmazhatunk úgy is, hogy a trió hátszövege a black metal, ahonnan rendszeresen hódításokra indulnak különböző irányokba, de ahová mindig visszatérnek mint bázisra – olyan területre, amely önmagában is elég széles ahhoz, hogy érdemes legyen ott elidőzni.

Nathan Weaver hangja a black metal régi, magasabb fekvésű valóját képviseli, de mélyebb tónusú énekre is van precedens – a többiek is használják a mikrofont. Nathan bátyja, Aaron a törzsies jellegű dobolásban éppúgy otthonosan mozog, mint a középtempós régiókban vagy a tipikusan északi sodrású black metal-jégverések ütős levezénylésében. De ezek mind részei a Wolves In The Throne Room epikus hangkatedrálisának. A Primordial Arcana kevésbé győzött meg, mint a korábbi albumok, de az Estuary anyagát ismét roppant erősnek tartom.

nel rokonítható a legkönnyebben. Bár a nyitó Grimoire-ban is van torz ének, a Witch Kingben pedig még egy blastbeates tekerés is hallható, a lemezt mégis azok a pillanatok viszik leginkább a hátukon, mint a Torn Into Piecesben hallható, megtört énekhangok – enyhe Robert Smith-áthallásokkal és végtelen állóbosszussal –, vagy épp a korábbi dalokhoz legközelebb álló Unknown Trails, amiben a szögélös verzék mellett pár speed metalos felpörgetés is belefért. A két-nyelvű lemezen két dalban is német ének hallható, de a Midnight Prey zenei szövete annyira kiforrott és homogén, hogy ez egyáltalán nem zavaró. Az album egyszerre baljós és vészjósló, miközben hangképében a hetvenes évek végi, nyolcvanas évek eleji metallemezeket tekintti etalonnak, és énekdallamainak kísérleties atmoszférájában egyszerre találkozik a tradicionális heavy metal történetmesélő ereje, valamint a nyolcvanas évek gótikus, borzongató hangzásának melankóliája is.

Két dologgal persze így is vádolható a Midnight Prey: egyrészt hogy egy ilyen minőségű albumra igazán ráférne volna még 2-3 dal, másrészt pedig hogy a végig egységes magas színvonalú albumnak nincs teljes értékű, kimagasló slágere, ami alkalmas lenne arra, hogy a megérdemelt rivaldafényt valóban a zenekarra irányítsa. Viszont akinek van érzékenysége erre a hangzásra, és szeretne hallani egy szerelemből megírt, végtelenül szórakoztató heavy metal lemezt, amiben a hangulatteremtés nem a dalszerzés rovására megy, annak erősen ajánlott a Jenseitsritt, ami üde színfoltja az idej megjelenéseinek.

MOTHER OF GRAVES The Light That Keeps Us

PROFOUND LORE / BALI DÁVID / 8

Az indianai Mother of Graves a százomra legkedvesebb újkori death/doom zenekar a nemzetközi szinten, amely folyamatos, töretlen alkotói munkával volt képes lemezről lemeze emelni a tétet. A 2019 óta aktív banda töretlenül Dan Swanö irányítása mellett rögzíti kiadványait, saját hangzását pedig a kilencvenes évek Peaceville-katalógusához méri. Viszont mindezt úgy teszi, hogy nem a műfaj nagyjainak árnyékába szeretne bújni, hanem a lehető legmagasabb színvonalon megírt, valódi mélységű dalokon keresztül pótol évtizedes hiányt, különös tekintettel arra, hogy az azt megihlető produkciók már vagy letértek erről az ösvényről, vagy már nem is aktívak.

A zenekar legutóbb két éve jelentkezett nagylemezzel (The Periap of Absence, 2024), és már arról az albumról is csak superlatívuszokban tudtam nyilatkozni. A Mother of Graves saját karaktere nagyban támaszkodik a korai Katatonia, a méltatlanul elfeledett Rapture, a My Dying Bride és a Paradise Lost világára, miközben a frontember Brandon Howe orgánájában egyszerre visszaköszön a fiatal Mikael Åkerfeldt és Vincent Cavanagh öblös hangkarakterei is. Ilyen értelemben a Mother of Graves hangzása valóban homogén, és ha úgy tetszik, nagyban épít egy korszakos zárványra is, viszont ettől még a lemezei egyáltalán nem önismétlőek.

A The Light That Keeps Us már az első hallgatások során is feltárja valódi arcát: a Mother of Graves hangképe letisztultabb, mint korábban, és a lírai, lassabb részek hangulatilag is mélyítik a zenekar karakterét, amely a keserűes dallamvezetés gyakorlatán túl is nagyobb bátorsággal nyúl a csendhez mint hangulatteremtő eszközhöz. Soha nem volt ennyire befelé forduló és merengő a zenekar, miközben gitárvezérelt dalszerkezetei letisztultak, önmagukba visszatérő ikergitáros dallamai pedig továbbra is elképesztően magas sztenderdet képviselnek. A The Light That Keeps Us emiatt lemezként is végig képes fenntartani a figyelmet: összhangzatai, baljós pillanatai valódi csúcspontot jelentenek, miközben hangszerelésben is változatos, és valahányszor billentyűs

MIDNIGHT PREY Jenseitsritt

DYING VICTIMS PRODUCTIONS / BALI DÁVID / 7

A hamburgi székhelyű heavy metal trió, a Midnight Prey már 13 éve aktív, viszont a nagylemezek mindjárt sarkalatos fordulópontot jelentenek a megannyi kislemezzel és egyéb kiadvánnyal tarkított életművükben. A 2019-es, szintén hétszámos Uncertain Times után ismét a Dying Victims gondozásában jelenhetett meg a Jenseitsritt (szabad fordításban: Túlvilágba lovaglás), ami jó eséllyel szerez majd újabb rajongókat a zenekarnak.

A Jenseitsritt a már megismert dalokhoz képest továbbra is kötődik az elmúlt években kisajátított heavy/speed metal hangzáshoz, de karakterét tekintve bátrabban és kísérletezősebben mozdult el egy olyan analóg, proto-heavy metal hangzás felé, amiben megjelenik a skandináv (Heavy Load), a német (Running Wild) és természetesen a brit (korai Judas Priest és Saxon) iskola lenyomata is, miközben az egészet meglepő módon átjárja egyfajta gótikus, posztpunkos, keserűes lebegés, amire a cizellálatlan énekhangok tudatosan rá is játszanak.

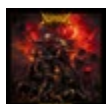
Ha nagyon profán példával kéne élnem, a Midnight Prey a black metal nélküli Tribulation-

vagy vonós hangszer szólal meg, a végeredmény sosem válik dagályossá. Az albumon Swanö vendégként is felbukkan a nyitódalban (Wingless Soul), ami valószínűleg a tagok számára is felér egy valóra vált álmossal, de az a legszerencsésebb helyzet, hogy olyan magas színvonalat képvisel minden dal, hogy a lemez bármely négy és nyolc perc közötti terjedelmű dala képes felvenni vele a versenyt.

A Mother of Graves nem lesz széles tömegek kedvence, viszont a dallamérzékeny, keserűes death/doom legmegbízhatóbb és legszerethetőbb aktív zenekara a saját közegében. A The Light That Keeps Us pedig az a fajta érett és magával ragadó megjelenés lett, ami azok figyelmét is a korábbi lemezek felé fogja terelni, akik most ismerik meg a Profound Lore üdvöskjét. Saját műfaján kívül is az év egyik legjobb lemeze.

NEKRODAWN Covenant of Carnage

WAR ANTHEM RECORDS / KÁNYA FERENC / 8

Amikor először találkozom egy új névvel, ha bármilyen szinten érdekel a produkciójuk, kicsit utánuk olvasok. A svéd Nekro Dawn biója izgalmasan kezdődött. Nem a semmiből jöttek, hanem a svéd underground szín egyik központi alakja, Jonas Kjellgren gitáros-producer (olyan bandák lemezein dolgozott, mint a Sabaton, a Hypocrisy, az Immortal, az Amorphis, vagy a Bloodbound) alapította és lényegében egy svéd underground death metal supergroup: a banda olyan muzikusokkal áll fel, akik a műfaj veteránjai, a Grave, a The Crown, a Centinex, a Scar Symmetry és a Demonical egykori tagjai. A Nekro Dawn azzal a határozott zenei jövőképpel jött létre, hogy oldschool gyökerű, de nem feltétlenül régisulis, viszont abszolút kompromisszummentes death metalt játsszon. Első lemezük, a 2024-es Sculpted by Torture még Kjellgren erre az egy megjelenésre alapított kiadójánál jött ki. Ahogy hallgattam, tartották magukat az alapelvhez: a '90-es évek elejének oldschool death metalja az irány, nagyjából földrajzi lokációk nélkül. Mivel svédek, a produkciónak - mondjuk úgy - jegye van a stockholmi és a göteborgi járatra is, viszont a láncfűrészes és a darázsfészkes hangzást ügyesen kerültké, inkább a klasszikus brit tank felé húz a megszólalásuk, de a megközelítésükben sok a párhuzam a tengerentúli death metal kurorsebb áramlataival is, tehát egy modern köntösbe öltöztetett nyers és agresszív nosztalgiát képviselnek. A Covenant of Carnage egyenes folytatása ennek és pontosan azt hozza, amit egy ilyen stáb és ilyen előzmények alapján várni lehet - minden előnyével és minden korlátjával együtt. Ez a lemez több ponton hoz középtempós, sötét, komor brit karaktert és némi rideg, fekete fémes hangulatot is, ugyanakkor határozottan jelen van a dallamosság, de nem „melodikus death metal” értelemben, hanem hideg, gonosz, moll skálás, diszsonáns hangközös, atmoszférateremtő dallamfvekkel. A szólómunkában más a helyzet: ez valóban szépen komponált dallamokból építkezik, nem technikus villantásokból és nem zajos kitérésekből. A dalok kidolgozottabbak, mint a Sculpteden és merészebben nyúlnak a műfajban nem kanonizált megoldásokhoz, a megszólalás pedig vastagabb, korszerűbb, Másképp, de még mindig nyers és organikus. A dalok többsége azonnal támad: tremolók, blastbeatek, mélyre hangolt, gonosz tónusú gitárok, minden pillanat death metal.

A lemez erőssége ez a következetesség: nincs mellébeszélés, nincs felesleges atmoszféra, nincs öncélú művészkedés. Ezek az arcok tudják, hogy az a zene, amit játszani akarnak, nem attól működik, ha túlgondolják, hanem attól, ha súlyos, ha fenyegető, ha komor, ha rideg - bármilyen sorrendben vagy kombinációban. Ezeknek az arcoknak a death metal inkább rutin, mint kihívás. A gyengeségek is ebből fakadnak: a Covenant of Carnage minden jósága ellenére nem igazán egyedi album, nemigen lép ki abból a keretből, amit a svéd death metal valaha is kijelölt, nem

mutat új irányt. Van viszont egy olyan érzésem, hogy ez nem is volt cél. A dalok jók, mégha nem is mind hagy nyomot, de együtt koherens albumként működnek: szétszórtság, üresjárat, mélypont nincs - és ez ma már önmagában érték.

RETNET Sundance EP

SZERZŐI KIADÁS / UZSEKA NORBERT / 9

A Rendet triót az a Koncz Mátvás indította el, akit a legtöbben talán a FreshFabrikból ismernek, bár a The Ministers!-ben is emlékeztetéseket pengetett. Itt, mintegy kényszerből, a gitár mellett az éneket is magára vállalta, s milyen jól tette, mert a durvább és a dallamosabb vokalizálás egyaránt meggyőzően megy neki.

A rendkívül erős ritmusszekciót Fekete Gábor dobos és Badarász Béci basszusgitáros alkotja, szintén kipróbált arcok, akik játékaról meg nem mondanád, hogy a Sundance EP felvételei után, az első zenekari fotózáskor találkoztak először; annyira egyben van. Igaz, hogy Matyi szerteágazó témái miatt elsőre rém eklektikusnak hat az anyag, de már a második körnél megértettem, hogy akármilyen színes cucc, nem esik szét.

A trió alternatív metalnak nevezi ezt a zenét, de abba aztán a FreshFabrikot is idéző elektronikus részekről a Slipknotnak is beillő zúzdákig nagyon sok minden belefér. Azért amiből a legtöbb van, az egyrészt a masszív, vaskos, koszos riff, másrészt pedig a grunge-ba, alter rockba hajló, enerváltnak, kiábrándultnak is leírható, hangulatos téma. Matyi tényleg olyan magabiztosan és a képességeit jól kihasználva énekel, hogy nehéz elhinni, hogy a Rendetben énekel először úgy igazából.

FIRTAN Helios

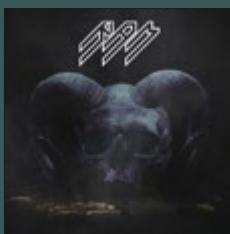
AOP RECORDS / MILÁN PÉTER / 7

Németországban működik egy igencsak kiterjedt black metal hálózat, a csapatok zöme az AOP Records égisze alatt működik, s amelyek valamennyien a '90-es évek északi black metaljából nőttek ki. Olyan bandák, mint az Ellende, az Imperium Dekadenz, a Heretoir, a Karg vagy a Firtan. Lemezeiken megfigyelhető egy alapvetően erős színvonal, azonban igazán kiemelkedő produktumra még nem figyeltem fel tőlük az utóbbi egy-másfél évtizedben. Leginkább talán a Mosaic nevű csapatot említeném, amely azonban zeneileg változatosabb és számomra izgalmasabb is, mint a felsoroltak. Valamennyire elmondható sok idesorolható formációról, hogy igyekeznek színesíteni a zenét, a black metal eleve adott extrémítását kicsit kidíszíteni, folkos, szimfo- és egyéb dolgokkal „feldobni”. Így tesz a 2010-ben alakult Firtan is.

A felfoghatatlan/feldolgozhatatlan lemezmenyiség közepette csak rémlik, hogy a Firtan korábbi lemezei sem voltak rosszak, ám közös pontjuk - legalábbis számomra -, hogy akár négyszer-ötször is meghallgathatom őket, nem erősek az impressziók. A Helios esetében is az a helyzet, hogy konstátalom a zenekar hangszerkezelési felkészültségét, a komponálásba belevitt energiát, az elképzelések, ötletek mennyiségét, a változatosságra való törekvést; azt, hogy a bösz black metalt kontrasztba kell állítani finomabb dolgokkal, női énekkel, vonósokkal, dallamos vokálokkal, torzításmentes részekkel, a tempók variálásával, azonban valami az én füleimben nem áll össze egy olyan képpé, amihez a későbbiekben is érdemesnek tartanám, hogy visszatérjek.

A Helios számos dalában találók szép, vagy más módon jól „működő” részeket - ilyen pl. az Ascension a maga vonós témáival -, de az összkép valamiért nem akar „funkcionálni”. Ha az elemeket nézem, nem rosszak, ám nem „gyilkosak”, „lehengerlőek”, hogy elcsépezt, ám a lényegét talán érzékeltetni képes jelzőket alkalmaznak. Talán az lehet még gond, hogy a lemez, legyen mégoly műgonddal kivitelezett is, eléggé összerosódik rengeteg hasonló jellegű és kvalitású csapat megannyi kiadványával. Nem használ az sem, hogy 63 perces az album. A terjedelem örök vitapont. Feltételezem, hogy a zenekar minden hangot fontosnak tart, amit a stúdióban felvett, ám én lenyestem volna belőle 20 percet. Pontosan azért, mert nem érzem annyira kimagaslónak. Hozzá kell tennem, hogy a záró Bathory-feldolgozás (Man Of Iron) alatt érezhetően komolyan megemelkedik a színvonal.

Megvan a súlyosság, megvannak a szép elemek, adott a „pogány”-érzés, a kortársjelleg úgyszintén, a zenélés készsége sem hibázik, ám valami hiányzik. Nem könnyű megmondani, mi az, azonban rálelni sorsdöntő pillanat lehet.

RAM Against

METAL BLADE RECORDS / SCHMIDT PÉTER / 8

Ha úgy tetszik, mondhatjuk akár, hogy a misztikus hetes szám jegyében született meg a harapós, sallangmentes old school heavy metalt művelő svéd Ram legújabb albuma. No, olyan nagy dologra azért nem kell gondolni, de az mindenesetre kicsit vicces, hogy a göteborgiak Against címet viselő hetedik korongja éppen hét esztendővel követi jól sikerült elődjét. Ilyen hosszú idő egyébként soha korábban nem telt el két kiadványuk megjelenése között, de hát gondolom, a covididőszak és annak különféle folyamányai – sok más kollégához hasonlóan széles e planétán – náluk is rendesen megakasztották a szokásos ügymenetet.

Ám minden jó, ha a vége jó: a hosszas ínség után az Against képében egy olyan, mindenféle cicomától mentes, lényegre törő és odavágós heavy metal albumot tett le az asztalra a Ram kvintettje, amire a banda hívei minden bizonnyal széles vigyorral fognak majd a nappaliban headbangelni. A brigád mintha tényleg önnön zenei világának egyfajta kvintesszenciáját készítette volna most el: 1980-ban a British Steel (Judas Priest) és a Wheels Of Steel (Saxon) voltak – többek között – ilyen velős kinyilatkoztatások. E két formáció hatása egyébként jócskán tetten is érhető a Ram zakatolós nótáiban, mint ahogy az Accept, vagy pár helyütt a korai speed/thrash vonal legnyersebb stíluselemei is visszavisszaköszönnek. Mindezzel pedig kéz a kézben jár egyfajta folyamatos támadó jelleg, illetve a klasszikus Mercyful Fate-et idéző gonoszkatás atmoszféra – utóbbi párhuzam egyébként már csak a borítókép miatt is áll.

A jólesően ismerős régi recept szerint tíz dalban (plusz intro), 43 percben mutatja meg nekünk a Ram tagsága, hogy 2026-ban ők mit gondolnak az old school fémzenéről. Nos, semmi olyat, ami az újdonság erejével hatna a 35-40-45 évvel ezelőttiekhez képest – a lényeg itt nem is az innováció, hanem az, ahogy a stílus régóta bevált építőelemeiből építenek a mai kor viharaival is dacoló, masszív felépítményt. Ha meghallgatód a Night Blade és a The Final Hour acceptes-priestes közéletművészetes zakatolását, az Abattoir proto-speed/thrash hangvételű kalapálását, a Leaving szinte doomba hajló komorságát vagy a kicsit lazább szövötű címádót és Rising Against, akkor máris érteni fogod, mire gondolok. Az énekes Oscar Carlquist bár nem egy klasszikus értelemben vett „nagy hang”, de adottságaival jól sáfarkodik, kissé hisztérikus felhangú, karcos orgánumával hatásosan vokalizál. Az egyszerű, de húzós ritmusalapok az egészen korai Manowar is eszembe juttatják, de az igazi lényeg mégis a jól megírt, magas hatásfokkal radírozó riffekben rejlik.

Dacosan leszeggett fejű, konok és kérlelhetetlen mentalitású, érdes heavy metal anyag ez – érdemes az ilyesmire fogékonyak figyelmére.

A klipes Pigs Want To Fly scratcheléssel nyit, de amúgy stoneres, súlyos a főriffje, míg az ének elvontabb, grunge-os – a Dead Gray játszik hasonló manapság idehaza. A Bullshit Walks táncolható ritmusok és szomorkásabb témák keveréke, megfejeelve a végén egy Machine Headet idéző thrasheléssel. Az I'm Fine borús hangulatú darab, amelybe még némi füttyülés is került – ilyet is ritkán hallani, de tökéletesen illik a szám egészébe. A Rat az EP legnagyobb zúzdája, inkább Neurosis, mintsem mondjuk Pantera módra, de ebbe is tettek épp elég váltást és egyéb témát, hogy ne lehessen egyhamar ráunni. A záró címádó pedig nekem a „kuttyás” ill. a „dínós” Alice In Chains-lemezek világát idézi, gorombább grunge, némi még zorkóbb résszel, de működő, emlékezetes refrénnel, miegymással.

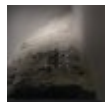
Az EP-t Matyi keverte, a streaming- és a vinylmaster pedig John McBainnek, a Monster Magnet korábbi gitárosának a munkája. Nyersen, természetesen, valóságosan szól, nem az volt

a cél, hogy az összes rejtett kis részlet azonnal adja magát, minden csili-vili legyen.

Nagyon erős és izgalmas bemutatkozás ez, kíváncsian várom a folytatást!

RUSSIAN CIRCLES Nine

SARGENT HOUSE / BALI DÁVID / 8

Közel 20 évnyi közös zenélést követően, a kilencedik nagylemezhez érve aligha lehet reális elvárás egy zenekarral szemben, hogy meghökkenésnek vagy megváltoztassák a róluk kialakult képet. A chicagói Russian Circles pedig nem is tett mást, mint pontosan azt hozta, amit érdemes elvárni Brian Cookéktól, a lehető legtökéletesebb formában.

A 2004-ben alakult, de jelenlegi formájában 19 éve aktív trióról joggal feltételezzük, hogy a posztmetal felségterületén már elmondták, amit

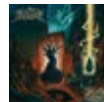
csak lehetett, és én sem szeretnék álszent lenni: a negyedik lemezüktől kezdve engem is mérsékelten hoztak lázba. A debütalbum (Enter, 2006) matekos, folyamatosan építkező posztrockját a 2008-as Station és a 2009-es Geneva egy jóval komorabb, a feszültséggel folyamatosan játszó hangzássá bővítette ki, és az azt követő albumok az arányok változtatása mellett gondoskodtak arról, hogy a Russian Circles belső megújulása és lemezekkel definiálható korszakai mindig a saját korunkra reflektáljanak. Ennek az az előnye, hogy a Nine-t hallgatva sem lehet olyan benyomásunk, hogy egy veterán produkciót hallgatunk. A trió immáron tíz éve dolgozik Kurt Ballouval a stúdióban, aki most is gondoskodott arról, hogy a Nine hét instrumentális tétele egyszerre utaztasson, zaklasson fel vagy éppen merengessen, miközben a Russian Circles nagyon rég volt ennyire hozzáférhető és letisztult.

Ha még nem hallottad volna a zenekart, úgy képzelj el az eléd táruló világot, mint egy, a szorongással különböző mértékben kapcsolódó, urbánus, a városi magányra rájátszó hangképet, amelyben minden zöreinek, elektronikus betétek, monolitikusan ismétlődő gitár- és basszusfutamnak megvan a maga helye. Amiért pedig igazán becsülendő nemcsak a Nine, hanem általánosságban a Russian Circles esetében is, hogy zenéjükben továbbra sincs helye bazári vagy teátrális elemeknek, rájátszásnak. Itt a feszültségnek valódi mélysége van, és a trió rendre rá is játszik arra, hogy a kiszámítható hangközök helyett váratlan vendéghangokkal erősítse a lemez klausztrofób összehatását. Amikor darálósabb összhangzat van – mint például az E2 nyitótémájában, amiért a Pelican is összetenné a kezét –, akkor is egy méltóságteljes, a saját hangzására nem korlátként, hanem alkotótérként tekintő zenekart hallunk, és épp emiatt a Nine is mindig olyankor a legijesztőbb, amikor a szemben játszik, és olyankor a legmozgalmasabb, amikor a hangszerek egymást húzzák le a mélybe.

Gyakorlott fülek számára, vagy a Russian Circles rajongóinak így a Nine nem okoz meglepetést, viszont olyan magas színvonalat tart fenn, amire ebben a hangzásban igazán kevesen képesek. Sőt, én is meg merem kockáztatni, hogy a Geneva óta nem lelkesedtem ennyire a zenekarért. Az idei év egyik legfontosabb megjelenése azok számára, akik a műfaji határterületekben lelnek boldogságra.

SÉPULCRE Cryptic Temple Of Otherworldly Abhorractions

INVICTUS / MILÁN PÉTER / 8

Ugyan a Sépulcre új név a palettán, 2020-ban alakult, Demonic Oath néven volt egy elődje, és a tagok sok más csapatban szereztek tapasztalatokat a jó death metal kiváncsoslása kapcsán. Sépulcre név alatt egy demó és egy Cursed Way Of Sheol című EP készült, a Cryptic Temple Of Otherworldly Abhorractions debütalbum gondozását pedig újfent az Invictus kiadó vállalta magára.

A négytagú francia zenekar egyik gitárosa egy lány, Hélène Leroy, ám a zenében fiktív női feminin elem sincsen. Komor, súlyos, sőtét hangulatú death metal a Sépulcre terepe, s ugyan mondhatjuk, hogy ilyen jellegű halálfímet sokan játszanak, a kvartett hozzáteszi a műfajhoz a magáét. A Cryptic Temple... anyaga hallatán felsorolhatnám a '80-as években alakult alapcsapatokat, de felesleges. A négyesfogat a rendelkezésre álló anyagot jó érzékkel gyűrja, paszírozza, s én azt tartom az album egyik erényének, hogy a franciák nem az aprításban látják a death metal egyedüli lényegét, hanem hangulatos kompozíciók kiépítésében, miként hallhatjuk pl. a Cryptic Temple...-

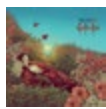
ben. Vannak persze gyors részek, de a kísérteties harmóniákkal, basszuskondulásokkal, síri doom-szekciókkal mutatkozó dalrészeknél bizonyul a legjobbnak a gárda.

Súlyos, lassú death-menetelésekkel kezdődik az ...of Otherworldly Abhorractions, szépen fonódik össze a mogorva death-ritmusgitar a horrorisztikus dallamosabb részekkel, és a bevezetőből egy roppant hangulatos instrumentális death-eposz kerekedik ki. Egy ódon kísértetfilm zenéjeként is jól funkcionálna ez a tétel. Van érzéke a kvartettnek a death-érzésvilág megalkotásához. Az utóbb említett szám önmagában jelzi, hogy van kraft és spiritus az csapatban.

Létezik egy vonulata a death metalnak, amely nem a témahalmazsárról, az öncélúan villogó technikázásról, és nem a sebességhajszolásról szól, hanem arról, ami ezt a műfajt és a műfaj születésénél bábáskodó alapbandákat kivétel nélkül jellemezte: a brutális hangzást jó szerzeményekben kell foglalni, és baljós hangulatú kompozíciókat kell kreálni, amelyek visszadnak valamit abból, amiről ez a műfaj szól: elmúlás, vég, memento mori. A Sépulcre figyelmreméltó színvonalon tesz eleget a műfaji kíváncsnak.

SIGH Goh-Ka

PEACEVILLE / MILÁN PÉTER / 9

A Sigh veterán japán metal-csapat, de olyan, amely tán a „legjapánabb” mind közül, legalábbis, amelyeket ismerek. Sok távol-keleti zenekar a nyugati metal-mintákat követi,

s míg a Sigh-nak is megvannak a kapcsolódási pontjai a műfaj nagyjaival – másképp aligha lehetne metalt játszani –, addig zenei megnyilatkozásaik autentikusan japánok. Ez eddig is így volt, hatalmas diszkográfiájuk önmagáért beszél ezen a téren is, ám a Goh-Ka című új albumra hatványozottan igaz.

Alapesetben – ha egyáltalán a Sigh kapcsán létezik ilyen – black metalként indult a Mirai Kawashima által elnökölt zenekar, ami nagy vonalakban maradt az egyébként rendkívül kacskaringós pályafutásuk során, de mondani sem kellene, hogy a zenekar mindig is a nyitott zenehallgatókhoz szólt. Azokhoz, akik nem merev stílushatárok mentén fogják fel a zenét és a metalt, és nem síkítanak, ha netán „metalidegen” elemek kerülnek be a fémkohóba. Mivel a Sigh tele van sokszor egészen elképesztő dolgokkal, kell egy alapvető pozitív hozzáállás a zenéhez.

Én a ’90-es évek óta szeretem a Sigh-t, s ha nem is hallgatom őket napi szinten és nem minden lemezt kedvelek egyformán, mindegyiket értékelem a maga jogán. Az új album, a Goh-Ka sem kivétel ez alól. Részletes kielemezésére nem is vállalkoznék, de nem is lenne miérte. Mint láttam, a felállítás újra megváltozott, és nem is akármilyen mértékben. Mirai mellett Mikannibal tartozik a törzstagsághoz, valamint Nozomu Wakai gitáros. Mirai ezúttal nem akármilyen zenészekkel töltötte fel az albumot feljárszó gárdát. A dobos Miker Heller dobtanárra, akinek olyan tanítványai voltak, mint John Longstreth. Azt hiszem, ehhez kár minden további kommentárt. Igazából a dobolása furcsa a Sigh zenei közegében, a legtöbb dalban soknak érzem azt a virgázást, amit bemutat; néha úgy érzem, hogy szétdobolja, túltechnikázza az adott dalrészlet, de Mirai valószínűleg ezúttal erre vágyott, s mint érdekes színfoltot fogadtam el én is. A Sigh-ban soha nem volt ilyen über-hightech-dobolás, bár korábban sem fakezútek üttek a dobok mögött.

És a dalok? Azok most is olyan örültek, mint korábban, telis-tele zenei kavalkáddal, Wakai szintén „virga” szólóival, s rengeteg japán elemmel, amelyek most is meghatározóak a kép egészét illetően. Extrém metal ad a Goh-Ka dalaiban randevút a japán (nép)zenének, s az egybekelés most izzóbb, lendületesebb, mint sok korábbi lemezen,

INSOMNIUM Netherworlds

CENTURY MEDIA / GYURICZA FERENC / 9

XVII. században élt angol barokk zeneszerző alkotása, az Arthur király című félig prózai, félig zenés színpadi darabban hallható Cold Song (eredeti címén What Power Art Thou) hangulatában annyira tökéletesen passzol az epikus, melankolikus, északi dallamos death metal műfajához, ami miatt nem azon lepődik meg az ember, hogy a finn Insomnium ezzel indítja legújabb albumát, hanem azon, hogy a stílus igencsak szép számú képviselője közül eddig miért nem jutott eszébe senki másnak, miközben az angol popikon, Sting már régesrég elkészítette belőle a saját interpretációját (akárcsak egy Klaus Nomi nevű német avantgard popénekes, ráadásul ő még korábban).

Nos, az említett nagylemez, a Netherworlds – amely immár a tizedik a sorban – ennek a klasszikus zeneműnek, kvázi egy áriának az átdolgozásával indul, s a kevesebb mint két és fél perces Cold Song rendkívüli atmoszférája (a végén az eredeti szöveg elmormolásával) meg is ágyaz az Insomnium legújabb albumán hallható daloknak. Olyan hangulatot teremt, amit talán már nem is kellene tovább fokozniuk a finn melankólia kiválóságainak, csak szinten tartaniuk, hiszen eleve nyertes pozícióból indulnak. A Netherworlds dalai azonban bőven szolgáltatnak még muníciót. Elsőprerejű riffelést kombinál bennük a zenekar szívfbemarkoló akusztikus betétekkel, mesteri módon varázsolnak fülbe ragadó dallamokat és harmóniákat, bátran használnak dinamikai és hangulati váltásokat, és persze Niilo Sevänen mélyről feltörő, fájdalmas hörgéseinek ellenpontjaként továbbra is ott vannak a 2009-es Across the Dark, vagyis a negyedik nagylemez óta konzekvensen alkalmazott kísértetiesen tiszta énekhangok, amelyek ugyanúgy alkotnak tökéletes érzelmi kontrasztot, mint azt maga a hangszeres játék is teszi.

Az Insomnium persze nem a spanyolviaszt találta fel, ezek az elemek – vagy legalábbis egy részük – az Amorphisnál, a Dark Tranquillitynél, de még az Omnium Gatherumnál is megjelentek már korábban, ám ennyire érzelmekre ható módon senki sem fejlesztette tökélyre, mint ők. A Netherworlds album dalaiban ráadásul egyfajta cinematikusság hatás is felbukkan, ami még inkább hozzásegít ahhoz, hogy a zene hallatán lelki szemeink előtt könnyedén kibontakozzanak a remény és reményvesztettség képei. A Netherworld tehát nem csupán a tizedik albuma a finn melodikus death metal mestereinek, hanem egy gyönyörűen komponált, érdelemgazdag, ugyanakkor kellően súlyos remekmű, amit némileg megváltozott felállással alkotott meg az Insomnium. Hivatalos tagként ugyanis ezen a nagylemezen mutatkozik be Tomy Laisto, aki turnégítárosként már 2024-től helyettesítette a zenekar koncertjein az egyetemi oktatói munkája miatt rendre távolmaradásra kényszerülő Ville Frimant.

Az album több olyan dalt is tartalmaz, amiről érdemes külön szót említeni. Az intróként szolgáló The Cold Songból kibontakozó Shadowlife igazi gyönyögszeme mindannak, amit összefoglalóként fentebb írtam az Insomnium zenéje kapcsán. A Gleam in the Black sodró lendülete szerintem egyértelműen koncertszínpadra való, akárcsak a varázsdallammal operáló Pathways of the Night. Az Ethereal Sleep melankóliája önmagában gyönyörű, a grandiózus The Hour Grows Late pedig az egyik legnagyobb karéiai eposz, ami valaha is megszületett. Az album egyik csúcspontja, nem véletlen, hogy ebben működnek közre vendégként az Amorphis tagjai közül hárman is (Tomi Joutsen, Tomi Koivusaari, Santeri Kallio). A dal monumentalitása a zenekar munkásságának eddigi legjobbját, az emlékezetből kitörölhetetlen dallamokkal felvértezett Heart Like a Grave-et idézi, miközben hangulatában egészen más. De ez így van jól, hiszen ezáltal elkerüli az összevetést minden idők legtökéletesebb Insomnium mesterművével. Ahhoz sokkal közelebb áll a Netherworlds ugyancsak lassan kibontakozó zárótétele, a katarzisélményt adó Journey’s End, amely az intróval együtt keretezi is az új albumot.

TEMIC

Ceiba

SEASON OF MIST / VALACHI SAMU / 8

A progresszív metal nálam jóval túlmutat az alkalmi hallgatáson, így a Temic felfedezése kisebb villámcsapásként ért. Az év albuma nálam eddig egyértelműen Devin Townsend The Moth lemeze, szorosan mögötte pedig a The Neal Morse Band L.I.F.T.-je áll, ezért amikor utánanéztem, kikből is áll ez a formáció, pillanatok alatt irreális magasságokba került a mérce: a nemzetközi progresszív metal szupercsapatban Diego Tejeida billentyűs és sound designer (Devin Townsend, Mike Portnoy's Shattered Fortress, ex-Haken), Eric Gillette gitáros és énekes (The Neal Morse Band, Mike Portnoy's Shattered Fortress), Fredrik Klemp énekes (Maraton, 22), Simen Sandnes dobos (Shining, Arkentype), valamint Miguel Pereira basszusgitáros (Withem, Big City) játszik együtt.

A Ceiba központi témája a veszteség, és annak számtalan formája: kapcsolatok, barátságok, szerettek, saját lelkünk és identitásunk részei bármelyik pillanatban elveszhetnek, és a félelem, a frusztrált düh és az elszigeteltség ezeknek a lenyomatai. A lemez címét adó Ceiba-fa a maja kultúrában a mennyeket, a földet és az alvilágot köti össze, találó szimbóluma az élet és a halál, az emlékezés és a felejtés pólusainak.

Egy elképesztően dinamikus album, amit rögtön az Asunder és az Ashes nyitópárosa egyértelművé tesz: robbanásszerű villámcsapás, baljós csend, majd hatalmas zúzás. A zenével párhuzamosan a veszteség feldolgozását a lemez újra és újra körüljárja, más szögekből tekintve azt. Az Ashes, a Broken és az Alone a félelem, a magány és a múlt terheivel küzd. A Beyond the Voice a győtrő belső hanggal vetekszik, míg a See Myself az önreflexió zenéje. A lemez elején a Ceiba a veszteség elszenvédőjeként áll, majd fokozatosan hidat emel aközött, ami eltűnt, és ami mindennek ellenére tovább növekszik.

A Parting the Waves Inside jege és esője már az újrakezdés lehetőségét hordozza, a Night of Veils eggyel spirituálisabb síkon közelít az elmúlás elfogadásához. Végül a záró As Long As We Last dalban a veszteség a megújulás részévé is válik.

Ezt az érzéki utazást az albumborító is szépen összefoglalja. A Ceiba hatalmas gyökerei a földbe kapaszkodnak, lombkoronája az éjszakai ég felé nyúl, miközben egyik oldalát még a naplemente fénye megvilágítja, a másikat elnyeli a sötétség. Villám hasítja ketté a fa törzsét, a gyökerek körül gyertyák égnek, a fa mégis állva marad. Egyszerre van jelen pusztulás és élet, sötétség és fény, ugyanazok az ellentétek, amik zeneileg is végigvonulnak a lemezen.

Eric Gillette-re mindig is egyfajta második John Petrucciként tekintettem: technikás és precíz a gitárjátéka, a lemez egyik kiemelkedő pillanata a lemezzáró szólója is. Emellett ráadásul lágyabb, karakteres énekhangja is újabb dimenziót nyit. Diego Tejeidával különösen jól működik a páros. A gitár és a billentyűk hol kitöltik egymás körül a teret, hol kérdés-válasz játszmában táncolnak. Tejeida elektronikus textúrái érdekesen addiktívak, Simen Sandnes és Miguel Pereira pedig végig stabilan biztosítják az alapot.

A mix végig hatalmas, mégis gyönyörűen tiszta. Fredrik Klemp érzemes hangszíne és előadásmódja rögtön egy másik norvég progresszív metal legendát, Einar Solberget juttatta eszembe. Technikailag kifogástalan, nálam inkább maguk az énekdallamok jelentik a lemez gyengéjét. A lemez második felére sok helyen sablonossá válnak, és Klemp érzemes előadásmódja ellenére sem tudják fenntartani ugyanazt a figyelmet, mint amit az instrumentális részek végig hoznak. De mivel progresszív metalról beszélünk, benne van a pakliban, hogy ezek a dallamok egyszerűen csak több időt kérnek, és még néhány hallgatás után át fognak kattanni.

Szimpatikus a lemez gondolatossága, és rengeteg potenciált látok ebben a zenekarban, viszont egyelőre nálam az év legjobbjai közé nem tudott gyökeret eresztetni.

de ezúttal is vannak visszafogott, szép pillanatok – pl. Kushukankyo. Mirai hangja, black metalos, érdes tónusa most is könnyen beazonosítható mint biztos pont a nagy karneváli forgatagban.

A Sigh továbbra is vezeti a zenei kreativitás élbolyát, a Goh-Ka újfént bizonyította, hogy Mirai kifogyhatatlan az ötletekből.

THE MEFFS Business

FLG RECORDS / GYÖRGY ZOLTÁN / 9

A nyár zenéje számomra a punk volt. A régi nagyok (PIL, Sex Pistols, The Damned) és az új felfedezések (Sodakill, Karen Dió) koncertjei azt eredményezték, hogy egyrészt leporoltam lemezgyűjteményemnek ezt a szekcióját, másrészt elkezdtem vadászni is ezekre a friss zenékre. Így került a látóterembe ez az essexi duó is, a The Meffs, amiért örök hála a főszerkesztőknek!

Van most az utóbbi időkben egy erős trend. Egyrészt rengeteg banda kezd duó felállásban játszani, legtöbbször (sajnos) a basszusgitárt elhagyva, másrészt talán soha ennyi nő nem volt a punkszíntéren. Igaz lehet csak én nem figyeltem ennyire oda, de most bárhová nézek „csajpunkot” látok, és nem csak külföldön, de nálunk is. (Lásd még Riot! Women from The Hungarian Wasteland című kiadványok!)

Visszatérve a The Meffsre, a banda abszolút megfelel az aktuális trendnek, bár a Lily Hopkins (gitár, ének) és Lewis Copey (dob, vokál) alkotta duó zenéjére sok mindent lehet mondani, csak azt nem, hogy divatpunk. Amit ebben a tizenegy dalos csokorban kapunk, az igazi nyers, kicsit HC-alapú angol DIY punk. Alig 1-2 perces dalok, tele energiával, dühvel, erős társadalomkritikával. A csapat már eddig is elég szép sikereket ért el, de ez az album mindenképp szintlépés lesz a karrierükben. Egyrészt új, nagyobb kiadóhoz kerültek (magam is meglepődtem, hogy a Frontiersnek van egy brandje ahol pl. punk bandákkal foglalkoznak), másrészt szakítva az eddigi abszolút punkarc producerrel (Frank Turner) ezúttal Dan Wellerrel dolgoztak, akit inkább a metalalbumokról ismerhettünk eddig (Enter Shikari, Bury Tomorrow). Ez azt eredményezte, hogy az eddigi valóban zsigeri punkzenéjükbe becsúszott egy vastagabb gitársound is, és a súlyos sivatagi riffekről néha a Fugazi vagy Queens of the Stone Age jut eszembe vagy épp a hazai Stone Sober.

A tizenegy dal alig 25 perc, és ez így van jól, ebből a zenéből pont így, pont ennyi kell, tökéletesek az arányok. Így is hemzseg a lemez a jobbnál jobb daloktól: a Where Did It All Go Wrong? és a So Modern az L7-t juttatja eszembe, a Law vagy a Business a Jingo de Lunchot. Tippem, hogy ez utóbbi lesz majd a húzódal a lemeze, úgy a tempója, mint a szövege azonnal elkap. Nagy kedvenc még a félperces Fight, ami egy brutál HC-zúzás, vagy az album záró Like Gravity, ami a nagyobb terjedelmű sivatagi vonalat képviseli.

Ha esetleg láttad a Szigeten a Sodakill vagy a Lambini Girls buliját, akkor a The Meffs is a te zenéd lesz, érdemes ráfűlelni. Én meg kutatom tovább a punksajókat, hátha találok még ilyen kincseket.

URARV Nychta Psychis

DARKNESS SHALL RISE / MILÁN PÉTER / 9

A zenekar alakulási évét tekintve van némi zavar a Metal Archives és az Aldrahn által az interjúban elmondottak között, mindenesetre tény, hogy a norvég zenekar első megmozdulása egy 2016-os demó volt, majd a 2017-es Aurum debütalbum. 2018-ban érkezett egy EP (Argentum), majd 2023-ban a Substratum album. Az Urarv fő alakja Aldrahn énekes/gitáros, aki a zseniális Dødheimsgard frontembere volt 2016-ig, emellett a nem kevésbé kiemelkedő Thorns 2001-es albumán énekelt, s a végre-vala-

hára talán megjelenő második Thorns-lemezen is őt hallhatjuk.

Az Urarv a norvég black metal '90-es években gyökerező, 21. századi nyúlványának tekinthető. Ez egy olyan irányzat, amely számomra a teljes metal-univerzum egyik legkedvesebb, legjobban szeretett területe. Avantgárdnak, experimentálisnak nevezhetjük a norvég black metal ezen ágát olyan csapatokkal, mint a Ved Buens Ende, az Arcturus, a Fleurety, a Forgotten Woods/Joyless, a Solefald és mindenekelőtt a kolosszális Dødheimsgard. Az Urarv saját jogon játszik ilyen zenét, hiszen Aldrahn mellett a többiek is a norvég black metal tekervényei között időznek alkotó zenészként.

Az Urarv korábbi lemezeit is jónak tartottam, de a Nychta Psychis című harmadik album az eddigi legjobb a sorban. Csupán szűk 33 percen át élvezhetjük, ám e bő félórba a zenészek belesűrítették a norvég black metal-öntörvényűség színe-javát. Már a harmadik-negyedik meghallgatás környékén tudtam, hogy ez lesz az egyik legjobb album számomra 2026-ban. Aldrahn hangja eddig is az egyik legkülönlegesebb volt a black metal teljes mezőnyében, de soha korábban nem hallhattuk a frontembert olyan változatosan megnyilvánulni, mint az Urarv új albumán. A tipikus black metalos, harcias, agresszív tónusok mellett több hangszínen is elképesztő dallamokat hoz (When Consciousness Identifies With Matter It Is Lost), másutt olyan félig ének-félig szavakat, amelyekre a black metalban nem nagyon van példa. Megint másutt egészen őrült, beteg hangokat bocsát ki, s már önmagában ez az aspektus markáns saját arccal ruházta fel az Urarv világát.

A riffek, témák, en bloc a gitárjáték is nagyon erős; az a leginkább érdekes ebben az anyagban, hogy úgy nőtt ki a sziklás, kemény norvég talajból, hogy közben furcsa, különös hajtásokat, természeteket is hozott. Ki tudja, honnan szívta magába az efféle göcsörtöket eredményező nedveket? Vagyis a zene egyszerre hagyományörző és mutat fel újdonságokat, mutatja meg a norvég black metal avantgardizmus új vetületét és hordozza a műfaj eredendő kompromisszummentességét, vadságát.

Ötletek ármádiája találkozik kreatív zenészek autonómiájával; remek koncepció, amely szerteágazó, mégis egységes: ez az Urarv és a Nychta Psychis. Lángba borult az északi égbolt.

WOLFBRIGADE Howl From Underground

METAL BLADE RECORDS / BALI DÁVID / 8

A Wolfbrigade mára intézménnyé vált a szenvedélyes, sodró crust punkban, és életművük nélkül elmesélhetetlen lenne a műfaj kilencvenes évekbeli fejezete.

A zenekar büszkén és hatásos dalokkal vitte tovább azt a fáklyát, amit a Totalitär, a Skitsystem, a Driller Killer, a Disfear vagy az Avskum emeltek magasba, és miközben megannyi meghatározó zenekarnak kortársává is vált a Wolfpackként alapított formáció, már a kezdetektől kiforrott, magával ragadó hangzást birtokolt.

Ilyen hosszú működésben persze elkerülhetetlenek a tagcserék, a leállások és a hangzásbeli változtatások is, és ugyan a Wolfbrigade-nek mindenből kijutott, arcvessztéssel ez sosem járt. Épp ellenkezőleg: a produkció úgy vált veterán legendává, hogy még mindig valódi alkalom, amikor új megjelenésük van, és ugyan a koncertjeiket már jó előre megválogatják az intenzív turnézás helyett, azért az elmúlt években is látszódtott az a fajta törekvés, hogy a Wolfbrigade-nak még mindig van mit mondania. Mindemellett az elmúlt tíz év lemezei inkább a stabilitást képviselték.

A Wolfbrigade zenéjében egyre nagyobb teret kaptak a thrash és death metalból megörökölt zenei elemek, és idő közben még egy kiadványtáson is átesett a zenekar, amely a Southern Lord kötelékéből váltott a Metal Blade képviselőjévé. Az itt megjelent, 2024-es Life Knife Death is hozta

AMON AMARTH The Allfather Awakens

METAL BLADE / GYURICZA FERENC / 9

A skandináv mitológia legfőbb istene, Mindenek Atyja, az ászok és Ásgard uralkodója, maga Odin áll az Amon Amarth tizenharmadik albuma középpontjában, s ugyancsak az ő alakja látható a borítón is, önfeláldozása után, midőn a bölcsességért cserébe kivájta saját szemét. A The Allfather Awakens ennek ellenére nem konceptalbum, bár Odin személye összeköti a dalokat, amelyek a viking sagák történeteit tálalják a XXI. század emberének.

Az Amon Amarth ötösfogatát gyakran éri olyan kritika, hogy önismétlővé, kiszámítható vált, ami egy bizonyos pozíciót felvéve igaz is. Ragaszkodnak saját dalszerző metódusukhoz, a bevált panelekhez, azokhoz a megoldásokhoz, amelyek kidolgozásába elég sok időt, energiát fektettek. Ám ha fordítunk egyet a kockán, akkor akár úgy is megfogalmazhatnánk mindezt, hogy olyan kiforrott, markáns zenei világgal és hangzással rendelkeznek, amely alapján bármikor felismerhetővé, és mindenki másától megkülönböztethetővé vált a zenekar. Akár így, akár úgy ítéljük meg, egy biztos: a The Allfather Awakens sem hoz sok újdonságot, viszont a dalokat a saját zenei világukon belül mesteri módon csiszolták tökélyre. Az egyik legszemléletesebb példája ennek a lemezt nyitó tipikus Amon Amarth-himnusz, a Gjallarhorn, amely fülbemászó gitárdallamaival és monumentális kórusaival azonnal megteremti azt az epikus atmoszférát, amire a zenekar nevének kiejtésékor vágyunk, de ugyanezt az érzést adja az Iron Maiden galoppozó stílusát követő, hagyományosabb, középtempós Eight Legs of Thunder a maga szemérmetlenül slágeres gitárszólójával, vagy a menetelős We Rule The Waves, amely bizonyos szempontból a 2022-es Put Your Back into the Oar szellemiségét viszi tovább. Ezek a dalok amúgy mind megjelentek kislemezként/videóklipként is, az Amon Amarth tehát semmit sem bízott a véletlenre, mint ahogy a címadó dalt is leuralja az a kissé negédes melodeath-szemlélet, ami a szintér csúcsára repítette őket.

Kislemez készült ugyanakkor az album legkülönlegesebb tételéből, az Upphafból, az Amon Amarth első akusztikus dalából is. A zenekar itt lép ki igazán a komfortzónájából, elhagyva a death metal minden vadságát, hogy Johan Hegg védjegyszerű hörgésével kísérve olyan harmóniával álljon elő, amit kis túlzással a nyolcvanas évek hard rock nagyágyúi is bedobhattak volna. Maga a dal azt is jelzi, hogy az Amon Amarth minden szilajsága ellenére dallamorientált zenekar. Persze, az Upphaf a viking hagyományokhoz is tökéletesen passzol, csak nem úgy, ahogy azt megszoktuk. A dalt azonban ma már mindezzel együtt sem nevezném váratlan húzásnak, hiszen hetek óta hallható, amittől el is szállt a meglepetés ereje az album megjelenésének idejére.

A The Allfather Awakens természetesen súlyosabb témákat is tartalmaz, s ezek zömében az album második részében találhatóak. A Die with a War Cry és a lendületes Oden's Hunt a sodró északi death metal gitár-témákat hozza vissza az Amon Amarth eszköztárába, a Raven God szintén a zenekar múltbéli megoldásaihoz tér vissza, az albumot záró Ascending Like an Eagle epikussága, valamint a folk és death metal keveredéséből született Kvasir's Blood pedig abszolút érzékletesen illusztrálja, hogy miért is kapta ez a zene a viking metal jelzést.

Az album brutál hangzást kapott, az utóbbi albumok kissé sterilebb hangzásából visszakanyarodtak egy organikusabb megszólalás felé. A The Allfather Awakens ennek köszönhetően nyersen, de mégis gyönyörűen szól, ám ezen a szinten ez már alapkövetelmény, mint ahogyan az egyéni teljesítmények megbízhatósága is. Hegg éneke pedig továbbra is az Amon Amarth egyik fő erőssége.

A The Allfather Awakens az emlékezetes témáinak köszönhetően egyértelműen jobban sikerült, mint közvetlen elődei. Őszintén szólva, én még a kiszámíthatóságot is elnézem, hiszen bár kevés igazán meglepő húzással szolgál a lemez, ám végig konstans minőséget képvisel, minden bizonnyal megtartva ezáltal a csapat piacvezető pozícióját is. A színpad előtt összegyűlő ezrek ugyanis egészen biztosan imádni fogják ezeket a dalokat.

HIPPOTRAKTOR

Annihilist

PELAGIC RECORDS / BALI DÁVID / 7

Bár a nevét ennyi év után is nagyon nehéz megszokni, a belga Hippotraktor az elmúlt évek egyik legkitartóbb, és ilyenformán leginkább tiszteletre méltó újkori progresszív metal zenekara, amit maguk a tagok és a kiadó is hajlamos a posztmetal irányából pozicionálni, de a magam részéről inkább nem tévednék erre a vékony ösvényre. Már pusztán azért sem, mert az eddigi két lemezen is minden alkalommal bizonyították a zenekar tagjai, hogy olyan színvonalú zenélésre képesek, hogy az a hangkép tekintetében is közelebb áll az első djent-hullám esztétikájához, és ezzel valójában nincs is semmi probléma.

Azoknak, akik számára a djent szitokszó lenne: kérlek, olvassatok tovább, mert a Hippotraktor nem vegytisztán járhatja csúcsra ennek a műfajnak a korai időszakát. Bár zenéje valóban ének- és ritmusorientált, az Annihilist az előző kiadvány (Stasis, 2024) mélyre hangolt, tört ütemeit olyan technikás megoldásokkal színesíti, amelyek semmi képp sem klausztrófó vagy monoton szerkezetekként érvényesülnek. Az Annihilist legnagyobb erőssége az, ami egyben a korlátait is kijelöli: a Kristof Du Jardin képében új gitárossal és háttér vokalistával kibővült formáció megannyi műfajt és hangulatot formál a saját képére, de ezek emlékezetessége a megteremtett hangulattal, és nem a dallamívek megjegyezhetőségével ragad meg a hallgatóban.

Az új Hippotraktor lemezében meghallod az Uneven Structure kozmikuságát, a Devin Townsend-lemezek ritmikai szabadságát, a Gojira agyas szerkezeteit is, de ami a legjobb benne, hogy a Hippotraktor nem igyekszik mások árnyékába szegődni. Épp ellenkezőleg: a hétszamos lemez elképesztően ambiciózus, a Psychonautból is ismerős Stefan De Graef technikás énekes, de a legjobb értelemben is terpeszkedő kiadvány sokszor válik iránytalanná, dalai pedig sokszor a maguk által létrehozott térben lebegnek. Az Annihilist nem elégszik meg azzal, hogy megismételje a Stasis tűzijátékait, sem azzal, hogy visszafusson a debütálás biztonsági játékaiba, viszont pont annyira érződik emiatt átmenetinek a kiadvány, ami valami nagyobb kiteljesedése felé mutat, hogy jelenleg még a megtartóerőben képez kivédhetetlen hiányérzetet. Pedig az albumon vendégként felbukkan Loic Rossetti, a The Ocean énekes is – tovább erősítve azt, hogy az Annihilist alapvetően egy vokális fókuszú, progresszív metal album –, de a varázs leginkább addig tart, amíg a felvétel szól, és nem teljesedik ki abban, amit utána magaddal is vinnél.

Az Annihilist tele van pazar ötletekkel, megélhető érzésekkel, és ami legalább ennyire fontos, ízig-vérig eredeti, és hallhatóan törekszik is arra, hogy kitűnjön a nemzetközi felhozatalból. Az egyetlen gyengéje az emlékezetesség, az átütő erő hiánya, mert a hangulatteremtésben kevés kihívója akad, de ez egyben korlátozza is a kiadvány utóéletét. Mindettől függetlenül élőben bármikor megnézném a zenekart a Dürer Kertben vagy az A38 Hajón, és a Hippotraktor lemeze a progresszív hangzások szerelmeseinek így is megérdemli a figyelmét, mert van benne mit felfedezni. És abban is biztos vagyok, hogy ha ez a tagság megszilárdul, a következő album komoly szintlépést hozhat majd.

azt a sztenderdet, amiért más zenekarok összehozták a kezüket, viszont a Wolfbrigade karrierjéhez mért mérsékelt izgalmat nyújtott az anyag, jobbra folytatva az utóbbi lemezek metalosabb hozzáállását.

A Howl From Underground a zenekar második Metal Blade-es albuma, de igazán nagy változással járt az elkészülése, mert ezek a dalok ismét David 'Dadde' Stark dobossal készültek, aki a korszakhatárnak tekinthető 2012-es Damnedben játszott utoljára. Dadde pedig hallhatóan visszahozta azt a sodró, lüktető ízt a Wolfbrigade-be, amitől a zenekar mindmáig csak követőket, és nem trónbitorlókat nevel ki. Persze így is megmaradtak

az újkori Wolfbrigade szögösebb megoldásai – mint a Cosmic Meatgrinderben hallható pengetések is mutatják –, de összességében ismét több az a feszült, lefelé pengetett, d-beatekkel pumpáló összhangzat, aminek keserűes dallamai igazán szerethetővé és időtlené teszik ezt a hangzásvilágot. Az alig több mint félórás lemez okosan játszik a váltásokkal is: egy ennyire homogén zenei világban a legfontosabb elem az, hogy az ember figyelme egyáltalán ne lankadjon, és hogy az összehatás ne tűnjön szűk keretnek, és a Wolfbrigade mestere annak, hogy ezt a határozottságot egy pillanatra se érezzük hátrányának.

A Howl From Underground az újkori Wolfbrigade legjobb lemeze, ami egy olyan legendát ismert meg majd újabb közönségekkel, amelyik továbbra is ereje teljében van, és úgy képes megújulni, hogy ezért egy fikarcnyi kompromisszumot sem kell kötnie. A dallamérzékeny témák, a svédelt riffek és a védjegyként szolgáló d-beat pumpálások nagyon rég szóltak ennyire lenyűgözően, és azon felül, hogy a fiatalok is felköthetik a nadrágot, az évszáz listáinkra is kaptunk egy új, magabiztos visszatérőt.

WRONG MAN Here's That Feeling

DEATHWISH INC. / BALI DÁVID / 7

A belga Wrong Man bemutatkozó lemezének valószínűleg a tagok korábbi zenekarainak rajongói örülnek igazán, ugyanis a genti formációt a Rise and Fall, a Blind

To Faith és az Oathbreaker tagjai hívták életre. Ám az anyazenekarokhoz képest a Wrong Man zenéjében nem a frusztráció különböző megnyilvánulásai érhetők tetten, hanem már a kezdetektől fogva a protopunk, a kilencvenes évek poszthardcore-jának és az alternatív gitárzene kultúrájának elegyítése volt a cél.

A zenekar 2023-as bemutatkozása, a Big Plans egy olyan projektet mutatott, amelyik a zajban talál megváltást, és az évek múlásával ez a képlet valamelyest letisztult. Ennek következő, egyben eddigi legfontosabb állomása a Here's That Feeling című bemutatkozó album, ami ügyesen adagolt, hatásos melankóliájával képes korokon és hangzásokon átvélni, egységes lemezelményt nyújtani. Az alig félórás, kilencdalos felvétel akkor a legerősebb, amikor a hangulatteremtésben megjelennek mindazok a sodró, feszült dalszerzői eszközök, amelyek az effektken és az elfojtott gitározáson keresztül úgy működnek igazán, hogy bevonják a hallgatót ebbe a zárt világba. A Wrong Man emiatt semelyik inspirációjától sem a hangerőt leste el, hanem magát a figyelemirányítást. A dalok a szokásos ritmus- és gitárvezérelt szerkezetekkel szemben nagyban támaszkodnak a frontember, Bjorn Dossche karizmájára és orgánumára, aki sajátos hangszínnel végig uralja a játékidőt, dacára mondjuk Jeremy Bolm közreműködésének is.

A Here's That Feeling ezért olyankor működik a legjobban, amikor a Drive Like Jehu, a Fugazi, a The Jesus Lizard vagy a Wipers hagyatékából merít hangszerelésben és a feszültség széthúzásában, de olyankor a legnehezebb tartani vele a lépést, amikor az MC5 vagy a Stooges-féle, kicsit talán jammelősebb, nem annyira alaposan megírt zenei részekben várna az ember valamilyen irányra. Ez főleg a lemez csúcspontjának szánt dupla zárótételben érhető a legjobban tetten, ahol a zenei textúrák szánt szándékkal csúsznak szét, és pedig meglehet, hogy sok hallgatónak adja majd fel a leckét. De igazából ha a Fugazinak is belefért a Repeater + 3 Songs, akkor én is áttételesen tudom kezelni ezt a lemezzárást, mert az oda vezető út viszont tényleg parádés, egyben a Wrong Man eddigi legjobbja.

A Wrong Man ezzel a lemezzel, attól tartok, nem fog tudni belépni abba a topligás, nemzetközi alternatív gitárzenei körforgásba, amit a Fontaines DC, a The National vagy az Interpol határoz meg irányadó hangként – ahhoz a kiadválasztás is kijelölt egy olyan ösvényt, ahol egy meglévő közönség tekintheti majd ezt „a másik zenekarnak” az anyabandákhoz képest –, viszont aki rászánja az időt, igazán szerethető szerzői teljesítménnyel találkozik majd. Űde színfolt az idei megjelenések között.

SLOPE Same Kids. Just Louder.

BLOOD BLAST / BALI DÁVID / 6

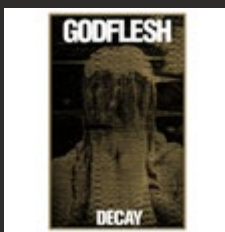
A duisburgi Slope az egyik legjobb dolog volt, ami a német hardcore színtérrel történhetett, ugyanis a kezdete óta funkos kísérletekkel operáló zenekarnál egyértelmű volt, hogy hangzásuk alkalmas lesz arra, hogy elhagyja az országhatárokat. Általánosságban kritikus vagyok a német hardcore/punk színtérrel szemben, mert méreténél fogva képes úgy fenntartani egy közösséget, hogy abban nagyon könnyű felvenni egy középszerű, kiszámítható hangzást akár a beatdown (Nasty), akár a NYHC felől közelítve (AYS), de a 2021-es Street Heat című bemutatkozó lemez nagyon széles röppályát jelölt ki.

A Slope már pályája elején világossá tette, hogy mennyire közel áll a korai Beastie Boys punkos felfogásához. Az egymásra válaszolgotó, laza énektemák mögött megvolt a hardcore-os húzása, miközben a funkos megoldások és az emlékeztető gitárdallamok néha a Faith No More-t is joggal juttatták az ember eszébe. A zenekar aztán nem kerülhette el a tagcseréket, így a 2024-es Freak Dreams ugyan valóban szélesebb közönséggel ismertethette meg a produkciót, ebben már egy gitáros- és basszusgitáros-csere is világossá tette, hogy Mike Pattonék inspirációs szerepe mellett megjelent a korai Red Hot Chili Peppers kéznyoma, míg a hardcore/punk gyökereket a Rage Against The Machine szemléletmódja gyúrta maga alá. Féltreértés ne essék: ezzel nem volt semmi baj, a Slope röppályája továbbra is magasra lőtt, és a zenekar még a Body Count vendégeként is végigtúrnázhatta Európát.

A Same Kids. Just Louder. felvezetésekor azonban nyilvánvalóvá vált, hogy az egymásra válaszolgotó énektemák egyik fele, Simon, már nem része a négytagúvá vált produkciónak, és így egyedül Fabio Krautnerre hárul a teljes vokális teljesítmény. Ilyen értelemben a cím sem bír valóságallappal – hiszen nem ugyanazok a srácok írták a lemezt –, bár a hangerőbe nehéz belekötni, mert a tizenkétszámos lemez tényleg erősen szólal meg. A képlet nem sokat változott a gyurmás borítójú Freak Dreams óta: továbbra is ének- és ritmusközpontú maradt a Slope zenéje, amiben a gitárok a groove-okat és a funkos váltásokat szolgálják ki. Ugyanakkor azzal, hogy egy énekes maradt, ordító hiánnyá vált az a tény, hogy az előző lemez óta aktív dalszerző-gitáros, Chin alapvetően nem riffekben gondolkodik, és ezt a dalszerzési gyakorlat sem tudja már tovább elrejteni.

A Same Kids dalai is tipikusan dob- és ének-központúak, miközben a ritmikai sokszínűségben a Turnstile-hoz hasonlóan nagy hangsúlyt kapnak a kongás közjátékok, de azon felül, hogy gitározásának van húzása, az emlékeztetése igazán csekély marad. Emiatt pedig Fabio vokáltémái hiába változatosak – továbbra is körbelöve Zach de la Rocha, a fiatal Anthony Kiedis és Mike D hagyatékát –, önmagában ez nagyon kevés az újrhallgatáshoz. És nem bókna számom, de az alig félórás lemez is kifejezetten hosszúnak tűnik amiatt, hogy az eszköztár milyen hirtelen vált mennyire keskenyvé.

A Slope ettől függetlenül, biztos vagyok benne, hogy hazai pályán stabilizálja majd a helyét, pont úgy, ahogy a tagok elvárhatták, a zenekar pedig továbbra is arra gyűz ezekkel a dalokkal, hogy koncertjein tegyen pokollá bármilyen játszóhelyet. Viszont az a pályáiv, ahova a Same Kids. Just Louder megérkezett, most először járt igazi lemondásokkal, és őszintén megkérdőjelezem, hogy érdemes volt-e ekkora áldozatot hozni.

GODFLESH

Decay

RELAPSE / MILÁN PÉTER / 9

A '80-as évek forradalmi időszak volt a metal számos ágát tekintve, sok extrém metal irányzat alapköveit azokban az években rakták le nagy víziókkal rendelkező fiatal zenészek. Közéjük tartozik Justin Broadrick, aki a szintén korlátokat ledöntő Napalm Death tagja volt, s miután elhagyta akkori társait, létrehozott egy olyan csapatot, amely az extrém hangzások új formáját alakította ki. Ez a Godflesh.

A Godflesh előzményeiről nem szólnék, ez szétfeszítené a recenzio kereteit, elég annyi, hogy 1988-ban született a bemutatkozó EP, majd a Streetcleanre album, a voltaképpen debütálás, egy acélból, betontól gyártott monstruózus anyag, klasszikus fundamentuma minden mechanikus fémzenéneknek. Elég annyit mondani, hogy Godflesh nélkül nem létezne Fear Factory (Burton C. Bell ügyesen elsajátította Justin Broadrick énekstílusát, lásd Streetcleaner), de az angol duó zenéje igazából hosszabb távon fejtette ki hatását.

Broadrick énekes/gitáros/programozó és kitartó útítársa, G. C. Green bőgős sorra adta ki a lemezeket, és a zenekar olyan kultstátuszra tett szert, mint a Voivod, vagy a Neurosis, hogy hasonló gigászokat említsek. Ők azok, akik soha nem követik, még figyelemre sem méltatják az uralkodó trendeket, ám hatásuk annál nagyobb, mivel nem a kérészéletű hullámokat lovagolják meg, hanem egészen mélyreható változásokat eszközölnek és a zenét a legintenzívebben megélő hallgatókhoz szólnak.

A Godflesh első korszaka 2002-ig tartott, de Broadrick (immáron a Jesu mellett) 2009-ben ismét visszatért korábbi zenekarához. Komoly művekkel jelentkezett a duó a második korszakban is, A World Lit Only By Fire-t különösen erősnek találtam. Nem jelentkezték gyakran albummal, de az utóbbi években nőtt az aktivitás. Három évvel ezelőtt megjelent a Purge, majd az említett A World Lit Only By Fire alternatív verziója – A World Lit Only By Dub. Eltelik két év és itt van előtűnk az új album, a Decay, mely lehet, hogy egy határt húz majd meg. Idővel kiderül.

Túl számos meghallgatáson, úgy tűnik, a Decay kimondottan változatos album (a Purge anyagával egy időben készült). Aki nem bírja a gépies monotonit, a pörölyszerű mechanikus dobokat, a minimál-riffelést, a sok zajos effektet, az ipari zörejeket, az elektronikus dolgokat, ettől a lemeztől is idegletést fog kapni, de Broadrick igazán kreatív időszakban lehetett, amikor megírta és felvette társával a Decay anyagát. Pedig nehéz dolgokon megy keresztül. 42 perces az album, és ha élhetek egy paradox képzavarral: egy kimondottan színes Godflesh tárul a szemünk elé. Már ha egy lepusztult gyártelep látképét felemelőnek, szépnek tudjuk látni. Mindennel tudni kell élni és szellemi táplálékként használni...

A vaskos alapriffek, mechanikus ritmusgitárok most is jelen vannak, de mintha összességében kevésbé lenne metalos a Decay, mint az utóbbi lemezek. De ez cseppet sem gond, ugyanis az ipari szövevények izgalmasan fonják körbe, tekercselik, huzagolják át a metal elgyötört porhüvelyét, fedik be a rozsdamarta fémtestet. Érdemes felismerni: a Godflesh nem „metálzenekar” annak konvencionális értelmében, hanem a metálriff is egy eszköz ahhoz, hogy a zenei látképet, amit Broadrick megálmodik, ki tudja fejezni. A gépiesség, az effektek, az elektronika, a zajdózisok mind-mind eme apokaliptikus látkép mozaikdarabkái. A zene hallgatása közben áll össze ez a vészjósló kép, amit a Godflesh oly érzékletes eszközökkel fest meg világunkról.

Justin effektelt, torzított hangja összefonódik a zene géptestével, az atomóra-lüktetéssel, a posztnukleáris kor kilátástalanságával, talajvesztettségével, s marad a csodálkozás, hogy egy már az enyészeté lett vasöntő maradványai között is ott botorkál egy zenész, hogy hangszereket találjon és eljátssza nekünk egy nyomasztó kor acélszimfóniáit.

LACRIMAS PROFUNDERE

Lay Me Down O Silent Fear

STEAMHAMMER / GYURICZA FERENC / 8

Nyolc éve, az akkoriban még csak a húszas éveiben járó, mexikói származású énekes, Julian Larre csatlakozása új fejezetet nyitott az éppen negyedszázados jubileumát ünneplő német Lacrimas Profundere történetében. Bár az új frontember orgánuma tökéletesen passzolt a zenekar korai korszakának melodramatikus, a mostaninál sokkal egyértelműbben gótikus metal világához, a váltással mégis új elemek jelentek meg a Lacrimas Profundere zenéjében. Kvázi akkor indultak el a modernizálódás útján, amit a 2026-os nagylemezükkel még egyértelműbbé tettek, mint közvetlen elődeivel, a már szintén Larre közreműködésével készült 2019-es Bleeding the Stars vagy a 2022-es How to Shroud Yourself with Night című albumaikkal.

A jelenkori Lacrimas Profundere stílusa egyszerre ápolja saját múltját gótikus örökségét, s nyit az olyan dallamos doom/death zenekarok nevével fémjelzett jóval súlyosabb irányzat felé, mint a Swallow The Sun, a Wolfheart vagy a Daylight Dies, miközben metalcore elemekkel is színesítik mindezt. Ebből a stíluskavalkádból hol egyik, hol másik elem ad karaktert a daloknak, így a Lay Me Down O Silent Fear címet kapott albumot akár izgalmasnak is nevezhetjük, de változatosnak mindenképpen. Mindez már rögtön az album elején megmutatkozik, hiszen a hangsúlyos, dübörgő basszusainak köszönhetően a Type O Negative munkásságát is megidéző, a maga karcos riffjeivel, modern hangmintáival, valamint a dühödt hörgésből tiszta énekhangra történő váltásaival egyértelműen egy új Lacrimas Profundere zenekart mutató Days of Doom című albumnyitót télt egy olyan múltba merengő, szívbe markoló melankóliával átitatott tipikus gothic rock sláger (Nevermore) követ, amit az egykori HIM zenei örökségét továbbvivő Ville Valo buja, mélyen bűgő hangjára emlékeztető ének tesz emlékezetessé, de még a hollókárogás is ott figyel a dal legvégén, hiszen toposzok nélkül ugyebár a darkok nem létezhetnek.

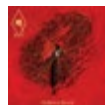
Ez a változatosság az egész albumon tetten érhető. Paradise Lostra jellemző, zakatoló ritmusok keverednek dallamos refrénekek, érzelmileg túlfűtött, könnyed témák ágyaznak meg a súlyos, de mégis melodikus skandináv dallamos death metalból átemelt paneleknek, vagy éppen metalcore-elemek sújtanak le pusztító erővel fülbemászó témákra. A (relatív még mindig új tagnak számító) énekes, Julian pedig valószínűleg lubickol ebben az Oliver Nikolas Schmid gitáros által komponált zenei közegben, rendkívül ügyesen lavírozva a tiszta gótikus éneklés és a doom/death-jellegű hörgések között, de olykor (lásd A Sinful Desire) még Corey Taylort is megidézve. Amit például az O Silent Fear című dalban művel, az egyenesen elképesztő. Ennyire mesteri módon létrehozni egy kaotikus elegyet az említett éneklési módokból, ehhez nemcsak adottságok szükségesek, hanem egyfajta elhivatottság is. Fel is keltette az érdeklődésemet, szívesen megnézném koncerten, hogy képes-e mindezt élőben is produkálni. Sajnos, a dalszövegek, pontosabban azok témái már nem hozzák ezt a változatosságot, maradnak a gótikus klisék (elmúlás, gyász, mentális szorongás) témakörein belül.

A Lay Me Down O Silent Fear a Lacrimas Profundere tizennegyedik, s egyben az egyik legjobb albuma. Egyszerre kalauzolja el a hallgatót egy sötét tónusú, gótikus elemekkel átszőtt bánatmetal világba, s villant meg olyan modern hatásokat, aminek köszönhetően egy fiatalabb közönségréteg számára sem tűnik majd feltétlenül avítottnak. A német zenekar ezzel a nagylemezzel egyértelműen jelzi, hogy több mint három évtized után is képes megújulni, de azt, hogy ez ösvény hova vezet, s hogy a progresszió meddig tart ki, csak ennek a tíz dalnak hallatán nagyon nehéz lenne megjósolni.

SPIRIT POSSESSION

Cathedral Speech

SEPULCHRAL VOICE/PROFOUND LORE / MILÁN PÉTER / 7

A népes portlandi metalszíntről egyik aktív alakja a 2019-ben alakult Spirit Possession. Steve Peacock gitáros/énekes és társa, Ashley Spungin dobos egy 2020-as demó után mutatkozott be a duó nevét viselő debütalbummal. Ezt az Of The Sign... követte 2023-ban, s a Cathedral Speech a harmadik dobás ez év őszén. Őszintén szólva az előző két album alapján a csapatot behelyeztem abba a gigantikus méretű virtuális dobozba, amelyben azok a csapatok tülekednek, amelyek ugyan nem rosszak, azonban nem is ragadták meg annyira a figyelmem, hogy a perifériáról érzékelhetően beljebb jöttek volna. Minden bizonnyal a Cathedral Speech után sem lesz más a helyzet...

Ami továbbra sem jelenti azt, hogy a csapattal nagy problémák lennének. Már számos 21. századi (black) metal-brigád kapcsán megfogalmazódott bennem, hogy az adott produkturnál nem könnyű eldönteni, hogy old-school, avagy a műfaj járművét előrelendítő alakulatról van szó. A Spirit Possession jó példa erre. A duó sokszor kimondottan kaotikusnak tetsző black metalt játszik, melyben világosan hallhatók a '90-es, sőt, a '80-as évek megoldásai, riffjei, azonban nem kevésbé egyértelmű, hogy ez a lemez csak a 21. században jelenhetett meg.

Peacock kedveli a harmadik évezred előtti fekete fémet, ez nem kétséges, de ha pl. olyan riffeket penget, amelyek a norvég Aura Noir világára emlékeztetnek, ezeket is addig csúri-csavarja, tesz be váltásokat, színesítéseket, kezdi el kavarni a kátrányt, hogy a néhány pillanatra tisztának tűnő utak hamar összekavarodnak. Őrült, mániákus, ugyanakkor vérbő, energikus a duó black metalja, és ez Peacock kollégájáé, Ashley Spungin dobolására is jellemző. Összességében az amerikai black metal-vonalat viszi zeneileg a Spirit Possession, de nem olyan kimagasló színvonalon, mint pl. a Negative Plane; a témák zöme elvész a Peacock acsargásával dúsitott hangforgatagban, s nem is az a baj, hogy a csapat nem törekedett olyan markáns hangzást kialakítani, mint az említett Negative Plane, inkább az, hogy a témák zöme elmegy a fül mellett.

Van bizonyos érdekességszaktora a Spirit Possessionnek, főleg, amikor kevésbé vadulnak, és hangulatosabb dolgokat adnak elő, ám ezekből kevés van. Sok a csücsök, a sorja, a kinövés, de könnyen lehet, hogy a duó épp ezt szereti.

THE KEENING Devotion

RELAPSE / MILÁN PÉTER / 9

A The Keening Rebecca Vernon zenekara, vagy inkább szólóprojektként, akit a kitűnő doom-zenekar, a pár éve feloszlott, de 2025-ben újjáalakult SubRosa énekes/gitárosaként lehet ismerni. Amikor a SubRosa jobblétre szenderült, minden bizonnyal úgy tűnt, nem lesz folytatás, ezért az ex-tagok más zenei csatornákat néztek. Páran létrehozták a The Otolith nevű csapatot (egy lemez megjelent néhány évvel ezelőtt), Vernon pedig kiadott egy albumot 2023-ban The Keening név alatt Little Bird címmel. Miként a SubRosa, úgy ez az anyag is elnyerte tetszésemet, sőt, az A38 hajón a Bell Witch előtt élőben is láthattam Rebecca zenekárát. Három év elteltével megjelenik a Little Bird folytatása.

Súlyos ez az őszi időny, egymást érik a fontos megjelenések, én a The Keening albumát is ezek közé sorolom. E ponton belép az ízlés a képbe, ugyanis Rebecca Vernon azt a női éneket produkálja, amit nagyon kedvelek. Nincs hiszti, ordító-

zás, acsargás, mosolygató metal-hősnő-pózkod, egyéb farsztások, csak egy csodaszép, érett női orgánus, amely királynői leplet borít az egész produkcióra, hangszerekre. Mondom ezt úgy, hogy szinte minden hangszert, témát maga Rebecca játszott fel az albumra. Nagyon komoly teljesítmény.

Lapzártá előtt nem sokkal írom ezeket a sorokat, még csak párszor volt alkalmam végighallgatni a Devotion albumot, de az biztos, hogy kevesebb a dalokban a metal, mint a kismadáról szóló előző lemezen. Azonban ez csak „technikai” megjegyzés, a zene minősége nem ezen a tényeződön áll vagy bukik. Bukásról szó sincs, a Little Birdhöz hasonlóan a Devotion is nagyon szép, talán annál egy kicsit álmódosabb, inkább elmélázó kedvű, de ez a szál mindig is benne volt Vernon orgánusában. Hangja ezer közül is felismerhető, nagyon jellegzetes, egyedi, ahogyan a dallamai is az első másodpercben beazonosíthatók. Vernon nem az alibizó énekesek közé tartozik, akiknek nincsenek ötletei, s pusztán jobb-rozsabb hangjuk révén akarnak megélni. Rebecca a Devotion dalaiban is nagyon erős énekmelódikkal állt elő, de tény, hogy olyan vadabb, vérmesebb témákat most nem hallunk, mint az előző album utolsó dalában. Ez nem azt jelenti, hogy nincs erő az új énektémákban, inkább azt, hogy más az album témája. Vernon nemrég vesztette el az édesapját, és ez egy olyan esemény, ami hatást gyakorolt a zenére, az alkotó hangulatára.

A doom-zene a sorok között ott bújkál a The Keening albumán, még akkor is, ha a vonósoknak, billenyűsöknek most nagyobb tér jutott, mint a torzított gitárnak. A záró The Murder Of Anna Brownban konkrétan is jelen van a doom. Ez a zene másképp, ám nem kevésbé komoly szinten súlyos, mint amikor özönvízként jönnek szembe velünk a gitárfolyamok. Az énekesnő/dalszerző a legmélyebb érzéseit fogalmazta meg a Devotion dalaiban – minden elemében tartalmas, mély hallgatnivaló.

HATESPHERE Guillotine

SCARLET RECORDS / KÁNYA FERENC / 9

A dán banda tizenkettedik albuma papíron nem ígér sok újdonságot. A Guillotine ugyanazt a sajátosan skandináv thrash/death-vonalat viszi, amelyen a Hatesphere már

hosszú évek óta mozog: thrashes riffelés keveredik a göteborgi death metal hatásokkal, valahol az At The Gates, a The Haunted és a korai Soilwork metszéspontján. Nem az volt a kérdés, hogy ezt folytatják-e, inkább az, hogy van-e még kraft ebben a dologban.

A Hatesphere legnagyobb változása akkor következett be, amikor circa a The Sickness idejére a nyers death/thrash/hardcore agresszió helyét fokozatosan átvette egy tudatosabban felépített, modernebb skandináv hangzás. A riffek kifinomultabbak, a dalok struktúrái átgondoltabbak lettek, miközben a produkció egyre korszerűbbé és masszívabbá vált. A Hatesphere jó ideje stagnált ezen a dallamosabb, groove-osabb, kontrolláltabb vonalon. A 2018-as Reduced album próbált visszatérni a banda direkter, régisulisabb muzsikájához, de a szálai jól összekuszálódtak.

Az öt év szünet után új frontemberrel készült Hatred Reborn volt a nagytakarítás: kidobáltak minden címet, hogy gyógyszerkönyvi tisztaságú thrash-death anyagot kapjanak. Ez arra készült, hogy előben jól működjön. Tulajdonképpen működött is, és kiváló alap volt a továbbépítkezéshez. A Guillotine anyagában a groove-ok, a ritmikai hangsúlyok és az agresszív megmaradtak, ugyanakkor a dalai árnyaltabbak, több bennük az izgalmas atmoszférateremtés, és a melodikusabb megoldások is természetesebben simulnak bele az összképbe. Érettebb, alaposabb lemez, mint az elődje.

A produkció tekintetében Madsen megint kifogástalan munkát végzett: a hangzás ezúttal sötét, teltebb, kevésbé száraz, mint a Hatred Reborn esetében volt. Részletgazdag minden réteg, a megszólalás UHD felbontású, ugyanakkor az anyag ismét túlkontrollált, túlproducelt. A Guillotine technikai értelemben hibátlan, és megfelelő hangerő mellett nyilván gyilkol is, de jól állna neki egy kis kosz vagy kiszámíthatatlanság.

A hangzástólághoz hasonlóan a szövegek sem derűsek. A lemez központi témái az ítélezés-önbíráskodás dogmatikus kérdései, az erkölcsi hanyatlás és az emberi természet sötétebb oldala körül forognak. Nem konceptalbum, de érezhetően egységesebb a gondolati íve, mint a korábbi munkáké.

Mathias Uldall igazolása egyre inkább jó döntésnek tűnik, bár bevallom, a Hatred Reborn idején nem győzött meg, én személy szerint Jacob hangját tartom a Hatesphere etalonjának. Uldall azonban itt már magabiztosabban hozza azt a dühös, hisztérikus előadásmódot, amire ezeknek a daloknak szükségük van.

A Guillotine összességében egy rendkívül profi, friss, sötét és erős album, amin kevés fogást lehet találni, mert mind a dalszerzés, mind a produkció színvonalas. Megerősíti a zenekar pozícióját a skandináv thrash/death élvonalában, de úgy érzem, hogy inkább csak egy szokásosan jól sikerült újabb Hatesphere-lemez, mintsem pályacsúcs. Simán tízesre lehet hallgatni, de nem érzem azt, hogy hosszú távon a kedvenceim közé kerülne az életműből.

JOHN DIVA AND THE ROCKETS OF LOVE

Your Favorite Drug

FRONTIERS MUSIC / GYÖRGY ZOLTÁN / 7

Próbálok egy kis fogást találni Divaék új albumán, de nehezen megy. Nagyon akartam szeretni, mert a '80-as évek hajmetálja – még ha el is múltak már azok az idők – még mindig nagyon közel áll hozzám, de sajnos valahogy nem megy. Pedig azt se tudom rá mondani, hogy rossz a lemez vagy középszerűek a dalok, mert nem azok, de nem érzem azt az őszinte múltidézt, mint mondjuk Chez Kane legutóbbi albumán, vagy azt, hogy a stílus kiugró dalokkal társul, mint pl. a Confessnél. Ne véletlenül hoztam fel ezt a két bandát. Egyrészt John Diva és csapata is a Frontiersnél van, így már maga a kiadó neve nagyjából be tudja határolni a stílust, de a Rockets of Love legénysége is egy időutazásra próbál vinni minket a '80-as évekbe, sajnos kevésbé sikeresen, mint az említett példák.

Pont azt érzem náluk is, mint a Steel Panthernél, hogy a körítés valahogy túl sok, és a fürdővízzel kiöntik a gyereket is. Nem tudnám megmondani, hogy miért hatott '88-ban atom természetesnek Bret Michaelsék fél méteres tupírja és pink sminkje és miért hat iszonyat kínosan és nevetségesen ugyanez Divaéknál vagy a Steel Panthernél. Talán tényleg Czutor Zolinak volt igaza, és „elmúltak a buta zenék”. Pedig akár még működhetne is a dolog, egész jó kis mítoszt teremtettek a banda köré, és tulajdonképp megérdemelten nőtték ki magukat tribute-bandából oda, ahol tartanak.

Ha a fentiek túl be kéne határolnom a csapatot, akkor annyit mondom, hogy Bon Jovi 1984–85. Még az első két lemezes Jovi, mikor még nem találtak rá a country & western dolgokra. Nyers, őszinte, a zene tele hatalmas vokálokkal, jobbnál jobb szólókkal... Mármint a Bon Jovi ilyen volt akkor, John Diva ezt próbálja alapvetően másolni. Plusz még a korszakból egy kis Kiss, egy kis Whitesnake, egy kis Def Leppard. Papíron ennek egy jó mixet kéne eredményeznie, de sajnos tényleg nem érzem azt, hogy miért kéne nekem ezt a lemezt elővenni mondjuk a 7800° Fahrenheit helyett. Pedig vannak a lemezen valóban jól sikerült dalok: a Lamorghina jópofa, a S.M.I.L.E egy igazi ütős partihimnusz, a Spectacular a csettingetős refrénjével szintén nagy sláger lehet, a Soundtrack of My Life meg konkrétan meg is idézi a Runawayt a Bon Jovitól, a dal szövegét elhallgatva, még azt is megkockáztatom, hogy tudatosan. Ha ezeket a dalokat egy buliban hallom, vagy megszólalna az autóban, még elégedetten bólogatnék is rájuk, és el tudom képzelni, hogy koncerten is abszolút bejönne a banda.

Mindezek ellenére sem tudnám megmondani, mi a bajom a lemezzel. Meghallgattam már négy-öt alkalommal, és még csak azt se mondhatom, hogy nehezezem esett, de valahogy nem tudom elhessegetni a gondolatot, hogy ez egy német paródiazenekar. (Sajnos ebbe bejátszik az is, hogy ránézek Divára, és azonnal Will Ferrer ugrik be az eurovíziós filmjéből, és innentől nem tudom komolyan venni.) Tudom, hogy ezek csak külsőségek, és a zenének kellene dominálnia, de ha már ilyen mélyen beleállt a csapat a külsőségekbe is, akkor igenis ez is számít.

Szinte biztos vagyok benne, hogy kivételesen velem van a baj, és annyi jó album volt a hónapban, hogy ez most nem talált be. Viszont a stílus szerelmesei mindenképp tegyenek vele egy próbát, érdemes, bár lehet, jobban járnak, ha a körítést hagyják, és csak a zenére koncentrálnak.

AUDREY HORNE

„Jöjjön bármi, ne add fel!”

Közel négy és fél év szünet után szeptember elején jelent meg a norvég Audrey Horne nyolcadik, Achilles címet viselő nagylemeze. A kezdeti borultabb, kísérletezősebb zenei világ után pár év elteltével egy letisztultabb, hard rockosabb irányt vett a csapat, muzsikájuk azonban a mai napig sem szuszakolható be egyértelműen egyetlen skatulyába, amire a friss korong egy újbóli remek bizonyíték. A bergeni brigád részéről az énekes Torkjell Rød, azaz Toschie állt rendelkezésünkre az alábbi interjú erejéig.

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER · FOTÓ: JENS KRISTIAN RIMAU

Nem tudom, egyetértés-e velem, de az Achilles általános hangvételével egy kicsit mintha visszakanyarodtatok volna a korai anyagaitok borúsabb hangulatvilágához, különös tekintettel az általam különösen kedvelt harmadik lemezre. Te hogy érzed ezt?

„Ebben van igazság, igen. Habár zenei szempontból szerintem elég változatos az album, sőt vannak egészen felemelő hangulatú pillanatok is a lemezen, a szövegek... nos igen, azok egy része valóban borúsabb hangvételű. Sőt, kifejezetten sötét hangulatúak is akadnak közöttük. De ez nem valami tudatosan megtervezett koncepció része, egyszerűen most csak így alakult.

Igazság szerint elég zavaros időket élünk manapság, ami mindenkire hatással van, így természetesen a művészekre és azok alkotásaira is. Ránk, mint zenekarra úgyszintén. Szóval igen, végső soron egyetérték az észrevételeddel.”

Az Achilles közel négy és fél évvel a Devil's Bell kiadása után jelent meg szeptember elején. Az új dalokat mennyi idő alatt írtátok meg, és mettől meddig tartott a stúdiózás?

„Nos, négy és fél évet biztosan nem vett igénybe mindez. (nevet) Lássuk csak... A dalok nagyjából úgy bő egy év alatt álltak össze, míg a stúdiózás pár hónapot vett igénybe. Nehéz ezt precízen megmondani, mert ezúttal nem egy nekifutásból készítettük el a lemezanyagot, hanem ahogy és amikor éppen ráértünk, meg ahogy az ötletek jöttek.

Tudod, mindenkinek megvan a zenekaron kívüli élete is, rendes munkahely, család, más zenei projektek, szóval mindezekkel párhuzamosan dolgoztunk a lemezanyagon, ahogy éppen sikerült. Ha jobban belegondolok, akkor talán úgy három hét alatt végezhetünk volna magukkal a stúdiófelvételekkel, ha egy nekifutással dolgozunk – de mondom, több részletben zajlottak a munkálatok, szóval pár hónapig emiatt elhúzódtott azért az ügy.

Azt mondjuk hozzátenném, hogy született egy rakás további nóta is, amik erre az albumra nem kerültek fel. És nem amiatt, mert rosszak lennének, hanem csak mert ezt az anyagot így, a végül ide felkerült dalokkal érezzük kereknek. Viszont a következőn ezek a szerzemények jó eséllyel felbukkannak majd.

Jelenleg az a terv, hogy hasonló munkamódszerrel már a jövő év elején nekiállunk az új lemez munkálatainak, és ugyanígy több részletben fogunk majd dolgozni. A megjelenést pedig mostantól számított két évre tudnám realisan elképzelni. Erőltetni mondjuk semmit nem akarunk, majd ahogy jönnek a további ötletek és inspirációk. Meglátjuk.”

A dalszerzés során a közösen jammelős módszert, vagy az egyénenkénti otthoni munkát és a fájlküldözgetést választottátok?

„Mindkettőre jócskán volt példa a nótaírási szakaszban. Ez a fajta munkamódszer voltaképpen még a Devil's Bell lemez kapcsán került képbe nálunk, korábban inkább a hagyományos, klasszikus recept szerint dolgoztunk. Ugye pont akkortájt ütött be a pandémia, úgyhogy nem tudtunk már úgy összejönni, mint korábban, lóttak a régi módszernek. Így aztán javarészt ki-ki otthon dolgozott a maga ötletein, ezeket küldöztettük oda-vissza egymásnak, és alaktattuk őket tovább. Ez a munkamódszer egész jól bevált, úgyhogy most újra élünk ezzel a lehetőséggel is.

Aztán persze amikor összejöttünk személyesen, akkor szinte újra kellett tanulni a távmunkában írt friss dalokat, hiszen élőben ezeket korábban nem volt módunkban összepróbalni. (nevet) Igazság szerint mindkét módszernek megvannak a maga előnyei, és kombinálni is lehet őket okosan – ahogy éppen az adott szituáció diktálja.”

Honnan jött az ötlet, hogy a God Damn Beautiful dalt ne te énekelj, hanem a basszusgitáros Espen? (E. Lien)

„Alapvetően onnan, hogy ő írta. Egyik alkalommal, amikor közösen próbáltunk, egyszer csak fogott egy akusztikus gitárt, hogy »figyeljetek, srácok, van egy nótaötletem, hallgassátok már meg!« Eljátszotta, és egyből leesett a tantusz mindegyikünknek, hogy ez bizony baromi jó! Ráadásul volt is hozzá egy jópofa szövegkezdeménye, úgyhogy biztattuk, hogy fejezze csak be azt is, jó az irány. Korábban gyakorlatilag az összes szöveget én hoztam, de itt annyira jól elkapta a fonalat, hogy már nem volt mit hozzátennem a dologhoz. Úgyhogy Espen voltaképpen egymaga készre írta a dalt, közösen meghangszereltük, és így vettük aztán fel a lemezhez. Innen pedig már csak egy logikus lépés volt, hogy ő is énekelje el. Először azt gondoltam, ez a nóta legalább jó apropó lesz majd a koncerteken arra, hogy egy kicsit én is szusszanhassak – de aztán rá kellett jönnöm, hogy a magas fekvésű háttér vokálokat akkor nem lesz, aki elénekelje, szóval nagyon úgy fest, hogy végül mégiscsak buktam azt a pihenést.” (nevet)

Ha lehet ilyet mondani, a Pretty Little Lies képében egy amolyan power ballada-féleséget hoztatok össze, ami persze így is igazi Audrey Horne-muzsika lett. Mesélnél egy kicsit bővebben erről a dalról, a megszületésének körülményeiről?

„No, ez a nóta a tankönyvi példája annak, amikor egy sztori végül egészen másképpen alakul, mint ahogy azt előzetesen gondolni lehetett. (nevet) Az egész onnan indult, hogy készült egy dal, egy alapvetően súlyosabb, groove-osabb darab, ami nagyjából tetszett is mindegyikünknek, csak a refrénnél volt olyan érzésünk, hogy valami nem stimmel teljesen. Közben Espen egy nagyon szép, lassú bevezető részt is írt hozzá azzal, hogy ehhez még valami énektémát is találjunk majd ki. Továbbá írt egy átkötő részt is, amit egy majdani gitárszóló alatti kíséretként képzelt el.

Az így kiegészített dalt aztán demóformában rögzítettük, és egyszer, amikor éppen edespámhoz mentem át kocsival, ahogy szólt az autóban a nóta demója, beugrott, hogy erre az átkötő részre nem gitárszólót, hanem valami énekdallamot kéne inkább kitálcálni. Úgyhogy rögtön felhívtam Espent és Arvét (A. Isdal gitáros), hogy »figyeljetek, srácok, van egy ötletem: hajítsunk ki mindent, tartsuk meg csak az intrót és a szóló alatti átkötést, és ezekből gyúrjuk össze a verzéket és a refrént.« Úgyhogy így is történt. Még a dal lezárását kellett aztán kitalálnunk, azon még agyaltunk egy sort, de végül szépen összeállt az is. Hát így született a Pretty Little Lies.”

Eddig egyetlen alkalommal, 2019-ben játszottatok Magyarországon, akkor a Backyard Babies társaságában jártatok nálunk. Van rá esély, hogy az Achilles turné kerekében újra eljőjtek hozzánk?

„Mindenképpen szeretnénk! Az első kanyar dátumai már összeálltak, azok között ti sajnos nem szerepeltek, de már gondolkodunk egy második fordulón, aminek keretében hangsúlyosan szerepelnének olyan országok, ahol már nagyon régen, vagy éppen soha nem játszottunk. Hozzátok hasonlóan például a briteknél sem jártunk már ezer éve, Vagy ott van Görögország is, ahol pedig még egyáltalán nem léptünk fel. Ezeket a területeket vannak bepótolnivalóink, és azon vagyunk, hogy erre minél előbb sor kerülhessen.”

Változó arányokban ugyan, de a zenétekben midig is egyedi módon keveredtek a klasszikus hard rock- és heavy metal-elemek a lazább rock'n'roll-dolgokkal meg alter/grunge-hatásokkal, és emiatt a kezdetektől megvan

a saját eltéveszthetetlen hangotok. Szerinted elképzelhető, hogy a későbbiekben ezeknél szélsőségesebb alkotóelemeket is beépítetek a dalaitokba?

„Nem tudom. Igazság szerint nekünk egyetlen cél lebeg a szemünk előtt: jó zenét írni, jó dalokat alkotni. Alapvetően minden jöhet, ami bármelyikünknek eszébe jut, nincs olyan ötlet, amit eredendően elvetnénk. Persze gyakran előfordul, hogy valami aztán nem lesz működőképes, de olyan is megtörténik időnként, hogy ami úgymond a papírforma szerint totális baromságnak tűnik, arról aztán a gyakorlatban kiderül, hogy mégis tök jól funkcionál. Az azért alapfeltétel, hogy bármit is találunk ki, az nekünk mint zenekarnak komfortos legyen. Hogy mindannyiunknak jólessen eljátszani, és jó legyen visszahallgatni is. Ötünk zenei ízlésének természetesen van egy jó nagy közös halma, azonban mindegyikünknek vannak olyan kedvencei is, amiktől a zenekarban mások esetleg a falnak mennek, szóval a belső szűrőnk azért ennek megfelelően működik. Ha pedig valaki nagyon körömszakadtáig ragaszkodik valami olyan saját ötlethez, ami rajta kívül senki másnak nem jön be – nos, ilyenkor jön el az ideje egy szólólemez elkészítésének.” (nevet)

Az éneklés mellett tetoválóművészként és illusztrátorként is dolgozol. Melyik dolog érkezett meg előbb az életedbe, a zene vagy a vizuális önkifejezés: a festés és rajzolás?

„Mondhatjuk, hogy egyszerre érkezett be mindkét vonal, nagyjából akkor, amikor kisiskolás lettem. Tudod, nálunk a család életében a zene mindig kitüntetett helyet foglalt el – talán elég, ha annyit mondom, hogy a jelenleg nyolcvanéves édesapám a mai napig aktívan muzsikál és zenekarban játszik. Amikor gyerek voltam, folyamatosan szólt körülöttem a zene, és apám nagyon figyelt arra, hogy célirányosan mutassa meg nekem azokat a muzsikákat, amikről azt gondolta, hogy feltétlenül ismernem kell őket. Például Stevie Ray Vaughn- és Dr. Hook-lemezeket kaptam tőle ajándékba, meg más hasonlókat. Hozzáteszem, nem erőszakolt rám soha semmit, de mindenképpen képbe akart helyezni, amiért a mai napig hálás vagyok neki.

A sok lemezzel meg, amik gyerek- és tinédzserkoromban körbevettek, ugye együtt jártak a látványos albumborítók is, amik persze teljesen beindították a fantáziámat. A rajzolás útján jelentős részben ezek a hatások indítottak el. Valamint a piszkos anyagiak kérdése: sulis srácként ugyanis történetesen azzal kerestem magamnak egy kis extra zsebpénzt, hogy a gyűjtögetős Kiss-kártyák alapján készített kis képeimet árultam az iskolatársaimnak. (nevet) Innen már logikus további lépés volt aztán a tetoválás, ami időben persze ennél már jóval későbbi történet.”

A zenekarból esetleg varrtál már ki valakit?

„Espént és Arvét már tetováltam párszor, igen. A másik két srácot nem, de nekik abszolút nincs tetkójuk, és nem is érdekli őket ez az egész. Én meg nyilván nem fogom kéretlenülül ezzel üldözni őket.” (nevet)

Tervezed esetleg egy Toschie szólóalbum elkészítését? Ha igen, akkor ezen milyen zenére számíthatunk majd szerinted?

„Mostanában ilyesmire biztos, hogy nem lesz időm, de egyszer valamikor nem lenne rossz belevágni. Az viszont tuti, hogy ha erre sor kerül, akkor nem egy hard rock-vagy metalalbumot fogok készíteni. Igazság szerint van egy barátom, egy meglehetősen fura arc, akivel időnként összeülünk dalokat írni – na, azok például egészen másminyenek, mint amit a legtöbben szerintem várnának tőlem. A fickó furcaságával összhangban, amit közösen összehozunk, az egyfajta meglehetősen bizarr, nem szokványos

és bekategorizálhatatlan muzsika, sok elektronikával, satöbbi. Ha lesz egyszer szólólemezem, ott is valami efféle megközelítéssel szeretnék dolgozni. És ami még biztos, hogy igyekeznék igazán jó ének dallamokat kidolgozni hozzá. Szóval furcsa, különleges, elszállt zene lenne ez, nagyon dallamos, részben talán popos énekkel. Valahogy így képzelem most el ezt a dolgot. De mondom, erre a közeljövőben azért inkább senki ne számítson.” (nevet)

Az utóbbi másfél-két évtizedben teljesen átalakultak a zenefogyasztási szokások, manapság egyértelmű, hogy az emberek többségéhez valamilyen digitális formában jut el a zene. Te magad fontosnak tartod még a fizikai formátumokat? Esetleg gyűjtöd komolyabban is a CD-ket és a vinyleket?

„Vinylekkel nem állok rosszul, az egyszer biztos! (nevet, és közben a webkamerát egy tekintélyes méretű lemeztartó állvány felé fordítja) És egy komoly CD-gyűjteményem is van még emellett – igaz, a lejátszóm megadta magát, és azt még nem pótoltam. Mindenesetre a magam részéről feltétlen híve vagyok a fizikai formátumoknak – művészként és előadóként különösen fontos a számomra, hogy amin hónapokig vagy akár évekig dolgoztam, amiben ötünk szíve és lelke benne van, annak legyen egy kézzelfogható végeredménye. Mit tudom én, vezetés vagy tetoválás közben én is hallgatok digitálisan zenét, de itthon csak és kizárólag a fizikai formátumok jöhetnek szóba.

Jöjjön ehhez egy kis adalék: amikor az új albumból megkaptam a vinylpéldányomat, éppen nem volt érkezésem odafigyelve meghallgatni, szóval csak félretettem, hogy majd valamikor sort kerítek rá. No, ez a pillanat aztán épp a múlt hétvégén érkezett el: volt pár üres óram, kibontottam egy palack bort, feltettem a lemezt a lejátszóra... és egyből el is dobtam az agyam, hogy mennyire szépen, telten és organikusán szól! Tudtam, hogy a masztrelés nagyon jól sikerült, de még ehhez képest is meglepődtem a hallottakon. A vinylverzió simán állva hagyja a digitálist, úgyhogy ezúton is arra biztatok mindenkit, hogy aki csak teheti, ebben a formátumban szerezze be az Achillest, mert ez nyújtja a legteljesebb és legtökéletesebb élményt.”

Ha volna lehetőség az időutazásra, a mai fejeddel és tapasztalataiddal milyen tanácsokkal látnád el a rock sztárságról álmodozó tinédzser Toschie-t?

„Vágj bele, ne habozz! Légy magabiztos! Lehetőleg hamarabb, mint ahogy arra a magam fiatalabb éveiben képes voltam. Nézd, igazság szerint nekem nincsenek túlzottan komoly természet adta énekesi képességeim, vagy velem született nagyszerű énekhangom. Viszont rengeteget dolgoztam azon, hogy a meglévő adottságaimból a lehető legtöbbet hozzam ki – méghozzá úgy, hogy ne másokat próbáljak meg utánozni, hanem találjam meg a saját kifejezőmódomat. Ebben légy következetes és határozott! És jöjjön bármi, ne add fel, ne hagyj abba!

Látom, tudom, hogy a kezdeti lelkesedés után sokkal felhagynak a zenéléssel egy idő után: inkább továbbtanulnak, családot alapítanak, és azt mondják: most már jobban teszem, ha inkább lelassítok. Így utólag visszatekintve a magam részéről nagyon boldog vagyok, hogy sosem hoztam ilyen döntést. Pedig családós ember vagyok – de a zenélés, az éneklés mellett kitartok, amíg csak lehet. A családi életet és a magunk anyagi fenntartását pedig így is megoldom. Rengeteg nagyszerű élményt köszönhetek ennek az egésznek, óriási pillanatokat a színpadon és azon kívül, sőt remek barátságokért is hálás lehetek. És ez nekem mindennél többet ér. Többektől hallom, akik már befejezték, hogy aztán mennyire megbánták ezt a döntésüket – viszont amíg én örömömet lelem a dologban, a magam részéről a zenélést, az éneklést biztosan nem fogom abbahagyni.” U

MANOWAR

TOUR 2027

ENTIRE ALBUM

FIGHTING THE WORLD

+

MORE EPIC ANTHEMS

2027. JANUÁR 23., 20 ÓRA

BUDAPEST ARÉNA

WESTLIVE Eventation SOUNDS GOOD KFT. HAMMER LEMÉZŐRÁZÁS UNDERWORLD MAGAZIN ZENEKÖZMŰVISELETI KÖZPONT BUDAPEST ARÉNA eventim+

[MANOWAR.COM/TOUR](https://manowar.com/tour)

Teljes a trilógia

Nagy zenei vállalkozásba fogott néhány éve a Green Carnation, Norvégia egyik legjobb progresszív metal zenekara. Egy három albumból álló nagyszabású művet terveztek, melynek az első része tavaly, a második idén tavasszal, a záró fejezet pedig szeptemberben látott napvilágot. Áprilisban ugyan már interjútunk a csapattal, de Kjetil Nordhus énekesnek volt mondanivalója a grandiózus A Dark Poem, Part III: The Messiah Complex kapcsán is.

Néhány héttel ezelőtt felléptetek Magyarországon. Hogy sikerült a koncert? Volt valamennyi időtök körülnézni nálunk?

„Azt hiszem, igazán jól sikerült a koncert. Örrendetes volt, hogy sok év után végre újra játszhattunk a magyar rajongóknak. Bár a fogadtatás nagyon forró volt számunkra, északiak számára, mivel a hőmérséklet 40 fok körül volt napközben. Szerencsére már naplemente után léptünk fel, a színpadon pedig volt néhány óriási ventilátor, amelyekről a szakállam rettentő különösen festett. De a Fekete Zaj kiváló feszítív, nagyon jól éreztük magunkat. Sajnos a repülőtér és a helyszín közötti úton tudtuk csak figyelni a tájat, ennél többre nem jutott lehetőség, de szerencsére én ezen a nyáron egy pár napot eltölthettem Budapesten, szabadságon, így részemről megvolt a dolog.”

Megjelent a trilógia harmadik része, a The Messiah Complex. Az előző két lemez is remek, de ez a harmadik nagyon meglepett, különösen a záró klaszszikus darab: A Dark Poem – Orchestral Suite. Úgy gondolom, ez a tétel, amellyel a Green Carnation új

szintre emelte zeneiségét, bővebb kifejtést igényel.

„Miután teljesítettük a 2016-os sikeres vizsztatérésünket, az utolsó fellépésünk a Kilden Performing Arts Centerben volt a szülővárosunkban, Kristiansandban, felvettem a kapcsolatot a kristiansandi szimfonikus zenekarral, hogy valamikor a jövőben érdeklő-e őket a közös munka a zenekarunkkal. Végül egy beleegyező nyilatkozat lett a dologból, és amikor átbeszéltük, hogy mit is akarunk csinálni, ami A Dark Poem anyagát jelentette, emlékeztem erre a lehetőségre a nagyzenekarral. Ahelyett, hogy a nagyzenekart úgy alkalmaztuk volna, hogy 'óriási billentyűsök a háttérben', úgy akartuk igénybe venni, amilyen egy nagyzenekar valójában: eredetiben.

Végül megszületett az ötlet, hogy ők zárják az egész trilógiát, a korábbi zenei részeket is érintsék, és ők képezzék a teljes mű végső konklúzióját. Ugyan kezdetben voltak gondjaink azzal, hogy mi módon írjuk meg az egész darabot, Stein Roger került a képbe – ez egy 'ilyen egyszer adódik az életben' lehetőség volt számára –, sikerült megírni a tételt, kis segítséget

magam is nyújtottam, Martn Raabe Olsen pedig sokat. Utóbbi a szülővárosunkból származik, és már évek óta klasszikus zenével foglalkozik Németországban. Az ötleteinket 'lefordította' oly módon, hogy értelmet nyerjenek egy klasszikus zenekar számára, és el tudják játszani őket. Olsen a felvételeknél is jelen volt; egészen különleges dolog volt számunkra, hogy a részesei lehettünk."

E harmadik epizód megkoronázza a trilógiát. Ahogy fogalmaztál: „Ez az album összefogja a komplett művet egy egységes egészet alkotva.” A legutóbbi interjúban említettél, hogy mindegyik lemez megáll a maga lábán, de nekem úgy „jön le”, hogy a The Messiah Complex sikerült a legváltozatosabbra.

„Úgy vélem, ha úgy hallgatnád ezt a harmadik részt, hogy nem ismered az elsőt és a másodikat, akkor ezt egy furcsa lemezként éreznéd ezzel a négy dallal, amelyet egy hosszú nagyzenekari darab zár le. Valóban úgy érzem, hogy az első és a második rész önmagában is megállja a helyét, azonban úgy gondolom, hogy a trilógia szempontjából ez a harmadik album a legfontosabb. Véleményem szerint a célját maximálisan be is tölti."

Annak ellenére, hogy a Green Carnation progresszív zenekar, van a csapat zenéjében, művészi kifejezőmódjában valami „klasszikus” a szó valódi értelmében. A kimagasló zenei képességek, a nagylélegzetű hangulatok, klasszikus szerzőkre való hivatkozások ezt húzzák alá. Mit gondolsz erről?

„A saját korunk gyermekei vagyunk, és mint mindenki más, mi is tudjuk, mi történt előttünk a történelemben, a zenében és az irodalomban. A Green Carnation mindig nagyon őszinte zenekar volt, soha nem féltünk attól, hogy kimutassuk inspirációnk forrásait, és úgy gondolom, e trilógia kapcsán is így tettünk. Erre soha nem tekintettem úgy mint 'klasszikus hatásra', de magam is úgy látom, hogy a zenénknek sok olyan eleme van, amelyeket érintik klasszikus hatások."

Ez a klasszikus utalás a három albumon átívelő történetmesélésre is érvényes, ami nem szűnő varázslatként hat az alkotó művészekre...

„Ismét csak az őszinteségre tudok utalni. Igaz történetek, személyes történetek elbeszéléséről van szó; történetekről, amelyekhez tudnak kapcsolódni az emberek. Meglátásom szerint ez bármely korban valamennyi minőségi művészetre jellemző volt."

Valahányszor norvég zenét hallgatok, a művön átsüt egy hamisítatlan érzés, ami az onnan érkező zenekaroktól, műveket jellemzi. De az olyan zeneszerzőkön kívül, mint Edvard Grieg festőművészeket is említhetek, akik ezt a „norvég érzést” kínálják: Theodor Kittelsen, Odd Nerdrum, Peter Nicolai Arbo, de még Edvard Munch nyomasztóbb festményei is rendelkeznek egy összetéveszthetetlen atmoszférával. Úgy mond „belülről” biztos nem könnyű ezt megfogalmazni, de milyen a kapcsolatok ezekkel a művészekkel (vagy másokkal), egyszersmind a „norvég érzés” mennyiben kapcsolódik a Green Carnation zenéjéhez?

„Nem hiszem, hogy a 'norvég érzés' olyan dolog lenne, aminek tudatában vagyunk, vagy amit 'reklámozni' próbálnánk. Ez mindannyiunkban benne van. Azok a fantasztikus művészek, akiket említettél, valamennyien bennünk élnek, még akkor is, ha nem gondolunk rájuk. Biztos vagyok benne, hogy más

„Azt akartuk, hogy olyasmit alkossunk, amire egész életünkben büszkék lehetünk, és azt hiszem, sikerült valóra váltanunk ezt a célt.”

országokkal, régiókkal is ez a helyzet. Úgy vélem, ez egyszerű dolog – új ötletekkel kombinálva, természetesen –, aminek fontos szerepe van abban, hogy kiváló művek szülessenek a világ minden táján."

Ami a Green Carnation énektémáit illeti, kíváncsi lennék, képzett énekes vagy-e, vettél-e valaha énekleckét. Kik a kedvenc énekeseid? Bármely műfajból...

„Úgy fogalmaznék, hogy részben képzett énekes vagyok. A húszas éveim elején vettem énekleckét a nagy norvég jazzénekestől, Hilde Hefttől, és, úgy gondolom, ez sokat segített a következő időszakban. Néhány évig klasszikus képzésben is részesültem Birte Myhrstad operaénekes révén, miközben tanultam, hogy zenetanár legyek. Nagyon széles spektrumot ölelnek fel azok az énekesek, akik sokat jelentenek nekem, de a két legfontosabb: Mike Patton, aki megmutatta nekem, hogy nincs határa annak, amit a hangoddal megtehetsz, és Tom Waits, aki azt bizonyította, hogy egy történetet milyen sokféleképpen mondhatsz el."

A 2006-os Acoustic Verses speciális kiadvány a Green Carnation diszkográfiájában. Elképzelhető, hogy készítenek még hasonló lemezt a jövőben?

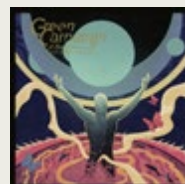
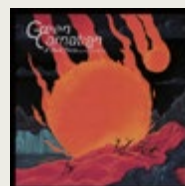
„Jelenleg semmilyen tervünk nincs a Green Carnation számára, ez túl korai nekünk. Az elmúlt tizennégy hónap nagyon megerőltető volt számunkra, az azt megelőző évek pedig a kreativitás terén voltak azok, úgyhogy egyáltalán nem volt időnk a jövővel foglalkozni. Ezzel a lemezzel lejár a szerződésünk a Season Of Misttel, meglátjuk, mi lesz."

A Green Carnationt erős szálak fűzik a '90-es évek extrém és black metal színteréhez, pl. Tchort személyén keresztül, aki az Emperor basszusgitárosa volt. Mi a véleményed a mai napig aktív, eleven norvég metalszínterről?

„Teljesen egyértelmű, hogy ez az egyike azon kulturális innovációknak, amelyekre Norvégia büszke lehet. Komoly színterünk van 'elektronikus jazz' terén is, de úgy vélem, a black metal a mai napig nagyon erős hatást gyakorol a zenekarokra mind Norvégiában, mind külföldön. És ez sokat elmond a korai zenekarok fontosságáról."

Most, hogy teljes a trilógia, milyen érzések kerítenek hatalmukba a három album birtokában?

„Azt hiszem, ez az érzés a büszkeség. Rendkívüli módon büszke vagyok arra, hogy az ambíciókat ennyire magasra helyeztük, és meg is ütöttük, pontosan úgy, ahogyan reményeink szerint meg akartuk valósítani. Ez az óriási idő- és energiabefektetésnek tudható be. Azt akartuk, hogy olyasmit alkossunk, amire egész életünkben büszkék lehetünk, és azt hiszem, sikerült valóra váltanunk ezt a célt." ♡

AMON AMARTH

Újabb fejezetek a viking mitológiából

Tizenharmadik nagylemezével jelentkezik október 2-án a dallamos death metalt skandináv mitológiai történetekkel vegyítő Amon Amarth. A The Allfather Awakens című korong kiadását követően rögtön újabb turnéra indulnak a viking történelem örökösei, mely során pontosan egy hónappal az új album megjelenése után Budapesten is fellépnek. Gyuricza Tamás Marcell kérdéseire az Amon Amarth egyik gitárosa, Johan Söderberg válaszolt.

Napokon belül megjelenik az Amon Amarth lehegerlően dinamikus új albuma. Véleményed szerint hogyan illeszkedik a The Allfather Awakens a zenekar eddigi munkásságához?

„Az Amon Amarth kialakult stílussal és hangzással rendelkezik, nem törekszünk arra, hogy a zenénk albumról albumra drasztikusan változzon. Persze, a kezdetekhez képest jelentősen változtunk, akkor ugyanis csak az volt a célunk, hogy minél durvábban szólaljunk meg. Ezt az irányt persze elég hamar elvetettük. Bár az Amon Amarth death metal zenekarként indult, mégis azt mondanám, hogy az Iron Maiden volt ránk legnagyobb hatással. Amikor fiatalabbak voltunk, nemcsak felnéztünk rájuk, és tiszteltük őket, hanem csodálattal adóztunk nekik. Remek érzés volt jelen lenni a koncertjeiken, és látni azokat a hatalmas színpadképeket, de nemcsak emiatt csodáltuk őket, az albumaikat is nagyon kedveltük. Tehát az, hogy az Amon Amarth zenéje dallamosabbá vált, szerintem az Iron Maidennek köszönhető. A korai extrém stílusunkat kezdtük el ötvözni a klasszikus heavy metal elemeivel, s így alakult ki az, ami már egy jó ideje az Amon Amarth védjegye. Ezen pedig alapvetően nem akarunk már változtatni. A The Allfather Awakens szerintem jól illik ebbe a sorba, ugyanazt a dallamos irányt viszi tovább, ami már jó ideje jellemez bennünket.”

Ezúttal is Olavi Mikkonennel, a gitáros társaddal ketten jegyzték az albumot?

„Igen, ahogy eddig, most is Olavival írtuk a dalokat. Általában mi ketten írunk, persze, a többiek is adnak hozzá ötleteket és témákat, vagy javasolnak kisebb változtatásokat egy-két ponton, de az Amon Amarth fő dalszerzői mi vagyunk. Olavi ezúttal hat dalt hozott az új albumhoz, én négyet. A szövegeket pedig most is Johan (Hegg), az énekesünk írta, ahogy mindig is.”

„Régóta szerettünk volna már akusztikus dalt írni, hogy színesítsük a palettát.”

Jelentek meg olyan sajtóhírek, hogy már a turnék alatt, útközben elkezdtétek összerakni a dalok alapjait. Ez valóban így történt?

„Nem tudom, honnan vették ezt. *(nevet)* Én egyetlen dalt sem írtam turné alatt. Nem írok dalokat útközben, sosem volt még rá példa. Nekem szükségem van arra, hogy meglegyen hozzá a megfelelő komfortérzetem. Én mindig otthon, a saját házi stúdiómban dolgozom.”

Mikor vettétek fel a dalokat?

„Két részletben stúdióztunk. Az első adagot még 2025 márciusában rögzítettük, majd idén tavasszal, szintén márciusban a többit. A kettő között szinte egyfolytában turnéztunk. A Berserker album óta van egy jól bevált munkamódszerünk, aminek az a lényege, hogy amikor egy dalt elkezdünk felvenni, addig nem megyünk tovább, amíg teljesen nem végzünk vele. Egészen addig dolgozunk rajta, amíg tökéletesnek nem érezzük. A Berserker óta tehát minden albumhoz egyesével vesszük fel a dalokat, ezúttal is ez történt. Régebben külön-külön dolgoztunk, így az egész zenekar nem volt jelen egyszerre a stúdióban. Felvettük az összes dalhoz a dobokat, aztán ugyanígy valamennyi dalhoz külön-külön a gitárokat, majd Johan felnyomta az összes éneket. Jó ideje azonban már azt akarjuk, hogy mindenki ott legyen, hogy be tudja dobni az ötleteit.

A The Allfather Awakens stúdiózásánál is dalonként haladtunk, ám annyiban változtattunk, hogy a dobokat ezúttal a gitárok után vettük fel. Sőt, ezúttal még az éneket is előbb rögzítettük, mint a dobokat. Úgy voltunk vele, ha van valami az énekben, amit ki akarunk emelni a dobbal, akkor ezt a sorrendet kell követnünk. Most tehát mindent felvettünk a dob előtt, hogy Jocke *(Wallgren)* jobban tudjon a dalszöveghez alkalmazkodni.”

Van olyan dal, ami különösen közel áll hozzád?

„Talán az Eight Legs of Thunder. Ennek egy kicsit vicces a története. Játszadoztam otthon a zeneszobában, vagyis abban a házi stúdióban, amiről az imént beszéltem. Van ott egy nagy erősítőm, egy hatalmas Marshall, amin csutkára fel szoktam tekerni a hangot. Amikor ilyen galoppozós témát játszol rajta, mint az Eight Legs of Thunder, akkor nagyon érdekesen hangzik, szinte hallod benne a patákat. *(nevet)* Közben egy ideje úgy voltam vele, hogy kéne végre írunk egy dalt Sleipnirről, Odin lováról is. A Sleipnir azonban nem egy fülbemászó szó, kimondani is nehéz, nemhogy énekelni. Szóval, azon gondolkodtam, hogy kellene találnom valami olyan becenevet Sleipnirnek, ami kapós lehet. Aztán ahogy gitározás közben dúdoltam magamban a dallamot, hirtelen eszembe jutott: »nyolc láb, nyolc láb dobogása«. Innen már csak egy pillanat volt továbblépni, s megvolt a becenév: Eight Legs of Thunder. Gondoltam, hogy »hmm, ez talán elég fogós lesz«, ezért rögtön meg is mutattam a srácoknak a kórust. Nagyon tetszett nekik, és Johan még a becenévre vonatkozó ötletemet is megtartotta, miközben a dalszöveget írta a zenéhez.”

Gyakran ér benneteket olyan kritika, miszerint túl mereven ragaszkodtok a már bevált dalszerzői metódushoz, s emiatt kiszámíthatóvá vált a zenétek. Ehhez képest itt az Upphaf, az első akusztikus Amon Amarth-szerzemény. Korábban sosem gondoltatok arra, hogy akusztikus dallal jelentkeztek?

„Régóta szerettünk volna már akusztikus dalt írni, hogy színesítsük a palettát, és valami olyasmivel álljunk elő, ami valóban alapvetően különbözik a többi Amon Amarth-szerzeménytől. Olyan dalt akartunk, ami tényleg nagyon más, mint a megszokott Amon Amarth.

Ennek a dalnak úgy 1998-ban megvolt már a fő dallama. Olavi találta ki, de akkor még egészen másban gondolkodott. Egy nagyon rétegzett dalt szeretett volna, aminek a felvétele örök időkre tartott volna. *(nevet)* Én viszont úgy voltam vele, hogy le kellene egyszerűsíteni, hiszen az a dallam, amit Olavi mutatott, önmagában is megállná a helyét. Ezért azt javasoltam neki, hogy építsük fel a dalt két akusztikus gitárra. Annyit mondtam csak: »kezdjük el úgy a dalt, hogy én játszom az akkordokat, te meg a dallamot, és aztán majd adunk hozzá még néhány zenekari elemet.« Kipróbáltuk, és működött. A végeredményt hallva most még inkább úgy érzem, hogy jól döntöttünk, kár lett volna veszni hagyni azt a remek dallamot.”

A dal klipje is egészen formabontó, ha az eddigi Amon Amarth-videókkal hasonlítom össze. Sosem vártam volna olyan klipet tőletek, amiben iskolabusz és tábortűz melletti zenélés lesz látható. A ti ötletek voltak, vagy a klip rendezője, Pavel Trebukhin állt elő ezzel a tervvel?

„Johan ötlete volt, rögtön ezt javasolta, amikor szóba került, hogy készítsünk klipet a dalhoz. Azt nem tudom, hogy honnan jött neki, de mindenképpen működik. Bár mikor szóba került, hogy készítsünk egy akusztikus dalt, mindig társult hozzá az a gondolat is, hogy jó, de annak olyannak kell lenni, hogy tábortűz mellett eljátszhassuk. Ezért mondhatnám azt is, hogy a tudatunk alatt mindig akartunk egy ilyen klipet. Ülünk az erdőben a tábortűz körül, és zenélünk.”

Az Upphaf szövege a Völuspá című prófétai költeményből való. Azon gondolkodom, hogy az elmúlt évtizedekben annyi mindent tettetek a viking kultúra és mitológia népszerűsítése érdekében, hogy itt lenne már az ideje valami általi kitüntetésnek. A svéd állam vagy kormány elismeri valamilyen módon ezt a tevékenységeket?

„Ez érdekes felvetés. *(nevet)* Nem gondolom, hogy ilyesmire bármikor sor kerülne. Nem hiszem, hogy a politikusokat nagyon érdekelné, mit csinálunk.”

A karrieretek során nagyon sok mindent elértetek. Arany- és platinalemezeket kaptatok, voltatok listavezető pozícióban Európában és Amerikában is, headliner státuszban léptek fel fesztiválokon, és még a svéd Grammy-díjra is jelölték benneteket. Van olyasmi, amire még vágysz a karrieredet illetően?

„Valóban sok minden megadatott már, ezért nem tudok nagyon hangzatos vágyokról beszámolni. Azt azonban szeretnék elérni, hogy bárhol is lépünk fel, mindenhol ugyanazt az Amon Amarth-show-t tudjuk bemutatni. Sajnos, erre még nincs mindenhol lehetőség. Amikor Dél-Amerikában

turnézunk, oda nem tudunk teljes színpadképpel menni, az ottani koncertjeinken vissza kell vennünk a díszletekből. Ugyanez a helyzet Ausztráliában is. Az például nagyon jó lenne, ha mindenhol olyan koncerteket adhatnánk, mint Európában vagy az Egyesült Államokban.”

Mikor volt az a pillanat, amikor azt érezted, hogy az Amon Amarthnak sikerült a legnagyobb metalzenekarok közé felkapaszkodnia?

„Szerintem sosem volt ilyen pillanat. Sosem éreztünk ilyesmit, vagy legalábbis nem tudok egy olyan konkrét időpontot említeni, amikor azt mondtuk volna, hogy már a nagyok közé tartozunk. Ez egy nagyon lassú folyamat volt, egy folyamatos fejlődés eredménye. Emiatt még ma sem fogtuk fel igazán, hogy milyen nagy lett a zenekar. Az Amon Amarth a zene szeretete miatt jött létre. Olavi és Johan azért alapították meg a zenekart, mert zenélni szerettek volna. Én is ezért csatlakoztam melléjük, és ez a hozzáállásunk azóta sem változott. Persze, most már sokkal egyszerűbbek a körülményeink, mint voltak, hiszen már nem munka mellett zenélünk, hanem ebből élünk, tehát több időnk jut a zenére, tudunk csak erre figyelni. Szerintem ez is kellett ahhoz, hogy a zenénk minősége egyre jobb legyen. Egy ideje már egészen addig tudunk dolgozni a dalokon, amíg a teljes zenekar nem érzi úgy, hogy most már tényleg rendben van, és nem kell kompromisszumokat kötnünk ilyen vagy olyan külső körülmények miatt.”

Az album kiadása után újra Európában turnéztok az Orbit Culture és a Soilwork társaságában. Jöttök Budapestre is. Jól tudom, hogy erre a turnéra új színpadképpel készültök?

„Igen, valóban teljesen új színpadképünk lesz, ami a The Allfather Awakens album témájára utal majd. Nagyon várom már, hogy elkészüljön, mert eddig még mi sem láttuk, csak 3D-s modelleken.”

Olavi pár éve arról beszélt, hogy a turnézás nincs jó hatással a családi életre. Te is osztod a véleményét?

„Igen, de ebből a szempontból én véleményem szerint helyzetben vagyok, hiszen a jegyesem szintén a zeneiparban dolgozik, ezért abszolút megérti, és teljes mértékben tolerálja is, hogy hogyan működik ez. Megnyugtató tudat, hogy a partnerem elfogadja, hogy a zenélés áldozatokkal jár.”

Azt el tudod képzelni, hogy családi okok miatt idővel feladd a zenélést, és olyasmi munkát válassz helyette, ami miatt nem kell hosszabb időt távol töltened az otthonodtól?

„Nem hiszem. Én szeretek turnézni, s élvezem azt, amit csinálok. Éppen ellentétes a helyzet, én olyan munkahelyen nem tudnék dolgozni, ahol mindennap ugyanoda kellene bejárnom, vagy állandóan ugyanazt kellene csinálnom. Én olyan munkát akarok, amivel sokat turnézhatok.” **U**

FEAR FACTORY

Robotba táplált érzelmek

*Augusztus végén új dallal jelentkezett az ipusztúriális metal műfájának egyik alapzenekara, a Fear Factory. A *Roboticist* az első olyan szerzeménye a zenekarnak, amit már az új énekes, az olasz Milo Silvestri közreműködésével készítettek. Gyuricza Tamás Marcell többek közt erről is kérdezte az alapító Dino Cazarest, akit a jelenleg is zajló európai turné közben, egy nappal a gitáros hatvanadik születésnapja után sikerült elcsípnie.*

Mielőtt bármilyen más témáról beszélünk, szeretnék boldog születésnapot kívánni. Volt lehetőség a koncertek között ünnepelni egy kicsit?

„Ó, igen, köszönöm a jókívánságot! Tegnap este egy kicsit elengedtük a gyeplőt. Hajnali négyig ittuk a tequilát, és hozzá kísérőnek egy kis sört.” *(nevet)*

Amikor elkezdte zenélni, számítottál rá, hogy hatvanévesen is a színpadon állsz még?

„Igen. Eleve úgy számoltam vele, hogy addig leszek a színpadon, amíg meg nem halok. Másképp nem is láttam volna értelmét annak, hogy belekezdjek.”

Egy komplett zenei műfaj létrehozása fűződik a nevedhez. Honnan jött az ötlet az ipusztúriális metal műfajához, illetve a váltott pengetés technikához?

„Nagyon sokféle zene érdekelt, szerintem elég sokoldalú a zenei ízlésem. Hamar megfogott magának a thrash, eléggé bele is ástam magam annak idején.

Emellett az ipusztúriális zene vonzott még, például a korai Ministry a nyolcvanas évekből, vagy a Nine Inch Nails, de imádtam a Godflesh, a Skinny Puppy vagy a Kraftwerk albumait is. Persze, sorolhatnék további zenekarokat is, amik szintén hatással voltak rám, de a legfontosabb pillanat az volt, amikor először találkoztam a Metallica One című dalával. Annak a közepén van az a rész, ahol a lábdob lényegében egybemosódik a gitárriffel. Nos, amikor azt először hallottam, azonnal megfogott. Ott, abban a pillanatban eldöntöttem, hogy ezentúl ilyen zenét fogok játszani. Ebben a meggyőződésben már csak tovább erősítettek azok a hip-hop-zenekarok, amelyek a dalokban rock- és metalriffeket használtak hangminta-ként, és azokra nyomták a szövegeiket. A nyolcvanas években egy csomó ilyen kísérlet volt. Mivel ezek a hangminták egyre csak ismétlődtek, olyan érzésed volt, mintha egy gép lenne. Nos, én ezt a kettőt fejlesztettem tovább, vagyis ezt a mechanikus megállás-újraindulás hangzást házasítottam össze a váltott

„Hiába vannak olyan stílussteremtő albumaink, mint a Demanufacture vagy az Obsolete, nem dőlhetünk hátra. Nekünk még mindig van mit bizonyítanunk.”

pengetés technikájával. Maga a felismerés egy pillanat műve volt, kigyakorolni, tökéletesre fejleszteni persze tovább tartott, de miután magamévá tettem, azóta ez adja a zeném lényegét.”

Elsők között használtál hét- és nyolchúros gitárt. Mikor ébredtél rá, hogy azok kellenek neked?

„Amikor mélyebbre kezdtem hangolni a gitáromat. Egy ideig hathúrossal kísérletezgettem, de nem igazán tetszett. Aztán 1994-ben az Ibanez bemutatta az Universe szériát. Ez volt az első héthúros gitár, aminek volt ugye ez az alsó, mély B húrja. Nos, amikor erre rátaláltam, rögtön tudtam, hogy ez lesz az én hangszerem. Sikertől rávennem az EMG céget, hogy közösen fejlesszünk ki hozzá egy hangszedőt, amitől teljesen más lett a gitárhangzás. Elkezdtem ezzel foglalkozni, elég rövid idő alatt mindent meg is tanultam vele kapcsolatban, így hamar elértem arra a szintre, hogy alkotni is tudjak vele. A '95-ben megjelent Demanufacture albumon hallhatod is az eredményt. *(nevet)* Imádom ezt a hangzást, soha nem térnék vissza a korábbiakhoz.”

Örülök, hogy szóba hoztad a Demanufacture albumot, ami nemcsak harmincéves volt tavaly, de sokak szerint minden idők egyik legjobb metal albuma is egyben. Szerinted is a Demanufacture a Fear Factory csúcsteljesítménye?

„Hát, az száz százalék, hogy nagy teljesítmény volt. *(nevet)* Előtte egy albumunk volt csupán, a Soul of a New Machine, ami tizenhét dalt tartalmazott. Ezek közül néhányból csináltunk indusztriális remixeket, és azokat jelentettük meg a Fear is the Mindkiller EP-n. Ott döbbsentem rá, hogy ezek az elektronikus elemek mennyivel jobbra teszik a dalainkat.

A Soul of a New Machine még egy dologra megtanított, azt is felismertem, ha túl sok dalt csinálsz, akkor az emberek elvesztik az érdeklődésüket. A tizenhét dal túl sok volt, ennyire nem tudnak odafigyelni, ezért eldöntöttük, hogy a következő albumunkra csak a tíztizenegy legjobb dalt fogjuk felrakni. Az volt a célunk, hogy a lehető legtökéletesebb albumot rakjuk össze, és ezt is csináltuk a Demanufacture-rel. Azon az albumon tizenegy nagyszerű dal szerepelt, valami olyasmi hangzással, amit előtte még sehol sem hallottál. És ebben nagyon fontos szerepe volt Rhysnek *(Rhys Fulber, kanadai billentyűs és zenei producer, a Front Line Assembly egykori tagja)*, aki lényegében az ötödik tagja volt a zenekarnak.”

Amikor a Demanufacture készült, éreztétek, hogy egy olyan lemezt hoztok létre, ami évtizedekre meghatározza a metal és az elektronikus zene fúzióját?

„Csak abban voltam biztos, hogy valami mást csináltunk, olyasmit, amit előtte még senki más. Azt is tudtam, hogy remek dalokat írtunk, de azt, hogy milyen sikere lesz az albumnak, s milyen szinten fog másokat befolyásolni, azt nem láthattam előre.

Persze, sejtettem, hogy valami nagy dolgot hoztunk össze. Nagyon boldog vagyok amiatt, hogy betalált az album, s emiatt szélesebb közönségbázist tudtunk kiépíteni, illetve annak is nagyon örülök, hogy sikerült vele egy egész műfajt újraértelmezni, de azt nem szeretném, ha csupán a Demanufacture miatt kedvelnék az emberek a Fear Factoryt. Ez a zenekar a Demanufacture után is remek dolgokat alkotott.”

Hogyan jellemeznéd a XXI. századi Fear Factoryt?

„Szerintem továbbra is ugyanaz a gondolkodási menetünk, mint mikor kezdtünk. Még mindig a sci-fi áll a zenénk középpontjában, bennünket mindig is nagyon érdekelt a valóság, a technológia és ember kapcsolata. Ami pedig a zenét illeti, dalszerzés közben mindig előre tekintek, ez ma is így van. Azt gondolom, hiába vannak olyan stílussteremtő albumaink, mint a Demanufacture vagy az Obsolete, nem dőlhetünk hátra. Nekünk még mindig van mit bizonyítanunk. Ha meghallgatod az új dalunkat, a Roboticistet, érzed benne az energiát. Hallod azokat a részeket, amik a Fear Factoryt Fear Factoryvé teszik, de ott van benne az innováció is. Még mindig nagyon szeretem, amit csinálok, s hálás vagyok azért, hogy hatványesen is van lehetőségem zenével foglalkozni.”

A Roboticist megjelenése azt jelzi, hogy hamarosan itt az új Fear Factory-album?

„Nos, igen. Már teljesen készen vagyunk vele, s a Roboticist valóban az első kislemeze a következő albumnak. Megjelenési időpontot azonban még nem tudok mondani, a kiadó ugyanis egyelőre még nem jelölt meg semmilyen hivatalos dátumot. Persze, nincs már olyan messze, de egy kis türelmet kérünk még.” *(nevet)*

Az előző albumotok, az Aggression Continuum 2021-ben jelent meg, így talán érthető, hogy sokan várják már az új dalokat. Nekik mit tudsz mondani?

„Talán azt, hogy 2023-ig nem volt zenekarom. Milo *(Silvestro, énekes)* és Pete *(Webber, dobos)* is az idő tájt jött a zenekarba, és előbb turnézni akartunk az akkori új dalokkal. Tudod, 2016 óta egyáltalán nem voltak koncertjeink.”

Egyértelmű volt számodra, hogy az énekes Burton C. Bell távozása után is folytatnod kell a Fear Factoryt?

„Igen, száz százalékosan. Egy pillanatig nem voltak kétségeim. Miért hagytam volna abba csak azért, mert egy ember nem akarta folytatni? Ha egy személy nem akarta tovább csinálni, az az ő baja, nem az enyém. De ez már a múlt, mindketten túl vagyunk rajta, és szerintem mindkettőnknek jobb, hogy így alakult. Azt gondolom, mind a ketten boldogabbak vagyunk így.”

A Roboticist az első olyan Fear Factory-dal, amin már Milo énekel. Elégedett vagy?

„Büszke vagyok arra, amit Milo csinált, szerintem a dallamos rész nagyon erős. Úgy gondolom, hogy a dalszöveg is kiváló, olyan tartalommal rendelkezik, ami méltó a Fear Factoryhez. Sikertől egy remek felvezető részt is kitalálunk a dalhoz. Szerintem nagyon kellett hozzá, hogy ne azonnal Milo énekével induljon. Így sokkal hatásosabb lett az egész. Ami tehát a kérdést illeti, igen, nagyon boldog vagyok, szerintem kifejezetten jól sikerült.”

Mi volt a fő szempont Milo kiválasztásánál?

„Az, hogy nagy rajongója volt a Fear Factorynek. Sokat tudott a zenekarról, ismerte Burton stílusát,

lényegében az volt a fő inspirációja ahhoz, hogy ő is elkezdjen zenével foglalkozni. Ez mindenképpen pluszért volt mellett, hogy őt válasszam, a fő szempont azonban mégiscsak az volt, hogy nagyon jó énekes. Milo nagyon jól énekel, emellett tiszteli a zenekart, a Fear Factory múltját, a régi albumokat, ugyanakkor a becsvágy is ég benne, hogy a jövőben is jó dalokkal jelentkezzünk.”

Változott valamit a dalírási módszered amiatt, hogy új énekesed van a zenekarnak?

„Nem, talán csak egy kicsit a dalok szerkezetét illetően. Igyekszem kisebb ötletekkel az eddigieknél is érdekesebbé tenni a zenénket. Elhelyezek apró villanásokat itt-ott a dalokban. Az alapmegközelítés azonban ugyanaz, mint a múltban is volt.”

A Roboticist klipjének producere Csihar Arion, egy magyar srác, a Mayhem-énekes Csihar Attila fia. Hol találtatok rá, és miért éppen vele dolgoztatok?

„Ő, ezt nem is tudtam róla, azt hittem, hogy ő egy norvég srác. Tudod, a zenei világban nem számít, hogy ki milyen nemzetiségű. Magának a dalnak a producere például egy francia srác, Damien Rainaud volt.”

Azt mondd, a zeneiparban nincs jelentősége, hogy ki milyen nemzetiségű. Te viszont kifejezetten büszke vagy a mexikói gyökereidre, még egy nemzeti színű gitárt is készítettél magadnak. Sosem voltak problémáid a származásod miatt az Egyesült Államokban?

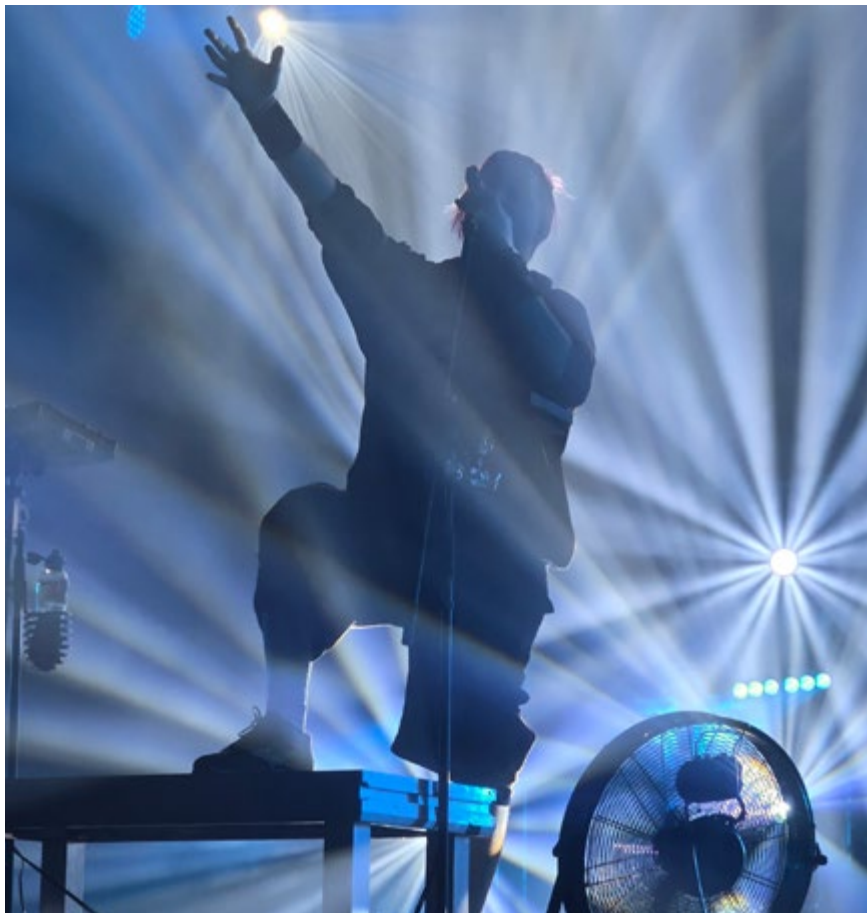
„Egy-két rasszista támadás előfordult, de szerencsére semmi komoly.”

A Roboticist klipjét a Soil nemrégiben elhunyt gitárosa, Shaun Glass emlékének ajánlottátok. Vele milyen kapcsolatban álltál?

„Az egyik legjobb barátom volt, legalább harminc éve. Nagyon tehetséges zenész volt, kiváló gitáros és zeneszerző, aki remek dalokat írt. Nemcsak a Soil tagja volt, játszott a Broken Hope-ban és a Bloodline-ban is, az utolsó zenekarát pedig Repentance-nek hívták. Sajnos stroke-ot kapott, amibe bele is halt. Talán két héttel azután, hogy felvettük a Roboticist klipjét, jött a szomorú hír. Azonnal úgy döntöttem, hogy ezt a dalt az ő emlékének fogom ajánlani. Tudod, a szövege éppen arról szól, hogyan tudod az emlékeidet letölteni és egy robotba beletáplálni, hogy sokkal tovább tudj élni bármi fájdalom nélkül.”

A dalaitok egy része olyan disztópikus jövőt mutat be, ahol a mesterséges intelligencia és a gépek átveszik az irányítást és ember felett. A mesterséges intelligencia térnyerésével és a robottechnika fejlődésével szerinted ebbe az irányba tartunk?

„Számos jövőkutató vélekedik úgy, hogy igen. Mi is régóta beszélünk arról, hogy az ilyen technológia át fogja venni az uralmat. Már 1998-ban láttuk ennek jeleit. A világ akkoriban kezdett megváltozni. Megjelentek az első e-könyv-olvasók, ami miatt egyesek arról kezdtek el beszélni, hogy a könyvek már elavultak. A vinylek esetében ez még korábban jelentkezett, a rádiókról nem is szólva. Nálunk, az Egyesült Államokban a legtöbb csatorna digitális verzióra váltott, 24 órán keresztül ment a zene, minden beszéd nélkül. De az iparban is látjuk a változást, ami még meghatározóbb. Az új albumunkon is foglalkozunk ezzel a témával, ahogy az már a Roboticist kapcsán is kiderült, de ennél többet még nem mondhatok, mert

akkor az egész album koncepcióját elárulnám. *(nevet)* Az viszont tény, hogy a technológiában nagyon fontos változások történnek. Ma már nagyon fejlett a mesterséges intelligencia, és egyre több helyen használják, szinte mindenben benne van.”

Félsz emiatt a jövőtől, vagy éppen ellenkezőleg, bizalommal tekintesz a technológiai fejlődésre?

„Várom, hogy mi történik, mivé lesz ez az egész folyamat. Amíg jó dolgokra használjuk a technológiát, addig nem látom értelmét ellenezni, vagy éppen félni tőle. Az orvostudomány például nagyon sokat profitálhat belőle. Az már más kérdés, hogy mi lesz a hadiiparral, vagy mi történik az emberiséggel, ha a szexuális életünkben is teret nyer a mesterséges intelligencia.”

Egy időben meghatározó tagja voltál a Brujeria zenekarnak is. Velük végleg megszaktad a kapcsolatot?

„Igen is, meg nem is. Mint zenekari tag, már régóta nem tartozom hozzájuk, de azoknak a daloknak egy részét játszom a saját projektemmel, az Asesinóval, amiket oda írtam. Tudod, időnként még fel-fellepek az Asesinóval, és olyankor játszunk Brujeria-dalokat is. S még mielőtt bárki megkérdezné, hogy miért, egyszerűen csak amiatt, mert megtehetem. Azokat a dalokat ugyanis én írtam.”

Új albuma nem is lesz már az Asesinónak?

„Lesz, csak nem tudom, hogy mikor. Néhány dalt már írtam is hozzá, de egy teljes albumról most még nem beszélhetünk. Arra tehát még várni kell. Az energiámat jelenleg ugyanis teljes egészében a Fear Factory köti le, most minden figyelmem erre a zenekarra irányul.” **U**

DEEP PURPLE

Visszatérés az örömmzenéléshez

Splat! címmel még július elején jelentette meg 24. stúdióalbumát minden idők egyik legnagyobb hatású hard rock zenekara, az 1968-ban alapított Deep Purple, amely hamarosan ismét hazánkba látogat. Az Ian Paice dobos, Ian Gillan énekes, Roger Glover basszusgitáros, Don Airey billentyűs, valamint a 2022-ben csatlakozott Simon McBride gitáros alkotta társulat október 2-án a Papp László Budapest Sportarénában lép fel. A koncertet megelőzően Gyuricza Tamás Marcellnak az akkor éppen az Egyesült Államokban turnézó zenekar billentyűsével nyílt lehetősége szót váltani.

Nagyszerű albummal jelentkezett a Deep Purple, a Splat valóban olyan nagylemez lett, ami méltó a zenekar örökségéhez. Ti is így látjátok ezt?

„Igen, egyértelműen, és szerintem ez egy új szemléletnek köszönhető. A legfontosabb változás, hogy visszakanyarodtunk a zenélés alapjaihoz. Visszatértünk oda, amiben a legjobbak vagyunk, a súlyos hard rock zenéhez. A producerünknek, Bob Ezrinnek volt kulcsszerepe ebben, aki a legjobb énünket hozta ki belőlünk. A Splat a hatodik album, amit vele készítettünk, s mindenki nagyon elégedett volt azzal, amit eddig hoztátok a Deep Purple történetéhez. Bob mindig komolyan veszi a feladatát. Amikor először a Deep Purple fedélzetére lépett, már akkor is nagyon határozott elképzelései voltak, most azonban még eltökéltebbnek tűnt. Azt mondta, vissza kell rakni a Deep Purple-t arra a színtérre, ahova mindig is tartozott, el kell érni, hogy a Deep Purple megint az a zenekar legyen, ami miatt az emberek szemében máig ez a legjobb hard rock formáció. Mi pedig úgy voltunk vele, hogy igen, ez egy izgalmas feladat, s egy értékelhető cél is. Ezért teljesen rábíztuk magunkat.

Az is az ő javaslata volt, hogy a Splat album dalait egyértelműen a riffek határozzák meg, illetve egy kicsit több legyen bennük a progresszív elem. Szerintem ez a recept elég jól bevált, tényleg nagyszerű dalokat írtunk. A zeneszerzés nagyon gördülékenyen zajlott, olyannyira spontán módon, hogy már nem is emlékszem vissza rá. Tudod, ez úgy van, ha valamin görcsölsz, sokat erőlködsz vele, akkor annak minden egyes részletére emlékezni fogsz. Ha valami könnyen megy, utólag már nem tudsz visszagondolni rá.”

Nekem nagyon organikusnak tűnnek ezek a dalok. Mondhatjuk azt, hogy a jelenkori Deep Purple örömmzenélést folytat?

„Igen, de ez már egy jó ideje így van. Nincsenek megkötések, nincsenek elvárások, azért zenélünk, mert ezt szeretjük csinálni. A zenekarból mindenki élvezi, amit most csinálunk, és azok a dalok, amik a Splat albumon szerepelnek, ennek az örömteli zenélésnek az eredményei. Mindenki remekül játszik, én senkit sem hallottam még közülünk ennél jobb formában. Ez minket is meglepett, hiszen már benne vagyunk a korban, a koncertek azonban nagyon jó hangulatban zajlanak, én egyetlen olyan alkalomra sem emlékszem, ahol jobbak lettünk volna, mint most. Mindenki hatalmas mosollyal az arcán jön le a színpadról. Igen, felszabadult örömmzenélést folytatunk, de ez a Deep Purple.”

Közel negyed évszázada, 2002 óta vagy tagja a zenekarnak, és a Bananas volt az első album, amin már játszottál is. Az azt megelőző albumokról mi a véleményed?

„Természetesen szeretem őket, a klasszikus korszak albumai mind nagyszerűek. De nagyon kedvelem a Perfect Strangers albumot is, amit remek visszatérő lemezeknek tartok, ám akkor nem sikerült megtartaniuk az újraindulással együtt járó lendületet. Kissé kaotikus volt akkoriban a helyzet, szerintem ők sem nagyon tudták, hogy mit akarnak. Aztán Ritchie (*Blackmore, gitáros*) kilépett, s Steve (*Morse*) került a helyére, ami szerintem stabilizálta a zenekaron belüli viszonyokat. Amikor Jon (*Lord, billentyűs*) is kilépett, s én kerültem a helyére, akkor szerintem már teljesen rendben voltak a dolgok. Tudtunk turnézni, nem voltak feszültségek, mindenki jól érezte magát. Én is nagyon könnyen beilleszkedtem, s jól is éreztem magam velük, de nekem nem jelentett újdonságot ez a helyzet, mert lényegében az egész karrierem arról szólt, hogy zenekarokkal turnéztam.”

Az új gitárossal, Simon McBride-dal is jól megértitek egymást? Számomra legalábbis erre utal, hogy a dalok relatív rövidsége ellenére is sok gitár-billentyű szólópár-bajt hallhatunk...

„Simonnal úgy 2014 óta dolgozom együtt. Volt egy saját zenekarom, egy mellékprojekt, amiben ő volt az egyik tag. Már ott szokásunkká vált, hogy együtt írunk dalokat, ez nagyon fontos része volt a közös munkánknak. Simon csatlakozásával ezt emeltük át a Deep Purple-be is, hiszen azonos hullámhosszon mozgunk, nagyon jól megértjük egymást, s ezért nagyon gyorsan tudunk dalokat összerakni. Szerintem ez elég jó lehetőség a Deep Purple számára is.

Az új albumhoz több olyan dal is született, amit mi kezdtünk el. Simonnal ketten összeraktunk egy vázat, aztán ezt megmutattunk a többieknek, akik mondtak vele kapcsolatban valamit. Ezeket a dalokat tulajdonképpen ketten írtuk, de azért persze a többiek is hozzáárakták a saját elképzeléseiket, elsősorban Roger. A Splat egy igazi zenekari album, minden egyes dalát közösen formáltuk véglegessé.”

Általában mennyit ötletelsz vagy kísérletezel egy-egy szólón?

„Nos, az imént te fogalmaztál úgy, hogy a Deep Purple örömmzenélést folytat. Ez valóban így van. Sokszor fordul elő, hogy csak szórakozom a stúdióban, éppen bemelegítek, vagy a magam kedvére játszom. Bob fel szokta venni ezeket az improvizációkat, és néha előáll azzal az ötlettel, hogy ezt vagy azt a részt használhatnánk valamelyik dalhoz. Én addigra sokszor meg is feledkezem már róluk, de neki minden megvan! Olykor még az is előfordul, hogy meglep egy-egy mixszel, amiket ezekből az improvizációkból készítek. Nagyon jó, hogy ilyen remek producerünk van, így ugyanis

nem kell azzal bibelődnöm, hogy újra és újra feljótsszak valamit. Bob egyszerűen csak előveszi azt, amit a legjobbnak gondol, s hozzáteszi a dalhoz. Amit tehát az albumon hallasz, azt szinte mindent élőben, elsőre játszottam fel. Az intrókat és a szólókat is. Nem volt kozmetikázás, nem voltak újrafelvételek, nem javítottam rajtuk semmit. Nagyon spontán történnek ezek a dolgok, de szerintem ennek így is kell lennie.”

Mit gondolsz, a Splat lesz a Deep Purple utolsó stúdióalbuma?

„Ki tudja megmondani? Nem leszünk fiatalabbak, majd meglátjuk, mit hoz a jövő, mire lesz még időnk. Szerintem sokak számára már az is meglepetés, hogy a Splat elkészült, az pedig még inkább, hogy ilyen jól sikerült. Elárulom, mi is meglepődöttünk, hogy ennyire jó volt a fogadtatása. Szóval,

erre a kérdésre csak azt tudom mondani, hogy nem ígérhetek semmit, majd kiderül, hogy mi lesz.” *(nevet)*

Jelenleg éppen az Egyesült Államokban és Kanadában turnéztok, ahol három dalt is játszatok a Splat albumról, illetve kettőt az előzőről. Ezek szerint jól fogadják ezeket az új dalokat az idősebb Deep Purple-rajongók?

„Nos, Európában egyértelműen igen. A nyáron játszottunk Európában, ott mindig nagyon jól fogadják az új dalokat az emberek. És Japánban is, ahol tavasszal szintén bemutattunk már egy új dalt, még a Splat album megjelenése előtt. Japánban és Európában jobban ismerik az emberek az új dalainkat, Amerika azonban más. Az amerikai közönség kevésbé nyitott, ők inkább a régi dalokat várják – mint a Smoke on the Water, a Highway Star, a Speed King, a Lazy vagy a Hush.

Az Egyesült Államokban mindig vannak olyanok a koncertjeinken, akik az új dalok kapcsán nekünk szegeznek kérdést, hogy »mégis, mi volt ez?« Merthogy ezt még soha nem hallották! Az arckifejezésük ugyanakkor azt tükrözi, hogy nagyon is érdekli őket. Tetszik nekik, hogy valami újat hallanak, s nemcsak a régi dalokat. Annak ellenére is értékeli ezeket a dalokat, hogy előtte nem ismerték őket. Ez engem még mindig meglep, de éppen ezért minden koncerten eljátszunk néhány dalt a Splatról. Még ott is, ahol tudjuk, hogy kevésbé ismerik az új albumot.”

Hamarosan visszatértek Európába, s Budapesten is újra felléptek. Az elmondottak alapján várható, hogy ez európai turnén más lesz a program, mint az Államokban?

„Szerintem fogunk változni rajta egy kicsit, hiszen sok olyan dalunk van, amiket szeretünk eljátszani élőben. Jóval több, mint amennyi a műsoridőbe belefér. Sok olyan zenekar van, akik a koncerteken csak a régi dolgaikat veszik elő. Mi azonban szeretjük az újabb dalainkat is bemutatni élőben. Meg akarjuk mutatni, hogy még mindig képesek vagyunk jó dalokat írni, és el is tudjuk játszani ezeket a friss szerzeményeket. A Smoke on the Water és a Highway Star persze marad. *(nevet)*

Tudod, inkább keverjük a régebbi és az új dalokat. Nekem az a tapasztalatom, hogy a közönségnek is tetszik ez, s mi is jobban élvezzük így a koncerteket. Persze, nekem azzal sincs bajom, ha valaki csak a régi dalaival lép fel.”

El tudnál képzelni Deep Purple-koncertet a Smoke on the Water nélkül?

„Sok mindent el tudok képzelni, de a realitás talaján állok. Vannak olyan Deep Purple-dalok, amiket mindenki vár tőlünk. Ilyen a Smoke on the Water, de a Highway Star is. Ha nem játszánánk őket, hangosan követelnék az emberek. A Smoke on the Watert tehát mindig játszunk, anélkül nincs Deep Purple-koncert. A közönség számára az a koncert csúcspontja. Nemrégiben egy elég emlékezetes pillanatot is sikerült hozzá kötnünk, Long Islandben Ritchie is ott volt velünk a színpadon ennél a dalnál. Nem véletlen, hogy ebbe kapcsolódott be, a Smoke on the Water a legemblematikusabb Deep Purple-dal.”

Hogy fogadtad Ritchie jelenlétét?

„Nos, korábban zenéltem vele, még azelőtt, hogy a Deep Purple tagja lettem, de régóta nem voltunk már közvetlen kapcsolatban, így örültem az újbóli találkozásnak. Ritchie elég közel él ahhoz a helyszínhez, ahol felléptünk, s ő jelentkezett be. Egyszerűen megkérdezte, hogy jöhet-e, s mi úgy voltunk vele: miért is ne!? Nem csináltunk belőle nagy csinnadrattát, nem volt semmi bejelentés vagy előzetes promóció. Egyszerűen feljött a színpadra, bedugta a gitárját az erősítőbe, bólintott egyet felénk, és elkezdte a Smoke on the Water riffjét játszani. Remek pillanat volt, szerintem mindenki így érezte. Ő is, a nézők is, és persze mi is. Valami olyasmi történt, amire jó sokáig érdemes lesz majd emlékezni.”

Hatalmas energiával dolgoztok, sorra jelennek meg az albumaitok, s nagyon sok koncertetek is van. Mennyire fárasztó ez az életmód?

„Utolér ez téged, úgy, hogy nem is veszed észre! *(nevet)* A mai koncertünk helyszínére már tegnap megérkeztünk. Ma este Minnesotában fogunk játszani, s úgy tegnap dél körül érhattunk ide. Volt tehát elég időnk egy kicsit körbejárni a várost. Van itt egy hatalmas kaszinó, benéztem oda is, de bármennyire is jó volt ott lenni, este nyolckor már mentem az ágyba. Olyan fáradtnak és álmosnak éreztem magam, hogy nem tudtam tovább ébren maradni. S tudod, mikor keltem? Reggel nyolckor! 12 óra alvás egyhuzamban! Nem veszed észre, de ez az életmód eléggé képes kicsinálni.

Persze, ne vedd úgy, hogy panaszkodom, mert remek életem van. Én még mindig nagyon élvezem a turnézást, csak meg kell szokni mindazt, amivel együttjár. Például azt, hogy nem mindig jutsz ágyba akkor, amikor szeretnéd, s persze, nem mindig tudsz annyit aludni, amennyi jól esne. Régen képes voltam egy furgon hátuljában, akár az erősítőn ülve is elaludni, ennyi idősen azonban már vágyom arra, hogy minden este egy kényelmes ágyban pihenhessek.”

A zenekar tagjai közül Roger Glover és Ian Gillan elmúlt már nyolcvanéves, utóbbi ráadásul komoly egészségügyi problémákkal is küzd. Ian Paice túl van egy enyhébb lefolyású stroke-on. Nyilvánvaló, hogy örökké nem folytatható a Deep Purple. Van B terved arra vonatkozóan, hogy mit fogsz csinálni a zenekar leállása után?

„Ó, az én B tervem az, hogy az unokámat lovagoltassam a térdemen. Vagy sétáltassam a kutyámat. Esetleg visszanezzek arra, hogy mit is csináltam eddig az életben, és írjak egy könyvet a karrieremről. Ilyen idősen, mint amilyen én is vagyok, valahogy hirtelen kedve támad az embernek, hogy kiadjon egy önéletrajzi kötetet. *(nevet)*

A tervem tehát mindenképpen az, hogy lazítsak egy kicsit a tempón, és könnyebben vegyem a dolgokat. Szeretnék például több időt tölteni a családommal. És tudod, még mire vágyom? Arra, hogy újra megtanuljak jobban zongorázni. Én a Royal Northern College of Music zeneművészeti egyetemen tanultam, klasszikus zongoraművészi szakon. Akkoriban nagyon is jól játszottam zongorán, de ez a képességem idővel egy kicsit megkopott. Szeretném újra feleleveníteni azt a tudást, talán még zongorakoncerteket is adnék. Szeretek zenélni, a Deep Purple után ez például egy lehetséges út lenne. Más tervem különösebben nincs, csak az, hogy élvezzem az életet, vagyis azt, ami még hátra van belőle.”

A legutóbbi szólólemezed, a Pushed to the Edge tavaly jelent meg. Továbbiakat nem is tervezel már?

„De igen, van valami a fejemben, ám ez teljesen más lesz, mint az eddigi szólóalbumaim. Egy kicsit visszakanyarodok a klasszikus zenéhez, lényegében egy versenyművet, egy koncertötletet írok, de csak billentyűs hangszerekre. Bob vetette fel ezt az ötletet, ő ajánlotta, hogy csináljak egy ilyen koncertot, én pedig örömmel vállalkoztam rá. Szóval ez az egész Bob javaslata volt, és úgy gondolom, ha szépen megkérem rá, talán még a produceri teendőket is megcsinálja.” *(nevet)*

Karriered során rengeteg legendás zenésszel játszottál együtt. Melyik az az album, amire a legbüszkébb vagy?

„Na, ez valóban nehéz kérdés. Sok ilyen album van, nehéz csupán egyet kiválasztani közülük. Büszke vagyok arra, hogy szerepelhettem a Black Sabbath Never Say Die albumán. Szerintem nekem is van szerepem abban, hogy az az album ilyen lett. Csupán két napot dolgoztam velük, de az a két nap nagyon intenzív volt, és nagyon eredményes is. Amikor meghallgattam az elkészült dalokat, akkor csak arra tudtam gondolni, hogy igen, ez jól hangzik, ez valóban nagyszerű teljesítmény volt.

A másik album, amit mindenképpen szeretnék megemlégtetni, a Down to Earth a Rainbow-tól. Igen, arra is elég büszke vagyok. Tudod, Ritchie-vel nem olyan egyszerű szót érteni, de azon az albumon nagyon harmonikusan tudtunk együtt dolgozni. És persze, itt van a Splat is. Ez egy olyan album, amit bármikor nagyon szívesen meghallgatok. Nemcsak úgy, hogy belehallgatok, hanem nagy örömmel hallgatom az elejétől a végéig. Mondtam is Bobnak, hogy nincs kedvenc dalom az albumról, mert az összeset nagyon szeretem! *(nevet)*

A szólólemezeim közül pedig az első, a K2 áll a legközelebb a szívemhez. Az egy nagyon jó kis munkadarab, amin Cozy Powell, Colin Blunstone és Gary Moore is szerepel. Szerintem nagyon jól sikerült album lett, és elég szépen öregedett is.” *(nevet)* U

the pineapple thief

Merre tart a világ?

A progresszív rock színtéren régóta mérce az angol The Pineapple Thief zenekar. Az október 9-én megjelenő Far and Wide című legfrissebb albumuk kapcsán Valachi Samu az énekes-gitáros Bruce Soorddal és a basszusgitáros Jon Sykesszal ült le beszélgetni a stílus szabadságáról/ korlátairól és a dalszerzés katarziséjáról.

A Far and Wide szinte pontosan egy hónap múlva jelenik meg. Hogy érzitek magatokat most, és milyen gondolataitok, illetve várakozásaitok vannak az albummal kapcsolatban ilyen közel a megjelenéshez?

Bruce: „Ez nagy kérdés, nem igaz? Úgy értem, jelenleg igazán nyugodtnak érzem magam, mert már réges-régen befejeztük, és ez az időszak mindig egy kicsit furcsa, olyan, mint a vihar előtti csend: csak várjuk, hogy kiderüljön, mit gondolnak róla az emberek. Leginkább azt várom, hogy útra keljünk és élőben játszunk, szerintem most mindannyian erre készülünk. És ez egészen más, tudod: amikor a koncert előtt a színpalak mögött vársz, a közönség fizikailag ténylegesen ott van veled. Hallod a beszélgetést és a morajlást, aztán amikor kialszanak a fények, az éljenést. Ezzel szemben, amikor megjelenik egy album, reggel felébredsz, és azt mondd: »Ó, igen, ma

jelenik meg az album... Remek...« Nagy különbség, hogy ma már ott van a közösségi média, ahonnan azonnali reakciókat kapunk. Amikor gyerek voltam, csak egy kritikát kaptál egy magazinban.”

Jon: „Nyilván reméljük, hogy az emberek szeretni fogják, de ezzel kapcsolatban már semmit sem tehetünk, mostanra minden el van intézve. Ahogy Bruce mondta, már egy ideje leadtuk, úgyhogy most én is épp újra tanulom, hogyan kell eljátszani a dalokat, és készülnök a turnéra.”

Az elmúlt néhány évben rengeteg stíluskeveredés történt zenei műfajok között, olyan zenekarokkal, mint a Sleep Token, a Polyphia, a Spiritbox stb. Mit jelent számotokra manapság a zenében a „progresszív” jelző? Szerintetek változott bármilyen módon a jelentése? Van még egyáltalán jelentése?

Bruce: „Határozottan nem ugyanazt jelenti, mint a hetvenes években, fogalmazzunk így. Ha megnézed a progresszív színteret, van progresszív metal, van pszichedélia, ott van a rockos oldala a dolgoknak... Ez egy elképesztően tág, hatalmas műfaj. Ha azt mondanám: »Ó, mi egy progresszív rock-zenekar vagyunk«, az igazából nem mond semmit. Prog metal-zenekar biztosan nem vagyunk. De amikor erről beszélünk az emberekkel, szerintem azt jelenti, hogy valójában nem érdekel minket semmilyen műfaj, egyszerűen azt csinálunk, amit csak akarunk. Számomra ezt jelenti a 'progresszív'. Olyan dalszerkezetet csinálj, amelyet akarsz, bármilyen stílust, keverj össze mindent úgy, ahogy csak szeretnéd.”

Jon: „Egyetértek Bruce-szal, szerintem senkinek sem kellene úgy éreznie, hogy bármilyen műfaj korlátozza, és ha az emberek progresszívnek neveznek minket, az teljesen rendben van, csak általában véve nem szeretem ezt a kifejezést.” (nevet)

Bruce: „Amikor 18 évesen megismertem Jont, nagyon benne voltam a hetvenes évekbeli prog rockban. Jonnak még csak fogalma sem volt arról, mi az a prog rock, vagy hogy mik azok a zenekarok, amiket hallgattam, tudod, Supertramp, Camel, Yes...”

Jon: „Még mindig nincs.” (mindketten nevetnek)

Bruce: „Így kezdődött, és szerintem ezért lettünk ez a progresszív címkével ellátott zenekar. De szerintem címkeként már nincs jelentősége.”

A zenekar indulása óta folyamatosan jelentettetek meg albumokat, minden évben vagy kétfévente. Hogyan tudtok ennyire termékenyek lenni, miközben ilyen összetett zenét adtok ki? Milyen a viszonyotok az egyes albumokon szereplő dalokhoz?

Bruce: „Mindig van egy ciklus. A kezdeti időkben nem turnéztunk olyan sokat, így kiadtunk egy albumot, aztán ha szerencsénk volt, talán csináltunk egy kéthetes turnét egy furgonnal Európában, majd arra gondoltál: »Rendben, most mit csináljunk?« Úgyhogy hazamentünk, és újra írni kezdtünk. Manapság a ciklus nagyon hasonló, csak most van egy hat-tíz hónapos időszakunk, amikor turnézunk. Miután befejeztük a turnét, azt gondoljuk: »Nos, még nem állunk készen a visszavonulásra, úgyhogy kezdjük el megint írni.« Nem hiszem, hogy valaha is el tudnám képzelni, hogy ne írjak, hogy ne akarjak valami újat csinálni. Legalább még húsz év van bennünk.

Jon: „És pontosan erre van szükségünk téled, Bruce, mert minden téled ered. Valahányszor újra eljön ez a pont, arra gondolok: »Maradt még valami Bruce-ban?« És mindig marad, és remélhetőleg még nagyon sokáig így lesz.”

Ezúttal együtt, a stúdióban szereztétek a zenét, nem pedig távolról. Szerintetek az ötletekre adott azonnali visszajelzésből fakadó együttműködési lehetőség mindig jobb, vagy a külön végzett munkának is megvannak a maga művészi előnyei?

Bruce: „Ez valójában nagyon jó kérdés, mert vannak előnyei és hátrányai. Szerintem egyértelműen az az ideális, ha mindkettőre van lehetőség. Például azt hiszem, tíz napra összejöttünk mind a négyen, Gavinnel (*Gavin Harrison dobos*) pedig néhányszor külön is találkoztam. És amikor együtt vagytok, ott van ez az azonnali, folyamatos visszajelzés, és az az állandó maximális koncentráció. A másik oldala viszont az, hogy néha kapsz egy ötletet, aminek időt kell hagynod, hogy megérjen, és tényleg gondoznod kell ahhoz, hogy azzá váljon, amivé válnia kell.”

Jon: „Mindig úgy érzem, hogy szükségem van időre ahhoz, hogy koncentráljak, egyedül dolgozzak a dolgokon, és hagyjam őket fejlődni; félretegyem egy napra, aztán másnap visszatérjek hozzájuk... De ha kizárólag távolról dolgozol, nagyon vágsz arra a visszajelzésre, amit nem mindig kapsz meg, és a zenénkel is előfordult már néhányszor, hogy az ötletek távolról fejlődtek tovább, miközben tényleg hiányzott a visszajelzés, és a dolgok más irányba mozdultak. Szóval nagyszerű volt, hogy ezúttal sikerült mindannyiunknak ugyanabban a térben lennünk.”

Bruce: „És van egyfajta leírhatatlan lelkülete annak, hogyha egy zenekarban vagy. Emlékszem, amikor fiatalon elkezdtem másokkal játszani, és azt mondtam: »Igen! Zenekarban vagyunk, együtt!« Nem csak a zenélésről szól, hanem arról, hogy négyen vagy öten együtt állunk a színpadon, emberek egy csoportjaként, akik ugyanazt a célt szolgálják, és ott van ez a kollektív lélek.”

Jon: „És nem arról van szó, hogy az egész végig egy hatalmas nagy móka. Úgy mond a fájdalmas szülésen is osztozunk.”

Bruce, úgy jellemezted a lemezt, mint amelyben megosztasz néhányat a „világgal kapcsolatos legmélyebb félelmeid” közül. Volt olyan pont, amikor ezekről a félelmekről írni katartikusá vált, vagy az album elkészítése valójában még közelebb vitt hozzájuk?

Bruce: „Szerintem mindkettő. Ha a dalszövegek szempontjából nézem, lehet, hogy ez a legpolitikusabb lemez, amit valaha készítettünk, még akkor is, ha nem direkt módon az. Nyilvánvalóan arról szól, merre tart a világ, és arról, hogy mindenki, akivel találkozom, mennyire aggódik amiatt, ami a világban történik, tudod: »Hogyan történhet ez?«, »Miért van ennyi ember hatalmi pozícióban, akik ezeket a szörnyű dolgokat teszik, amikkel együnk sem ért egyet, miközben a következők sorban állnak, hogy engedelmeskedjen a parancsoknak?« És az albumon sokszor egyszerűen a parancsok követéséről van szó; ez az egyik nagy dolog, ami igazán mellbe vágott: minél többet írtam róla, annál lehangolóbb lett.

A másik oldala viszont az, hogy minél többet beszélünk az emberekkel a dalokról és a dalszövegekről, annál inkább azt látom, hogy mindenki egyetért. És ezek azok a pillanatok, amikor megírjuk a dalokat, eljátsszuk a koncerteken, kinézünk a közönségre, és felismerjük, hogy mindannyian együtt vagyunk ebben, és hogy a világon az emberek többsége olyan, mint mi: jót akarunk tenni, egyszerűen helyesen akarunk cselekedni, és kedvesek akarunk lenni... Ebben az értelemben tehát eléggé katartikus. A halálról írni pedig mindig katartikus: megpróbálni megérteni a halandóságunkat, megérteni a veszteséget és a gyászt.”

„A világon az emberek többsége olyan, mint mi: jót akarunk tenni, egyszerűen helyesen akarunk cselekedni, és kedvesek akarunk lenni...”

A megpróbáltatásokkal szembeni erkölcsi bátorság a lemez egyik fő témája. Mit jelent a „bátorság” abban a világban, amelyet ezek a dalok ábrázolnak – ellenállást, őszinteséget, egyszerűen azt, hogy továbbmegyünk, vagy valami mást?

Bruce: „Sokat olvastam Európaról az 1918 és 1945 közötti időszakból. Amikor az akkori emberekről olvasol, és arról, milyen kockázatokat vállaltak azért, hogy kiálljanak valami mellett, akkor érted meg, mi az igazi erkölcsi bátorság. Ettől szégyent is éreztem, mert könnyű nekem a székemben ülni, panaszkodni emiatt és megírni ezeket a dalokat, de nem megyek ki az utcára azt mondani: »Nem, ez nincs rendben, ezt meg kell állítanunk!« A dalszövegekben sok szó esik az erkölcsi bátorságról, és nagyon örülök, hogy ezt észrevetted. Ugyanakkor valahogy képmutatónak érzem magam, és ez valóban egy érzelmi küzdelmet indított el bennem saját magammal.”

Jon: „Egyetértek Bruce-szal a 'felháborodás cselekvés nélkül' kapcsán. Rengetegen vannak, akik egyetértenek, azok viszont nagyon kevesen, akik ténylegesen megtalálják a módját annak, hogy érdemben szembeszálljanak vele. De... legalább a dalok léteznek, és ez mindenképpen ér valamit.”

Mivel az összes korábbi albumotokon szerepeltek akusztikus gitárok, honnan jött az a döntés, hogy ezen most ne legyenek?

Bruce: „Vicces, mert ez nem döntés volt, nem tudatos elhatározás. Szerintem ahhoz volt köze, hogy a színpadra gondoltunk, és ehhez a lemezhez lett egy új gitárom, amin nagyon szeretek játszani, és egyszerűen nem akartam letenni. Azokban a részekben pedig, ahol normál esetben akusztikus gitárra váltottam volna az ujjal pengetéshez, ezúttal egyszerűen imádtam azon az új elektromos gitáron játszani. Szerintem nagyon jó hangulatot ad a lemeznek, és azt is jelenti, hogy amikor élőben játszunk, nem kell állandóan a gitárokkal zsonglorkódnom. *(nevet)* Vannak furcsa hangolásaink is, ezen az egész lemezen nyitott d-moll hangolásban játszottam.”

A Pineapple Thiefnek mindig is nagyon érdekes albumborítói voltak, és ez most sincs másképp. A színek követelesen tükrözik a zenei hangulatot, a forma pedig olyan, mint egy pszichiátria vagy egy kórház lezárt, klauszrofób folyosói. Tudnátok egy kicsit beszélni a Far and Wide albumborítójáról, illetve arról, hogyan közelítetek meg a vizualitást a zenétekkel összefüggésben?

Bruce: „Valójában Gavin párjának az édesapja készítette; ez egy szobor, ami Gavin stúdiójának a falán van. Lefényképezte, elküldte nekünk, és megkérdezte, mit gondolunk róla. Azt sem tudtuk, mi az, de azt mondtuk: »Igen, ez tökéletes!« Tudod, megírod ezt a rengeteg zenét, aztán azon gondolkodsz: »Hogyan fogunk találni egy képet, ami valahogy mindezt összefoglalja?« Ez mindig nagyon nehéz. Általában egészen a végén kerül rá sor, de ezúttal még az írási folyamatban voltunk, amikor elküldte nekünk. Azt szerettem ebben a borítóban, hogy abszt-

rakt és gondolatébresztő. És pontosan azt tette, amit szerettünk volna, mert te is előálltál ezekkel az értelmezésekkel, amik tökéletesek!

Tudtok mondani egy jó dolgot, amire a mesterséges intelligencia zenei használatában lehet lehetőség?

Bruce: *(nevet)* „Jon, akarod te kezdeni ezt?”

Jon: *(nevet)* „Talán nem közvetlenül az alkotásban, de a mesterséges intelligenciát hasznosnak találok kutatáshoz, a tanulás segítésére és saját megértésem fejlesztésére.”

Bruce: „Személy szerint úgy gondolom, hogy a mesterséges intelligenciának semmilyen formában és módon nincs helye semmilyen kreativitásban vagy a kreatív művészetek semmilyen területén. Menjen a tengerbe. A rák gyógyítására zseniális, matematikai problémák megoldására remek. Bármihez, amihez az kell, hogy az emberek kreatívak legyenek; nem, maradjon távol.”

A Hold The Ashes a halandósággal és azzal foglalkozik, amit magunk után hagyunk. Mindketten nemrég veszítettétek el az édesapátokat. Megváltoztatta ez azt, ahogyan az örökségről gondolkodtok – nemcsak személyesen, hanem művészként is?

Bruce: „Nyilvánvalóan kiélesíti az ember gondolkodását, különösen, amikor a halandóságról van szó. Sokat beszélgettünk erről. Nagyon furcsa érzés, mert tudod, hogy meg fog történni, halandók vagyunk, és amikor megtörténik, hirtelen az az ember, aki egész életében jelen volt, többé nincs ott; ez egy olyan érzés, amit korábban még soha nem éreztél. Megpróbálsz felkészülni rá, de igazából nem tudsz. És ha valami, akkor ettől kevésbé fontossá válik az a kétségbeesett vágy, hogy örökséget hagyj magad után...”

Jon: „Pontosan ezt mondtam volna én is, pontosan ezt...”

Bruce: „És arra készíted, hogy azt gondoljam, tényleg továbbra is zenélni akarok, olyan zenét készíteni, ami hatással van az emberekre. Ugyanakkor arra is rávilágított, hogy valójában nagyon megszállottan próbálunk örökséget hagyni magunk után, és ez túlságosan is meghatározhat minket. Miközben most valójában azt szeretem csinálni, hogy felébredek, nézem a felhőket, nézem a fákat, és egyszerűen magamba szívom az egészet. Ezt a fajta örömet szeretném megtalálni az életben, és sztoikusabban viszonyulni a dolgokhoz.”

HÆNESY

Szférák megidézése

Szeptember 25-én adta ki harmadik nagylemezét a hazai underground színtér legnépszerűbb atmoszférikus black metal zenekara, a Hænesy. A projekt Sándor Henrik gitáros szobájából mára teltházak klubkoncerteket és jelentős fesztiválkoncerteket adó, teljes értékű produkcióvá nőtte ki magát, az Esentia pedig minden pillanatában rá is szolgál a címére. A lemez háttéréről, mélységeiről kérdeztük Galántay Tamás dobost, Sándor Henrik gitárost és Pap Márton énekest, akik jelenleg is az október 23-i lemezbemutatóra készülnek, ahol ezúttal a Dürer Kert nagytermét veszik be a Boru és a Black Particles társaságában.

Mikor kezdtek el megszületni az Esentia dalai, és mennyire volt már a kezdetektől valamilyen konkrét elképzelés arról, hogy milyen irányba szeretnétek továbbvinni a Hænesy világát? Az előző lemezhez képest volt bennetek valamilyen tudatos szemléletbeli váltás vagy belső cél, ami már a dalírás elején meghatározta az Esentiát?

Henrik: „Dalkezdemények, fozslányok már voltak az album megírása előtt, viszont a folyamat nagyjából egybeesik a zenekarrá válással. Tehát ilyen 2024 elejével kezdődött el az albummal való tudatos foglalkozás, az első dal, amit megírtunk egyébként a Furthest Reaches of Light volt, ami nem is került fel a lemezre, de már ezekhez az újabb dalokhoz sorolható. A koncepcióváltás lényegét úgy tudnám megfogalmazni, hogy sokkal befogathatóbb hangzással akartuk tálalni az eddig kifejlesztett világot.”

A cím számomra már önmagában is valamiféle esszenciára, lényegre utal. Mit jelent ez a cím nektek a lemez egészének szintjén? Tekinthető akár egyfajta állí-

tásnak is arról, hogy ezek a dalok azok, amelyek miatt a Hænesy életre lett hívva?

Tamás: „A legfontosabb elem a zene által közvetített hangulat. Minden lemeznek van egy külön magja, ami sugároz egy bizonyos atmoszférát, és valahogy természetesen köré csoportosulnak a dalok. A Garabontziánál inkább ridegebb, távolságtartóbb, magányosabb volt az általános vibe, ezúttal viszont egy sokkal szélesebb spektrumot sikerült kreálni. Végtelenséget sugároz, letisztultabb, de a hangzásából fakadóan zsigeri is. Érzelmi oldalról szerintem most sokkal pozitívabb, reménytelibb, de ugyanakkor vannak részek, ahol a gödör aljáig leér. Nem feltétlenül azt mondanám, hogy »ezért kellett létrejönnie a Hænesynek«, hanem inkább azt, hogy ezekben a dalokban most sikerült a legközelebb kerülnünk ahhoz, amit valójában ki akarunk fejezni.

És talán ezért is jó az Esentia cím. Van benne valami nagyon letisztult. Nem akarja megmagyarázni a lemezt, inkább azt az érzést adja, hogy ez valahol a Hænesy lényege. Amit most, ennyi év és ennyi változás után a leginkább magunkénak érzünk.

A névadás és igazából maga a zene is adja magát. Soha nem görcsölünk rá nagy megfejtésekre, általában egy-két összeülés elég, hogy megszülethessen a döntés. Eltelt már annyi idő, hogy egy bizonyos 'frekvenciartományon' belül tudjunk kreatívan együtt rezegni, és az Esentia anyaga valójában ennek az állapotnak a végeredménye. Egyfajta átjáróként működik egy olyan megváltozott tudatállapotba, ahol a zene meditatív zakatolása valódi gondolatokat és érzelmeket képes előhívni a hallgatóból. Személyesen erre a részére vagyok a legbüszkébb, szférákat megidézni elég király dolog.”

Ha a Katruza a természetben, a Garabontzia pedig a kozmoszban és egyfajta szakrális hálóban elfoglalt helyünk kérdéseivel kacérkodik, akkor az Esentia hogyan határoz meg bennünket, esendő létezőket? Mit gondoltok arról, hogy hol helyezkedik el benne az ember?

H: „A szakrális háló abszolút tovább folytatódik, nekem legalábbis. Az Esentia hangulatában sokszor inkább felemelő már-már ünnepi hangvételű lett, így itt a halandók felé annyi a tanulság, hogy

a világon minden esetleges, véletlenszerű, így érdemes lenyugodni, magunkra, mint létezőre figyelni és a jelenben élni. Elcséptelt tanács, de az Esentia számomra nem csak egy zenei koncepció kikristályosítása, hanem egy szintiszta, emberi létezésbe való visszaérkezés metaforája is. El kell engednünk bizonyos dolgokat, mert végső soron mindannyian csupán apró létezők vagyunk egy hatalmas rendszerben, és a konformizált világunkban számos dolognak a valós jelentőségénél jóval nagyobb súlyt tulajdonítottunk.”

A zenékben az atmoszféra sokszor legalább olyan fontosnak tűnik, mint maga a klasszikus értelemben vett dalszerkezet vagy riffek. Amikor a szintetizátorokat, kórusokat és különböző kísérő jellegű hangszereles elemeket hozzáadjátok egy dalhoz, mennyire gondoltok rájuk önálló szólamként vagy hangszerként, és mennyire inkább a tér, a hangulat és az adott zenei világ megteremtésének eszközeiként?

H: „Egyre több olyan dalunk van, ahol négy-öt markáns réteg ad meg egy erős hangulatot egymást kiegészítve, így azt mondanám, hogy általánosságban az atmoszféra a végső 'termékünk'. A zenekarban mindenki iszonyat jó zenész és jó témákat hoz a hangszerén, de az kb. alap, meg az önmagában kevés. Vegyük példának a The Glimmering Expanse című dalt, az első blast alatt van egy lead gitár, torzított gitár, egy general kórus-réteg, szinti, melyre később érkezik egy zongoramelódia, majd jön egy gregorián kántálás is a rész végén. A lead gitártémák, amit ténylegesen játszik már-már alá van rendelve a nagy közös vibe-nak, ad egy alap örvényt, de a kiegészítők nélkül még csak egy váz lenne. De van, hogy egy rész iszonyat lassú és minimalista, ott pont az adja a hangulat magját, hogy nagyon óvatos, pár hang szólal meg.”

A lemezfelvételek és a produkció jelentős része is a saját kezetekben van. Mennyire tekintetek a hangzásra önálló alkotói réteggént? Van olyan megszólalás vagy hangzásideál, amit tudatosan kerestek, vagy a folyamatban találtatok meg a hangkaraktereteket?

T: „Szerintem a hangszerelés a legfontosabb elem a képletben. Az általunk képviselt műfajokra erősen jellemző a torzított gitár használata, ami alaptól egy 'metalos' vibe-ot ad. Esetünkben viszont csak nagyon elszórtan vannak torzítva a gitárok, és ez a tiszta hangzás egyfajta fátolosságot, törékenységet kölcsönöz a zenének. Ellenben a dob komplemen-terként sok esetben kíméletlen és nagyon sűrű. Ez a kontraszt adja meg azt az egyedi hangulatot, amit mi már úgy formálunk, ahogy az a kiadványokon hallható. A felvételek és az utómunka egyébként teljes mértékben saját munka, nekem első perctől célom volt, hogy emeljünk a produkció

„A világon minden esetleges, véletlenszerű, így érdemes lenyugodni, magunkra, mint létezőre figyelni és a jelenben élni.”

színvonalán a korábbi lemezek hangzásához képest. A dobhangzással nagyon meg vagyok elégedve, ezúttal extra mikrofonbélréssel és pár pro tippel (kösz Pufi!) felvértvezve egészen közel tudtam kerülni az általam hőn áhított soundhoz.”

A spoken word nem idegen formátum számotokra, és már az előző lemezen is volt egy Hamvas Béla-idézet, de most az Aephratesben hallható egy női hang, egyfajta monológ, amit nem sikerült beazonosítanom. Honnan származik ez a részlet, és mit jelent számotokra? Milyen szerepe van a lemez ívében?

H: „Szerintem a mondanivaló összecseng azzal, amit már boncolgattunk a szakralitással és az elengedéssel kapcsolatban. A részlet a mindennapos aggodalmak illetve nagyobb traumák le nem földeléséről szól, amelyek szüntelenül zúgnak az emberben és lehúzzák, megbetegítik, megbénítják. Ez nyilván elcséptelt topik, de fantasztikusan van megfogalmazva egy nagyon régi paraszti világ perspektívájából. Egy iszonyat jó magyar filmből, a 20 órából van egyébként kivágva.”

A Hænesy koncertnaptára mindig inkább kiemelt, önálló alkalmakból áll, mint egy hagyományos, hosszú klubturnéból. Ez tudatosan alakított része a zenekar működésének? Mennyire befolyásolja ezt az, hogy a Hænesy színpadi produkciója a zenei és vizuális rétegekkel együtt nehezebben adaptálható egy klasszikus turnéformátumba?

T: „Az egész koncepció egyik alappillére volt, hogy nem egy aktívan turnézó zenekart szeretnénk. Sokkal inkább intenzívebb, szakrálisabb élményre törekszünk, amit nem lehet ösztönén átélni háromhavonta egy random klubban. Igyekezzünk mellőzni a színpadi cringelést, a zenekar élőben viszonylag statikus, inkább a hangzással és a fényekkel próbáljuk átadni az élményt. Az évek alatt kialakult egy erős brigád, akikkel dolgozunk, ezért sosem kell aggodnom azon, hogy elég hangos-e a trigger, vagy stimmelnek-e a fények a hangulathoz.

Egyébként én személy szerint nagyon szkeptikus voltam az elején, mert stúdióprojekt lévén olyan témákkal pakoltam tele a dalokat, amik már fessegetik a reumatológiai határaitam – a turbinás debüt után viszont már nem volt több kifogás.”

Lesz ennek hatása a Hænesy működésére, akár új dalok írásában, akár az élő koncertek terén, hogy az énekesetek, Pap Marci szeptember elején elköszönt a VLKN-től, és a másik zenekara, az Anchorless Bodies is inaktívvá vált?

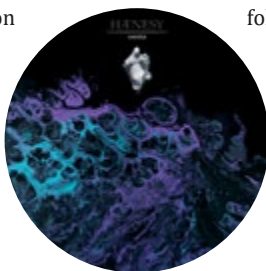
Márton: „Nagyon megtisztelőnek éreztem, amikor Henrik az Autumn Nostalgie-val való közös split előtt felkért, hogy csatlakozzak a zenekarhoz, hiszen a Hænesy azon kevés itthoni formációk közé tartozik, ahol a rendszeresen előkerül a diszkográfia és nem az ismertségen/barátságon keresztül tudok hozzá kapcsolódni, hanem úgy gondolom, hogy tényleg kiemelkedő alkotások születnek. A Garabontzia például ott van szerintem a valaha készült tíz legjobb magyar lemez közt.

Viszont a csatlakozásom nem jelentette azt, hogy automatikusan eldobom a többi zenekart, a mai napig imádom az Anchorless Bodiest és a VLKN-t is.

Azonban egy természetes alakuló folyamat zajlott le, aminek része volt többek között a zenei fókusz eltolódása, a családi háttér megváltozása, a Fractions of Life Records indítása és ennek eredménye lett, hogy végül most szeptember elejétől csak a Hænesyre tudok fókuszálni. Az, hogy a jövőben ez milyen hatással lesz a dalszerzésre illetve működésre, még rejtély, de az biztos, hogy a zenekar jelenlegi működése – a kevesebb néha több elv követése koncertek és kiadványok terén – most nagyon motiváló számomra. és több teret enged majd az ötletek kibontakoztatására.”

Október 23-án élőben is bemutatjátok az új dalokat a Dürer Kert nagyertermében. Mit várhat a közönség ettől az estétől, és hogyan készültök rá? Az Esentia anyaga hoz valamilyen új elemet a Hænesy élő megszólalásába vagy színpadi világába?

T: „Pár technikai újtásnak köszönhetően végre a lemezen is hallható gitársounddal tudunk élőben kiállni, ez remélhetőleg emel majd az élményen. A fényeket is igyekezzünk jobban összehangolni a zenével, ezzel kapcsolatban is folynak a kreatív munkálatok. Szerintem az új album színvonalához méltó misét sikerül majd celebrálnunk, a próbák zajlanak, mi már nagyon várjuk. És ha minden igaz, még merch-szinten is sikerül pár különlegességgel szolgálni!” U

Savatage

Streets – A Rock Opera / 1991

Több szempontból is fordulópontot, illetve korszakzárást jelentett a Savatage pályáján az 1991. október 4-én, tehát épp három és fél évtizeddel ezelőtt megjelent Streets. A zenekar hatodik nagylemeze volt ez, amivel a korai éra vérbő US heavy/power anyagai, majd az epikusabb irányba forduló Hall Of The Mountain King és Gutter Ballet után egy minden korábbinál nagyszabásúbb anyagot tettek le az asztalra.

Az 1987-ben turnégítárosként, majd 1989-ben teljes jogú tagként csatlakozott Chris Caffery rapid kilépése után a Sava legénysége ekkorra újból négytagúvá fogyatkozott – igaz, a producer Paul O’Neillt a maga minden korábbinál aktívabb közreműködése miatt itt már akár ötödik tagnak is tekinthetjük. Ugyebár nem kis részben írható az ő számájára a banda zenei világának a Hall albumtól kezdődő epikusabb irányba fordulása, ami a Streetsen az addigi legmarkánsabb kicsúcsosodást mutatta. Itt kell megjegyezni, hogy a Streets az eredeti szándékok szerint egy nyolcvan perc feletti, kétlemezes kiadvány lett volna – a felvételek ehhez el is készültek, azonban kiadói döntésre a narrációs átkötések jó része, valamint egy komplett dal, a Larry Elbows végül mégsem kerültek fel az eredeti CD-s kiadásra. A vinylverzió pedig még ennél is mostohább elbánásban részesült, innen ugyanis további két nóta – St. Patrick’s és If I Go Away – lett a nyesőolló áldozata. És hogy ez se legyen elég, a CD-változat aztán többféle trackeléssel látott napvilágot: van olyan kiadás, ahol a 69 percnyi muzsika 12 trackre oszlik (több helyütt is két-két dal egy trackbe olvasztásával), és olyan is létezik, ahol ugyanez a 69 perc 16 trackre bomlik. Mindebből jól látszik, hogy az Atlantic kiadó

illetékes döntéshozói az idő tájt nem álltak éppenséggel a helyzet magaslatán. Ne feledjük azonban: 1991-et frunk, a zeneipar pedig épp kezd a feje tetejére állni... Jelen írás tárgya mindenesetre az eredeti, 1991-es kiadású, 12 trackses bontású CD-verzió.

Ahogy az alcím is sugallja, a Streets egy komoly mondani-valóval rendelkező konceptuális album, az anyag egészen végigvonuló történettel, elgondolkodtató mondanivalóval és – optimista forgatókönyv szerint – megfontolásra hivatott tanulságokkal. A „rockopera” titulus ugyanakkor kissé félrevezető, tekintve, hogy bár a sztori több szereplőt mozgat, egyetlen énekesként Jon Olivát hallhatjuk a dalokban. A történet megértését az összes dalszöveget tartalmazó, alapos booklet segíti, ami további magyarázó szövegrészekkel is kiegészül. A sztori egyébként egy drogdílerből drogfüggővé váló, zenészként amúgy igen tehetséges srác, DT (avagy Downtown) Jesus fiktív történetét meséli el. Az ő felemelkedését, befutott rocksztárként való tündöklését, majd fizikai és mentális összeomlását, végül pedig lelki békéjének megtalálását kíséri végig a fő cselekményszál. Ez persze így nagyon vázlatos leírás, a sztori ennél jóval részletgazdagabb (még egy gyilkosság is történik menet közben), és bizony nem szűkölködik gondolkodásra készített mozzanatokban.

Hogy ezt a jócskán velős szövegi koncepciót milyen muzsikával támasztotta alá a zenekar? Nos, akkoriban először még csak annyi jött le, hogy ez az egész úgy baromi jó, ahogy van – a banda pályáivén az albumot kicsivel később tudtam csak hová tenni, amikor már visszamenőleg is megismerkedtem az addigi életművel. Ami már egyből feltűnt, az a zenei anyag változatossága: a kimondottan szakító, vérbeli US power dalok (Jesus Saves, Sammy And Tex, Agony And Ecstasy) mellett visszafogottabb, ám roppant hangulatos, alkalmasint sötétebb tónusú tételeket is hallhatunk (Streets, New York City Don’t Mean Nothing, Can You Hear Me Now, Tonight He Grins Again), és a lírai oldal ugyancsak erősen van jelen (If I Go Away, Heal My Soul, Somewhere In Time). A Streets abszolút betetőzése azonban mind a történet, mind az azt alátámasztó zene szempontjából a záró, monumentális Believe. Ez a nagy ívű, epikus felépítésű darab egy mindent elsőprő érzelmi katarzist jelent a cselekményszál – és a lemez – végén, egyúttal már előrevetíti azt is, amilyen irányba a zenekar aztán még határozottan továbblépett a következő albumain. Nem mellesleg a Believe volt a két évvel később elhunyt Criss Oliva gitáros legkedvesebb Sava-szerzeménye – nyilván ennek okán bizonyos részeit aztán be is építették az ő emlékének szentelt 1994-es Handful Of Rain korong Alone You Breathe című zárótételébe. Nálam személy szerint pedig ez az opus ugyanazon a polcon van, mint a csapat epikus vonalának másik két csúcscsúcsa, az 1990-es When The Crowds Are Gone és az 1993-as Chance.

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

A mai füllel is kitűnő megszólalású Streets alkotóinak egyéni teljesítményeit sem hagyhatom szó nélkül: Criss Oliva ízes, kulturált és mégis erőteljes gitárjátéka ezer közül felismerhető, a riffjeinek van valami egészen sajátos hangzásvilága, és szépen kidolgozott, szikrázóan dallamos szólói ugyancsak kiválóak. (Azt pedig nemrég tudtam meg, hogy Dave Mustaine 1989-ben meginvitálta őt a Megadeth-be, Criss azonban a maradás és a Savatage mellett döntött.) Bátyja, Jon énekesként domborít nagyot: ha kell, hisztérikusan és ráspolyosan hozza a US power témákat, máskor viszont egészen szívhez szóló módon képes zseniális dallamokat facsarni a hangszálaiból. Nem mellesleg ő játsszik a billentyűs hangszereken is, ami a Streets esetében túlnyomó részben ugyebár a zongorát jelenti. A Johnny Lee Middleton basszer és Steve „Doc” Wacholz alkotta ritmusszekció pedig kettőjük alá dolgozva hozza a masszív alapokat – játékuik nem toladókó ugyan, de mégis erőteljes és lüktető, pont azt és úgy és annyit játszanak, amire itt szükség van.

Az album megjelenése után a zenekar turnéra indult, melynek végeztével Jon Oliva váratlanul bejelentette kilépését, alaposan meglepve ezzel a szakmát és a közönséget egyaránt. Ugyanakkor, bár a helyére frontemberként Zak Stevens állt, a háttérben továbbra is aktívan belefolyt a dalszerzési és a stúdiós munkálatokba, később pedig – igaz, elsősorban billentyűsként – vissza is tért társai mellé a fedélzetre. Ez az időszak, beleértve Criss tragikus halálát is (véten áldozatként autóbalesetben vesztette életét 1993 őszén), azonban már egy új fejezet, aminek elbeszélésére ugyanitt egyszer talán ugyancsak sor kerülhet majd. Ami viszont e pillanatban is biztos: a Streets a Savatage repertoárjának egyik legjobban sikerült darabja, ami egyúttal – szerintem – Jon Oliva énekesi csúcsteljesítménye is volt. Ezek mellett pedig a korszak egyik legintelligensebb, komoly mondanivalót közvetíteni képes albumaként is beszélhetünk róla. Megérdemli a kitüntetett figyelmet.

Streets – A Rock Opera: Streets – Jesus Saves – Tonight He Grins Again / Strange Reality – A Little Too Far – You're Alive / Sammy and Tex – St. Patrick's – Can You Hear Me Now – New York City Don't Mean Nothing – Ghost in the Ruins – If I Go Away – Agony and Ecstasy / Heal My Soul – Somewhere in Time / Believe

Felvételek: 1991. január–július, 321 Studios, New York, NY
Megjelenés dátuma: 1991. október 15.

Kiadó: Atlantic

Savatage 1991:

Jon Oliva – ének, zongora, billentyűk

Criss Oliva – gitár

Johnny Lee Middleton – basszusgitár

Steve "Doc" Wacholz – dobok

UNDER
WORLD
MAGAZIN

UNDERWORLD SHOP

Nyomtatott lapszámainkat megrendelheted a honlapon:
underworld.hu/shop

SZEMÉLYES VÁSÁRLÁS

Premium Vinyl Record Shop
Budapest V. kerület, Báthory utca 19.

MG Records Lemezbolt
Budapest IX. kerület, Üllői út 31.

Wave Music
Budapest VI. kerület, Révay köz 1/A

Lady Macbeth

NAGYKONCERT ÉS NAGYLEMEZ 2.

A szolnoki Lady Macbeth 1986-ban alakult, és két nagylemezzel írta be magát a magyar metal történelemkönyvébe. Jelenleg új felvételeken és újrakiadásokon is dolgoznak, valamint készülnek a 40. születésnap nagykoncertjükre – bőven akadt tehát miről beszélgetni Cserfalvi 'Töfi' Zoltán gitárossal, Láris 'Csiga' László gitárossal és Matos Zoltán énekessel.

(Az interjú első részét a szeptemberi számunkban olvashatod.)

Akkor törizzünk! Az miért van szerintetek, hogy egy ilyen kvalitású banda nem válik igazán sikeressé? Tagcserek? Kis jövés-menés volt nálatok...

Csiga: „Hát a jövés-menés csak annyiból állt, hogy mikor a Cica meg a Zombori kiszállt, jött helyettük a Mati meg a Tivadar és onnan lett ismertebb a zenekar. '91-ben megjelent a lemez, az nagyon jó volt, csak aztán a földbe állt a metal. '95 környékén próbáltunk kiadni még egyet. Akkoriban jöttek az új irányzatok, a Sex Actionból Action lett, a Pokolgépből Gép, mi akkor lettünk Macbeth, mindenki próbálta valahogy felhívni a figyelmet, hogy ez már más. De nem volt igazán más, és a '80-as évek zenéje senkit nem érdekelt már.”

A kettes lemez azért többszörös tagcsere után készült. Én úgy éreztem, hogy zenileg próbáltatok felvenni a fonalat. Ez Tőfinek köszönhető?

Töfi: „Egyáltalán nem, ez teljes tévedés. Látni is fogjátok hamarosan, mert én főleg olyan nótákat írogattam akkoriban, amik az első lemez 'folytatásai' voltak. Csak azok nem kerültek rá a kettes lemezre, valami oknál fogva.”

De a groove-os, modernebb módon riffelő Nagy mutatvány a tiéd.

Töfi: „Az igen, az is az enyém. Az már egy kicsit más, de van egy-két olyan nóta, ami akár az első lemezre is rákerülhetett volna. Ezeket most elővesszük új szöveggel, és rajta lesznek a Best Of lemezen is, mint kiadatlan dal. A döngölősebb tétele-

ket Csiga írta pont. A rapes, modern Javíthatatlan selejtet például ő hozta akkor. Megosztó dal.”

Csiga: „Akkoriban nekem nagyon tetszett a Body Count. Onnan jött ez a nóta. Akkor valahogy az jó volt. Meg más volt. Sokan mondják amúgy, olvasni ilyen véleményeket, hogy arról a lemeztől van, aki azt tartja a legjobb számnak. Pedig szerintem tök más. Semmi köze semmihez. Valahogy kilógott belőle. Én azért gondolkodtam azon, hogy ezt meg kéne csinálni megint...”

Töfi: „Hátha megint belebukunk! (nevet) Egyébként a többi nóta, a mai soundokkal szakít, mint az állat! A múltkor is elkezdtem valamelyik témát játszani, úgy szólt, mint a disznó! Hát az a lemez egy kicsit olyan kis vékonyka lett. Nagyon kevés idő volt összerakni.”

Csiga: „Nem lett összekeverve az a lemez normálisan. Az a baj, hogy nem maradtak meg a sávok sem.”

Hol készült egyébként?

Töfi: „Vida Ferinél Szombathelyen. Ő vállalt fel minket, hogy kiadja a kettes lemezt, és az ő stúdiójában vettük fel, fene tudja, mennyi idővel.”

Csiga: „Odaköltöztünk Szombathelyre egy hétre, de a végén nagyon kapkodni kellett.”

Töfi: „Volt, hogy 40 órát szólóztam egyfolytában. Rémálom volt az egész. Szegény Patriknak is 24 óra alatt kellett felénekelni non-stop az egészet. Ott kellett volna hagyni az egészet, és visszamenni. Külön felénekelgetni, kipihenten, meg külön összekeverni, mert ezekre nem volt lehetőség.”

Csiga: „A hangzással is voltak problémák, nem is kicsik.”

Igen, annak ellenére, hogy az egy későbbi anyag, elvárható lett volna, hogy jobb legyen a hangzás, mint a '90-es évek elején. Az első lemez a Fekete Lyukban készült ha jól emlékszem...

Csiga: „Igen. Az meg azért szól három-féléképpen, mert három darabban vettük fel.”

Mati: „Igazából demók lettek felvéve, és a demók gyűjteménye az album valójában.”

Töfi: „Most viszont újravettük az egészet.”

Tényleg, pár éve volt egy ilyen hír, hogy újrátésszátok a teljes bemutatkozó albumot. Ez a Best Of része, vagy teljes remake?

Töfi: „Nagyrészt készen is van. Ez a Best Of. 17-18 dal lesz rajta: a teljes első lemez, meg egy-két korai nóta: A gonosz szívemben, Bűnös vagy... '86-os dalok. Három dal van a kettesről is: a Mennyit ér, a Megöl a reggel meg a Nagy mutatvány. Meg a két kiadatlan nótám is rákerül.”

Csiga: „Tehát egyveleg, de a gerincét a '91 alkotja.”

Volt ebből a lemezetekből két külföldi bakelit kiadás is, a harmincadik és a harmincötödik évfordulón is volt megjelenés. Ezek hogy jöttek?

Tőfi: „Egy magyar srác, aki kint él Svédországban, ő talált meg, hogy nagyon szerette a Lady Macbethet és kiadná bakeliten.”

Mati: „Kint született. A szülei mentek ki, és emlékszik, hogy sokat hallgatták ezt a lemezt. Szerették és kiadná.”

Csiga: „Már korábban is volt ilyenről szó.”

Mati: „Aztán másodjára belementünk.”

Most lesz egy magyar újrakiadás is, ha jól tudom...

Tőfi: „Igen, most lesz, a negyvenéves bulira kijön a magyar. Hazai megjelenés bakeliten még nem volt.”

Csiga: „Kell is, mert a korábbiakat szűk példányszámban nyomták ki, azokat egyből megvették.”

Mati: „Szerintem kereskedelmi forgalomba nem is kerültek, mert elővételben elment mind.”

Csiga: „Valaki nemrég rakott fel a lemezborzére egyet, azt 40 ezerért vették meg. Hát hogy...?!?”

Tőfi: „Valamelyik nap egy kolumbiai srác osztott meg egy '92-es próbán készült felvételt. Érdekes. Hogy találnak ránk Dél-Amerikában?”

Figyelj, az újrakiadások is azt bizonyítják, hogy a lemez, a banda kultikus státuszba került a nemzetközi undergroundban. A dél-amerikai metalrajongók nagyon fanatikusak és hálásak, talán turnézni sem lenne ott értelmetlen dolog – amellet, hogy nyilván óriási befektetés lenne.

Tőfi: „Hát nekünk a Maidnemmel volt szó róla egy időben, mert Dél-Amerikában akkoriban a tribute zenekarok aréna-turnékat csináltak. Volt egy kapcsolat, aztán szóba került, hogy hátha össze lehetne hozni, de aztán nem lett belőle semmi, pedig azt azért bírtam volna. Zárójelben persze, ez nem ide tartozik.”

Ti hogy gondoljátok, a bemutatkozó lemez a maga idejében itthon mennyire volt fontos alkotás?

Tőfi: „Most ez hülyén hangzik, hogy én mondom, de én egyel fiatalabb korosztályban vagyok, a többiek pár évvel idősebbek nálam. Én kölyökként jártam Lady Macbeth-koncertekre, és az első lemezt imádtam, ronggyá hallgattam. Nekem az volt. Úgyhogy amikor hívtak gitározni, az tők megtiszteltetés volt. '93-ban betéve tudtam az összes nótát gyakorlatilag, ha nem is rögtön eljátszani, de fejben ott volt az egész, minden hang.”

Csiga: „Béla (Boros Béla basszusgitáros) is azt mondja, hogy sikították a Lady Macbethet a szolnoki éjszakában.

Tőfi: „Szerettük, felnéztünk rájuk, nekünk egy ilyen... iránymutató volt, amit ők csináltak.”

„Most végre úgy szólalnak meg a dolgok, ahogy akkor szerettük volna.”

Csiga: „Akkor lett volna ez király, hogyha mindez nem '91-ben történik, hanem '86-ban. '91 már leszálló ág volt sajnos a metalban.”

Tőfi: „'91 még annyira nem, a fekete lemez is '91-es a Metallicától. Az Adj új erő is '91-es.”

Tényleg, Pokolgép: milyen lenne most egy olyan Lady Macbeth/Gép-turné, mint '92-ben volt?

Tőfi: „Szoktunk velünk játszani, a szokásos decemberi bulijukon már vagy háromszor sikerült ott lennünk. Brutál jók voltak ezek a barbás Pokolgép-bulik. Élmény volt, mert jó közönség, tényleg célközönség van ott. Nagyon köszönjük a Pokol gépnek ezeket a koncerteket, sokat segítettek abban, hogy visszakerüljünk a köztudatba.”

Ki kezelte egyébként a felvételeit az első lemezek?

Tőfi: „Senki. Nem voltak meg. A mi első CD-kiadványunk is úgy készült, hogy akkor még nem sikerült megszerezniünk az eredeti DAT-kazettát, amire ment a végző, hivatalos maszter. Kénytelenek voltunk a még meglévő audiokazettákról összekínálni. Abból volt itt egy dobozra való, és a legjobb minőségűket kiválogattuk. Volt, aminek az egyik fele szólt jobban, másinak a másik fele. Összeszedtük, restauráltuk, ez volt az első CD-kiadvány. Utána, egy-két évre rá nagy keservesen meglett végül is a DAT, de sokat kutattunk utána.”

Merthogy az eredeti kiadó, a Nagyferő Produkció már a '90-es évek közepére megszűnt...

Tőfi: „Igen, de aztán a Füxinek (Füchsel Tibor, az album hangmérnöke) a cuccai közül előkerült, és megkaptuk, úgyhogy tavaly vagy tavalyelőtt gyártottunk is egy új szériát a CD-ből, az már az eredeti maszter alapján készült. A borítója ugyanaz egyébként, csak a dátumból lehet látni, hogy az az új.”

Csiga: „Az a baj, hogy az eredeti szalagok nincsenek meg. Szalagra lett rögzítve, 16 sávon. Ha azok meglennének, újra is lehetett volna keverni az egészet. Az összes sávot át lehetett volna dolgozni. De annak idején nagyon drágák voltak a stúdiószalagok, és amikor megvolt a maszter, letörölték mindet. A maszterben minden benne van, a maga hibáival: gyorsabb tempó, lassabb tempó, vagy ha valami sz*r volt benne – ezeket nem lehet

kivenni. Dehát most ezért játszottuk fel újra. Most végre úgy szólalnak meg a dolgok, ahogy akkor szerettük volna.”

Mati: „Akkor se szólt rosszul, magyar viszonylatban...”

Csiga: „Hát az Ördögi kör elején az nagyon kutya gitározás! Az egy tranzisztoros Vox erősítővel lett felvéve. Amikor bejön többi hangszer, eltűnik nagyjából az a sz*r gitársound, de hát érted... akkor is ott van. Azzal a gitárssounddal, mint ami a Csak álmodtamban van, teljesen más lenne az egész. Az már egy kerekesebb sound volt. De hát az volt, hogy felmentünk, két számot felvettünk, megint felmentünk, felvettünk három vagy négyet, a cucc meg közben nem várt ránk...”

Mati: „Sőt, az első dalokat más dobbal vettük fel. Meg én is még tájszólással énekeltem, akkor voltam először komoly stúdióban.” (nevet)

Tényleg, ének! Most hogy döntöttetek a két frontemberes produkció mellett?

Tőfi: „A Best Of lemezen ugye eleve ketten vannak, mert nyilván mindkettőjünknek voltak dalaik, amiket Cica énekelt, meg amiket Mati, meg el is kezdtük vegyíteni őket, hogy legyenek közös produkciók. Aztán kitaláltuk, hogy miért ne lehetne az új lemezt is így csinálni? A Helloween-nél is bevált ez a mutatvány, és tők jól kijön a történet, sőt, ott három énekes is van, meg három gitár.”

Csiga: „Eleinte még Zoli (Lakai Zoltán gitáros) is volt, és amikor Tőfi is jött, akkor nálunk is három gitár volt. Aztán Zoli elmaradt. Mondjuk három gitárt azért nehezen tudnak kezelni élőben.”

Tőfi: „Jó volt az a három gitár, szerintem. De így ketten maradtunk. Rengeteg sok szót meg kellett tanulnom. Annak idején játszottam a teljes műsort, az első lemeztől is mindent. Most újra kellett tanulnom harmincvalahány évvel később. '11-ben, amikor a Maidnemnek a 15 éves születésnapjára összerántottuk a Lady Macbethet, akkor csináltunk egy ilyen három gitár – három énekes cuccot. Ott még Zombori Sanyika is velünk tudott lenni.”

Az idei születésnapi koncert után, október után mik a távolabbi tervek?

Csiga: „December.” (nevet)

Tőfi: „Mielőbb befejezni a lemezt. Jó lenne tavasszal kihozni valamilyen formában. Jövő ősszel meg egy lemezbemutatót csinálni az új lemezzel. Addig meg rengeteget játszani...” U

URARV

Friss északi szelek

A norvég black metal egyedülálló mivolta több évtizeddel a '90-es évek nagy időszaka után nem igényel hosszas méltatást. Az egyik legkülönlegesebb norvég zenekar, a mai napig aktív Dødheimsgard egykori énekese, Aldrahn, aki viharos körülmények között került ki a csapatból, létrehozta a maga formációját Urarv név alatt, s a zenekar már több figyelemreméltó kiadvánnyal jelentkezett. A legutóbbi az idén ősszel megjelent új album, az igazán különleges Nychta Psychis, melynek anyaga tanúsítja, hogy a norvég zenészekből nem távozott a kreatív szellem. Milán Péter kérdéseire Aldrahn válaszolt.

Először, kérlek, beszélj a zenekar korai időszakáról. A Metal Archives szerint az Urarv 2003-ban alakult, ám a 2016-os első demóig nem sok minden történt a zenekarral. Mit jelent az „urarv” kifejezés? Hogy állt össze a tagság?

„Ez nem egészen pontos. Némi zavar van a dolog körül, ami azért állhat fenn, mert nem tisztáztam, tehát íme. Az Urarv mint zenekar 2013 körül alakult, de az ötletek, amelyek végül a zenekar megalkulásához vezettek, 2003-tól datálódhatnak. Sok évet töltöttem azzal, hogy különféle ötleteken, víziókon tűnődtem. Több demót is felvettem, különféle hangképeket próbáltam ki, amíg 2013 körül kikristályosodott az eredmény. E z volt az az időszak, amikor találkoztam Sturttal és Trishsel, akik basszusgitáron és dobokon szálltak be a zenekarba, miután közzétettem a közösségi médiában egy posztot, hogy tagokat keresek ehhez a formációhoz. Az 'urarv' alapvetően azt jelenti, hogy 'ősi örökség'. Olyan zenei struktúrákat alkalmazunk, amelyeket sok zenekar megörökölt előtűnk, de mi kissé eltérő csomagolásban prezentáljuk ezeket. És olyan bölcsességet hirdetünk, amelyet a sagák és a költők ősidők óta megénekelnek, de ebben a világban többnyire elfeledték vagy félreértették és rosszul használták őket.”

Az Aurum debütalbum 2017-ben jelent meg, melyet 2018-ban az Argentum EP, 2023-ban pedig a Substratum című nagylemez követett. Mit tudsz elmondani ezekről az anyagokról? Jól öregedtek?

„Ezek jelentették a kezdetet. És ha most meghallgatom őket, úgy vélem, megfelelően szólnak, de nagyon sok mindent kiélestenénk, megváltoztatnánk bennük az újabb repertoár fényében. Hogy jól öregedtek-e, azt hiszem, ez megítélés kérdése, az én véleményem az, hogy őszintén nem tudom, úgyhogy mondd meg te.”

Nychta Psychis címmel ősszel jelenik meg az Urarv harmadik albuma. Mikor kezdődött a dalszerzés, egyáltalán hogy zajlik a folyamat az Urarv berkeiben?

„A dalszerzés valamikor a covid idején kezdődött. Rákényszerültünk arra, hogy ne járjunk el dolgozni, égett bennünk a kreativitás vágya. A dalszerzés így működik: a számokat többnyire egymagunkban írjuk, majd találkozunk és megosztjuk őket egymással. Ezt követően hozzáadjuk a dalokhoz a gitársávokat, a basszusávokat és az énekrészleteket. Végül effekteket, samplereket, szintetizátort is adunk az anyaghoz. Ezúttal EDM-ből származó részeink is vannak, egyebek mellett, amelyek gördülékenységet biztosítottak a szerzeményeknek, hogy ily módon izgalmas atmoszférára tegyünk szert.”

Az album első dala önmagáért beszél: Dødheimsgard. A legendás zenekar, melynek sokáig az énekese voltál. Mi a dal története? Annak idején miért távoztál a Dødheimsgardból?

„Nem távoztam. Valójában rákényszerítettek, hogy távozzak, kiszorítottak

a zenekarból a többiek, főleg Parvez. Még pontosabban fogalmazva Parvez súlyos egója. És miért? Mert azt akartam, hogy a zenekar alapító atyjaként tekintsenek rám. Amit ők nem adtak meg nekem. Ha bármikor előálltam egy ötlettel a zenekar számára, vagy hoztam egy saját döntést, akkor azonnal kijavítottak, megkritizáltak, főleg Parvez. Parvez magának akarta a trónt, ezt pedig én nem tudtam elfogadni, és világosan a tudtára is adtam, hogy hogyan is állok vele és a viselkedésével szemben, ami azzal végződött, hogy egymás arcába másztunk. Nem erőszakkal, fizikailag, hanem mentálisan. Parvezzel lehetetlen egy zenekarban lenni, hacsak nem egyezel ki azzal, hogy tanítványként vagy jelen, vagy megadó szolga vagy.

A 'dal története', ahogyan itt a 'Dødheimsgard' szót használok, egy elmeállapotra utal, hogy így fogalmazzak. A 'nemgondolkozás' tere. Tiszta tudatosság a test-lélek struktúrája mögött. A tudatosság tudatának az állapota.

A 'Dødheimsgard' koncepció az én ötletem volt, és most is az, vagyis csak tovább használok azt, ami jogosan az enyém a saját művészi látképemben.”

Igazán változatosak a védjegyszerű énektemáid az új albumon. Mekkora mértékben dolgozod ki őket a stúdiózás előtt, és mennyi terep van a spontaneitásra? Mi inspirál az énektemák kidolgozásakor?

„Többnyire az összes énektema a demós/előzetes produkciós időszakban kerül felvételre az aktuális lemez esetében. Ugyan a stúdiófelvételek általában sok spontán momentumra adnak lehetőséget, ezek előre ki vannak számítva. Hogy mi inspirál? Nagyrészt a kompozíciók és a szövegek. Ezenkívül sok inspirációt merítetek az underground hiphopból. Olyanoktól, mint Ill Bill, Necro, Vinnie Paz és Mr. Hyde.”

Az új lemez jókora adag kreatív örületet és megfelelő mérvű kísérletezést mutat fel egy jó egyensúlyt kialakítva a '90-es évek black metalja és az új ötletek között. Hogy bontanád ki a műfaj illeten megközelítést?

„Úgy vélem, ha egy műfaj nem fejlődik, akkor elkerülhetetlenül hanyatlani kezd és elkopik. Ha egy irányzat életben akar maradni, fejlődnie kell. És úgy gondolom, ez az a pont, ahol az Urarv belép a képbe. Értelmetlen mindhaláláig újragyártani azt, amit már megalkottak. Miért ne 'frissebb arccal' mutassuk be mindezt? Miért ne toljuk kijebbe a határokat egy kicsit? Nem találok egészen komikusnak és nevetségesnek, amikor azt látod és hallod, hogy középkorú férfiak hullasminkben arról üvöltöttek, hogy mennyire imádják a sátánt? (nevet) Számomra ez egy nagyon régi, elhasznált ötlet és koncepció, ami már régóta önmaga paródiájává vált. Más témákat célozok meg. Túllépek e 'biztonsági' és ostoba dolgokon.”

Norvégia óriási avantgárd black metal-színteret vonultatott fel a '90-es években olyan zenekarokkal, mint a Dødheimgard, a Ved Buens Ende, az Ulver, az Arcturus, az In The Woods..., a Fleurety vagy a Solefald. Hosszúra nyúlna ennek a jelenségnek az alapos analízise, de véleményed szerint mi állt ennek a kreatív robbanásnak a háttérében, aminek már az Ururv is része?

„Jó kérdés! Valószínűleg az őszinte vágy a kreativitásra. Talán nem belesüppedni egy mintába, ami végül egy olyasvalami emlékévé válik, ami harminc évvel ezelőtt működött? Esetleg olyan zenét írni, ami néhány ember számára inkább a kísérletezésről és az önmaga-keresésről szól, ami a zenén keresztül valami ezoterikussal és filozofikussal vagy nem megformálttal és obskúrral van kapcsolatban, mintsem egy fogalmi valóságban gyökerezzen, amelyben minden határ és vonal élesen meghatározott? Vélelmezem, hogy nincs konkrét válasz erre a kérdésre, csak lehetőségek és elméletek.”

Ki dobol az új albumon? Nem találtam erre vonatkozó információt.

„Tybalt játszotta fel a dobokat. Azt is megemlíthetem, hogy az effekteket/samplereket és a szintetizátorokat Ulv & Alv játszotta fel a Signal2NoiseRatio nevű osztrák psytrance zenekarból.”

A black metal bizonyos értelemben lecsendesedett az utóbbi évtizedekben a zajos '90-es évekhez képest. Véleményed szerint minek nevezhető a black metal a 21. század harmadik évtizedében? Maradt még benne valami az úgynevezett lázadásból, vagy ma már inkább művészetnek tekinthető, amely a határok áthágásáról szól?

„Száz százalékgig zenei irányzattá, művészeti formává vált. Szemben a korai időkkel, amikor száz százalékgig valami egészen más volt. Nem ismerem eléggé az új black metal-színteret, hogy belemenjek a részletekbe, de úgy érzem, hogy belebutult a saját önisméltlésébe és újrashasznosításába. Lehanyaglott, hogy úgy mondjam. Az, hogy a sátánról énekelünk, már nem éri el az ingerküszöböt, és nincs is semmi értelme, ha engem kérdezel. De mint minden művészeti formában, a black metalban is megvan a potenciál, hogy új formákat vegyen fel. Ehhez csak megfelelő időzítésre, és megfelelő viszonyokra van szükség. Ki tudja, lehet, hogy hirtelen egyre több olyan zenekarról fogunk hallani, amelyek új utakon közelítik meg a black metalt, és mi újra leülhetünk, és élvezhetjük a zenét, mint még soha korábban...”

Mit jelent a Nychta Psychis cím? Mi a lemez szövegi koncepciója?

„Ez az album lényegét reprezentálja. Arra utal, úgy lehetne kifejezni, hogy a 'Lélek sötét éjszakája'. Számomra ez az életnek egy olyan folyamata vagy szakasza,

amikor elveszted a kapcsolatot azzal, ami korábban voltál. Fájdalmas lehet és zavaros, ugyanakkor a személyes növekedés időszaka is lehet – lehetőség, hogy megszabadulj a régítől és felfedezz valami autentikusabbat önmagadban. A személyiség, az elme által kreált identitás, amit önmagadnak hívsz, áttetszővé válik. Felismered, hogy ez nem az, ami végső soron vagy, és van egy mélyebb jelentése annak, ami vagy, ami messze felülmúlja a fizikai struktúrád. És ahogyan automatikusan elveszíted az érdeklődésedet sok mindenrel kapcsolatban, aminek előzőleg a részese voltál, mivel elveszítették a jelentőségüket, mert csupán eszközök voltak ahhoz, hogy tápláld az egódat.

Egyszerűen kifejezve azt mondanám: 'aludnod kell spirituális értelemben', hogy szert tegyél valamire, amiből felébredhetsz. Tehát olyan ez, mintha visszaemlékeznél arra, amilyen lényegi értelemben voltál, túl a fizikai/mentális/érzelmi világon.”

Tekintve az Ururv hajlandóságát a kísérletezésre, felmerül a kérdés, hogy milyen széles az a spektrum, amelyen belül a zenekar mozogni kíván. Másképp fogalmazva: feltételezem, hogy vannak olyan zenei elemek, formák, amelyeket nem akartok bolygatni...

„Nincsenek konkrét határai annak, hogy merre akarunk haladni, vagy mit akarunk

csinálni, azonban működnie kell. Nem csak azért, hogy 'mások' legyünk, hanem azért, hogy konstruktív és kreatív legyen az eredmény, oly módon, hogy a zenekari tagokat és a végeredményt egyaránt szolgálja. Nincs értelme bármit hozzáadni zenéhez, ha nem mond semmit, vagy értelmetlen.”

Aldrahn, egy másik fontos csapatnak is az énekeke vagy, és te énekelted fel a klasszikus és egyetlen 2001-es albumot. A Thorns a szóban forgó zenekar. Mi a jelenlegi státusza annak a bandának? Várható végre valamilyen életjel, leginkább egy új anyag?

„Végre készen van az új album. Idén nyáron fejeződött be a keverés és a maszterizálás. Tudomásom szerint Snorre éppen a borítón és a lemez illusztrációin dolgozik, de mint minden, amit Snorre kezel, lehet, hogy ez is újabb húszt évbe telik majd.” (nevet)

Lesznek Ururv-koncertek?

„Abszolút, de ehhez elfogadható ajánlatokra van szükség. Már véget vetettünk annak, hogy ingyen játszunk, ahogy mindig is tettük. Most már van árunk. (nevet) Az első koncertre decemberben kerül sor, Norvégiában, Lillehammerben lépünk fel a Necropolis fesztiválon.” U

CRIMSON GLORY

Az isteni gondviselésnek köszönhetően

A Crimson Glory az amerikai power metal egyik úttörőjének, s egyben legmeghatározóbb képviselőjének számított a '80-as években. Népszerűvé válásukban a különleges zenei világukon túl a misztikus megjelenésük és az énekes Midnight elképesztő hangterjedelme is fontos szerepet játszott. A sikerek mellett bukatókból is bőven kijutott, az első két album után módosult a zenei irányvonal, s több alkalommal szüneteltették működésüket vagy fel is oszlottak, Midnight pedig 2009-ben elhunyt. A 2023-as újraindulásban a régi tagok közül hárman, a gitáros Ben Jackson, a basszusgitáros Jeff Lords és a dobos Dana Burnell vettek részt, akik mellé a szintén gitáron játszó Mark Borgmeyer és az énekes Travis Wills csatlakozott. A Keep It True Legions fesztiválon adott koncertjük másnapján kértük fel egy tartalmas beszélgetésre az akkor már a közönség soraiban elvegyült tagokat.

Mi motivált benneteket arra, hogy tíz év szünet után újra feltámasz-
sátok a zenekart?

Jeff Lords: „Egyszerűen úgy éreztük, hogy itt lenne már az ideje. Az ötlet onnan indult, hogy egy közös ismerősünk, egy jó barátunk talált Görögországban egy srácot, akiről azt mondta, kiköpött olyan, mint Midnight volt. Ugyanolyan a hangszíne, ugyanaz az orgánuma, s ugyanúgy énekel, mint ő. Ez a felfedezés annyira felzaklatott bennünket, hogy elkezdtünk dalokat írni, majd felvettük a kapcsolatot a sráccal.

Az első énekesjelöltünk tehát nem Travis volt, a Crimson Glory jelenkori története nem vele kezdődött. Mivel Görögország elég messze van tőlünk, ezért jobbára csak leveleztünk egymással, de ennél tovább nem is jutottunk, mert köz-

bejött néhány dolog, amik miatt muszáj volt elbúcsúznunk tőle. Volt ugyan néhány új dalunk, amit még ezzel a görög sráccal kezdtünk összerakni, de mégsem tudtunk előbbre lépni, mert nem volt énekesünk. Ekkor szólt közbe az isteni gondviselés.

Tudod, én sokat beszélgetek a Facebookon Istenről, meg egyéb hitbéli kérdésekről, s egyszer csak fellépett az oldalamra egy srác, aki másként látott dolgokat, mint én. Mondhatni, hogy vitatkoztunk, sokat veszekedtünk, de nem tudtuk meggyőzni egymást a magunk igazáról. Viszont elkezdett érdekelni, hogy mégis, ki lehet ez a srác, s ezért tüzetesebben megnéztem a profilját. Travis volt az, akiről így derült ki számomra, hogy ő is énekes. Ráírtam, hogy mi lenne, ha kipróbálná a dalainkat. Minden kötelezettség nélkül, csak nézzük meg, hogy mit szól hozzá-

juk. Mondhatni, a többi már történelem. A Crimson Glory karrierjének legújabb fejezete ezzel a kicsit furcsa sztorival ért révbe. Szerintem sokkal jobban jártunk, hogy Travis lett az énekesünk, és nem az a görög srác.”

Egy zenekar életében egy énekescsere mindig meghatározó jellegű. Travis, teher volt számodra Midnight öröksége, vagy inkább inspiráló lehetőségként fogtad fel, hogy a Crimson Gloryval dolgozhatsz?

Travis Wills: „Mindenképpen inspiráció. Amikor a régi dalokat adom elő, amiket eredetileg Midnight énekelt, és látom az érzelmeket a rajongók arcán, az mindig megmelengeti a szívemet. Tudom, hogy néz le ránk, és látja, hogy nem csak én, de az egész zenekar őt tiszteli meg.”

Jeff: „Bár Travis nem olyan, mint Midnight volt, de így legalább nem egy klónunk van, hanem egy önálló személyiség, egy olyan karakterünk, akinek saját elképzelései vannak arról, hogy hogyan kell 2026-ban Crimson Glory-dalokat előadni. Tényleg áldás, hogy nem össze a közös munka azzal a görög énekesssel.”

Nem is volt elvárás a zenekar részéről, hogy Travis próbálja meg Midnight stílusát magáévá tenni?

Travis: „Inkább nekem volt egy kis problémám az egészsel, mert eleinte nem tudtam eldönteni, hogy akarom-e Midnight stílusát használni, vagy sem. Ez ugyebár egy érzékeny téma. Midnight mindig is nagyon közel állt a Crimson Glory-rajongók szívéhez, nagyon szerettként őt az emberek, és tudtam, hogy bennem is őt fogják keresni. Ugyanakkor azzal is tisztában voltam, ha utánozni akarom őt, de nem sikerül tökéletesen, abból csak bajok lesznek. Ezért úgy döntöttem, hogy inkább magamat adom, és úgy látom, hogy ebben nemcsak a zenekar támogat, hanem a rajongók is. Eddig minden remekül ment.”

Jeff: „Átgondoltuk a lehetőségeket, s arra jutottunk, ha valaki belénk akar kötni, az így is, úgy is megteheti. Mondhatja, hogy Travis éneke nem hangzik eléggé úgy, mint Midnighté, de akár azt is, hogy »ó, ez túlságosan is olyan, mint Midnight«. Ezért Travisre bíztuk a választást, és szerintem jól döntött. És őszintén mondom, a rajongók is nagyon megértőek, egészen nagyvonalúak Travisszel.”

Travis: „Szerintem akkor is ki tudom fejezni a tiszteletemet Midnight emléke előtt, ha a saját hangomat használom.”

Mark Borgmeyer: „Én Crimson Glory-rajongóként nőtem fel, és számomra nagyon fontos volt Midnight. Tudom és értem, hogy miért szeretik a mai napig ennyire az emberek, még akkor is, ha nem volt lehetőségük találkozni vele, vagy sosem látták őt koncerteken. Midnight énekében ugyanis nagyon sok érzelem volt. Rengeteg jó énekes van, úgy értem, hogy technikailag nagyon jók, akik bármit el tudnak énekelni. Midnight azonban varázsolt a hangjával. Érzelmeket adott át vele. Erre már sokkal kevesebben képesek, de szerencsére Travisben ugyanúgy megvan ez az adottság. Szerintem ezért is fogadták el azonnal a régi Crimson Glory-rajongók, és ezért szeretik őt is ennyire az emberek. Saját magát adja, mégis benne van az eredeti Crimson Glory-hang az énekében. Nagyon jó nézni, amit csinál.”

A régi tagok közül hárman vettek részt az újjáalakulásban, Ben, Jeff és Dana. Jon Drenning gitáros, aki nagyon hosszú ideig együtt zenélt veletek, és a korai dalok fő dalszerzője volt, viszont kimaradt belőle. Ő nem akart már részt venni a zenekar életében, vagy ti nem hívtátok?

Jeff: „Mi nem akartuk őt. Ez ennyire egyszerű. Azért nincs itt, mert nem hívtuk.”

Egyértelmű volt számotokra, hogy Mark jöjjön Jon helyére, aki korábban Ben zenekarában zenélt?

Jeff: „Lényegében igen, hiszen egész életében ismertük őt. Ugyanabban a városban élünk, a baráti társaságunkhoz tartozik, logikus volt, hogy őt válasszunk.”

Mark: „Ez egy olyan lehetőség volt, amire nem tudtam volna nemet mondani. Nemcsak turnéztam Bennel, hanem dalokat is írtunk együtt. 2000-ben, tehát 26 éve kezdtünk el együtt dolgozni, de a barátságunk ennél is régebb óta tart. Tizenéves korunk óta ismerjük egymást, már jóval azelőtt összejártunk, hogy a Crimson Glory megalakult volna. De nemcsak Bent ismertem, Jeff és Dana ugyanúgy tinédzserkori barátom. A Crimson Glory egy nagy család, mi nemcsak azért vagyunk együtt, mert közös zenekarunk van, hanem elsősorban azért, mert barátok vagyunk. Szóval semmiképpen nem mondtam volna nemet egy ilyen felkérésre, de mindannyian tudtuk, hogy hasznára leszek a zenekarnak. Hogy valami újat hozok magammal, ami zenei szinten ad egy kis vérfrissítést a Crimson Glorynak.”

Viszont Dana, aki szintén része az újjáalakulásnak, nem turnézik veletek. Nála mi a helyzet?

Jeff: „Családi dolgok, azok miatt nem tudott jönni, de semmi komoly ügy. Legközelebb szerintem már ő is itt lesz.”

Hogy látjátok, van igény a közönség részéről ma a Crimson Glory zenéjére?

Mark: „Hadd válaszolok erre én, mivel még új fiúnak számítok a csapatban. Azt látom, hogy nagyon is izgatja az embereket a Crimson Glory. Érdeklődéssel várták az albumot, és nagyon jól reagálnak a dalainkra a koncerteken. Nemcsak a régiekre, hanem az újakra is. Minden koncerten ez a reakciójuk, tegnap te is láthattad, hogy milyen jó volt a zenekar fogadtatása. Sok olyan rajongónk van, akik már a nyolcvanas években ismerték a zenekart, ők a Crimson Glory klasszikus dalain nőttek fel, ezért szinte természetes, hogy ma is eljönnek megnézni bennünket. Sokan közülük elhozzák a gyerekeiket is. És vannak olyan fiatal rajongók is, akik saját maguktól döntenek úgy, hogy megnézik a Crimson Gloryt, mert érdekli őket, mert valahol hallottak rólunk. Nagyon változatos manapság a közönségünk.”

Jeff: „Igen, elég sok idő telt már el ahhoz, hogy egy teljesen új generáció is megjelenjen a koncertjeinken. Olyanok, akik korábban nem láthatták a Crimson Gloryt, de most érdeklődnek utánunk. Nem számoltunk ilyesmivel, egyszerűen csak megtörtént. Tiszta örület, de persze nagyon jó érzés is egyben.”

Mikor írtátok az új album, a Chasing the Hydra dalait?

Jeff: „Mint mondtam, dolgoztunk azzal a görög énekesssel, szóval már akkor elkezdtünk írni, abból az időszakból van az új dalok háromnegyede. Olyanok, mint az Indelible Ashes vagy a Triskaideka, az is egy ilyen dal. Ezek voltak a legkorábbiak, és ezeket még Bennel ketten dolgoztuk ki. Aztán nem sokkal utána jött a Chasing the Hydra, majd utána sorban a többi is.”

A Chasing the Hydra szintén kettőtök szerzeménye volt Bennel, vagy annak a megírásában már a többiek is részt vettek?

Jeff: „Hmm, nincs kimondott módszer arra, hogy hogyan dolgozunk. A Chasing the Hydra nagy részét én írtam, mármint a zenéjét, mivel otthon van egy stúdióm. Aztán elküldtem a többieknek, de főleg Travis és köztem mentek az ötletelések. Ebben a zenekarban nincsenek egók vagy rocksztárok, itt mindenki véleménye számít. A dalok nem Crimson Glory-dalok addig, amíg mindenki nem tesz bele valamit. Nincs olyan, hogy egy ember jelenti a Crimson Gloryt. Régen elterjedt velünk kapcsolatban egy ilyen pletyka, de akkor sem volt igaz. Az egész abból fakadt, hogy amikor interjút készített velünk egy magazin, akkor általában vagy Midnighttal akartak beszélni, vagy Jonnal, mert azt gondolták róla, hogy ő a fő gitárosunk. Szinte az összes interjút ők adták, emiatt egy idő után mindenki azt kezdte hinni, hogy csak ők ketten tagjai a zenekarnak. Amikor újra életre hívtuk a Crimson Gloryt, azt is megbeszéltük, hogy együtt dolgozunk. Együtt írtunk dalokat, s ha lehetséges, interjút is közösen adunk. Lehet, hogy valaki többet vállalt a dalszerzésből, mint más, de ez akkor is közös munka volt.”

A zenekar múltjából maradtak olyan témák vagy akárcsak régi riffek, amiket most újra elővettetek?

Ben Jackson: „Nem volt ilyen. Mindent újonnan írtunk, minden ötlet friss volt. Amikor Jeff, Dana és én elkezdtünk gondolkodni azon, hogy újra életre hívjuk a zenekart, annyira belelkesültünk, hogy sorra jöttek az ötletek. Jeff egyből előállt öt-hat dal fő témájával, nekem is volt pár riffem, amiket megmutattam neki, és ezeken kezdtünk el dolgozni. Tulajdonképpen az összes friss ötletünket jónak tartottuk, nem volt szükség arra, hogy előássunk bármit is a múltból. Minden, amit az új albumon hallasz, az elmúlt három évből való.”

(Az interjú második részét a novemberi számunkban olvashatod majd.)

Egy színesebb, frissebb doom

A tengerentúli doom metal szcena egyik kevésbé ismert, ám kimondottan tehetséges formációja a minneapolis-i illetőségű Grief Collector. A zenekar legújabb albuma nemrégiben jelent meg The Death Of All Dreams címmel, a dobos/ szövegíró Brad Millerrel készült interjú apropóját tehát ez adta. Mivel azonban a magazinunk hasábjain a csapat még csak most debütál, ezért a beszélgetés során értelemszerűen a korábbi évek történései is jócskán szóba kerültek.

A zenekar neve szerintem nagyon kifejező, hangzásával és jelentésével jól ragadja meg a doom metal lényegét. Ez a név teljesen saját kútforrásból származik, vagy esetleg máshonnan, mondjuk egy filmből vagy egy könyvből jött hozzá az inspiráció?

„Voltaképpen a zenekar elnevezése a Candlemass Man Of Shadows című dalából eredeztethető, ahol is ezek a sorok hangzanak el: »Comatose, turned off the light switch / Collector of Grief, full scale death-wish«. Innen jött aztán a gondolat, hogy a Grief Collector mint lehetséges zenekar-név elég menőn hangzana, és kifejezetten találó lehetne.”

A Grief Collector 2017-ben alakult. A leginkább a Solitude Aeternus és a Candlemass révén ismert énekes, Robert Lowe rögtön ekkor csatlakozott hozzátok, vagy ő valamivel később került csak képbe?

„A bemutatkozó From Dissession To Evowal EP anyagát még azelőtt megírtuk, hogy egyáltalán gondoltunk volna egy bizonyos konkrét énekes személyre. Ugyan kaptunk demókat néhány bejelentkező arcától, ám miután felvettük a kapcsolatot Roberttel a Facebookon, és egyeztetni kezdtünk, úgy döntöttünk, vele szeretnénk dolgozni – ő pedig szerencsére ígért mondogatni a felkérésünkre. A többi pedig, ahogy mondani szokás, már történelem.”

Robert az első két kiadványon, a From Dissession To Avowal EP-n és az En Delirium albumon énekelt. Ezekre milyen reakciók érkeztek annak idején?

„Az EP-re és az albumra érkezett visszhangok minden túlzás nélkül egészen lenyűgözőek voltak! Az emberek valóban jól fogadtak minket, valamint persze azt is, ahogy Robert a Grief Collector akkori dalaiban énekelt. Ezeknél a pozitív visszajelzéseknél jobb indítást nem is kívánhatunk volna ennek a formációnak!”

Ekkortájt koncerteztetek is, vagy inkább amolyan stúdióprojektként működtetek?

„Sajnos élő fellépéseket nem sikerült realizálnunk. Volt ugyan egy lekötött koncertünk a szülővárosunkban, Minneapolisban, ám néhány héttel a tervezett időpont

előtt a covid berobbanása szertefoszlatta ezt az álmunkat, a fellépést sajnos törölni voltunk kénytelenek. Azóta pedig lényegében kizárólag stúdióprojektként üzemelünk.”

A 2023-as In Times Of Woe albumon már egy új srác, a német Julian Küster énekelt. Robert miért került ki a zenekarból, és hogyan találtátok meg Juliant?

„Robert bizonyos menet közben kialakult, kibékíthetetlen ellentétek miatt távozott. Julianre pedig tulajdonképpen egy olyan Facebook-oldalon találtam rá, amely a néhai, nagyszerű Warrel Dane-nek állított emléket. Miután láttam a videóját, felvettem vele a kapcsolatot, ő pedig szívesen elvállalta, hogy részt vegyen a következő album elkészítésében.”

Nekem nagyon tetszik Julian hangja és énekstílusa – a közönség és a metalsajtó hogy fogadta őt Robert utódjaként?

„Szerintem az emberek igazán szeretik a Juliannal készült albumokat is, a fogadtatással semmi gond nem volt – ugyanakkor úgy érzem, sok rajongót valahol mégis csalódással töltött el Robert távozása. Ez persze érthető, de az élet ettől még nem állhat meg, a show-nak folytatódnia kell – és ez pontosan így is történt!”

Az új lemez az első kiadványotok a főleg underground doom vonalon erős Nine Records számára. Velük hogyan kerültetek kapcsolatba?

„A Nine Records akkor talált meg minket, amikor közzétettük a hírt, hogy új kiadót keresünk a készülőfélben lévő legújabb lemezünkhöz. Szerencsére zökkenőmentesen alakul velük eddig az együttműködés, aminek folyamánként az album már néhány hónappal a megkeresésüket követően meg is jelenhetett.”

A The Death Of All Dreams nekem valahogy színesebbnek, változatosabbnak tűnik az elődeihez képest, és egyúttal mintha elvontabb, pszichedelikusabb hangulatú is lenne. Te hogy látod, mi hozta ezt a kicsit másfajta mos-tani megközelítést?

„Mindenképpen valami frisset és újszerűt szeretnénk volna létrehozni – merthogy igazság szerint a doomzene

„Igazság szerint a doom zene olykor nagyon monotonná és unalmassá is képes válni.”

olykor nagyon monotonná és unalmassá is képes válni. Úgy éreztük, a zenekari fejlődésünk szempontjából elengedhetetlen, hogy ezúttal igazán bátran térképezzük fel és fessük meg azt a világot, amelyet a képzeletünkben teremtettünk. És azt hiszem, végső soron ezt képesek voltunk egész sikeresen meg is valósítani.”

Maguk az új dalok mennyi idő alatt álltak össze, és mennyi időt vett igénybe a stúdiózás?

„A dalok elég gyorsan megszülettek. Matt-tel (*M. Johnson – gitár, basszusgitár*) általában e-mailben és egyéb csatornákon küldözgetjük egymásnak oda-vissza az ötleteinket, nagyon kevés dolog születik csak később, már a stúdióban. Tudom, hogy ez egy meglehetősen unortodox alkotói mód-szer, de nálunk a legkorábbi idők óta bevált, így aztán végül meg is maradtunk emellett.”

Az albumon több helyen is hallható vonós hangszerek megszólaltatását hogyan oldottátok meg a felvételek során?

„Julian felelt az album atmoszférikus hangulati elemeiért, azok megvalósításáért, ezek mind egy szálig őt dicsérik. És ha engem kérdezel, hát elképesztően jó munkát végzett a srác. Ahogy pedig korábban már említettem, mivel a zenekar jelenleg stúdióprojektként üzemel, így ezeknek az elemeknek az élőben való megszólaltatásával egyelőre nem kell foglalkoznunk.”

Julian szerepe, az alkotói folyamatokban való részvételének aránya változott estleg az In Times Of Woe időszakához képest?

„Ő elsősorban mindig is a maga kreatív énekstílusával járult hozzá a zenéhez, ám ezúttal magasabb szintre emelte a közreműködését a vonós hangzások és egyéb atmoszférikus elemek kidolgozásával és beépítésével. Egyébként Julian Németországban, az otthoni stúdiójában rögzítette az összes éneksávot, és ezek mellett a különféle effektet, kiegészítő témákat is. Ez az egész munkafolyamat ma már nagyon egyszerűen és gördülékenyen megy nekünk. Julian szerencsére kiválóan ért a stúdiós felszereléseikhez, és mindig remekül eltalálja a Grief Collectorhoz illő hangzásokat.”

A The Moody Blues zenekartól feldolgozott Nights In White Satin dal mi alapján került kiválasztásra?

„Nos, őszintén szólva nekem nagyon közel áll a szívem-hez az a dal. Mindig is szerettem volna feldolgozni, éppen ezért aztán nagyon örültem, amikor a többiek is nyitottnak mutatkoztak az ötletre. Végső soron szerintem remekül sikerült a mi átiratunk.”

A zenekart voltaképpen hárman alkotjátok: te mint dobos, az énekes Julian, illetve Matt Johnson, aki a lemezekre a gitárokat és a basszust is egymaga játszotta fel. Nem is tervezitek, hogy 'főállású' státuszban vegyetek be magatok mellé egy basszusgitárost és esetleg még egy gitárost?

„Nem áll szándékunkban, hogy a jövőben további zenészekkel bővítsük a Grief Collectort. És ebből kifolyólag értelemszerűen élő fellépéseket sem tervezünk belátható időn belül. Mindez ugyanakkor teljesen rendben van a számunkra. Persze azért szívesen turnéznánk valamikor a későbbiekben, de az iméntiek miatt erre jelenleg nincs reális esély. Egyelőre maradunk stúdióprojekt, és elsősorban arra összpontosítunk, hogy minél jobb albumokat írjunk, rögzítsünk és adjunk ki.”

Dalszerzés terén mi az általános munkamódszer a zenekarban? Hogyan oszlanak meg a zeneszerzés és a szöveg-írás teendői?

„Ami a kérdésedet illeti, nos, az összes albumunk minden dalszövegét én írtam, a zenéket pedig mindig Matt-tel közösen szerezzük. Végezetül elküldjük Juliannak a szövegeket, együtt a dallamötletekkel és azokkal az elképzeléseinkkel, hogy ezek miként illeszkedjenek rá a már elkészült zenei alapokra – innentől kezdve pedig már ő varázsol tovább otthon, Németországban, és végzi el a munka rá eső részét a stúdiójában.”

A Grief Collector megalakulása előtt két zenekarban – Opaque és Among The Serpents – is játszottál. Ezekről mesélnél egy kicsit?

„Az Opaque inkább amolyan Meshuggah stílusában nyomuló zenekar volt. Mindössze egyetlen albumot jelentettünk meg, méghozzá a The Root Of All Evil Records gondozásában. Közel tíz évig játszottam abban a formációban, ám a számos tagcsere után egyre inkább úgy éreztük, lehetetlen tovább folytatni a dolgot. Az Among The Serpents pedig a doom/sludge zenekarom volt, közvetlenül a Grief Collector megalapítása előtt, velük is kiadtunk egy lemezt The Grand Betrayal címmel. Sajnálatos módon azonban az állandó tagcserek ennél a bandánál is rányomták a bélyegüket a működésre.”

Annak idején fiatal zenehallgatóként mi fogott meg leginkább a doom metal muzsikában? Melyik három album a legnagyobb kedvenced ebből az irányzatból?

„Egyaránt nagyon szeretem a sötét tónusú zenei témákat, és az ezekhez kapcsolódó dalszövegek érzelmi töltetét is. Ez ugyanis egy rendkívül érzelemgazdag műfaj. A legfontosabb kedvenceim pedig a következők volnának: a Solitude Aeternus Through The Darkest Hour című lemeze, a Candlemass Nightfallja, és természetesen a Black Sabbath cím nélküli első, bemutatkozó albuma.”

CSILLOGÓ GYÉMÁNTOK

Minden idők egyik legsikeresebb európai hard rock zenekara a svéd Europe, amely az 1986-os The Final Countdown albumával – valamint annak azonos című gigaslágerével – örökre beírta nevét a rocktörténelembe. A stockholmi ötösfogat azonban nem csupán egydalos hair metal-csoda, amit többek közt az ezredforduló, azaz a 2003-as újraindulásuk utáni korszak érettebb, bluesosabb, a klaszikus hard rockhoz közelebb álló nagylemezei, valamint a lendületes, elsöprő energiájú koncertjeik is bizonyítanak. A néhány napja kiadott új album, a Come This Madness pedig azt is egyértelművé tette, hogy a Europe ma úgy képes potenciális arénarock-himnuszokat szállítani, hogy azok rendkívül ízlésesek és minőségek tudnak lenni. A Come This Madness megjelenése kapcsán Gyuricza Tamás Marcellnak Ian Haugland dobossal nyílt alkalma beszélgetni.

Nagyon jó az új album fogadtatása, világszerte remek kritikákat kapott a Come This Madness. Bár én a fiatalabb generációhoz tartozom, ahhoz, amely csak utólag ismerhette meg a Europe életművet, de így is azt érzem, hogy karrieretek egyik legjobb nagylemezét készítettétek el. Neked mi lenne az első gondolatod az új album kapcsán?

„Az, hogy egyetértetek veled, és persze nagyon köszönöm az elismerő szavakat. (nevet) Lehet, hogy klisésen hangzik, de a Come This Madness szerintem is az egyik legjobb albumunk. Csúcsra járattuk a zenekart, nagyszerű teljesítményt nyújtottunk a dalszerzést illetően, főleg az előző két albumhoz képest, amiket Dave Cobb producerrel készítettünk. Dave tipikus amerikai producer, egy nashville-i fickó, aki elsősorban a modern country műfajában van otthon, az pedig nem a mi világunk. A Come This Madness

albumhoz ezért egy másik producert választottunk, Tom Galgetyt, valamint ezúttal más módon is dolgoztunk, mint az előző albumoknál. Úgy készültünk rá az új nagylemezre, ahogy azt a nyolcvanas években is csináltuk. Szántunk időt a dalokra, hagytuk, hogy ki tudja őket dolgozni, hogy beérjenek. Volt időnk arra, hogy akár többször is változtassunk rajtuk, mielőtt felvettük volna őket. Úgy gondolom, hogy nálunk ez a munkamódszer vált be a legjobban. Sokkal átgondoltabbak a dalok, sokkal több apró kis trükk színesíti őket. Ha figyelmesen hallgatod őket, rendkívül sok izgalmas részletet fedezhetsz fel bennük. Szerintem ez az egyik legfontosabb különbség az előző Europe-albumok és a Come This Madness között.”

Kilenc év telt el az előző stúdióalbum, a Walk on Earth óta. Mikor döntöttétek el, hogy új lemezt készítenétek?

„Tavaly. Az előző albumunkat valóban 2017-ben vettük fel, s tényleg elég sok idő telt el azóta. Azt a kilenc évet lényegében turnézással töltöttük, valamint fesztiválokon léptünk fel, szóval eléggé leterheltek voltunk. Az évek során nem nagyon volt időnk arra, hogy bekerüljünk egy olyan kreatív buborékba, ami a dalíráshoz szükséges. Vannak zenekarok, akik képesek turné közben is dalokat írni, hotel-szobákban, a koncertek közötti szabadnapokon. Mi nem vagyunk ilyenek, nekünk egy külön univerzum kell ahhoz, hogy az új dalokkal foglalkozzunk. A Europe az a zenekar, ami egyszerre csak egy dologra szeret összpontosítani. Vagy turnén vagyunk, vagy dalokat írunk. A kettőt sosem keverjük.

Szóval, úgy egy évvel ezelőtt éreztük azt, hogy talán van már elég anyagunk ahhoz, hogy elkezdjük a lemezfelvételi időszakot. Leültünk Tommal, hogy az addig összegyűlt dalokat még a stúdiómunkák előtt átnézzük. Egyesével végigvettük az összeset. Szétszedtük őket, lecsiszoltuk, hogy a nyers drágakövekből valóban csillogó gyémántokat kapjunk. Hogy olyan jók legyenek az új dalok, amennyire csak lehet.

Ott van például az album nyitódala, a One on One. Imádom, ahogy az intró rész után megszólal benne a basszusgitár. Ez amúgy a bőgősünk, John (*Levén*) ötlete volt, és mindenkinek nagyon tetszett. Nagyon fogós lett tőle a dal, de mégis progresszív. Egy kicsit más, mint bármi, amit eddig csináltunk. Szóval itt ez a dal, amit többször is átalakítottunk, míg elnyerte a végső formáját. Írtunk hozzá egy fogós kórust, miközben maga a dal inkább a groove-okra épít. Azt gondoltuk, remek lesz ahhoz, hogy magát az albumot is ezzel vezessük fel, ezért is választottuk nyitónótának, s ugyanezért lett az első kislemez is.

De ezt a folyamatot, vagyis azt, hogy átgondoltuk a témákat, több dalnál is megcsináltuk, amihez persze kellett egy kis idő, de miután nekiálltunk a felvételeknek, onnantól már relatíve gyorsan ment minden. A konkrét munkát tehát úgy egy éve kezdtük el, tavaly novemberben, vagy talán már októberben, erre nem emlékszem pontosan. Arra azonban igen, hogy kora tavaszra már mindennel készen voltunk, beleértve a keverést is.”

Amikor az énekes Joey Tempest 2023-ban először beszélt arról, hogy már dolgoztok az új albumon, akkor tehát valójában még csak a dalírás fázisánál tartottatok?

„Igen, de ezt úgy kell értened, hogy a dalok nem azonos időben készültek. Folyamatosan írtunk, egyet ekkor, egy másikat máskor. 2023-ban még nem volt annyi anyagunk, hogy neki tudjunk kezdeni az albumnak, de néhány dalnak egy nyers verziója addigra már tényleg elkészült. Szóval, évek alatt gyűjtögettük össze az ötleteket, és évek kellettek ahhoz, hogy az a tizenegy dal, amit a Come This Madness albumon hallhatsz, összeálljon.”

Tom nemcsak producere az albumnak, de társszerzőként is közreműködött a dalokban. Miért van szüksége egy olyan karizmatikus dalszerzői tehetséggel megáldott zenekarnak, mint a Europe, külsős dalszerzőre?

„Nos, szerintem azért, mert ezek a külsős dalszerzők egy más nézőpontot képviselnek. Sosem kértünk fel külsős dalírókat arra, hogy ők legyenek a fő szerzők. Általában csak arra használtuk őket, hogy új ötleteket vagy friss látásmódot hozzanak. A '80-as években persze kaptunk olyan dalokat, amiket teljes egészében mások írtak, de mi sosem akarunk ilyent csinálni. Mindig is tiltakoztunk ellene, hiszen a saját zenei utunkat akartuk járni. A felkért dalszerzőktől mindig azt vártuk, hogy egy más szempontot képviseljenek, hogy külső szemmel véleményezzék az ötleteinket. Ezek a dalszerzők ezért a mi esetünkben inkább csak közreműködőknek számítanak.”

„Ma is a megújulás szándéka visz bennünket előre. Frissek akarunk maradni, és sosem nézünk vissza azért, hogy valami olyat csináljunk, amit egyszer már megalkottunk.”

Ahogy az utóbbi albumokon, úgy az új dalaitok egy részében, például a Scandinavian Eyesban is érzem a Deep Purple befolyását a zenétekre. Valóban ekkora hatással voltak ők rátok?

„Mindenképpen. A Deep Purple az egyik legnagyobb példaképünk, nekem pedig az egyik fő hatásum, de úgy gondolom, a többiek is így vannak vele. Szerintem nyugodtan kijelenthetjük, hogy a Deep Purple a teljes Europe zenekarra hatással volt. Mindannyian imádjuk azt a brit hard rockot, amit a Deep Purple és a Led Zeppelin a '70-es években játszott, de ugyanígy kedveljük a U.F.O. zenéjét, vagy mondhatnám bármelyik másik brit hard rock zenekart is.

S ha már megemlítetted a Scandinavian Eyes dalunkat, igen, ebben egyértelműen lehet hallani. Sosem próbáltuk ezt titkolni, vagy elrejtteni, éppen ellenkezőleg. Büszkék vagyunk arra, hogy ők inspiráltak bennünket. A Scandinavian Eyes akár tisztelgés is lehetne előttük. Nézd csak meg őket, még mindig turnéznak, és még mindig adnak ki új dalokat és lemezeket. Ez egy nagyon tiszteletre méltó teljesítmény.”

A Walk on Earth album megjelenése óta is értek benneteket olyan új zenei hatások, amelyek szintén befolyásoltak benneteket?

„Szerintem már megvan a kialakult stílusunk, a főbb hatásainkra már elég régen rátaláltunk. Tudod, bennünket azok befolyásoltak, akiken felnőttünk. Azóta nem nagyon találtunk mást. Persze, mindig van valami újdonság, amire odafigyelsz, amit érdemesnek tartasz meghallgatni, és bármi hatással lehet rád, de nem hallgatunk zenekarokat csak azért, hogy új inspirációkra tegyünk szert, vagy új befolyásokat keressünk. Amik mostanában hatással voltak ránk, azok lényegében Tom révén jutottak el hozzánk. Opeth, Ghost, Rammstein, ilyesmik. Ő ilyen zenekarokkal dolgozik, és emiatt sokkal szélesebb látókörrrel rendelkezik, mint mi. Ezért is választottuk őt producernek, és bevált a számításunk, hiszen elég sok kreatív ötlettel állt elő.”

Tom javaslatára bíztátok a keverést Mike Fraserre, aki gyönyörűen megszólaló organikus hangzást adott a daloknak?

„Örülök, hogy szóba hoztad a hangzást, hiszen korábban soha nem éreztük azt, hogy tökéletes lett volna. Kitűztünk magunk elé egy célt, de sosem éreztük úgy, hogy sikerült volna elérnünk, pedig egy csomó dolgot kipróbáltunk, és nagyszerű hangmérnökökkel dolgoztunk együtt. Mindig közel voltunk ahhoz, amit szerettünk volna, de valahogy sosem sikerült, így aztán igazán elégedettek sem voltunk eddig. Ezért az új album kapcsán mindenképpen váltani akartunk. Olyan személyt kerestünk, akiről okkal feltételeztük, hogy egy magasabb szintre tud tenni bennünket. Elkezdtünk ötletelni, dobáltuk egymásnak a neveket, ebben a folyamatban Tom is részt vett. Azt már nem tudom, hogy végül ki állt elő először Mike névével, de amikor elhangzott, mindannyian úgy voltunk vele, hogy igen, ez egy jó javaslat.

Mike-ről tudni kell, hogy a nyolcvanas-kilencvenes években egy csomó remek albumot kevert. A Metallica Loadját és Reloadját, a Permanent Vacationt és a Pumpot az Aerosmithtől, a Sonic Temple-t a The Culttól, vagy az AC/DC Razor's Edge című nagylemezét. Ezek mind olyan albumok, amelyeknek a hangzása ma is kifogástalan.

Szóval, felkerestük, hogy érdeklí-e a dolog, s mint láthatod, érdekelte. (nevet) Természetesen ismerte a Europe-ot a nyolcvanas évekből, s azt mondta, szívesen dolgozna velünk, és még ideje is volt rá. Ahogy elküldtük neki a dalokat, rögtön neki is állt. Szerintem remek munkát végzett, sőt, csodát tett! Emlékszem, amikor az első dalt visszaküldte, hogy véleményezzük, s azt összehasonlítottam egy korábbi felvételünkkel, úgy voltam vele, hogy ég és föld, akkora a különbség.”

Ejtsünk szót a szövegekről is! Már maga az albumcím is jelzésértékű, a dalokban pedig többek közt a világot eluraló kollektív örületről, a globális bizonytalanságról, a dezinformációk térnyeréséről, vagy éppen a belső démonokkal való küzdelemlről esik szó. Ennyire negatív tónusban látjátok a jövőt?

„Nem feltétlenül, de az tény, hogy nagyon sok örület történik a világban. Szerintem ezek a szövegek inkább viszatükröződései annak, amit tapasztalunk magunk körül, mintsem próféciák lennének a jövőt illetően. Ha visszagon-dolsz az elmúlt évek történéseire, te is fel tudsz idézni olyan eseteket, amik elrettentettek. Nos, velünk is ez történt a dalok írása idején, és ez jelent meg a szövegekben. Szerintem bátran kimondhatjuk, hogy a Europe mostani dalszövegei már sokkal érettebbek, mint a korábbiak voltak.”

Negyvenéves a zenekar számára a nagy áttörést meghozó The Final Countdown albumotok, amit egy turnéval ünnepe-tek meg. Úgy tudom, ezeken a koncer-teken a teljes albumot előadjátok majd. Korábban viszont többször is azt hangsú-lyoztátok, hogy a Europe már nem a nyolc-vas évek hair metalját játssza. Nincs itt némi ellentmondás?

„Nos, tíz éve is megcsináltuk már ugyanezt, a har-mincéves évforduló idején. Akkor is eljátszottuk a teljes albumot, és most is ezt fogjuk tenni. Két részre osztjuk a koncerteket, az első felében greatest hits, azaz legna-gyobb slágereket jelleggel minden albumról válogatunk majd dalokat, kivéve persze a The Final Countdown lemezt, majd a második felében teljes egészében eljátsszuk azt az albu-mot.

És igen, úgy van, ahogy mondtad. A zenekar újraindu-lásakor valóban nem akartunk csak a múltunkból élni, és nagyon nem tetszett volna az az ötlet, hogy csak a hair metal slágereket játsszuk a koncerteken. Ma azonban már másként látjuk ezt. A The Final Countdown harmincéves jubileumi turnéja arra is jó volt, hogy rádöbbenjünk, azok a dalok még mindig nagyon jók. Jó volt őket játszani a tur-nén, hiszen hiába telt el annyi idő, továbbra is frissnek éreztük őket. Az történt tehát, hogy nemcsak a rajongók akarták hallani őket, de nekünk is jól esett újra elővenni azokat a dalokat. És szerintem így lesz ez most is, a negyven éves jubileumi turnén is, miközben 15 éve talán még nem így éreztük volna.”

Szerinted az új album dalai közül lehet bármelyik olyan nagy sláger, mint a The Final Countdown volt?

„Nos, sose tudhatod, hogy mit hoz a jövő, de ma már egy más világban élünk, mint a The Final Countdown megjele-nése idején. Negyven év telt el azóta, és teljesen átalakultak a zenefogyasztói szokások. A mai fiataloknak nagyon rövid

ideig tart az érdeklődése. Belehallgatnak egy dalba, úgy harminc másodpercig, majd léptetnek is tovább. Nehéz megjósolni, hogy ilyen körülmények mellett mire számíthat egy zenekar, de remélem, hogy az új daloknak legalább egy része eljut valamilyen módon a közönséghez, s talán olyan is lesz közöttük, amit a rádiók is játszanak majd. Mi igyek-szünk minél többnek megadni az esélyt, szeretnénk minél többet játszani élőben, és bízunk benne, hogy a koncertje-inkre járók értékelni fogják őket.

A Europe ugyanakkor nem arról szól, hogy mindenkép-pen slágert szeretnénk. Amikor dalokat írunk, sosem gon-dolkodunk azon, hogy vajon mennyire fogja őket szeretni a közönség. A Europe-daloknak csupán egyetlen fokmérője van, az, hogy milyen lesz élőben eljátszani őket.”

Amikor 2003-ban újjraalakítottátok a zenekart, azt mond-tátok, szükségét érezték a váltásnak, a megújulásnak. Még mindig hajt benneteket ennek a megújulásnak az igénye?

„Mindenképpen. Amikor eldöntöttük, hogy újraindítjuk a zenekart, ez volt az egyetlen dolog, amiben biztosak voltunk. Azt mondtuk, hagyjuk magunk mögött a múltat, ne foglalkozzunk azzal, ami történt, ne befolyásoljanak, de ne is feszélyezzenek bennünket azok a hihetetlen sikerek vagy elképesztő eladási eredmények, amiket a nyolcvanas években elértünk, csak előre tekintünk. Ez a szemlélet máig megmaradt bennünk. Nekünk mindig is az volt a szándékunk, hogy új zenei irányokat fedezzünk fel, min-dig új, aktuális dalokkal jelentkezünk, de úgy, hogy közben ne hazudtoljuk meg önmagunkat. Az volt az álmunk, hogy részesei lehessünk annak a nagy kaland-nak, amit a zenélés jelent, és ebben nincs változás.

Igen, ma is a megújulás szándéka visz bennünket előre. Frissek akarunk marad-ni, és sosem nézünk vissza azért, hogy valami olyat csináljunk, amit egyszer már megalkottunk. Hagyjuk, hogy a zene vezessen bennünket, s bár nem tudjuk, hogy hova jutunk, milyen lemezeink lesznek még a jövőben, vagy egyáltalán meddig tart még ez a kaland, de nagyon élvezzük az utazást.”

Ahogy az említett Deep Purple, úgy a Europe is példakép nagyon sok zenekar vagy zenész számára. Mit gondolsz, ha a ti generációtok is visszavonul, ki veszi át a pozícióto-kat a stadionokat is megtöltő hard rock műfajában? Látsz olyan fiatal zenekart, akiben megvan a képesség erre?

„Biztos, hogy sok remek zenész van, aki képes lehet erre, de a zeneipar már másként működik, mint régen. Az új zenekarok nagyon nehezen jutnak fellépési lehetőségek-hez, mert a fesztiválok szervezői inkább a már jól bevált, komolyabb bázissal rendelkező zenekarokat hívják, hiszen biztosra akarnak menni, és nem kockáztatnak. Fellépési lehetőségek nélkül pedig nehéz közönséget építeni. Sajnos, ma már a rádiók sem játszanak rockzenét, ők sem adnak annyi lehetőséget a rockzenekaroknak, mint amikor mi voltunk fiatalok. A mi új dalaink sem nagyon tudnak beke-rülni a rádiókba. Ha Europe-ot akarnak játszani, akkor az nagy valószínűséggel a The Final Countdown lesz, eset-leg a Carrie vagy a Rock the Night, de nem valamelyik új dalunk.

A fiatalokban ugyanakkor megvan a képesség ahhoz, hogy alkalmazkodjanak, és alternatív lehetőséget találja-nak ahhoz, hogy eljuttassák a dalaikat a közönséghez, csak ehhez sokkal több idő kell. Szerintem biztosan lesznek zenekarok, akik átveszik a helyünket, de azok nem a húszas éveik elején járó srácok lesznek, mint mi voltunk a The Final Countdown berobbanása idején. Tíz-húsz év múlva biztosan másként néz majd ki a zenei színtér, mint most, és az én generációm valószínűleg már nem lesz ott.”

Magma Rise

Ablak a semmibe

A honi doom metal-színtér egyik alapzenekara, a Magma Rise két éve adott ki utoljára teljes albumot, de a nyáron érkezett egy kétszamos kislemez, a The Window with Darkness Behind. Ennek kapcsán beszélgettünk Holdampf Gábor énekes-basszusgítárossal.

SZÖVEG: UZSEKA NORBERT · FOTÓ: BÓTA LUCA

A Neither Land Nor Sea album idén már két éves. Hogy hogy kislemezzel jelentkeztek?

„Elég jó potenciált láttunk ebben a dalban, mert nem is túl hosszú. Még hozzánk képest is egy rövidebb valami, a maga kevesebb mint négy percével. De voltak még Kolinak (*Hegyi Kolos gitáros*) témái, így elkészült még egy dal. Már jó ideje úgy dolgozunk, hogy gyakorlatilag kész dalokat tudunk itthon csinálni. Kompakt dobbal, mindennel együtt szinte tökéletes minőséget lehet produkálni. Így tők jól lehet tesztelni a dalokat.

Szöltünk tehát a H-Musicnak, hogy volna ez a két dal, ki szeretnének hozni. Digitális formátum volt eredetileg a terv, de Hartmann Kristóf, a kiadó vezetője mondta, hogy megcsinálhatnánk fizikai formátumban is. Gondoltam, ilyen kis kétszamos CD-re céloz, amilyen az At the Edge of the Days volt 2017-ben. Aztán kiderült, hogy ő hagyományos kislemezen gondolkodik, aminek nagyon örültünk.

Az okozott csak némi problémát, hogy a kislemez előállítási költsége a nagylemezhez mérten a mérettel nem egyenes arányban csökken, hanem majdhogynem ugyanannyi, nagyon minimális különbség van. De egy kislemezt csak annak az árnak a töredékéért lehet adni, mint egy nagylemezt. De végül csak sikerült kihozni, amolyan köztes kiadványként. Szóval a fő ok az volt, hogy úgy gondoltuk, hogy megéri önmagában a címadóval futni egy kört, amihez aztán készült egy második is, ami szerintem szintén egy jól sikerült kis dalocska lett.”

És így bemutatkozhatott az új dobos is?

„Így van, stúdióban is tudtunk így már együtt dolgozni, nyilván jó, hogy vele is készült már egy kiadvány, és nem csak x év múltán szerepel majd a neve egy borítón.”

Hogy Bánfalvi Sándor dobos miért távozott, arról beszéljünk?

„Már sok helyen elmondtuk, hogy egy hosszabb történetnek a végén váltak el az útjaink. Többéves, hol kevésbé, hol inkább visszatérő problémának az eredménye lett. Nyilván megvan neki a fő profilja Kovács Ákos zenekarában, de az akkor is megvolt, amikor a Magma Rise-t elkezdjük csinálni, tehát önmagában az nem jelentett volna problémát. Inkább azt éreztük, hogy idővel kicsit mintha megfáradt volna, már nem volt meg benne az a fajta tűz. De ez előfordul, változik az ember, és azért 15 évig csak a zenekarban volt, az egy nagyon hosszú idő, még a harmada is. Nyilván változik az ember, már nem biztos, hogy mindent olyan hévvel csinál.

Abszolút nem voltak tehát emberi okai a válásnak, inkább csak nagyon körülményesen mentek a dolgok néha. Nekünk alából nehéz a működésünk, messze vagyunk egymástól, nehezen tudunk koncerteket lekötni, tehát amikor az a néhány lehetőség adódik, ha azt tovább kell még szűrni, akkor abból már a nullához közelítő végeredmény lesz.”

Dereng nekem, hogy aztán bemutatottak egy másik dobost is, mielőtt Kludovác Csaba érkezett.

„Ajánlottak nekünk egy srácot, de vele csak egy néhány hónapos próbálkozás volt, ami nagyon jól rávilágított arra, hogy miért ilyen megveszekedett elmebeteg csinálgák ezt a fajta zenét, és ennyi idősen, mint mi. (*nevet*) Ezt így, ebben a közegben, ilyen fajta zenével, ennyi koncerttel, ekkora közönséggel a hátunk mögött, az tudja ezt csinálni, aki már hosszú évek, vagy inkább évtizedek óta benne van

ebben, és tudja, hogy milyen nulláról elkezdni összevágni egy zenekart, meg elkezdni koncerteket szervezni, meg egyáltalán működtetni egy zenekart. Hogy ez mivel jár. Itt nem szedik le a cuccot utánunk a színpadról, tehát ilyen nincs, ezt el lehet felejteni. Nem csak a mi szintünkön, hanem nálunk hárommal magasabb szintű zenekarok is maguk pakolnak, tehát ezek ilyen prózai dolgok, de hát, mint kiderült, ami a számunkra természetes dolog volt, ezek szerint másoknak nem. Van, aki ezzel nem tud mit kezdeni.

Nekünk ide családtag kell, mert ezt másképp nem lehet csinálni. Nem lehet összeszedni akárkit, akárhonnán, pláne ilyen régóta egy közösséget alkotó zenekarnál. Itt már mindenkinek van mindenféle nyűge, amit már egymástól tők jól elfogadunk, mert együtt élünk vele hosszú ideje, tehát felesleges még egy faktort ide berakni. Ide többé-kevésbé családtag kell, és Csabi ilyen szempontból tökéletes volt, csak azt nem értettük, hogy miért nem gondoltunk rá előbb, hiszen kéznél volt, Kolosék zenéltek vele a Stereochristban, a mi korosztályunk, ő is tudja, mi merre hány méter. Tehát csak be kellett rakni a helyére, és kész, működik az egész, mert mellette meg egy nagyon-nagyon jó dobos.”

Ebben a két új nótában mennyire van benne ő?

„Már összeraktuk a dalokat, de azon túl szabad kezded kapott: megmutattuk neki, hogy ebből ennyi van, abból annyi, ez az alaptempó, de aztán a saját ízlésének megfelelően játszott. Nyilván ha megvan egy dal, az úgy nagyjából adja magát, de azon belül teljesen a saját feje után ment, és nem is kellett mondani, hogy mi hogy legyen, mert alapvetően tudta, hogy mire van szükség.”

A videóklip a Fertőrákosi Kőfejtőben készült. Hogy sikerült oda bejutni?

„Az is egy véletlen műve, mert hónapokig kerestünk helyszínt, mindenképpen valami kintit szerettünk volna. Volt is egy helyszín Sopron mellett, de nagyon nehézkes volt odáig eljutni, hogy konkrétan beszéljünk róla, és akkor jutott eszembe a Kőfejtő. Majd kiderült, hogy egy barátomnak a lánya ott a főember, akit ismerek már kb. hatéves kora óta, úgyhogy innentől kezdve már gyorsan ment. Először külső helyszínt akartunk ott is, de benéztünk a barlangszínházba is, és arra a döntésre jutottunk, hogy oké, ez is egy színpad, de azért ez egy egész más környezet, annyira egyedi és különleges. Megfelelő nagyságú hely, a zenekari cuccot körben fel lehetett rakni, s így körbe lehetett filmezni az egészet állandó mozgásban. Mentos Norbival meg egy kiváló operatőrrel, Riba Szabolccsal dolgoztunk. Ő már forgatott ott többször, tehát képpen volt, szóval nagyon gyorsan mentek a dolgok, és szerintem jó is lett a végeredmény. Tehát ez is ilyen többé-kevésbé véletlennek hozta megoldás lett, de hát, mint tudjuk, véletlennek nincsenek. Mindennek megvan az oka, mi miért akkor és úgy alakul.”

Arra van esély, hogy koncertetek is legyen ott?

„Semmi. Annyira más liga. Oda bejutni... A költségeket nem ismerem, hogy mennyibe kerülne ott egy koncertet megcsinálni, de ott valami nagyszabású dolgot lehetne szervezni. Nyilván óriási élmény lenne, mert annyira sajátos, különleges az a környezet, hogy biztos, hogy jól mutatna, de legalább klipben sikerült megcsinálni.”

„Ott vannak a koncerten az emberek, de már máshogy reagálnak, már nincs az a heje-huja-vigalom, mint annak idején volt.”

Miről szól ez a két dal?

„Ez mindig nehéz. Amióta szöveget írok, sosem voltak ezek annyira konkrétan megfogalmazható dolgok. Csak néhány esetben, mint a Moodnál a Wombocomic, a Glow Burn Scream vagy a Burning Slow. Ezekben volt valami kézzelfogható. Aztán különösen már ennél a zenekarnál, eléggé személyes vonalra ment az egész az idő előrehaladtával. Különösen az utóbbi két lemez, meg ez az új dal, nekem ezek terápiás dolgok. Amiről nem szívesen tárgyalok, vagy nagyon nehezen, vagy csak a nagyon szűk környezetemmel, azt így ki tudom úgy adni magamból, hogy én tudom, hogy miről van szó. Nyilván inkább ilyen képszerű megfogalmazásokkal. Én tudom, hogy miről van szó, viszont aki olvassa, annak nem biztos, hogy ugyanazok jelennek meg a fejében, hanem sok más minden is, és ez így van jól. Több síkon mozognak ezek. Olyan dolgokat fejezek ki, amiket más vonalon nem, ezeket próbálom képekbe formálni. De mondom, kevés kézzel fogható dolog van.

Ami nagyon komoly hatás, az az, hogy Márk fiamat elvesztettük 2020-ban, onnantól kezdve az nekem egy ilyen sín, amire rákerültem, és arról szerintem nem is fogok tudni leszállni. Nyilván ne legyen senkinek ilyesmi az életében, én azt kívánom, de aki ilyesmit átélt, azok mind ezt tapasztalják. Mindig ott marad az emberben.

A To Earth to Ashes to Dust lemez megírásának ideje volt ez, a címadó, illetve a From The Heights From The Ground című dalok készen voltak már. A szövegek konkrétabb, 'családi vonal' ihletésűekként íródtak, az egyik a nagyapámról szól, aki fogságba esett a Donnál, eltűntnek lett nyilvánítva, csak nem túl régen derítettem ki, hogy mi is történt vele, szibériai hadifogságban hunyt el.

A From The Heights From The Ground pedig a dunai svábokról szól, konkrétan az őseimről, akik lehajóztak Ulmból idáig, és itt kezdtek új életet 300 éve Süttőn. Azután a már említett esemény miatt egészen más irányt vett a szövegvilág a lemez további részén.

Ez, ahogy említettem, nekem azóta ilyen szelepként működik, jönnek a mindenféle képek, ilyen képeket festek a szövegekben. Aztán hogy kinek mit sugall, amikor hallja, az már egy másik dolog. Ami szövegileg a két újabb dalban teljességgel kézzelfogható, az a címadó dal témája. Nagyon sokáig volt egy visszatérő, rossz álmom, abban volt egy ablak, a mögötte levő sötéttséggel, ami ijesztő volt, de nem tudtam megfogalmazni álmom közben sem, hogy mitől az.”

Említettetek ezeket a régi Mood-nótákat, és nekem mind a szinterről szólt, közönség és zenekar együvé tartozásáról. Ilyet érzél még valaha?

„Igen, de azért eltelt azóta már harminc év, ha a Mood végétől számoljuk, akkor is huszonöt. És azok az emberek, akik akkoriban a koncerteken ott voltak, azok ugye velünk együtt idősödtek, és nyilván már nehezebben is mozdulnak. Ha a koncertekről beszélünk, a közönség és zenekar dolgairól, hát őket ritkán látjuk már, mivel ritkábban is játszunk, de amikor előbukkannak, akkor ez így megvan. Hogy legalább arcról ismerem a közönség tagjait.

Amikor volt a huszonöt éves jubileumi Mood-koncert a Barba Negrában 2019-ben, ott nyilván elhangoztak ezek a dalok, meg ott voltak a régi arcok, sokan. De az egy nagyon különleges esemény volt, egyszeri és megismételhetetlen szintem, ezért nincs is értelme újra próbálkoznunk. De röviden, sajnos ez úgy a múlt homályába vész. Nem is

azért, mert az emberben nem fogalmazódik meg, hanem mert ahogy én is a szövegekben befelé megyek vagy befelé fordultam, más dolgoknak kell kijönni, ami nem azt jelenti, hogy nincs meg bennem ez az érzés. De talán elhalványult, és nem azért, mert az ember így akarta, hanem egyszerűen mert eltelt egy csomó idő. És ott vannak a koncerten az emberek, de már máshogy reagálnak, már nincs az a heje-huja-vigalom, mint annak idején volt. Ott vannak, jelen vannak, figyelnek, akárhányan és ez már jó, ez elég. De nem is lehet összehasonlítani a két időszakot semmilyen szempontból.”

Mi a következő lépés a kislemez után?

„Van két új dalkezdemény, az egyiket Kolos hozta, a másikat Herczi (*Herczeg László gitáros*), és ő utoljára a To Earth... lemezre írt dalt, vagy öt éve, az Into my Aeont. De most szerencsére elkapta a hév, remélem, így is marad. De nincsenek úgy tervek, meglátjuk, hogy alakul az egész. Ha nincs konkrét határidő, akkor nagyon kényelmesen elvagyunk. (*nevet*) De jelenleg ezt a kiadványt kellene promotálni. A klip segítségével talán magunkhoz képest egy szélesebb közegnek tudjuk megmutatni. És igyekszünk újabb koncerteket leszervezni, ami nagyon nehéz.”

A Magma Rise-ban kezdte az ének mellett basszusgitározni is...

„Nem, mert a '90-es évek elején Kolossal csináltunk egy Maelstrom nevű thrash zenekart, abban is én basszusgitároztam.”

Ennyi év után hogy működik nálad ez a megoldás? Azért is kérdezem, mert a Mood és Wall Of Sleep időkben belefért neked az is, hogy akár beugrottál a tömegbe, tényleg frontemberkedés volt, de a basszussal együtt már kötöttebb pálya.

„Igaz. Valahol nem rossz, ugye mindig van mibe kapaszkodni. (*nevet*) A Magma Rise már 17 éve van, az kétszer annyi, mint ameddig a Mood tartott. Jól elvagyok vele, hogy ez egy másfajta szerep. Ez a frontemberkedés is olyan dolog, hogy a helyzet adja. Ahhoz, hogy ott meglegyen az igazi intenzitás, ahhoz mindig kellett valami visszajelzés. És tök mindegy, hogy nyolc ember volt a visszajelzés – mert emlékszem, a Fekete Lyukban volt egy koncertünk a Mooddal, amit sehol nem hirdettek meg, és azon nyolcan voltak, de olyan jó koncert volt, hogy csak! Tehát ha ez működik, akkor működik a frontemberesdi is, meg az ereszd-el-a-hajamat.

Én sosem voltam ilyen direktben frontember, inkább az, hogy ahogy megdörrennek a dalok, akkor azért viszi az embert a hév. De én sosem úgy néztem erre, mint valami szerepre, hanem ahogy éppen adódik. A basszusgitározással együtt betöltve ezt a szerepet, olyan szempontból könnyebb, hogy amikor nem kell énekelni, akkor jó, mert lehet mást csinálni. Nem vagyok rákényszerítve, hogy ott matassak erre-arra-amarra. Ez valahol könnyebb, hogy el lehet bújni a basszusgitár mögé, én így élem meg, különösen így, hogy idősödik az ember. Egyre kevésbé is heveskedem. Ha nem lenne basszusgitár a nyakamban, akkor is lett volna vagy lenne komoly változás szerintem ezzel kapcsolatban. Nem is a szellemiség, meg a zene megélése a színpadon, hanem hogy fejesekre már nyilván nem vállalkoznék.” (*nevet*) U

SKÁLD

Három norna a fa alatt...

Az északi világ költői és történetmondói, a skáldok, dalokban és versekben őrizték meg az istenek, a hősök és az ősi történetek emlékét. A nevüket viselő francia zenekar régi hangszerekkel, ősi nyelveken és modern zenei érzékenységgel kelti új életre ezt a világot. De vajon mit jelent ma történetmondónak lenni, és mennyire hisz maga Christophe Voisin-Boisvinet a megírt végzetben? A Skáld zeneszerző-producerével az ősi mítoszokról, a folyamatosan változó kollektíváról és a jövő még el nem mesélt történeteiről beszélgettünk.

A legutóbbi albumotok, a Huldafólk egy rejtett népről szóló világot épített fel, miről meséltek az új albumotokon, az Ørløgnen? Mennyi időt, energiát, kutatómunkát igényel egy-egy történetnek alaposan utánajárni?

„Immár a negyedik albumunk témája a sors – legyen szó az egyéni vagy akár a közös sorsunkról. Ezt a sorsot nevezzik Ørløgnnek, amelynek egy részét a születésünk, múltbeli cselekedeteink és a neveltetésünk határozza meg. Azonban mindez nincs kőbe vésve: a mindennapi döntéseink folyamatosan alakítják.

Az, amit a jelenben teszünk, valamint az, amit a múltban tettünk, meghatározza a jövőnket; a tetteink következményei elől nem menekülhetünk el.

Az album arra ösztönöz, hogy elgondolkodjunk a döntéseinken – legyenek azok egy egyéné vagy egy közösségé –, valamint azokon a mintákon, amelyeket elfogadunk vagy elutasítunk.”

Franciaországban születtél és francia zenészekkel dolgozol együtt, miközben a Skáld szinte teljes művészi világa a skandináv kultúrából, az óészaki nyelvből és az északi mitológiából táplálkozik. Volt benned eleinte olyan érzés, hogy kíváncsiaként közelítetek egy másik nép kulturális örökségéhez, gyökereihez?

„Gyakran visszahalljuk, hogy amit csinálunk az kulturális kisajátítás, mivel franciaként óészaki nyelven éneklünk a skandináv mitológiáról és mondákról. Én személy szerint egy olyan régióban születtem, amelynek történelmét nagyban meghatározták az északi népekkel való találkozások, Marti észt, Steeve norvég származású normann, Marie pedig lengyel... A származásunk, a hátterünk arra ösztönözött bennünket, hogy szenvedélyesen érdeklődjünk az északi világ egésze iránt.

Rádásul inkább elveszett civilizációkról, újra felfedezni a bölcsességről és tudásról beszélünk, mintsem egy adott

népről, amelynek – ahhoz, hogy hitelesen feldolgozzuk egy témában – a leszármazottjainak kellene lennünk.”

Az elmúlt években több énekes és hangszeres is távozott a zenekarból, miközben új emberek érkeztek. Mennyire könnyen lehet manapság ilyen beállítottságú, rádásul régi hangszereken játszó tagokat találni a zenekarba?

„Hamarosan egy évtizede lesz, hogy a Skáld útjára indult; ez idő alatt rengetegen vettek részt az albumok, videóklippek és egyéb anyagok elkészítésében. Valójában még többen működtek közre, mint amennyien 'látszanak'. A stúdióban addig nem nyugszom, amíg el nem érem a kívánt eredményt, és ennek érdekében sok embert bevonok a munkába, akik nem feltétlenül azok, akiket a videóklippekben vagy a fényképeken láthattok. Kellhet egy plusz énekhang vagy egy hangszer, amellyel megduplázzuk a hegedű vagy a líra szólamát... egészen addig, amíg el nem érjük a kívánt hangzást. Valójában nem mindig könnyű megtalálni a megfelelő énekeseket vagy zenészeket, különösen azokat, akik hajlandók kilépni a hagyományos repertoár és a hangszerük megszokott korlátai közül. Jelenleg ugyanaz az öt zenész áll a színpadon, aki az albumot is rögzítette. Mostanra jól összeszokott csapattá váltunk, és egyhamar nem is valószínű, hogy változni fog a felállás.”

Mesélj nekünk a hangszerelésről, hogyan épül, készül el egy-egy szám. Van még olyan hangszer, amelyet később szeretnél megszólaltatni a zenétekben, de eddig ezt nem sikerült beilleszteni?

„A szerzemények mindig a ritmusszekcióval indulnak; legelőször az ütőhangszereket rögzítjük. Érdemes megemlíteni, hogy ehhez az albumhoz bizonyos részeket az erdőben vettünk fel, kihasználva az erdő akusztikáját, de közvetlenül a fákat, fatönköket és a mohát is 'megszólaltatva'. Ezt követően kerülnek a helyükre az énekszólamok, majd a líra, a hárfa és a különféle vonós hangszerek – a megfelelő arányban. Ami a vonósokat illeti, habozás nélkül ötvözőm a legkülönbözőbb háttérű hangszereket, amennyiben azok képesek felidézni bennem azt az ősi, vonóval keltett hangzást. Jelenleg azon gondolkodom, hogyan használhatnánk bizonyos fúvós hangszereket a Skáld zenéjében, ám ez egyelőre nem igazán akar összeállni.”

Mennyire könnyű színpadra vinni a zenéteket? Már többször, így idén is felléptetek a Hellfesten, milyenek a tapasztalatok ezzel kapcsolatban?

„Az úgynevezett 'vikingzene' régóta foglalkoztatja a metalrajongókat; és bár a legtöbb pagan folk zenekar nem alkalmazza a metalra jellemző hangszereket – gitár, dob stb. –, az énektechnikák hasonlóak, és a dalszövegek témái is gyakran hasonló irányba mutatnak. A metalfesztiválokon a mi fellépésünk egyfajta felüdülést jelent a közönség számára.

A zenénket színpadra vinni összetettebb feladat, hiszen a stúdióban számos, különböző hangforrás összekeverésével készül, a színpadon viszont mindössze ötven vagyunk. A fellépéseken igyekszünk a lehető legkevesebb előre rögzített hangot használni, ami azt jelenti, hogy a koncert alatt mindannyiunknak rengeteg a tennivalója.”

Ha a sors valóban egy előre megszótt fonal, ahogy az északi mitológiában a nornák története sugallja, szerinted mennyit tudunk változtatni azon, amit nekünk szántak?

„Az istenek és emberek sorsának fonalát a nornák szövik; minden mindennel összefügg. Úgy vélem, van rá lehetőség, hogy bizonyos dolgokon némileg változtassunk, főként, ha nem tekintjük megmászhatatlan ténynek a történesek – ám óvatosnak kell lennünk, hiszen a múltat, a jelent és a jövőt ugyanaz a fonal köti össze, így még a legapróbb változtatás is valószínűleg többet módosít majd egyetlen

„A metalfesztiválokon a mi fellépésünk egyfajta felüdülést jelent a közönség számára.”

részletnél. Véleményem szerint éppen ezért kell átgondolnunk a tetteink következményeit, valamint azt, hogy mit tehetünk hozzá egy olyan 'tervhez', amely már szilárdan kirajzolódott. Ugyanakkor nem vagyunk kötelesek mindent elfogadni, ami az utunkba kerül, anélkül, hogy számot vetnénk a saját felelősségünkkel.”

Felötlött már esetleg bennetek, hogy különleges helyszíneken adjatok koncertet? Van-e olyan zenekar, amelyikkel szívesen turnéznátok együtt? Mik a terveitek az őszi időszakra?

„Időről időre egészen szokatlan helyszíneken is játszottunk már, de nem is annyira maga a helyszín, mint inkább

az adott pillanat hagy bennünk mély nyomot. Emlékszem egy svájci koncertre, ahol hatalmas zivatar támadt: a közönség ennek ellenére kitartott, és ez varázslatos élmény volt. Arra is emlékszem, amikor az Egyesült Államok bizonyos államaiban, indián rezervátumok közelében léptünk fel; az ottani közönség a sajátjának érezte a zenénket, miközben újra felfedezte a gyökereit – ez nagyon mély nyomot hagyott bennünk.

Az idei ősze vonatkozó terveink mindkét kérdésre választ adnak: októberben turnéra indulunk, még hozzá a The Hu európai körútjának előzenekaraként – már nagyon szerettünk volna velük turnézni. Köszönjük a sorsnak! Köszönjük az Ørlögünknek!”

SZÖVEG: BALI DÁVID

REIGN IN BLOOD 40

Négy hardcore/punk előkép a nyolcvanas évekből

A Slayer mindent felforgató harmadik nagylemeze aligha igényel mélyelemzést vagy különösebb ajánlást, hiszen minden idők feltehetően legnagyobb hatású extrémzenei megjelenéséről van szó, amin az azóta eltelt négy évtized sem volt képes koptatni.

Ugyanakkor ha az albumra úgy tekintünk, mint egy, a bizonyítási vágytól fűtött szintlépésre, elkerülhetetlen, hogy ne pusztán a zenekar mindenki által ismert hatásairól – név szerint, és a teljesség igénye nélkül: a Venomról, a Judas Priestről vagy a Mercyful Fate-ről – beszéljünk, hanem arról is, hogy az album agressziója milyen közös vonásokat mutat a hardcore/punk szubkultúrával.

A párhuzam korántsem véletlen, és ezt a rajongók az 1996-os Undisputed Attitude-on megérthették, amin a zenekar többek között T.S.O.L.-, Minor Threat-, Verbal Abuse- vagy D.I.-dalokat dolgozott fel. Jeff Hanneman gitáros a Reign In Blood írásakor bevallotta is a hardcore/punk közegében mozgott, a lemezboltokban is mindig itt vadászta az új inspirációt, a Slayer próbatermében pedig Dave Lombardo értette meg elsőként igazán, hogy ennek milyen hatása lesz a dalszerzésre. Kettejük közös egymásra hangolódásának eredménye lett a Pap Smear nevű projekt is, amelyhez a Suicidal Tendencies gitárosa, Rocky George csatlakozott, ám már ezeken is hallható, hogy a Slayer soha korábban nem állt ennyire közel a Black Flaghez vagy épp a Verbal Abuse-hoz.

A végeredmény persze mára történelem, amihez Rick Rubin produceri jelenléte is nagyban hozzájárult, hiszen a lemez nyers, letisztult hangzásának jóvoltából a Slayer végérvényesen szakított a visszhangos-baljós atmoszférateremtéssel, egyben igazolva azt is, hogy a zenei szélsőség fokmérője nem feltétlenül a technikai tűzijáték. Ennek megértését – hozzátéve, hogy a szintén előképnek tartott D.R.I. szélsőes haragját hogyan tudta így megugrani a négyes – pedig nagyban segíti az alábbi négy megjelenés, amelyek nélkül a Slayer sem foglalhatta volna el saját trónját.

MINOR THREAT: Minor Threat EP (1981)

A youth crew mozgalom alapzenekara lényegében műfaji alapművet adott ki már a bemutatkozásával, hiszen a straight edge kultúra megkerülhetetlen alapjává vált a zenekar nevét viselő 1981-es EP, ugyanakkor a Slayer szempontjából a Minor Threat elsősorban zeneszerzői előképet jelent. A végtelenül nyers, tömör, mégis felpörgetésekben gazdag dalszerzetek sodrásának két alapeleme van: az összhangzatok és a hirtelen lezárások, márpedig mindkettőből van elég a Reign In Blood dalaiban is. Emellett Tom Araya előadásmódjában is megjelennek a faltól-falig írt, gyors verzők, amelyek elképzelhetetlenek lennének a Minor Threat nélkül. A zenekarról Hanneman is mindig elismerően nyilatkozott, a zeneszerzésen túl pedig a letisztult, elemi energiájú hangkép is nagyon közel áll a Reign In Blood stúdióhangzásához.

WASTED YOUTH: Reagan's In (1981)

Hanneman nagyon szerette a kaliforniai punk hangzását, így a T.S.O.L.-t – a mi esetünkben tőlük a bemutatkozó EP a legfontosabb – és a D.I.-t is, de a Wasted Youth igazi különlegességét az adja, hogy az alapvetően punkos dalszerzetekben gyakran megjelennek azok a lefelé pengetett, feszes riffelések, amelyek aztán később új kapukat nyitottak a crossover irányába is. A Wasted Youth dalainak lételeme a diszsonáns feszültség, és ebben a nyomasztó, önsorsrontó hangulatban az agresszív előadásmód biztosít valódi kiutat. Így a Minor Threathez hasonlóan az inspiráció itt is elsősorban szerzői, ugyanakkor a rövid dalok, a klausztrófó hangulat és a diszsonáns, helyenként szaggatott összhangzatok nagyban hozzájárultak Hanneman játékához is.

DISCHARGE: Hear Nothing See Nothing

Say Nothing (1982) A Motörhead és a Venom mellett a Discharge a harmadik, megkerülhetetlen brit szereplője a nyolcvanas éveknél, ha a féktelen tempóról, gyorsan pengetett riffekről és az üvöltő énekehangról van szó. Mára mind tudjuk, hogy a Hear

Nothing See Nothing Say Nothing a crust punk megkerülhetetlen alapműve, viszont enélkül elképzelhetetlen lenne a Slayer megszólalása is. Kelvin Morris jellegzetes orgánuma és minden második körre adagolt sorai, a karakteres gitárhangzás és a lüktető dobolás messze megelőzte a saját korát, és kiforrott hangzásának köszönhetően a lenyomata a korszakelmen túl is visszaköszön a Reign In Blood sodrásában.

VERBAL ABUSE: Just an American Band

(1983) A tavaly Budapestet is megjárt amerikai hardcore/punk-legenda, a Verbal Abuse a műfaj egyik legdühösebb debütálásával rukkolt elő, aminek nyers megszólalása, zaklatott előadásmódja jóformán azonnal új sztenderdet jelölt ki. A Texasból indult, de San Franciscóba átköltöző banda 1984-ben játszott is a Slayerrel, akik a turné hátralevő részében jóformán csak a Just an American Band dalait hallgatták kazettán – erről Kerry Kingék akkor nyilatkoztak, mikor megjelent az Undisputed Attitude, ahol több dalt is újragondoltak tőlük. Elég csak belehallgatni a nyitó Power Play zaklatott szóköpködésébe és hangzásába: a hatás megkérdőjelezhetetlen.

A fentiekben túl természetesen továbbra is az 1996-os Undisputed Attitude a legjobb kapaszkodó ahhoz, hogy a Slayer milyen előképekhez mérten definiálta önmagát, és hogy bevallotta is milyen szorosan kötődik a hardcore/punk hagyatékához. A lemez érdekessége, hogy Kerry King hívta életre, producerként pedig Dave Sardy dolgozott rajta, miközben Rick Rubin is visszatért velük a stúdióba. Az albumon a fentebb említett projekt, a Pap Smear két dala is megjelenik, de ami miatt igazán szerethető mindmáig, az a lemez önfeledtsége. Az, ahogy mára klasszikussá vált punkdalok a lehető legtermészetesebb módon szólnak meg a Slayer erősítőin keresztül, egyben előképet jelentve azoknak a feldolgozáislemezeknek, amik később a Metallicától (Garage Inc.) és a Napalm Deathtől (Leaders Not Followers) érkeztek.

Az újramezdés lehetősége

Alapvető személyi változásokon esett át a közelmúltban az amerikai heavy/power metal színtér egyik meghatározó, kultikus zenekara, az 1980-ban indult Metal Church. Az alapító gitáros és fő dalszerző Kurdt Vanderhoof mellől hárman is távoztak, a megüresedett helyekre a Megadeth egykori basszusgitárosa, Dave Ellefson, az elképesztő zenei háttérrel rendelkező, jelenleg a Flotsam and Jetsam és a Fifth Angel tagjaként dolgozó Ken Mary dobos, valamint a Vicious Rumors ex-énekeese, Brian Allen. Ez a tagság nemcsak az idén áprilisban kiadott, kifejezetten jól sikerült Dead to Rights albumot készítette el, de azóta is ebben a felállásban turnézik. Dave Ellefson és Ken Mary Németországban, a Keep It True Legions fesztiválon válaszolt Gyuricza Tamás Marcell kérdéseire.

Mindketten új tagjai vagytok a Metal Church zenekarnak. Hogy kerültetek kapcsolatba a csapattal?

Dave Ellefson: „Amikor tavaly februárban megjelentettem a második Soto-Ellefson albumomat, a kiadó, a Rat Pack Records alapító tulajdonos-elnöke, Joe O'Brian egyszerűen csak rákérdezett, hogy akarnék-e az új Metal Church albumon játszani. Hozzátette, hogy komoly személyi változások voltak a zenekarban, többen távoznak, és egyelőre csak az új énekes van meg, ezért basszusgitárost és dobost keresnek. Kurdttal közösen arra gondoltak, hogy én és Ken lehetnénk azok, akik a lelépett tagok helyett feljuttassák a dalokat. Nekem tetszett az ötlet, és már azelőtt úgy voltam vele, hogy biztosan jó lesz, hogy egyáltalán hallottam volna a dalokat.

Beszéltem Kennel, aki a szomszédom, hiszen mindketten Phoenixben élünk. Őt is érdekelte a dolog, ezért mindketten igent mondtunk. Ezután átküldték a demókat, amiken már hallható volt Brian éneke. A dalok fantasztikusak voltak, Brian tényleg remekelt bennük, ez csak megerősített abban, hogy jól döntöttünk. Áprilisban elmentem Kurdthoz, Kaliforniába, hogy felvegyük a dalokat. Nagyon gördülékenyen dolgoztunk, sikerült egy nap alatt a teljes lemezanyaggal végeznünk.

Ken Mary: „Én rajongóként is imádom a Metal Churchöt, ezért nagyon örültem a felkérésnek, hogy legyek részese az új albumnak. Mindig is nagy rajongója voltam a zenekarnak, s amikor meghallottam az új dalokat Brian énekével, csupa libabőr lettem. Olyan volt, mintha David Wayne (a Metal Church korai időszakának legendás hírvő, 2005-ben elhunyt éneke) hangját hallottam volna. David volt az a Metal Church-énekes, akit mindig imádtam, számomra ő volt a legjobb, de Brian tényleg fantasztikus munkát végzett. Lenyűgöző végighallgatni az új albumot, ami vele készült. Egészen csodálatos, amilyenén tette a dalokat.”

Ezek szerint te régóta követted a Metal Church munkásságát?

KM: „Szerintem nagyon kevesen tudják, de az én első komolyabb zenekarom, a Fifth Angel és a Metal Church majdnem egyszerre vették fel az első albumaikat. Ugyanazokkal az emberekkel, ugyanabban a seattle-i stúdióban dolgoztunk, így én már azelőtt hallottam róluk, mielőtt ismertté váltak volna. És persze, a Metal Church akkori tagjai is előbb szereztek tudomást a Fifth Angellról, mint bárki más. Mi voltunk azok, akik a '80-as években lefektettük az alapokat. Ez volt az eredeti seattle-i zene. Queensryche,

„A menedzserem mondta egyszer, hogy a sikerhez két dolog szükséges: jó dalok, és agresszív menedzsment.”

Metal Church, Fifth Angel, s talán még a Sanctuary. Csak Jimi Hendrix volt előttünk, aki Seattle-ből indult.”

DE: „Ez valóban így van, a grunge előtti időben is volt seattle-i zene.”

KM: „Amikor Seattle ma szóba kerül, mindenki a grunge-ra gondol, miközben az csak pár évig volt meghatározó zenei irány, s utána teljesen elmúlt. Ma már egyetlen eredeti grunge-zenekar sem létezik. Vagy halottak a tagok, vagy annyi lett a zenekarnak. Kurt Cobain halott, az Alice In Chains-es csávó, Layne Staley halott, Chris Cornell a Soundgardenből szintén halott.”

DE: „A nagyok közül csak a Pearl Jam énekese (*Eddie Vedder*) él még, de szerintem ő is csak azért, mert San Diegóból származik.”

KM: „Igen, ez egy nagyon fura dolog. A grunge-korszak szinte valamennyi nagy művésze elment már közülünk. Depressziósak voltak, de maga a zene is olyan volt. Szerintem voltak jó grunge-dalok, egy-kettő még nekem is tetszett, de azt a mindent átható depressziót nem szerettem. Nem voltam nagy rajongója a grunge-zenének, azzal pedig egyáltalán nem értettem egyet, hogy ha kedveled a grunge-ot, akkor minden mást utálnod kell. Szerintem ez hülyeség volt, és sajnos, a kiadók is felültek erre a vonatra. Lehet, hogy Európában ez nem volt ennyire éles, de az Egyesült Államokban igen. Ha ott éltél, és tetszett neked a Pearl Jam, az Alice In Chains, a Soundgarden vagy a Nirvana, akkor minden mást utáltál. Ez annyira beleivódott az emberekbe, hogy sokan még ma is így vannak vele, de ez egy másik beszélgetés témája kellene, hogy legyen.”

Azt tudjátok, hogy Kurdt és Rick miért szakított a korábbi zenésztársakkal? Zenei nézeteltérések vagy inkább személyes okok miatt történhetett?

DE: „Erről nem tudok semmit, és nem is nagyon érdekel, mivel nem voltam része a szakításnak. Csak annyit tudok mondani, hogy most remek a zenekar, nagyon jó benne az energia és az atmoszféra. Ez egy újrakezdés lehetősége a Metal Church számára. Kurdt ugyanis be akarta fejezni a Metal Church történetét. Magában le is zárta, elkezdett mással foglalkozni. Úgy volt vele, hogy kiad még egy utolsó albumot, és ennyi volt. Az új barátok, a friss vér azonban annyira inspirálta, hogy úgy döntött, tovább viszi a lángot. Látod, koncertezünk, interjúkat adunk. Ha egy erős albumot készítesz, akkor annak az eredménye minden másban meg fog mutatkozni.

A zenekar újjászületése egy izgalomról izgalomra épülő események sorozata volt. Először Brian csatlakozott, majd felkérték engem és Kent. Aztán képbbe került Zeuss, aki az album keverését végezte. Mondta is Kurdt, hogy annyi remek dolog történt vele, hogy minél előbb újra koncertezni szeretne, mert előben is meg akarja mutatni a Metal Church új felállítását, és hogy az új dalokat is szeretné mielőbb játszani a koncerteken.”

Egy ilyen patinás zenekarnak, mint a Metal Church, lehet-e olyan új albuma, amit a közönség nem a régi klasszikus lemezekkel fog összehasonlítani?

DE: „A Dead to Rights bebizonyította, hogy igen. Még csak néhány hónap telt el a megjelenés óta, ezért tisztán emlékszem rá, hogy milyen érdeklődés mutatkozott az új album iránt, és milyen izgalommal várták a rajongók. Az új zene persze mindig ráirányítja a figyelmet a régi albumokra is, de ez így természetes.”

Szerintetek inkább előny vagy hátrány egy olyan jellegzetesen egyedi zenei világgal rendelkező zenekar számára, mint a Metal Church, ha komoly szakmai múltú és markáns karakterű zenészek csatlakoznak hozzá, mint ahogy az a ti esetetekben is történt?

DE: „Én úgy gondolom, hogy ez remek dolog, hatalmas előny. Az én személyem miatt a Megadeth azon rajongói is érdeklődéssel tekintenek a Metal Churchre, akik eddig kevésbé ismerték, vagy nem érdekelték őket. De ez fennáll Ken és Brian esetében is. Szerintem fontos, hogy legyen egy erős zenei háttér. Ha valaki – teszem azt – a Gates of Babylon című Rainbow-dalonnál nőtt fel, akkor az örökre meghatározó lesz számára. Abban a generációban az a dal nagyon sok embert befolyásolt. Most ugyanezt érzem a Metal Church kapcsán is. Szerintem az új album is valami ilyesmire lesz képes, egy új rajongói bázis számára adhat meghatározó zenei élményt. Valami olyasminek vagyunk részesei, mint ami a Megadeth Rust in Peace albumával történt. Ott sem az volt, hogy csak új srácok kerültek be a zenekarba, hanem az is egy teljes újrakezdés volt. Ebből is láthatod, én már jártam ezen az úton, de ugyanolyan izgatott vagyok, hogy mi lesz belőle, mint akkor.”

A már veletek készült Dead to Rights megjelenése előtt Reforged: The Remastered Collection címmel egy öt albumot tartalmazó gyűjteményes kiadványa is megjelent a zenekarnak. Ezt mi indokolta?

DE: „Hm, erre nem igazán tudok válaszolni, ezt a kérdést Kurdtnak kellene feltenned. Azt viszont el tudom mondani, hogy amikor a Megadeth tagja voltam és ezeket a 'remastered' dolgokat adtuk ki, azt általában a kiadó javasolta. Azzal indokolták, hogy fel kell újítani a hangzást, mert a rajongók elvárják, hogy a korábbi albumok is hasonló minőségűek legyenek megszólalásban, mint az újabbak.”

A Dead to Rights dalait Kurdt egyedül írta, akárcsak a korábbiakét. Ez azért van, mert egyértelműen hozzá kötődik a Metal Church stílusa és hangzásvilága?

DE: „Szerintem igen, Kurdt egy igazi dalszerző gépezet. De ahogy már mondtam, amikor Kennel mi képbbe kerültünk, addigra a dalok már készen voltak. A demókon Kurdt és Brian dolgozott, amikor felkérték bennünket, addigra az album teljes anyaga összeállt már, csak egy basszusgitáros és egy dobos kellett nekik. Arról egyáltalán nem volt szó, hogy a dalok írásába is be kell kapcsolódnunk. A Metal Church hangzása maga Kurdt, ő tudja legjobban, hogyan kell egy Metal Church-albumnak szólnia.”

KM: „Szerintem ezek mind remek dalok, nem volt szükség arra, hogy bármit is változtassunk rajtuk. Hangzásilag persze tettünk hozzá valamit, de nem mi határoztuk meg a Dead to Rights album irányvonalát, hanem Kurdt. Amikor az első felkérés érkezett, akkor valóban még csak arról volt szó, hogy fel kellene játszanunk a dalokat. Az menet közben derült ki, hogy nagyon jól működik közöttünk a kémia, és ezért is döntöttünk úgy, hogy közösen folytatjuk.

Az mindig nagy kérdés, hogy azok az emberek, akik közösen akarnak létrehozni valamit, valóban tudnak-e jól együttműködni. A kémia ugyanis mesterségesen nem állítható elő, az vagy van, vagy nincs. Mi szerencsések voltunk, mert nálunk rögtön érződött a jelenléte.”

Azt el tudjátok képzelni, hogy a jövőben a kreatív munkából, azaz a dalszerzői tevékenységből is kivegyétek a részeteket?

KM: „Ha kinyílik az az ajtó, akkor igen. Ezt nem úgy értem, hogy rá akarnám erőltetni az akaratomat Kurdtra, hanem úgy, hogy ha természetesen, magától adódóan nyílik meg ez a lehetőség. Kurdt egy nagyon organikus, természetes srác. Küldtem már neki pár ötletet, csak úgy, amik eszembe jutottak. Ha ugyanis olyan jó dalszerző van, mint Kurdt, akkor nem próbálok feltétlenül beletolni magad a dalszerzésbe. Én azzal is maximálisan boldog vagyok, ha csak ő ír, és nekem azokat a témákat kell játszanom, amiket elélem tesz. Láttam zenekarokat tönkremenni azért, mert erőltették a dalszerzést. Vagy úgy, hogy a bandán belül mindenkivel íratni akartak, azzal is, akinek nem volt hozzá tehetsége, vagy azért, mert egyvalaki ki akarta sajátítani magának ezt a lehetőséget. Az egyik legnehezebb feladat ebben megtalálni a helyes utat. Én azt gondolom, ha olyan jó dalszerző van, mint Kurdt, akkor csak annyit kell tenned, hogy hagyd dolgozni, de azért segíted a munkáját. Nem szabad erőltetni magadat.”

Ezek szerint már most tervben van egy újabb Metal Church-album?

KM: „Erről nem mondhatunk sokat, de mi már tudjuk, hogy lesz.”

És hosszú távon hogy látjátok, meddig működhet a Metal Church?

DE: „Nem tudok Kurdt nevében nyilatkozni, de amikor legutóbb nála voltam, ilyesmi is szóba került. Kurdt nagyon izgatott volt a Dead to Rights album pozitív fogadtatása miatt, és úgy látja, hogy ez az album visszahelyezi a zenekart arra a szintre, ahol egykor volt. Én is azon a véleményen vagyok, hogy a Metal Church megérdemli a sikert, de ez nemcsak rajtunk múlik.

A menedzserem mondta egyszer, hogy a sikerhez két dolog szükséges: jó dalok, és agresszív menedzsment. S ha megnézed azokat az előadókat, akik valóban sikeresek lettek, akkor be kell látnod, hogy igaza van. Az Iron Maiden, a Metallica, Michael Jackson, Madonna vagy Elvis mind így csinálták. Voltak jó dalaik, de igazából az agresszív háttérnek köszönhetően lettek olyan nagyok.

A Metal Church története másról szól. Arról, hogy bár ez a zenekar üzletileg nem lett olyan sikeres, de meghatározó szerepet tölt be a metal színtéren. Most egy olyan fesztiválon vagyunk, ami nagyon fontos a metalrajongók számára. Ide tényleg azok jönnek el, akik fanatikus metalrajongók. S ha megnézed őket, láthatod, hogy milyen sokan hordanak Metal Church-pólót. Ez mindent elmond a zenekarról. Azt, hogy a Metal Church része ennek a törzsnek. Nem thrash, nem power, és nem is szimfonikus, mégis meg tudja szólítani azokat a rajongókat, akik ezeket a zenéket kedvelik. De hogy a kérdésedre is válaszoljak, addig csináljuk, amíg élvezzük. És ez nem kamu duma, tényleg így gondoljuk.”

Számotokra, mint új tagoknak, jelent-e az eddigiektől eltérő bármilyen más szemléletet a Metal Church?

KM: „Nem mondanám, hogy bármilyen ilyet is érzek. Zeneileg otthon vagyunk, hiszen mindannyian ugyanannak a nyolcvanas évekbeli Seattle-hangzásnak vagyunk a gyermekei. Számomra természetes lépés volt, hogy a Metal Church tagja lettem.”

A Metal Church mellett mindkettőtöknek vannak más érdeklődési területei is. Ken, neked ott van a Fifth Angel és a Flotsam and Jetsam, Dave, neked pedig a zömében Megadeth-dalokat játszó Kings Of Thrash, illetve szóloban is turnézol. Okozhat ez feszültséget a zenekaron belül?

DE: „Nem, nem hiszem, hogy ebből bármi probléma is adódna. A Kings Of Thrashnek 2023/2024-ben volt egy nagyobb világ körüli turnéja, és éppen egy kis szünetre akartam tenni, amikor tavaly képbe jött a Metal Church. Bár turnéztunk utána is, de szerencsére meg tudtuk oldani, hogy ne legyenek ütközések. Egy zenekar életét általában két évre előre szoktuk tervezni. A turnékat legalább egy, de olykor két évre előre kötjük le, és a lemezmegjelenések időpontjaival, a stúdiómunkákkal is években előre gondolkodunk. A Metal Church éppen jókor jött, hiszen volt némi szabadidőm, így oda pont be tudtam illeszteni.

A szóló turnéimmal pedig azért vagyok könnyű helyzetben, mert a közönség elvárásainak megfelelően jórészt ott is Megadeth-dalokat játszok, amihez nagyon könnyű társakat találni. Megadethet nagyon sok zenész szeret játszani, mert jó móka, és nagyon sokan azon nőttek fel, tehát ők is rajongók. Én szintén élvezem, mivel már nem főállásban csinálom, hanem a saját szórakoztatásomra. Talán így még jobban is tudom értékelni, és mindig próbálok olyan dalokat is bevalogatni a műsorba, amiket a Megadethel vagy nagyon régen játszottunk, vagy csak ritkán. Próbálok valami olyasmit adni a rajongóknak, ami más, mint egy Megadeth-koncert. És persze, az sem árt, ha a pihenésére is gondol az ember. A Metal Church nem olyan intenzíven turnézó zenekar, így talán arra is marad idő a koncertek között. Őszintén szólva, régóta nem volt lehetőségem arra, hogy lazuljak egy kicsit.”

KM: „Én nem vagyok olyan szerencsés, mint Dave, nekem már volt időegyeztetési problémám, de a saját hibámból. Egy alkalommal két külön zenekaromnak hagytam jóvá ugyanarra a napra időpontot. Nem vettem észre egy dátumot egy hosszú emailben, amiben számtalan más dologról is szó esett, és automatikusan jóváhagytam egy fellépést, amit nem kellett volna. Oda kell figyelni erre, mert ha több zenekarod van, akkor néha tényleg lehetnek egyeztetési problémák.” **U**

SPREAD EAGLE

„SIKER, PÉNZ, CSILLOGÁS, EZ AZ ÁLMOM!”

A nyolcvanas/kilencvenes évek fordulójának volt egyik meghatározó zenekara az amerikai Spread Eagle, amely első albumával rögtön óriási sikert aratott. Két nagylemezt követően azonban feloszlottak, és csak 2006-ban indultak újra a basszusgitáros Rob De Luca, valamint az énekes Ray West aktív közreműködésével. Azóta két újabb albumot készítettek, a legutóbbit The Brutal Divine címmel ez év júniusában. Gyuricza Tamás Marcell az európai turné nyitóállomásán, Pozsonyban ült le a zenekar tagjaival, az alapítók mellett a 2010-ben csatlakozott Rik De Luca dobossal, azaz Rob unokatestvérével és Gianmaria „Jommy” Puledda gitárossal beszélgetni.

Nemrégiben jelent meg a Spread Eagle negyedik albuma, a The Brutal Divine, ami még komorabb hangulatú, mint a korábbiak voltak. Mi okozta ezt a változást?

Rob De Luca: „Nos, szerintem ez volt az első olyan albumunk, amit úgy vettünk fel, ahogyan élőben is játszottunk. Pontosabban ez volt az első olyan albumunk, aminek a stúdiómunkálatait koncertek előzték meg, s ez egyértelműen hatással volt a hangzásunkra, a jártasságunkra, a rutinunkra, de a stílusunkra is.

Ha ismered a zenekar történetét, akkor talán azt is tudod, hogy az első albumunk felvételei előtt egyáltalán nem adtunk koncertet. Úgy szerződött velünk az MCA Records, hogy nem volt egyetlen fellépésünk sem, sőt, az első nagylemezünk megjelenéséig nem is játszottunk sehol. Bár próbáltunk koncerteket szervezni, de ezeket végül vissza kellett mondani, mert azonnal beküldtek bennünket a stúdióba, hogy vegyük fel a dalokat az első Spread Eagle-lemezhez.

A második albumunk előtt ugyan már voltak fellépésünk, de mire ismét stúdióba kerültünk, hogy felvegyük az Open to the Public dalait, akkor már több éve szintén nem zenéltünk élőben. A harmadik album, az újjáalakulás utáni Subway to the Stars pedig úgy készült, hogy röviddel előtte került hozzánk az akkori gitárosunk, Ziv (Shalev), így szintén nem rendelkezünk elég rutinnal.

Ez a mostani albumnál, a The Brutal Divine-nál már nem így van. Most először történt az, hogy a szinte a koncertszínpadról vonultunk be a stúdióba. Amióta Jommy belépett, vagyis ennek már négy éve, azóta szinte folyamatosan koncertezünk.”

Rik De Luca: „Sokszor beszélnek zenekarok arról, hogy ahol tartanak, az egy természetes fejlődés eredménye. Nos, ez a mi esetünkben nem süket szövegelés, hanem valóban így van. Ahogy Rob is mondta, koncerteken alakult ki az a hangzás, amit a The Brutal Divine albumon hallasz. Ezek a dalok az élő fellépéseink rutinjának a lenyomatai.”

Lehet azt mondani, hogy a The Brutal Divine album a XXI. század street rockja?

Ray West: „Ó, igen, ez tökéletes megfogalmazás. Mindig kerestük a megfelelő jelzőt az albumra, de nekünk valahogy sosem sikerült ilyen frappánsan összefoglalni. Lophatom ezt a gondolatot? (nevet) Nos, amikor elkezdtünk zenélni, már akkor is megpróbálták betuszkolni a zenekart különböző skatulyákba. Neveztek bennünket hard rock-, glam- és sleaze rock- zenekarnak is, de ahogy a Skid Row esetében,

úgy nálunk sem igazán ült egyik sem. A street rock viszont tökéletesen illik arra a nyers energiára, ami mindig is jellemezte a zenekart. Mi tényleg olyanok voltunk, és persze, vagyunk is, mint az utcakölykök. Amióta pedig Jommy velünk van, még jobban ebbe az irányba léptünk tovább.”

Azt a nyers energiát, amiről beszélsz, a punkból emeltétek be a dalaitokba?

Ray: „Igen, a punk mindig is része volt a Spread Eagle zenéjének. Tudod, amikor főzöl, mindenki más recept alapján dolgozik, mindenki más hozzávalókra esküszik. Ha egyedül főzöl, akkor csak az kerül az ételbe, ami te szeretnél beletenni. Ha többen készítek az adott ételt, akkor lehet, hogy olyan fűszert is tesz bele valaki, amire te nem is gondoltál. Így vagyunk ezzel mi is. Mivel közösen írjuk a dalokat, így mindenki tesz bele valamit. Hard rockot, soult, és persze punkot is. A The Brutal Divine album dalaiban sok hard rock és sok punk van.”

Rob: „Sokan azt gondolják, hogy a punk csak egy zenei stílus, de valójában sokkal több annál. Egyfajta hozzáállás is a zenéhez, vagy akár magához az élethez is. Amikor felmegyünk a színpadra, akkor mi ezt a punkos attitűdöt követjük.”

A zenekar korai időszakában még meglévő glam rock már kevésbé érdekelt benneteket, vagy azért hagytátok el, mert ciki ma glam rockot játszani?

Rob: „Én sosem voltam annyira benne, és Paul DiBartolo, az eredeti gitárosunk sem. Tommi Gallo, az első dobosunk volt az, aki leginkább érdekelt volt glamben. Tom nagyon kedvelte azt a stílust, ezért ő hozta a glam-elemeket a Spread Eagle zenéjébe. Nekem nincs bajom a glamzenével, és nem tartom cikinek sem, de nem nagyon érdekel, nincsenek ilyen hatásaim.”

Ray: „Engem sem inspirál különösebben. Az első Mötley Crüe-albumot például szerettem, de sosem akartam úgy énekelni, mint a glammerek. Szerintem mi már a legelején, amikor a Spread Eagle indult, akkor is sokkal nyersebbek és súlyosabbak voltunk, mint a glamzenekarok, az új dalainkról nem is beszélve. Mi ezt az irányt tartottuk jónak, és ezt választottuk.”

A Spread Eagle abban is különbözött a nyolcvanas/kilencvenes évek fordulójának zenekaraitól, hogy a szövegeitekben a korszak súlyos társadalmi problémáit feszegettétek. A nagyvárosi élet veszélyeit, a társadalmi hanyatlást, a gettók világát, a bűnözést, a szenvedélybetegségeket

okozta függőségeket, a nyers szexualitást, vagy éppen a reményvesztettséget. A Spread Eagle mai dalai miről szólnak?

Ray: „Amiről az emberek akarják, hogy szóljon. Mindenki úgy értelmezi őket, ahogyan akarja. Mi nem mondjuk meg az embereknek, hogy konkrétan mire is gondoljanak egy-egy dal kapcsán. A szövegeket Rob írja, és olyan stílusa van, amit én például nagyon szeretek. Rendkívül okosan csavarja a szavakat, imádok dolgozni a szövegeivel.”

Rob: „Valóban az a cél, amit Ray is említett. Nem akarunk szájbarágós szövegeket, nem akarunk az emberek helyett megfogalmazni dolgokat, mindenkinek a saját értelmezését kellene kitalálnia egy-egy szöveg kapcsán. Szerintem ez jó dolog, és nagyon örülök, hogy a többiek is így gondolják.”

Mikor írtátok az új album dalait?

Rob: „Elég régen elkezdtük, szinte rögtön a Subway to the Stars megjelenése után. Aztán jött a covid, és minden parkolóhelyre került egy időre. Emiatt elég sokáig tartott.”

Ray: „Igen, valóban sokat dolgoztunk az új anyagon, de szerintem ez jót tett a daloknak. Ha a The Brutal Divine albumot összehasonlítod a 2019-ben kiadott Subway to the Stars dalaival, láthatod, hogy mennyit fejlődöttünk. Ehhez pedig kellett ez az idő.”

Jommy, új gitárosként te is részt vettél a dalok írásában?

Jommy: „Nem, én nem írtam semmit, de a dalok véglegesítésében és az album összeállításában azért segítettem a többieknek.”

Rob: „Igen, Jommy is véleményezte a dalokat, ami nagy segítséget jelentett számunkra, hiszen ő fiatalabb, mint mi, jobban érti, hogy miről szólnak a mai zenék. A dalszövegeket is mind átnézte, azokat neki is jóvá kellett hagynia, hiszen már róla is szólnak. Ha így nézzük, akkor lényegében

együtt írtuk a dalokat. Nem akarok megsérteni senkit sem, de a Spread Eagle egy gitár-ének zenekar. Az album hangzását ez a két srác (*rámutat Ray-re és Jommyra*) befolyásolja leginkább. Persze, mindannyian nagyon komolyan dolgozunk a zenekarért, és mindenkinek nagyon fontos szerepe van a csapaton belül, de ez mégiscsak a Spread Eagle, ahol a gitár dominál. A Spread Eagle zenéje a gitárjátékon alapul, mint ahogyan az a Van Halen esetében is volt. És erre nagyon büszkék vagyunk.”

A szólók terén például szabad kezet engedtek Jommy-nak? Akár a korai Spread Eagle-dalok szólóit is saját ízlésére formálhatja a koncerteken?

Jommy: „Ő, igen, ebben nincs semmilyen megkötés, de természetesen tiszteletben tartom az elődeim, mind Paul, mind Ziv témáit. Ami pedig az új album dalait illeti, nagyon sokat dolgoztam azon, hogy megírjam hozzájuk a szólókat. Van otthon egy kis házi stúdióm, rengeteget gyakoroltam ott, hogy tökéletesre fejlesszem őket.”

A The Brutal Divine album hangmérnöke Tom Camuso volt, aki olyan sztárokkal dolgozott együtt, mint a Blondie, Lenny Kravitz, Steve Earlie vagy John Scofield. Nem fél-tetek attól, hogy a rock/metal világában nincs olyan nagy tapasztalata?

Ray: „Tom nagyon tapasztalt hangmérnök, ezért annyira nem tartottunk ettől. Elég széles a palettája, nemcsak azokkal dolgozott, akiket említettél, a rockzene világában is nagyon jártas.”

Rob: „Éppen mostanában csinált egy Foo Fighters-dalt. Nem mixelte, csak a gitárt vette fel hozzá, de szerintem ez is elég jó ajánlólevél számára.” (*nevet*)

Ray: „Tom az a hangmérnök, akit bármilyen munkával bízol meg, szinte biztos, hogy tökéletesen elvégzi azt. Sok

„Minél inkább belemerülsz, minél több tapasztalatot szerzel, s minél jobban megismered ezt a világot, úgy változik a motivációd is.”

olyan tapasztalt szakember van, akik többféle stílusban mozognak otthonosan, és szerintem ez inkább előny, mintsem hátrány. Tomról közismert, hogy nagyon határozott, ha vele dolgozol, tudod, hogy mit fogsz kapni. Nagyon elégedettek voltunk a munkájával.”

Amikor 1989-ben megalapítottátok a Spread Eagle zenekart, mi motivált benneteket a zenélésre?

Ray: „Mint mindenki mást: lányok, hírnév, pénz.”

Rob: „Mondjuk, ebből semmi nem jött a lányokon kívül!”
(mindenki nevet)

Ray: „Először csak a rivaldafény miatt csinálod, mert úgy gondolod, hogy az egy jó, menő dolog. Aztán minél inkább belemerülsz, minél több tapasztalatot szerzel, s minél jobban megismered ezt a világot, úgy változik a motivációd is. Például családot keresel benne. Része akarsz lenni valaminek. Egy gangnek. A zenész világ egy hatalmas gang, aminek nagyon jó dolog a részévé válni. De minden zenekar egy kisebb gang is egyben. A zenészekkel, technikai személyzettel, barátokkal, rajongókkal. Én nagyon élvezem ezt az életformát.”

Rob: „Én így is csöppentem bele. Amikor fiatal srác voltam, akkor egy valódi ganghez tartoztam. Felnéztem az idősebb tagokra, akik közül ketten is gitározta. Az egyiküknek egy 1962-es Fender Jazzmaster gitárja volt, ami számomra felért egy igazi csodával. Akkor határoztam el, hogy én is zenész leszek.”

A zenekar történetének korai időszaka nagyon rövid ideig, mindössze hat évig tartott. Mi vetett véget 1995-ben egy ideig a karriereteknek? A grunge térnyerése?

Rob: „Részből.”

Ray: „Az is hozzájárult, de egy csomó más tényező is. Szerintem sem a kiadó, sem az akkori menedzsment nem bánt velünk jól, egyáltalán nem kezelték jól a helyzetet. Főleg a menedzsmenttel gyűlték meg a bajaink, amiből csak úgy tudtunk kijönni, ha felbomlunk. Paullal kettesben ültünk le egyeztetni erről. Volt egy találkánk, és ott beszél-tük meg, hogy abba kell hagynunk, mert másképp nem tudunk kiszabadulni abból a helyzetből.”

Milyen volt a viszonyotok a grunge-hoz?

Ray: „Imádtam őket. Az Alice In Chains volt az első grunge-zenekar, akiket láttam, és teljesen lenyűgöztek.”

Rob: „Ők is imádtak minket. Nem volt köztünk semmi ellentét.”

Ray: „Igen, úgy van, ahogy Rob mondja. Seattle-ben volt egy koncertünk, és Mike Starr, az akkori basszusgitárosuk bejött a buszunkba, hogy elmondja, mekkora rajongónk. Ők akkor már nagyobbak voltak, mint mi, mégis fontosnak tartotta ezt tudatni velünk. Amúgy én számítottam arra, hogy az Alice In Chains be fog futni. Amikor először hallottam őket, még ének nélkül, csak a zenét, már akkor éreztem, hogy mindent le fognak tarolni.”

Rob: „Minden stílusban van jó és rossz zenekar, így a grunge irányzatának is vannak nagyon jó, és nagyon rossz képviselői is. Az Alice In Chains pedig egyértelműen a legjobbakká közé tartozott. Amikor zene szeretetéről beszélünk,

akkor nem stílust választunk, hanem magát a zenét nézzük. Többször feltették már nekem a kérdést, hogy utálo-e a grunge-ot. Erre mindig azt mondtam, hogy nem a műfaj dönti el, hogy szeretek vagy utálok valamit, hanem a zene minősége.”

A 2006-os újraindulásotoknak a nosztalgia volt az oka?

Rob: „Á, nem, annak nem sok értelme lett volna. Szerintem a nosztalgia nem is tartotta volna életben a zenekart annyi időn keresztül, amennyi azóta eltelt.”

Ray: „Én például úgy voltam vele, hogy van egy be nem fejezett ügyünk, amivel lenne még dolgunk. Eleinte persze nem tudhattuk, hogy mi lesz belőle, de megpróbáltuk. Mivel Robnak volt más munkája is, én már annak is örültem volna, ha csak pár koncertet csinálunk. Végül az történt, hogy nagyon is ráéreztünk az izére, és ez azóta is tart. Volt egy lehetőségünk, amit jól használtunk ki. Összedobtuk a zenekart, és azóta is együtt vagyunk.”

Rob: „Mivel a Spread Eagle 1995-ös feloszlása után is a zeneiparban maradtam, láttam, hogy csak nosztalgiából nem lehet egy zenekart fenntartani. Persze, nem volt könnyű dolgunk, főleg a koncertek szervezése terén, hiszen mindenkinek voltak más elfoglaltságai is. Nehéz volt összeegyeztetni az időpontokat.”

Hobbizenekarnak tartjátok a Spread Eagle-t?

Rob: „Nézd meg a pólóink hátulján a turnédátumokat. (nevet) Szerinted hobbizenekarként tudnánk ennyi koncertet vállalni?”

Ray: „Sokat dolgozunk, folyamatosan úton vagyunk, és fizetnek nekünk a fellépéseinkért. Egyértelműen professzionális zenekar vagyunk!”

Rob: „Professzionális, de underground zenekar. Azt például nem tudom, hogy te honnan ismered bennünket, vagy honnan tudod, hogy mit csinálunk, hiszen túl fiatal vagy ahhoz, hogy az első album idején találkozhattál volna a nevünkkel és a zenénkkel. Azt sem tudom például, hogy Magyarországon látható volt-e annak idején a Music Television, amikor ott játszottátok a klipjeinket. A Spread Eagle ma tehát egyértelműen underground zenekar, persze, arról továbbra sem tettünk le, hogy mi legyünk a legnagyobbak. Hogy ez megtörténik-e valaha? Szerintem nem, de mindent megteszünk az érdekében.” (nevet)

Ray: „Lépésről lépésre építjük a közösségünket. Bármilyen lesz belőle, hálát mondunk érte, hiszen olyan emberekkel leszünk körbevétel, akik értékelnek minket. Erre a koncertre, itt, Pozsonyban nem jöttek el túl sokan, de nem is vártuk, hogy annyian legyenek, mint amikor a kilencvenes évek elején az Egyesült Államokban léptünk fel.”

Amikor 2006-ban újraindítottuk a zenekart, tudtuk, hogy nehéz lesz. Nem áltattuk magunkat. De tényleg megteszünk mindent annak érdekében, hogy épüljön a közösségünk. Ha tudunk, visszajövünk ide is. Vagy legközelebb elmegyünk Budapestre, mert látjuk, hogy van irántunk érdeklődés Magyarországról, bizonyára te is ezért jöttél. Olyan ez, mint az örület: ugyanazt csinálod újra és újra, egyre jobban beleásod magad. Teljesen bolondok vagyunk!” U

MARKO HIETALA

A zene sokunk számára menedék, a legbelső érzelmek kifejezőeszköze, de gyakran világlátásunkat is formáló eszköz. Sokat árul el rólunk, hogy milyen zenét hallgatunk, milyen albumok kapnak helyet a gyűjteményünkben. Rovatunk többek közt azt a célt is szolgálja, hogy az általunk megszólaltatott személyeket ily' módon közelebb hozzuk olvasóinkhoz. Gyuricza Tamás Marcell ezúttal az október 21-én a Barba Negrában fellépő Marko Hietalát, a Nightwish egykori basszusgitárosát kérdezte.

Melyik volt az első album, amit megvettél vagy megkaptál ajándékba?

„Erre nagyon is emlékszem, a bátyámmal, Sakari-val (*Zachary Hietala gitáros, akivel Marko 1985-ben közösen alapította a Tarot zenekart*) együtt kaptuk a szüleinktől. Egy finn rádiócsatornán hallottuk a Rainbow Long Live Rock 'n' Roll című dalát, és egy hónapon keresztül győzködtük apánkat, hogy vegyen tőlük valamit. Szóval, mondhatni, hogy ez volt az első, de később szereztem komolyabb dolgokat is, mint például a Black Sabbath Master of Reality albuma. Tudom, hogy a megjelenésekor eléggé megosztotta a rajongókat az az album, de engem ez a sz.rság nem érdekelt. Úgy voltam vele, hogy az a legjobb Black Sabbath album, amit valaha is csináltak, és ez a véleményem máig nem változott.”

A legutóbbi, amit megvettél vagy megkaptál?

„Nem is tudom, de manapság eléggé élvezem a progresszív dolgokat. Szerintem valami ilyesmi album lehetett.”

Melyik az az album, amelyik valóban megváltoztatta az életedet?

„Talán erre is azt a Rainbow-albumot mondanám, a Long Live Rock 'n' Rollt. Mindössze 11 éves voltam, amikor megjelent, és rengeteget hallgattam. Sőt, nemcsak hallgattam, hanem énekeltem is. A szomszéd gyerek bizonyára azt hitte, bolond vagyok, hiszen teli szájjal üvöltöttem a dalokat. *(nevet)* Az összes dalszöveget tudtam fejből, két évre rá pedig már az első iskolai zenekaromban énekeltem.”

Melyik albumnak van szerinted a legjobb borítója?

„Hmm, ez jó kérdés, mi lenne a legjobb? *(A háttérből Marko egyik zenésztársa közbeszól: »Az Appetite for Destruction a Guns N' Roses-tól.«)* Ó, igen! Tényleg jó borító, bár nem mondanám a legjobbnak. Jól néz ki, és még vicces is, de nem az igazi. Térjünk vissza inkább a Black Sabbathhoz, és legyen a Sabotage!”

Melyiknek van a legcsúfabb borítója?

„Na, ez legalább könnyű kérdés, és azonnal tudom is rá a választ! *(nevet)* A legcsúfabb borítókkal az én első zenekarom, a Tarot egészen korai albumai jelentek meg. Az első nagylemezünk, de a második albumunk, a Follow Me into Madness is ilyen. Ez utób-

binak van a legrosszabb albumborítója, amit valaha is láttam.” *(mindenki nevet)*

Van olyan album, amin szívesen játszottál volna?

„Persze, rengeteget tudnék mondani, de legyen egy koncertalbum Ozzy Osbourne-tól, a Speak of the Devil. Ezen a lemezen kizárólag csak Black Sabbath-dalok hallhatóak, de annyira rosszul zenél együtt a gitáros és a basszusgitáros *(Brad Gillis és Rudi Sarzo)*, hogy nagyon szívesen lecserélném mindkettőt. Tényleg nagyon elrontották, mint akiknek fogalmuk sincs, hogyan kell Black Sabbathot játszani.”

A gyűjteményed szégyenfoltja?

„Nem tudok ilyet említeni. Csak jó albumokat veszek. Persze, vettem már egy kicsit rosszabbakat is, de akkor még nem éreztem úgy. Ha azonban adsz húsz évet egy albumnak, könnyen elfog olyan érzés, hogy az nem is annyira jó, mint eleinte gondoltad.”

Ajánlj egy jó albumot, ami nem metal!

„Hm, ez érdekes kérdés, most valami progresszív zenét kellene mondanom... Nem, várj csak, legyen Tori Amos legelső albuma, a Little Earthquakes.”

Ajánlj egy jó albumot, ami viszont nagyon metal!

„Ez már könnyebb. Katatonia és a City Burials album. Ezt vedd elő, de csak azután, ha a Roses from the Deep albumot már meghallgattad attól a Marko Hietala nevű fickótól.” *(nevet)*

Melyik albumot hallgatnád legszívesebben autózás közben?

„Igazából bármi jöhet. Lényegében bármilyen zenét meghallgatok, így autózás közben is szólhat akármi.”

És melyiket pihenéskor?

„Azt mondtam, bármilyen zenét meghallgatok? Nos, ez nem mindig van így. Ha pihenni akarok, akkor inkább nem hallgatok semmit, mert a zene túlságosan felpörget. Figyelni kezdek rá, elemezgetem, úgy pedig nem lehet pihenni. Ezért pihenéskor nálam nem szól semmilyen zene.”

Kedvenc albumod a hetvenes évekből?

„Van jó pár, de maradnék azoknál, amiket már említettem. A Rainbow és a Black Sabbath.”

Kedvenc albumod a nyolcvanas évekből?

„Voltam egy Dio-koncerten, s ott láttam egy előzenekart, akiket előtte egyáltalán nem ismertem még. Akkor láttam őket először, de azonnal lenyűgöztek, a dobosuk különösen jó volt. Mindössze pár dalt hallottam tőlük a koncerten, de aztán rögtön elkezdtem kutatni utánuk. A Queensryche volt, a Rage for Order album időszakában. Az az album szerintem egy elfeledett progresszív drágakő, ezért azt választanám. Persze, azt az albumot is újra kéne keverni, néhány dalra ráérne egy frissítés, de így is remek.”

Egy kedvenc albumod a kilencvenes évekből?

„A Vulgar Display of Power a Panterától. Szerintem az tökéletesen jellemzi azt a korszakot.”

Kedvenc albumod az ezredforduló utáni időszakból?

„Mit is mondhatnék erre? Ez volt az a korszak, amikor a Nightwish tagja lettem, és elkezdtem világot látni, amittől egy kicsit megváltozott a zenével kapcsolatos véleményem is. Nem is tudom, túl sok név jár egyszerre a fejemben, de nincs album, amit egyértelműen a kedvencemnek mondanék ebből az időszakból. Lehet passzolni ezt a kérdést?”

A galaktikus történetmesélés nagymesterei

Hamarosan új albummal jelentkezik a galaktikus történetmesélés nagymestere, az Alestrom-énekes Chris Bowes által alapított Gloryhammer. A Space 1993: Wrath of Kor-Virliath címet viselő ötödik sztoriközpontú nagylemez nem csupán újabb fejezetet nyit meg Angus McFife és az ádáz Zargothrax kozmikus háborújában, hanem egy korábbi, már jól ismert történethez is szorosan kapcsolódik. Angus McFife V, vagyis az énekes Szosz Michael Gyuricza Tamás Marcellnak mesélt arról, hogy hol kell újra felvennünk a szimfonikus power metal zenekar végelethetetlen történetének szálát.

Október 16-án jelenik meg a Gloryhammer ötödik albuma, vagyis tovább folytatódik a Fife Királyság küzdelme a gonosz erőkkel szemben. Elmondanád, hogy miről is szól a Space 1993: Wrath of Kor-Virliath album?

„Ez az album egy kicsit más történetet tartalmaz, mint az előzőek. Természetesen megint helyet kapott benne a jó és rossz közötti harc, hiszen az egy nagyon központi eleme a Gloryhammernek, de a karakterek, akik eddig rossz oldalon álltak, a gonosz mellett, azok most a főszereplő, azaz Angus szövetségesei lesznek. Akik viszont korábban jók voltak, azok most gonosszá válnak, vagyis volt egy kis cserebere a karakterek között a történetben. A fő irány azonban nem változik, a Gloryhammer-albumok mindig is a jó és a rossz közötti harcról szólnak, megspékelve egy kis időutazással, dimenziós ugrásokkal, sci-fi-elemekkel, és még egy csomó ilyen érdekességgel.”

A címben szereplő 1993-as évszám arra utal, hogy ez a történet a 2015-ben kiadott Space 1992: Rise of the Chosen Wizards album sztorijának a folytatása?

„Igen, ez a közvetlen folytatás. A történet egyből ott kezdődik, ahol a Space 1992: Rise of the Chosen Wizards véget ért. Mivel annak az albumnak a végén a Föld egy hatalmas robbanás áldozata lett, nyílt egy féregjárás, ami összekötötte a dimenziókat. Az új album főhőse Angus McFife V, aki lényegében egy időutazó. A múltból érkezett ebbe az 1993-as világba, ahol tudomást szerzett arról, hogy mi történt 1992-ben, vagyis megismerte a Rise of the Chosen Wizards albumon bemutatott történetet. Ez a harcos próbálja aztán megmenteni a világot egy újonnan felbukkant gonosztól, aki már nem Zargothrax, hanem The Hootsman. Az, aki eddig jó volt, de most már a rosszak oldalán áll.”

Mi történik akkor, ha Angus McFife V végleg győzedelmeskedik a gonosz felett? Vége lesz a Gloryhammer zenekarnak?

„Szerencsére nem, hiszen tudjuk, hogy rengeteg lezáratlan fejezete van még a jó és a rossz közötti küzdelemnek. Ezeket a szálakat bármikor fel lehet venni, hogy azokat is felgöngyölítsük. Valami ilyesmi történt az első album után

is. A Tales from the Kingdom of Fife azzal zárult, hogy a jók, azaz Angus McFife, a Fife Királyság hercege és segítői közös erővel diadalmaskodtak Zargothrax felett. Bár voltak veszteségeik, de lényegében legyőzték, és kriogén álmomba kényszerítették a gonoszt. A második album, a Space 1992: Rise of the Chosen Wizards elején azonban Zargothrax visszatér, hiszen ezer évvel később kiszabadul a fogságából, és újra rászabadul a világra. A jó és a rossz közötti harc tehát állandó, mindig lesz valami újabb fejezete, amit el lehet majd mesélni. Ebben a hatalmas univerzumban nagyon könnyű ellenséget találni, ezért én nem tartok attól, hogy valaha is kifogyunk a történetekből.”

Számtalan teremtménnyel harcoltatok már, a zombikornisoktól kezdve a mélyűri sötét erőkig. Ki az, aki még a Fife királyság ellen törhet?

„Nos, ezt még mi sem tudjuk, hiszen számunkra is csak az album dalainak megírása előtt derül ki, hogy kivel fogunk harcolni. Ez nem olyan, hogy előre kitaláltuk volna a teljes történetet, és azt csepegtetjük albumonként. Egyáltalán nem tervezük előre egy-egy nagylemeznél tovább. Ezért nem tudok olyat mondani, hogy legközelebb teszsem azt a zombi aligátorokkal fogunk harcolni, mint ahogy azt sem tudjuk előre, hogy ki hal meg, és ki marad életben. De még az is előfordul, hogy aki meghal, az sem marad örökké halott, hiszen a varázsló bármikor feltámaszthatja. Ezzel kapcsolatban tehát nem nagyon tudok mit mondani, hacsak azt nem, hogy goblinok biztosan lesznek a történeteinkben. A goblinok a Gloryhammer-univerzum kötelező rosszfiúi, akik közül az egyik még a koncertjeinken is megjelenik. Feljön a színpadra, hogy ellopja a kalapácsom, de végül pórul jár, mert alaposan ellátom a baját.” *(nevet)*

Az új album dalszövegeit is Zargothrax, azaz Christopher Bowes írta?

„Csak néhányat. Chris már nincs annyira jelen a zenekar életében, mint az előző albumoknál. A dalok többségét ezúttal mi magunk írtuk, persze voltak olyanok, amelyek az ő ötletei alapján születtek. Ilyen például a Warriors of Auchternuchty, az egyik kislemezünk, ahhoz Chris írta a refrént. A dal többi részét azonban mi raktuk össze, már csak azért is, hogy azt is be tudjuk illeszteni a történetbe.”

Chris az Alestormmal kapcsolatos elfoglaltságai miatt lépett hátrébb, vagy már nem érdekli a Fife Királyság sorsa?

„Chris úgy tíz éve nem lépett már fel Gloryhammer koncerten. A befolyása megkerülhetetlen, de ez a zenekar már nem egy Chris Bowes projekt. Beszélgetünk egymással, találkozgatunk is, ha úgy adódik, de ez egy teljesen önálló zenekar, ami Chris örökségét hordozza magán. Lényegében ma már csak a rajongók kötik hozzá a zenekart, miközben mindenki teszi a saját dolgát. Chris is, és mi is.”

A zenét ki írta az új albumhoz?

„Mindannyiunknak volt része benne. Mindenkinek van egy-egy olyan dala, aminek a nagy része hozzá kötődik, persze, a többiek is tettek hozzá valamit. A többi dalt pedig közösen írtuk, majdnem egyenlő mértékű hozzájárulással. Ez számomra elég komoly újdonságot, s egyben igencsak izgalmas kihívást is jelentett, hiszen korábban nem vettem részt a dalszerzésben. Érdekes volt úgy dolgozni, hogy nem a Chris által elélt rakott dalokat kellett felvennünk a stúdióban, hanem nekünk kellett írunk, s persze minden

másra is nekünk kellett odafigyelnünk. Chrisnek remek elméje van. Ha kitalál egy dallamot, abból pillanatok alatt képes egy komplett dalt összerakni. Ha megír egy dalt, nagyon gyorsan tud hozzá továbbiakat is komponálni, és megalkotni egy stílusában vagy hangulatában koherens albumot. Most nem ez történt. Mivel mindannyian írtunk, ezért sokkal változatosabb lett a zene. Szinte érzed, hogy nem egy személy keze nyomát viseli.”

Mi a fontosabb a Gloryhammer esetében? A zene vagy a sztori?

„Szerintem a Gloryhammer sikere mindenképpen a zenének köszönhető. Természetesen a sztori is fontos, de ezek a történetek inkább azokat fogják meg, akiknek tetszik a zenénk, és keresik azt a kapaszkodót, ami miatt elkötelezett rajongókká válnak. Akik ismerik a Gloryhammer történeteket, akik velünk együtt éneklnek a dalokat, s nemcsak a refréneket, hanem a verzéket is, azok egy életre elkötelezték magukat a zenekar mellett. Mindkettő fontos tehát, de szerintem jó zene nélkül nem lennénk sehol sem.”

Az új albumon visszatér a szaxofon, amit egyszer már hallhattunk töletek, az előző nagylemezen. A szaxofon nem egy tipikus metalhangszer. Nektek hogy jutott eszetekbe használni?

„Igen, jól mondod, egyszer valóban használtunk már szaxofont. A Wasteland Warrior Hoots Patrol dal közepén van egy szóló, amit a koncerteken egy goblin ad elő. Maga a dal is nagyon jól sikerült, élőben pedig imádja a közönség azt a pillanatot, amikor a goblin megjelenik a színpadon, arról nem is szólva, hogy mi is mindannyian szeretjük a szaxofon hangját. Mivel az a dal annyira jól sikerült, egyszerűen úgy voltunk vele, hogy miért ne vennénk elő még egyszer?”

Mit gondolsz, van olyan határ zeneileg, amit már nem léphettek át?

„Tudjuk, hogy mi az, amit utálnának az emberek, vagy mi az, ami kevésbé jönne be nekik. Szóval, tudjuk, hogy mik azok a csapdahelyzetek, amiket el kell kerülnünk. Tisztában vagyunk a határaidokkal, és azokat nem fogjuk átlépni. A Gloryhammer zenei világa azonban olyan széles és sokszínű, hogy rengeteg lehetőséget kínál a kreativitásunk kiaknázására – anélkül, hogy átesnénk a ló túloldalára.

Attól tehát senkinek sem kell félnie, hogy átalakulunk popzenekarrá, vagy más, tőlünk idegen stílusú zenét kezdenénk el játszani. A Gloryhammer hangzása marad, csak kiegészítjük új hatásokkal és új ötletekkel. Amíg az alap marad, addig tulajdonképpen majdhogynem bármit megtehetünk.”

A Gloryhammer rendkívül népszerű Magyarországon. Legutóbb tavaly léptetek fel nálunk, a Rockmaraton fesztiválon. Mikor jöttök legközelebb?

„Ez egy jó kérdés, hadd nézzek meg valamit gyorsan, mivel nem mondhatok olyat, amit még nem tettünk közzé hivatalosan. *(Keres valamit a telefonján.)* Hmm, úgy néz ki, a következő turnénkon, ami most ősszel lesz, nincs magyar dátum, de mindenképpen törekszünk arra, hogy 2027-ben a lehető legtöbb koncertünk legyen. Szóval, nem lepne meg, ha 2027-ben a nyári fesztiválok között vissza tudnánk térni hozzátok, de az is elképzelhető, hogy az év vége felé lesz majd egy második európai turnénk is, és annak akár Magyarország is részese lehet.”

Az izlandi black metal új generációja

Nagyjából tíz évvel ezelőtt az izlandi áramlat volt az egyik legizgalmasabb területe a black metalnak, s az akkori felbukkant zenekarok után már a pályán van egy újabb csoportnyi fiatal, akik ezt a zenei örökséget kívánják ápolni, továbbvinni. Ezek egyike a Forsmán, amely egy EP után idén nyáron jelentette meg Brenndar rústir & fuðrandi fjörur címmel a bemutatkozó albumot. Milán Péter kérdéseire Viktor énekes/basszusgitáros válaszolt.

A Forsmán 2019-ben alakult, Kérlek, beszélj a zenekar kezdeteiről, a tervekről, a zenekarnév jelentéséről, bármiről, ami érdekes lehet.

„A Forsmán ötlete 2018 elejére tehető, amikor H. és én találkoztunk a zeneiskolában, és mivel mi voltunk az iskolában az egyedüli metalosok, az extrém metalon keresztül hamar tudtunk kapcsolódni egymáshoz. Annak idején szinte egyáltalán nem voltak megfelelő helyszínek a városban, így a helyi bárókba kellett elmennünk, hogy lássuk a kedvenc helyi bandáinkat. Miután megtapasztaltuk, hogy mit kínál ez a színtér, tudtuk, hogy mi is létre akatjuk hozni a magunk zenekarát.”

A Forsmán első életjele a Dönsum i logans ljóma EP volt. Ejts néhány szót erről az anyagról.

„Mihelyt H. és én új tagok után néztünk, kiderült, hogy dobost a legnehezebb találni. H. végül összeharagkozott K.-val, és ő lett a dobosunk. Tudtuk, hogy ezenkívül még szükségünk van még egy gitárosra, hogy teljes legyen a felállítás. K. felvette a kapcsolatot egy régi barátjával, O.-val, aki 2019 szeptemberében csatlakozott hozzánk. Egy közös próbát tartottunk, ami működött is. A következő próbára már két új dallal érkezett, amelyeket el is játszottunk. Végül ezekből a dalokból lett az EP-n a Falsgoð és a Vonarglaeta. A dalszerzés négyünk között oszlott meg az EP-n, és a jelenlegi hangzásunk számára, valamint a tekintetben, hogy zenészként miképpen dolgozunk, egy erős alapréteget képezett.”

A Brenndar rústir & fuðrandi fjörur debütalbum ez év nyarán jelent meg, öt évvel az EP után. Relatíve hosszú idő telt el a két anyag között. Mi történt e köztes időszakban? Miként zajlott a dalszerzés, milyen anyagot céloztatok meg?

„Az EP egészen hű volt az izlandi 'black metal-formulához', bár azóta nem hallgattam ezt a lemezt, mióta az albummal elkészültünk. Visszatekintve úgy érzem, hogy a mi megközelítésünk a black metal-dalszerzéshez egy kicsit mindig más volt, azonban az albumon 'arcbamászóbb' lett. A fő ok, hogy a lemezt olyan sokáig írtuk, az, hogy még mindig keressük a hangunkat mint zenészek, tudtuk, hogy a határokat kijebbn kell tolnunk. K. szakított velünk, hogy a Múr nevű másik zenekarára koncentráljon. Így a Misþyrming dobosát, M. S.-t (*ex-Svartidaudi*) kértük fel, hogy dobolja fel az albumot, ami természetesen nagyban megváltoztatta a zeneírás mikéntjét. A dalszerzésből egyébként egyetlen mértékben vettük ki a részünket.”

A debütalbum alapján érzékelem az izlandi black metal karakterisztikumait, ugyanakor hallhatók újdonságok, érdekes gitárrészek, meglepő dolgok. Tudatosan próbáltok tágítani a black metal lehetőségeinek körét, vagy egyszerűen ez lett a megszületett ötletek eredménye?

„Nem akarunk meghátrálni az új dolgok kipróbálása előtt, s úgy érzem, ezt te is hallod a lemezen. Mindnyájan más típusú zenéket hallgatunk, még akár a teljes zenei spektrum egészéből is szerzünk inspirációt. Soha nem volt direkt tervünk, azt sem tudtuk biztosan, hogyan öntsük formába a zenét, csak azt tudtuk, hogy több színt akarunk a palettán.”

Kb. tíz évvel ezelőtt volt egy nagy black metal-rajzás Izlandon olyan zenekarokkal, mint a Svartidaudi, a Misþyrming, a Sinmara, az Almyrkvi stb., de azóta mintha kissé lecsendesedett volna a színtér. Milyen az izlandi black metal jelenlegi állapota?

„Érdekes ebbe belegondolni, mivel amikor elkezdtünk koncertekre járni, mi voltunk az egyetlen fiatal gyerekek, akik black metalt játszanak. Tehát mindig az volt a felállítás, hogy vagyunk mi, és vannak az idősebb fickók. Nagyjából 2024 óta több fiatal játszik új és jó black metalt. Olyan zenekarokat említenék, mint a Skurðgoð, a Myrkviði, vagy a Serpent Of The West. A jelen helyzetből kiindulva úgy tűnik, hogy egy új black metal-színtér formálódik, és a jelek szerint mi vagyunk az új színtéren a 'legöregebbek', ám a régi színtéren még mindig a 'legfiatalabbak’.”

Az izlandi zene kapcsán gyakran felmerül, hogy az izoláció és a zord időjárás gyakorol rá hatást. Véleményed szerint ezek a tényezők mennyiben befolyásolják a Forsmán zenét. Milyen egyéb inspirációkról tudsz beszámolni?

„Az elszigeteltségnek valóban óriási szerepe van abban, amilyenek egészében vagyunk, de számunkra az a nagy dolog, hogy a körülöttünk lévő környezet végeérhetetlen gondolatfolyamokat ébreszt bennünk, nem annyira a természet értelmében, hanem az emberek kapcsán, valamint a korrupció és az álszentség vonatkozásában, melyek iránt erős megvetéssel viseltetünk. A zeneírás mellett ez az, ami még inspirál bennünket.”

Sok izlandi zenekar az anyanyelvén énekel a Forsmán is beleértve. Ez azért van, mert az anyanyelveten könnyebben fejezitek ki magatokat, vagy más oka (is) van?

„Úgy vélem, az izlandi szebb nyelv, mint az angol. Szeretem az éles kontrasztot, ami a gyönyörűen csengő nyelv és a nyers szavak között feszül. És ez a zenéhez is hű. Nem lenne ugyanaz, ha angolul írnánk.”

Miről szólnak a szövegek és mit jelent a Brenndar rústir & fuðrandi fjörur cím?

„Álszentség, hamis remény, veszteség. De mélyebben nem megyek bele ezekbe a dolgokba.”

Néhány vendég is szerepel az albumon...

„K. visszatért, hogy billentyűs átkötéseket játsszon. Felvettem, amint egy órán át zajokat keltett a stúdióban, majd mindent összállítottam az átkötésekhez, intrókhöz, outrókhöz a lemezen. K. még némi éneket is produkált a Kynjamyndir című dalhoz. Þórhildur Helga és Halla a Geðbrigði és Dánarfregdir zenekarokból az outro és a nyitó Drottinn fyrirgefur allt dalhoz járultak hozzá énekkel, fantasztikus munkát végeztek, a zenekaraikat is érdemes megemlíteni. Halla a World Narcosis (RIP) nevű zenekarban is játszott, amely az egyik leginkább alulértékelt izlandi extrém zenekar volt. D. G., a Misþyrming énekes/gitárosa a Svartir Svanirban énekelt, a Valdniðsla tételében pedig a 12 húros gitárján játszott. Veigar Margeirsson a Svartir Svanir kórusrészében jelenik meg.”

Az EP a Ván Recordsnál jelent meg, azonban a debüt-albumot már a Vesperian gondozza. Mi áll a váltás mögött?

„Valójában a kiadó keresett meg bennünket. Érdeklődünk a Vánnál, hogy kiadná-e az albumot, de a dolog nem működött. Philipp Schulte, a Vesperian vezetője megtalálta a nevünket az oslói Inferno Fesztivál plakátján, ahol játszottunk, és a Múr zenekaron keresztül is hallott rólunk.”

A híres grafikus, Paolo Girardi készítette az album borítóját. Girardi stílusa nagyon jellegzetes. Voltak előzetes elképzeléseitek az illusztráció kapcsán?

„Igen, volt egy vázlatos ötletünk arról, hogy mit szeretnénk. A szövegeket akartuk képpé formálni. Elküldtük neki a szövegeket és a lemezt, és Paolo fantasztikus munkát végzett.”

Mi a véleményed a mai black metal-szintérről, összevetve a '90-es évekével, ha az esetben utólag is? Mit hozhat a jövő a műfaj és a Forsmán számára?

„Soha nem akarunk felhagyni a fejlődéssel, miközben hűek maradunk önmagunkhoz. Nem beszélhetek egy olyan szintérhez való összehasonlításról, ami még énelőttem létezett. De zenei értelemben sok izgalmas zenekar működik manapság, és én reményteljes vagyok a szintér és a zenekarunk kapcsán egyaránt.”

Lesznek Forsmán-koncertek Izlandon kívül?

„Igen! Jelen pillanatban három koncert van lekötvé 2027-re, és minden bizonnyal újabbak is lesznek, de most még nem fedhetem fel őket.” U

„Úgy tűnik, hogy egy új black metal-szintér formálódik.”

ZISKÓ OLIVÉR

Metakognitív fúziós metal

Ziskó Olivér hazánk egyik legkiválóbb dobosa, számtalan formációban játszott már, metalvonalon ismerheted pl. a Sear Bliss-szel vagy a Rivers Ablaze-zel közös munkáit. Legutóbbi, PLAN(e)T-based című, instrumentális szólóalbumát számos vendégmuzsikussal készítette el, s meglehet, ez az eddigi legmetalosabb szólóanyaga. Volt hát mit kérdeznünk tőle.

Hogyan és miért lettél dobos, melyek voltak a főbb állomások?

„Pubertás koromban masszív death metalos voltam, és egyben versenyző. Szombathelyen a Derkovits lakótelepen laktam, és összehaverkodtam a helyi death metal-banda, az Extreme Deformity szintén telepi tagjaival. Az első zenekari próbálatogatásomkor nem volt kérdés számomra, hogy a dob a legszimpatikusabb hangszer egy metalbandában. Rövidebben az úszóedzések látogatása helyett dobtémák gyakorlásán kaptam magam, ugyanazzal az intenzitással, mint előtte a sportban, először csak dobozokból és irodai forgószékből avanszált szetten, majd az első, 'gyönyörű' metálkék Amati dobszerelésem. Bertalan Balázs haverom, az E. D. dobosa tanított meg pár alap groove-ot, majd a szép számú kazettagyűjteményemet hallgatva szedtem le sorra a dobtémákat. Köztük volt az első két Meshuggah-lemez és a debüt Cynic-album, ami már az első egy-két évben a progresszív ritmusok felé irányított. Röviddel ezután beiratkoztam a helyi Bartók Béla

Zenesuliba, ahol két év alatt végigvettük a zenei elemis anyagot, valamint a jazz-, afrodobolás alapjait, és megtanultam kóttát írni-olvasni. 20-21 éves koromban Nesztor Ivánhoz jártam magánórákra két évig, heti-kétheti rendszerességgel. Közben szinte teljesen leálltam a metalzenék hallgatásával, jó hosszú ideig.”

Ha jól látom, a komplexebb death ill. black metal az, amit metalvonalon a legtöbbet játszottál, és zeneileg az új szólóalbumodon is van ezekből. Mondhatni, hogy ez a kedvenc metalirányzatod?

„A progban nem tévedsz, viszont az instrumentális, fúziós beütésű anyagokat hallgatom szívesebben. Ha nem instrumentális, akkor a tiszta énekhangot szeretem. Hörgős, károgos zenéket sokkal ritkábban hallgatok. Leginkább nosztalgia-ból, '90-es évek elején megjelent lemezeket. Vagy kíváncsiságból belehallgatás színjén újabb zenéket, régi bandák újabb albumait. Tehát, ha metal, akkor prog. Ha prog, akkor clean ének vagy instrumentális. De szeretem például a '70-es évek

funk bandáit, és '70-es, '80-as évek prog rock megjelenéseit, a grunge-ot és sokféle elektronikus zenét. A napokban például ismét rákattantam a Scorn lemezekre. Viszont valóban a legtöbb általam feljázott anyag a komplexebb death metal/black metal-vonalon mozog.”

Hogyan írnád le a PLAN(e)T-based albumot olyasvalakinek, aki még sosem hallotta?

„Progresszív-fúziós zene, metalgitárokkal, ének nélkül. Komplex, négy végtag függetlenítésekkel a dobokon, virtuóz gitár- és basszusjátékkal, sok atmoszférikus szöveg-témával. Pad-addict vagyok sajnos.” (nevet)

Már a korábbi szólólemezeiden is voltak ismertebb vendégek, s az újon is szerepel pl. Derek Sherinian billentyűs (ex-Dream Theater, Planet X) vagy Robin Zielhorst basszusgitáros (ex-Cynic, Exivious, Obscura). Hogy kerültek ők a képbe?

„Ezen a lemezen sokkal dominánsabb a prog metal-jelleg a korábbiakhoz képest,

és olyan sessionzenészeket szerettem volna meghívni, akik ehhez igen jól értenek. Kilenc vendégzenésszel hoztuk össze a dalokat. Köztük ötven basszgitárosok – öt különböző stílusú játékos öt különböző hangszereken, öt különböző sounddal, éppen ezért a basszus regiszter hangzásvilága elég változatosra sikeredett.”

Az albumon azért a legtöbbet Kertész Márton gitáros (Rivers Ablaze, Sear Bliss) zenél veled. Hogy alakult ez?

„Marci egy zseniális gitáros. Korábban dolgoztam már vele a Rivers Ablaze-lemezekben, és lesz még October Silence-anyag is, ami Marci egyik sideprojektje. Az ő brutál metal gitár hangzása és zabolázatlan szólójátéka igen domináns a lemezen. A tíz dalból nyolcban ő játszik.”

Az album szerzeményei messze nem „csak” dobok szempontjából összetettek. Hogy íródtak? Megvolt a fejedben, amit hallani akartál, vagy szabadkezet adtál a többieknek?

„Minden szót megírtam előre, és szabad kezet adtam a zenészeknek, ami abban állt, hogy mindenki a saját stílusában hozzátehet a yers trekkekhez. Sőt, ez igény volt részemről. Fontos számomra, hogy a vendégek ne legyenek korlátozva. és szabadon alakítsák a rájuk bízott szót. Profi sessionzenészekről van szó, ezért alap, hogy mindjárt megvan az érzék, hogy mit és mennyire lehet az ízés keretein belül alakítani, tehát mindez nyugodt szívvel rájuk bízható. Amennyire lehet, pontos instrukciókat adtam az egyes részekkel kapcsolatban. A dobok és billentyűtémák nem nagyon változtak a demókhoz képest, viszont a gitár- és a basszus-szólásokhoz nagyon sokat tettek hozzá a featek.”

Bár instrumentális az album, a dalokhoz hosszas magyarázatot írtál a lemez borítójába. Viszonylag röviden össze tudod foglalni, mi is az album mondanivalója, üzenete?

„Az előző album, a Global Warning ebből a szempontból ugyanígy készült. A mondanivaló viszont más, vagy legalábbis a szémszög. A bookletben minden dal címe után egy üzenet olvasható. Olyan jelenségekről van szó, amik a modern civilizáció rétegződésének következményei. A nem olyan távoli jövőben ezekkel valószínűleg nagyon kemény küzdelmeink lesznek, vagy már ma is azok. Ezek olyan problémák, amik itt vannak a szemünk előtt, de mégsem beszélünk róluk, és nem teszünk lépéseket a megoldásuk érdekében, illetve nem eleget. Ha beszélünk róluk, rögtön elhallgattatnak vagy tudálékosnak/ördögöt a falra festő-nek bélyegeznek, holott itt vannak a szemünk előtt.

A lemez szövéses hozzáfűzései szinte a folytatásai az előzőnek, de a szémszög

más. A civilizáció újra rétegzése. Mélyen az alaptól újra építése egy elképzelt jövőben. A kontextusba némi utalást helyezve ritmikai és zenei szempontból is. Az őserdőről szóló részben például a karibi ritmusok, az emberiség eredetére utaló részben afro ritmusok, a vízrendszerek témájánál elnyújtott, lebegősebb zenei részek, az önellátó ember szabadságérzetéről szóló részt sokkal felszabadultabb atmoszférába tettem, a metakognitív téma pedig pl. komplex négy végtag függetlenítéssel végződik.”

Lehet mondani, hogy 2026 nyarán, tehát miután már elkészült az album, minden korábbiánál jobban megtapasztaltuk a globális felmelegedés, az emberiség okozta természeti károk hatását. Hogy látod most ezt a kérdést? Változott-e ezek után az, amit a PLAN(e)T-based-en megfogalmaztál?

„Minden összecseng. A lemez egyik dalának címe: Water. A következők egyikekét tapasztaljuk. Az elmúlt két hétben háromszor voltak kisebb zivatarok nálunk az Alpoknál. Tegnap éppen ezért meglátogattam a fiammal a kedvenc gombalelőhelyeimet. A záporok ellenére az erdő csontszára, és a fák láthatóan szenvednek. A leveleik már most elszáradtak. Gomba sehol. Idén mindössze tavasszal találtam a folyóparton. A városban az egyik állandóan bővíző patak kiszáradt. Ezek az éghajlati jelenségek nem durvák ahhoz képest, ami még bekövetkezhet, ha nem teszünk drasztikus lépéseket az elkerülésük érdekében.”

Látsz rá esélyt, hogy akár a lemezen szereplőkkel, akár más zenészekkel koncerten is előadd az album dalait?

„Nem tervezem a lemez élő előadását. Legalábbis zenekarral biztosan nem. Rengeteg projektben van elég sok dolgom, és ez most nem férne bele. Tegnap épp a régóta várt új Age of Agony-lemez dob-sávjait adtam le. October Silence-lemez megjelenése is várható, ami Kertész Marci zenekara. Az Anima Sound Systemmel folyamatosan vannak teendők. Fontosak a Hope-ländic nevű prog metal-bandánk körüli teendők is, és Nagy Andris barátommal, a Sear Bliss sideprojekt, az Arkhé folytatása is várható. Mindezekkel ötven felé közelítve kissé nyugodtabb tempóban tudunk haladni.

Lesz viszont még szeptemberben egy dobos rendezvény, ahol eljátszom pár dalt az új és az ezt megelőző két lemezről, igaz hogy nem zenekarral, hanem backing trackekkel. Ilyen fellépések persze előfordulhatnak. Ha valaki látna

fantáziát a kihívásban, hogy egy turnét leszervezzon, akkor egy trió formáció esélyét látom lehetségesnek Robinnal és Marcival, amennyiben az időbeosztásuk engedi.”

A metal mellett számos, jóval nagyobb közönséget vonzó produkcióban részt vettél és veszel. Melyek voltak ezen a terepen a legjobb illetve a legrosszabb tapasztalataid?

„Idén rossz tapasztalatokat nem tudnék említeni. Az Animával éppen egy nagyon jó koncert szezont zárunk, és sok szempontból egyértelműen felfelé ívelnek az események a Prieger Zsolt által instruált formációval.”

Korábban látványos tűzshow-kat adtál. Mi volt a legmerészebb rész, történt-e valaha bármilyen baleset, s miért hagytál fel ezekkel?

„Valóban, ideiglenesen – vagy végleg – felhagytam a tűzes show-kkal. A Csodaszarvas lemez szinte teljes egészében a tűzes verő-trükk ötletekre épült. Az előző, Global Warning album White Keys című dala volt az utolsó szerzemény, amiben ezt a technikát használtam. Mindig új koncepciókon dolgozom, ezért ezt egy időre lezártam, vagy, ha úgy tetszik, félbehagytam. Volt egy-két tucat tűzes show, amiben előfordultak veszélyes dolgok, például hajszál híján hajlégetés egy photo session során, vagy a hó miatt elkezdett háromcentis víz hólyagok, de baleset hála isten nem történt. Nagy körültekintés előzte meg a fellépéseket.”

Dobolsz Török-Zselenszky Tamás (ex-Eleven Hold) progresszív metal bandájában, a Hopeländicben. Azzal hogy haladtok, mi várható?

„A Hopeländic egy dédelgetett projekt, és folyamatosan dolgozunk a terveken. Egy hatzszámos lemez megjelenése várható (az eredetileg hét dal helyett) valamikor 2027-ben, és ősszel elkezdünk felkészülni az első fellépésekre. Török-Zselenszky Tomi eszméletlen pszichedelikus énektémái és korábbi Nemesis-, Goldwater-, Rivers Ablaze-tagok virtuóz zenélése várható a zenekartól.”

És hogyan tovább a szólópályádod?

„A mostani az első alkalom, hogy az új lemez megjelenésének pillanatában még nincsenek készen további daltervek és új koncepció. Ez most úgy érzem, váratni fog magára. Néha motoszkál bennem egy nagyobb szabású tűzes dob-trükkökre épülő ötlet, a Csodaszarvas folytatása, de ez nem ígér.”

Travis Barker: Louder Than Fear

(2026, Hulu)

Férfiásan bevallom, kb. a Taylor Hawkins-émlékkoncertig lövésem se volt, ki az a Travis Barker. Oké, ez így nem igaz, tudtam, hogy a Blink-182 dobosa, de mivel a bandától talán, ha egy dalt fel tudok idézni, annak se tudom a címét, csak hogy az a na-na-na-nás (jó, utánanézttem, az All The Small Thingsről van szó), szóval teljesen kimaradt nekem a pasi karrierje. Aztán mikor néztem a búcsúkoncertet, akkor szembesültem vele, mennyire jó dobos, és milyen erős színpadi jelenléte és kisugárzása van. Sokáig esélyes is volt, hogy ő lesz a Foo Fighters új ütőse, szorítottam is neki, és ott az a pár dal arra ösztönözött, hogy belehallgassak a karrierjébe. A Blink továbbra sem hozzám szólt, a Transplants vagy a TRV\$DJAM viszont már annál inkább, és szép lassan fel is tettem a pasit a dobosok felső polcára. Viszont magáról az emberről továbbra sem tudtam sokat, ezért is ugrottam neki a nagy nyári szabadságok után szinte azonnal a róla készült dokumentumfilmnek.

A film megnézése után két dolgot éreztem, megdöbbenést és csalódottságot. Szinte lesokkolt, milyen élete volt, milyen katasztrófákon ment keresztül, és nagyon csalódott voltam, hogy egy ilyen alpanyagból miért nem tudtak egy jó filmet csinálni. Az alkotók hat éven keresztül forgatták a filmet, ezt ki is hangsúlyozták az elején, de hogy miért kellett ez a sok

idő, mi volt a céljuk azzal, hogy ennyi ideig követik Barkert, az már nem derült ki. Nem volt a filmnek egy íve, nem követték az életét naplószerűen, így valójában nem sok értelme volt ennek a nagy időintervallumnak. Archív felvételek így is voltak dögvél, és valójában csak zavaró volt, hogy pl. Yungblud még mint duci tinisrác szerepel egy fél mondat erejéig, vagy hogy Taylor Hawkins szinte jelen időben nyilatkozik róla, pedig tudjuk, hogy sajnos már ő is a múlté.

Nagy hibája a filmnek, hogy nem tudja eldönteni, hogy ez most egy zenésziportré vagy egy ember tragikus életének bemutatása. Persze a kettő elválaszthatatlan, de mégis a sokkoló képsorok és a veszteségek bemutatása után erős kontraszt volt egy vidám koncertrészlet a Blink-182-től. Tény, hogy hihetetlen katasztrófák szegélyezték az útját: édesanyja korai elvesztése, halva született gyermek, a repülőgép-katasztrófa, testének 65%-os égési sérülése, legjobb barátainak halála, drogfüggőség... Egy átlagember a töredékébe bele-rokkanna! Az szépen átjön a filmből, hogy a zene, a szerelem és a gyermekei iránti feltétlen odaadása az, ami kirángatta ebből a pokolból, az már más kérdés, hogy mindezek tálalása hatásvadász és giccses, kb. mintha egy olcsó true crime sorozat lenne. Ez persze nem Barker hibája, de ez a megvalósítás, ha el nem is bagatellizálja

a dolgot, de sokkal nehezebbé teszi a tragédiája átérzését.

A zenei vonal bemutatása egy sokkal erősebbre sikerült. Megismerjük, honnan indult, hogy támogatta már négyéves kora óta édesanyja a zenei fejlődést, hogy jöttek az első zenekarok, majd az Aquabats, Blink-182, Transplants, a hiphop- és DJ-korszak, a producerkedése stb-stb. A legtöbb műsoridőt persze a blinkes tagok kapják, de méltatja a dobtudását pl. Tommy Lee, Questlove (The Roots), Lars Ulrich vagy a The Police dobosa, Stewart Copeland. A film legjobb mondatai is hozzá kötődnek: „Egyáltalán mi szükség van a sok gitáros p*csre? Úgyis a dobra táncolnak! Haha!” (Bocsi minden gitárostól, de ez ütött!)

Nem bántam meg, hogy megnéztem a filmet, megdöbbenő élete volt ennek a pasinak, ami valóban képernyőre kívánczik. Tanulságos és példamutató, ahogy kijött a gödörből, és amit megtesz minden nap, hogy ne csússzon vissza. Kár, hogy a tálalás olyan lett, amilyen, de újra hangsúlyozom, ez semmit nem von le abból, micsoda értéket képvisel ez az ember. Nem hiszem, hogy valaha újra megnézem a filmet, annak viszont örülök, hogy képbe kerültem immáron nem csak a zenéjével. Tényleg példaértékű, ahogy Barker talpra tudott állni, és megmutatja, hogy bármit el lehet érni, ha van egy célunk. **U**

MŰSOR

A listázott koncertek fellépője, időpontja és helyszíne csak tájékoztató jellegű, a fesztiválok kiírt műsora nem teljes. Hivatalos információkért keresd fel a szervező kommunikációs csatornáit!

Az Underworld magazin nem vállal felelősséget az esetleges változásokért!

További események – www.underworld.hu/musor

OKTÓBER

1. BLACKBRIAR —
ANALOG MUSIC HALL
2. DEEP PURPLE, JAYLER —
BUDAPEST SPORTARÉNA
2. MAYHEM, MARDUK —
BARBA NEGRA
3. LADY MACBETH,
JUDAS BEST, STORYUM —
BARBA NEGRA BLUE STAGE
5. MADBALL, DESOLATED,
EXPECTATIONS —
DÜRER KERT
6. MONDO DRAG,
EARLY MOODS —
A38 HAJÓ
8. TYKETTO, CORELEONI —
BARBA NEGRA BLUE STAGE
8. CORONER,
SCHIZOPHRENIA,
TAR POND —
ANALOG MUSIC HALL
8. KHAN —
ROBOT
10. ALZHAGOTH, NEEDLESS,
WARMBLOOD, NEFALEM,
SCROFA —
SUPERSONIC BLUE HELL
10. XANDRIA, SEVEN
SPIRES, SECRET RULE —
ANALOG MUSIC HALL
13. IFFERNET, KAZAL —
RIFF
15. DANKO JONES,
SPLIT DOGS —
A38 HAJÓ
16. KALAPÁCS, RUDÁN JOE
BAND, STRESS, METAL
LADY, RED ROCKETS —
BARBA NEGRA
16. JUSTIN SULLIVAN
& DEAN WHITE —
PÉCS, SZABADKIKÖTŐ
16. NO FACE NO CASE,
PERFECT SKY, STILL COLD —
DÜRER KERT
17. SEAR BLISS,
WATCH MY DYING —
A38 HAJÓ
17. LAST HOUNDS —
AKVÁRIUM

18. DES ROCS, FINN FORSTER —

A38 HAJÓ

18. OH HIROSHIMA, AUSKLANG, KINOTRONIK —

TURBINA

21. MARKO HIETALA —

BARBA NEGRA BLUE STAGE

21. SIMPLE PLAN, NECK DEEP, CHARLOTTE SANDS —

BARBA NEGRA

22. JUSTIN SULLIVAN & DEAN WHITE —

NAGYERDEI VÍZTORONY, DEBRECEN

25. NATURE MORTE, TŰ, SHUM —

RUIN BREW

28. URIAH HEEP —

BARBA NEGRA

28. THE SISTERS OF MERCY —

DÜRER KERT

29. KRALLICE —

DÜRER KERT

30. THRASH MOSH CLUB —

A38 HAJÓ

NOVEMBER

1. ORANSSI PAZUZU, MÚR —

A38 HAJÓ

1. BEAST IN BLACK, SONATA ARCTICA, FROZEN CROWN —

BARBA NEGRA RED STAGE

2. AMON AMARTH, ORBIT CULTURE, SOILWORK —

BARBA NEGRA

7. BLACK-OUT ESŐNAP JUBILEUM —

AKVÁRIUM KLUB

10. MONOLORD, MARS RED SKY —

DÜRER KERT

11. ERDLING, JOHNNY TUPOLEV —

DÜRER KERT

13. HATEBREED, LIFE OF AGONY, DESPISED ICON, CARNIFEX, SUFFOCATION, END IT, GATES TO HELL —

BARBA NEGRA

14. FUTURE PALACE —

BARBA NEGRA BLUE STAGE

14. KAMELOT, EXIT EDEN, TEMPERANCE —

BARBA NEGRA

15. THE ANSWER LIES IN THE BLACK VOID, OFFICIUM TRISTE, MORTAJAS —

DÜRER KERT

17. REDZED —

AKVÁRIUM KLUB

18. LION'S LAW, MESS, BREAKOUT —

DÜRER KERT

18. ALLT, AVRALIZE, BITE DOWN —

DÜRER KERT

18. CHAMELEONS —

TURBINA

19. YELLOW EYES, SUN WORSHIP, ISOLERT —

INSTANT

20. SARI SCHORR —

ANALOG MUSIC HALL

22. ELUVEITIE, PAIN, WOLFHEART —

BARBA NEGRA RED STAGE

22. NAPALM DEATH —

PÉCSI EST

23. NEKUS, BLOODSOAKED NECROVOID —

ROBOT

24. THE LAST INTERNATIONALE —

TURBINA

25. BRUTAL SPHINCTER, SLAUGHTERCULT, TAKONY —

S8 UNDERGROUND

26. ZEBRAHEAD, TEENAGE BOTTLEROCKET —

DÜRER KERT

28. THE OCEAN, PSYCHONAUT, THE DEVIL'S TRADE —

BARBA NEGRA BLUE STAGE

29. SPIKE AND THE GIMME GIMMES —

A38 HAJÓ

UND
ER
WORLD
MA
GAZ
IN

novemberi szám:

10/28. digitális kiadás

11/06. nyomtatott kiadás

decemberi szám:

11/25. digitális kiadás

12/04. nyomtatott kiadás

Magazinunk előfizethető
a Magyar Postánál!

underworld.hu/elofizetes

UNDER
WORLD
MAGAZIN

2026.
OKTÓBER

100% UNDERWORLD
ROCK • METAL • HARDCORE • DARK • PUNK

the pineapple thief

europe // amon amarth // spread eagle // deep purple // urarv
fear factory // gloryhammer // green carnation // hænesy
magma rise // metal church // crimson glory // audrey horne